

ÜNNEPI HARANGSZÓ

IRTA

DR HÓKA IMRE

A SZENT ISTVÁN-
TÁRSULAT KIADÁSA

ÜNNEPI HARANGSZÓ

IRTA

DR HÓKA IMRE

BUDAPEST

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

1934

Nihil obstat.

Dr. Micolaus Töltőssy
censor dioecesanus.

Nr. 2924.

Imprimatur.

Strigonii, die 22. Septembris 1934.

Dr. Julius Machovich
vic. gen.

ELŐSZÓ.

MIDŐN az «Ünnepi Harangszó»-t útjára bocsátom, mintegy folytatását akartam adni annak a munkának, melyet pár évvel előbb a «Vasárnapi Harangszó» megkezdett. Ez az egyházi év vasárnapjait, az új pedig az ünnepnapjait öleli fel alkalomszerű olvasmányjaival. Témái az ünnephez alkalmazkodnak, szószékről már kivétel nélkül elhangzottak. Igyekeztem a való élet modern viszonylataira kapcsolni az Egyház örök-érvényű tanítását, a jelen küzdő emberével megéreztetni a katolikus léleknek ünnepi hangszerelését.

Hála a Szent István-Társulat nagyérdemű Vezetőségének, hogy e könyvet apostoli útjára indította.

Budapest, 1934, Krisztus- király ünnepén.

A Szerző.

Eredeti bűn nélkül fogantatott Királynő.

(December 8.)

Az embernek első bukása óta szomorú öröksége volt a bűn. Minden kor részes volt benne, de minden kor szabadulni akart tőle. Mindent elkövetett az ember a bűnnel való leszámolás előkészítésére, de azért csak kísérté tovább az embert a bűn, mint a csigát kíséri a pázsiton a nyoma. Az ember számára elviselhetetlen lett a bűnnek következménye. Boldogságot keresett s nem talált. Zárva volt az elvesztett paradicsom kapuja, nagyon messze esett az égtől a földi panasz és jajszó. Ádám fiainak reménytelenné vált a küzdelem. Úgy beborult az ég felettük, hogy szivárványt hiába vártak. A jognak és igazságszolgáltatásnak szava azt hangoztatta, kell a büntetés, mert bűnért az jár. Viszont az irgalom és béke könyörületet sóhajtott. Ha Isten egyszerűen megbocsát, elvész az igazság. Ha sohasem bocsát meg, elvész az irgalom. Isten kellett ahhoz, hogy megoldódjék az emberi életsors. Kielégítette az igazságot, mikor meghagyta a bűnnek következményeit, de kivette a halállal járó borzalmas félelmek méregfogát az üdvözülés lehetőségével s az irgalmat is kielégítette azzal, hogy az őszintén megtérő számára biztosította az örök békejobbot. Ehhez a programhoz kellett egy Igaz-Ember! Ezt jött meghirdetni Gábor angyal Sion leányának, a Boldogságos Szűz Máriának s ezzel megkezdődött a megváltás nagy drámája, igazi isteni színjátéka.

A Boldogságos Szűznek ez a kiemelése, kiválasztottsága, minden történelmi asszony elé helyezése kivált-

ság volt. Az Isten előlegezetten adta bőséges kegyelmét s vele szemben felfüggesztette azt az általános törvényt, hogy minden ember az eredeti bűnnek árnyékával jelenik meg a földön, melytől aztán a keresztség van hivatva megszabadítani az embert. Ő az egyedüli Éva leányai között, ki «eredeti bűn nélkül fogantatott». Az ő bűntől való mentességének, fogantatásától való tisztaságának ünnepe a Szeplőtelen Fogantatás.

I. Szűz Mária kiválasztása kiváltság. Az isten-anyaság kegyelmét kiérdemelni nem lehet. Azonban Szűz Mária alázatos lelkülete és Isten iránt való odaadása alkalmassá tette őt erre a méltóságra. Ehhez azonban kellett előzetesen, már fogantatásában a többi embertől való megkülönböztetett kezelése, értékelése, megjelölése, hogy bűnnel egy pillanatig sem lehessen közössége. Hisz azt fogja hordozni testében, ki maga a bűntelenség, maga az éltszentség. Isten ezt megtehetette, mert mint Szent Tamás hirdeti: minthogy Isten nem szűkmarkú azzal szemben, kit valami hívásra kiválaszt, ugyancsak nem fukarkodhatott azzal szemben sem, kit a legnagyobb emberi méltóságra emelt és azzal tüntetett ki. A legnagyobb kiválasztást megelőzte a legnagyobb érdemrejelölés s ez volt a szeplőtelen fogantatás. Ezt hirdette előre már Izaiás: «Ime a Szűz méhében fogan és fiat szül és neve Immánuelnek (velünk az Isten) fog hivatni». (7, 14.) Az evangéliumok pedig egészen világosan jelzik: «küldeték Gábiel angyal Istentől egy szűzhöz»... És mikor a Boldogságos Szűz megijed s azt mondja: «mikép lehetséges az, holott férfiút nem ismerek», világosan ad magyarázatot az angyal: «a Szentlélek

száll tereád és a Magasságbelinek ereje megárménykóztéd» . . .

Az Egyház kezdettől fogva tanította és hitte, hogy a Szűzanya fogantatása bűn nélkül történt. Erre utal Tertullian: «amint az Igének szűztől való születése előtt atyja lehetett Isten anyja nélkül, úgy mikor szűztől született, lehetett neki földi anyja emberi atya nélkül» . . . De a józan megfontolás sem talál semmi észszerűtlent ebben az egyházi tanításban. Mert egészen természetesnek kell tartanunk azt, hogy aki azért jött a világra, hogy összetörje az ördög hatalmát, ahhoz illett, hogy már fogantatásának módja bizonyoságot tegyen, mennyire nincs köze a bűnhöz és ördöghöz, mennyire egy pillanatil sem volt lekötelezettje a bűnnek és ördögnek, mennyire nem volt pillanatil sem rabszolgamódról lekötvén a bűn hatalmához. Mária tehát léte első percétől szent volt! Őt nem kellett külön megszentelésnek alávetni. Azonban ő is Krisztus érdemeire való tekintettel győzött az eredeti bűn felett, mint ahogy mi is Krisztus által tisztulunk meg a bűntől a keresztségben. A különbség az, hogy bár neki is kellett vállalnia az eredeti bűnnek kötelezettségét, azonban ez a kötelezettség nem lépett érvénybe, felfüggesztetett egy felsőbb törvény által, ki maga a törvényszerző Isten és törvényszentesítő Úr. Igen, így kellett előkészíteni a második embermentő Ádámnak, Krisztusnak útját, hogyha már az első Ádám szűz talajból készült, akkor illett, hogy Krisztus, a háromszor szent Isten Fia büntelen talajon át érintkezzen az emberiséggel.

Szűz Mária tehát nemcsak szűzen fogant akkor, mikor az Úr Jézust teste lakásába fogadta, hanem

akkor is szűz, azaz büntelen volt, mikor saját maga testet öltött fogantatásában.

II. Mi haszna van ennek a nagy igazságnak? Milyen kihatása van az emberiség sorsára? Mi rejlik az Anyaszentegyház e látszólag elméleti tanítása mögött?

A legelső figyelemreméltó és egyben gyakorlati tanítása a szeplőtelen fogantatás ünnepének, hogy az Isten és ember közti utat a lélek vágányai vannak hívatta megalapozni. Az Isten azonban, aki ellenségei előtt is nyíltan kérdezte: «ki fedd meg közületek engemet a bűnről», csak az egészen tiszta lélekkel teremthet kapcsolatot, főképp eleven életközösséget. Itt gyökerezik az isteni kegyelemnek természete, rendeltetése, szükségessége. A bűn ezt kiűzi a lélekből. Hogy a lélek újra tetsző legyen Istennek, a kegyelem napjának kell a lélekben felvirradnia. Ha tehát az Isten a Boldogságos Szűznek a testét arra méltatta, hogy benne lakást vett, akkor a szűzi testnek a kegyelem fehér ruhájában kellett ékeskednie. «Szent talaj» volt az, hová az Isten leléphetett isteni, égi fényének sérelme nélkül. «Szent-föld», olyan, mint volt a teremtés kezdetén a büntelen embernek a lelke és teste s ezért messze kitűnt a romlott természetet hordozó ádami, bűnbeesett test és lélek előtt. Innen van az, hogy amikor az ideális bűntelenséget, a mintalelket, a tiszta ragyogást keressük egy-egy lélekben, akkor egyben a Boldogságos Szűz felé esik tekintetünk. Ő, aki csak a kegyelemmel találkozott életében, s aki «kegyelemmel teljes», legjobban tudja átérteni a szorongó emberiség elvetett helyzetét s mert közel áll szent Fiához, azért akar és tud is sokat tenni az emberekért. Az Egyház kezdettől fogva vallotta annak a vigasztaló tanításnak velejét,

hogy minden kegyelem a szent Szűzanya kezén keresztül jut el hozzánk. Ennek a tanításának gyökere maga a szeplőtelen fogantatás, mert hiszen ha Szűz Mária egyszer Fiát adta, a minden kegyelmek szerzőjét nyújtotta a világnak, akkor természetesen a kegyelemnek is mértéknélküli osztogatója és birtokosa.

A szeplőtelen fogantatás a társadalom nagy nevelő ereje és emelésének forrása. Minél alkonyodóbb egy korban a tiszta erkölcs tisztelete, minél veszendőbb az emberekben a finomult és nemes érzések élete, minél hervadóbb a közfelfogásban csak úgy, mint a gyakorlatban az ártatlan szépségnek vonzó ereje, annál mélyebb a lelkek vágya az ujjászületés iránt. Rájön az ember, hogyha járhat napfényben, balgaság akkor pincevakságot keresni. Ha virágozhat tavaszi pompában és frissességben, akkor vétek őszi hervadásban és téli csupasz fákban gyönyörködni. Ahol zsendülhet élet, ott ne vijjogjon a halál madara. Így van az emberi élet rendelése. Az embernek az Isten közelségének «tisztása» kell. Ez a biztosítéka a földi vándorlásnak. Ez a lélek mélyén feltörő vágy a több élet után megindítja a társadalom sok-sok ezer és millió sejtjét és azokon keresztül megindítja a büntelenebb, eszményekben gazdagabb, vállalkozásokban fenköltebb életkialakulást. Ez önkénytelenül szüli a korok méhében a nagy változást. Isten arcának közeledését hirdeti a nagy nyilvános élet meghódításában csak úgy, mint a magánéletnek berendezésében. «Ahol ketten vagy hárman együtt vannak az én nevemben, én is köztük vagyok» — mondta az Úr Jézus. Ugyanígy áll arra, ahol ketten, hárman és százan, ezren együtt vannak az emberiség megnemesítésére, ott az Isten térhódí-

tása indul meg. Ezért nagyfontosságú munkát végeznek azok az egyesületek, kongregációk és vallási, hitbuzgalmi társulatok, melyeknek szent törekvése közölni a nagy tömegekkel a jobb életnek megvalósíthatását.

Szűz Mária szeplőteleniségének kiváltságát több ember nem nyerte el. Te sem. Senki nem is fogja megnyerni. Egyet azonban minden ember megkaphat s ez a kegyelmi állapot. Az az eredeti bűn, mely nekünk osztályrészül jutott, a keresztség szentsége által már kiskorban lekerül a lélekről. Megnyílik előttünk a kegyelmi élet ragyogásának minden szépsége. A további szentségekkel való együttélés csak gyarapítja, nagyobbítja bennünk annak pompáját. Vagy ha elveszett, megszerzi azt nekünk és mi újra kezddhetjük az életet. S ez a fontos. A Boldogságos Szűzben mindannyian új életet kezdünk, mikor nekünk adta szent Fiát s erről a programról le nem térhetünk, ha a szent életben való közösségre lelkünk mélységes gyökérszárait kiigazítottuk. Csüngjön ezért a rosszrahajló természettel és elhomályosult értelemmel rendelkező ember annak az Asszonynak a lelkén, ki a mi gyöngeségünket az Ő erősségével fogja pótolni és főképp, ki a mi emberi törékenységünket az Ő soha ki nem alvó édesanyai szeretetével fogja mentetetni, Fiának leköteleníteni. A határtalan bizalom a Szűz iránt: ez az irányvonala Mária-tiszteletünknek a mai ünnepen. Önmagunk aggodalmas féltése s ezért elkülönítése mindentől, ami úzi a kegyelmet, fosztogatja a lelket köntöstől, az isteni élet ragyogásától. Ennek titka: őrizzük az emberben a gyermeki lelket. Az őszinte, tiszta tekintetet, a becsületes érzést, a jámbor odaadást. Gondozzuk, öntözzük, ápoljuk a lelket, mint a féltett

kertet, virágot. Legyen az Isten a kertésze a bennünk élő terméskilátásnak. Életünkre, mely az Isten gyümölcsbeérése, legyen büszke lelkünk kertésze. Olyanok maradjunk, amilyenek Ő akar. S ne mondjuk azt, hogy lehetetlen, hanem valósítsuk meg. Istennél semmi sem lehetetlen!

Bűn ellen állítsd a kegyelmet s ennek birtokában menj előre! Az élet állomásain töltögesd lelkedet s akkor nem kell félned, hogy lámpásod kialszik.

Karácsonyfa alatt.

A történelem nagy órája ismét lepergeti előttünk azt az áldott percet, melyben az örökkévalóság Isten képében belekanyarodott az időnek útvonalába, a történelemnek eseményeibe. Ez a perc a karácsonyi szent titoknak áldott ideje, amikor is hatalmas himnusszá dagadozik keblünk áhítata és diadalmas örömmé válik lelkünk minden sóhaja. Ez a perc nagy ünnep előestéje. Ez a perc az emberiségnek nagy találkozási időpontja. Legyen valaki hívő vagy hitetlen, szegény vagy gazdag, előkelő vagy koldus, egészséges vagy mankón szenvedő . . . mindegy! Amint a tél mindenkít és mindent megdermeszt, amint a halál mindent megrettent, amint a napfény mindent éltet, úgy ez a szent este mindenkít lefoglal. A szülő gyermek lesz gyermeke kedvéért, az öregek visszahozzák kiskoruk emlékeit, az önzés most az egyszer ajándékozásban lesz művészetté, eltűnnek a kövek a szívek tájáról, trónt ül a szívjószág, társas együttessé lesz a mostoha egyedüllet, felfigyel mindenki arra a szent zsolozsmára, mely az éjféli szentmise áhítatos levegőjében angyali karkokat lát versenyezni az énekben egyszerű pásztorokkal: Krisztus Jézus született, örvendezzünk.

I. Karácsony szent napja az emberi szolidaritásnak, együttérzésnek és együvértartozásnak ünnepe. Fénye túllépi nemzetek szűk határait. Rendeltetése átöleli népek problémáit. Himnusza az emberiség eljövendő országának indulója. Általa zengi a népek világhangversenye Isten dicsőségét, mert általa tapintotta meg

a «világ nagy Ura» az ember lelkét. Ez az ünnep a nagy advent beteljesülése: az ember keresi az Istent és az Isten kereste az embert. Most egymásra találtak. Évezredek sokat beszéltek az emberről, ki éppen a végső ponton volt már az idők teljében. Szenvedéseire hiába fordult receptért! Ember nem segíthetett. Itt nem egyszerű gyógyítás kellett. Ide . . . megváltás volt szükséges. Haladás, kultúra, mechanika, civilizáció, technika, gép, bölcselkedés mind nem volt elég. Az ember visszavágyott a paradicsomi emlékekre, az Isten közelségére. Most ezt nyerte el, ezért boldogabb, mint máskor.

II. *Karácsony ünnepe bölcsője a bizalmas jövőnek.* E tekintetben szintén a legkorszerűbb és legegyszerűsebb ünnep. Fennen hirdeti a napnak Gyermeke Hőse, járjon bár tönkrement világok felett az emberiség lehajtott fővel, mégis hinnie kell abban, hogy a téves multnak sírjai friss barázdák, melyekben egészséges magvakat vethet el az emberiség a Gondviselésbe vetett bizalomnak hatalmával. *Az Istenember a mai napon a legdrágább veteménye lett az emberiség történelmi szántóföldjének,* századok és évezredek jövőjének, mert Tőle fogják számítani az emberek mindazt a sok diadalt, mely az elkönyvelésben a jónak a sikerét fogja hirdetni a rosszal szemben. Vele a népek nemcsak zivatarszárnyakon fognak járni már, hanem evangéliumi vitorlákkal futnak bele a jövőbe, s ezért nemcsak villámsujtásos kidőléseket fognak látni a jövőendő munkásai, hanem a haladás békegalambjaival fogják egymást üdvözölni.

III. *Mi is összejöttünk. Adni akarunk egymásnak. Ez a legszebb törvény.* Oly remekül ír erről Szent Pál

a korinthusiakhoz írt levelében. (I. Kor. 13.) A szeretet tűrő, kegyes, nem keresi a magáét . . . Körülötünk ellentétes világ dühöng. Keresztény cégér alatt az emberbaráti szeretettel súlyos visszaéléseket látunk. A kisemmizett emberek tíz- és tízezrei számára még nem született meg Krisztus! Nekik nem jön el a Jézuska! Pedig 19 század óta itt van már.

Legyünk apostolai ennek az örök törvénynek, az emberszeretet megvalósításának. Ott, ahol dolgozunk. Ott, ahol másokkal érintkezünk! S ne feledjük, jobb adni, mint kapni.

Keress magadnak egy nincstelen gyermeket és fogadd őt krisztusi szeretettel. Szerezz neki kis örömet. Krisztus jelenik meg benne neked. Csacsogj el azzal a kis gyermekkel, kinek talán először hangzik a jó szó a lelkébe s azt Te mondtad ki . . . Hidd el, itt születnek az igazi örömök!

IV. *Benned is megszületett Krisztus?!* . . . Lakásod kész az Ő számára? Vagy hiába kopog lelked ajtaján, mint egyszer Jeruzsálemben? *Medice cura te ipsum* — gyógyítsd meg előbb sajátmagadat! Engedd, hogy nőjön benned ez a Gyermek! A sok szenvedélyes ösztönnek követelőzése mellett halld meg az Ő intelmeit . . . mit használ neked, ha az egész világ a tied s lelked elvész! Egy a szükséges! Ezért van karácsony s ez annak igazi rendeltetése . . . érted is jött! Kövesd Őt!

Csókkold meg azt a szentfát, mely őrzi a te örök hitedet!

Karácsonyfagyújtásra.

Minden évben ideállunk a karácsonyfa alá. *Ez a fa kétezer év óta él s még nem hullatta le leveleit.* Még él. Sőt mindig örökzöld, mint a remény. Mint a nagy ígéret. Mint a nagy bizalom. Még a télben is, mikor minden más fa égnek meredt jajszó, a fenyőfa életet lehel. Nem véletlen, hogy Krisztus Urunk bölcsőjéhez ezt a fát állította a népszokás.

Érdekes ez a *fenyőfa*. Sziklán nő, alig hajt gyöke-reket a földbe, szinte csak kúszik a talajban. Inkább a magasba, az ég felé tör. S ebben erőszakos. Jöhet vihar, tépheti szél, szaggathatja orkán, azért egyenes, mint a fenyő!

Élet képe ez. A földi sors is sziklás, hisz talán többet jajgatunk panaszos ajakkal, mint örvendünk. Főképp napjainkban, mikor a kenyér kifagyott a kezekből. Igazán áll az igazság: égiekből s hitből élünk, mert ha hitünk nem volna, már régen elpusztultunk volna. Ezért nem véletlen, hogy a fenyőt tették Krisztus bölcsőjéhez. Hisz jelképe annak a programnak, amiért Krisztus megszületett: keveset a földön s a földnek, mindent az égben s az égnek!

Ezért jött szegényen *Krisztus*. *Vagyonközlöncét, előkelő születésterhét nem hozta magával.* Főúri palota helyett alacsonybejáratú barlang volt otthona, két kezemunkája kenyere s fenyő volt a fejfája. Hirdeti, nem a vagyon a minden. Sőt az egész világ is kevés, amikor Istenről, lélekről, boldogságról van szó. A lélek megéri az Isten-Fiát.

II. *A fenyőfán égő gyertyák s ajándékok.*

A szeretet jelei. A gyertya elég, hogy másoknak fényt adjon. Az ajándék pedig egy darab saját magunkból azoknak, akiket szeretünk. Ez is embersors. *Égni, mint a gyertya.* Elhagyni az önző szűkkeblőséget, mely az embert áldozatul teszi az aranyborjú oltára elé és körüljárni jót téve. Ezt mondja Krisztusról is az evangélium: «körüljárt jót cselekedve». Ezért karácsony a nagyszívűség, a bőkezűség, a szeretetet megvalósító testvériség ünnepe. Eljön Krisztus, az elsőszülött embertestvér s hirdeti: egy közös mennyei Atyánk van. Ő a mi Atyánk s mi egymásközt egyenlő testvérek vagyunk. Nagy program ez. Csak ebben az országban lehet igazságos kenyérelosztás, ha valósul az emberekben ennek a megértése. Nem a forradalmak hoznak kenyeret és igazságot, mert ők tagadják a mennyei Atyát s azért tagadják a testvériséget is. De nem is az önzés, mert annak meg a pénz az Istene . . . Hanem a betlehemi Kisded programja, mely egyformán kötelezi a királyt és koldust, szegényt és gazdagot . . . a szeretet vallása nem szóban, hanem cselekedetben . . . ez a mindennapi kenyér alapja.

Az ajándékok a szeretet eszközei. Akármilyen szerény és kicsi, a fontos a szándék. Embertárs megértés, sorsmegosztás, könnytörlés. Olyan szomorú, mikor sok gyermek akad, akiket megkérdez az ember, no, fiam, mit hoz a Jézuska? . . . S akkor azt hallja az ember: hozzám nem jön a Jézuska, apám munka nélkül van, testvéreim rongyosak . . . mi sírni fogunk karácsony szentestéjén.

Testvér! Kettő ezer év óta kopog lelkünk ajtaján ez a szeretetet hirdető Krisztus. Megértettük-e? . . .

Pedig be kell látnunk, észre kell vennünk, kétezer évből csak Krisztus maradt meg nekünk. Uralkodóházak kihaltak, birodalmak tönkrementek, tudósok feledésbe mentek, elméletek csődbe jutottak s önmagukat megcáfolták . . . Csak Krisztus él! Ő a történelem nagy pozitívuma!

Igen, Krisztus él. S Ő ma époly aktuális, mint mikor az első esztendőt írta a történelem az Ő születésénél. Akkor is pogány volt a szellem a római birodalomban, most is pogány a lélek a megkeresztelt emberekben.

Pedig Ő csak egyet akart. Ezt hagyta ismertetőjelül: «arról ismernek meg az emberek, hogy szeretettel lesztek egymás iránt». Mint Szent János mondta közel százéves korában halála előtt: «fiacskáim, szeressétek egymást!»

Testvér! Mielőtt kigyujtod otthon a karácsonyfát, nézd meg, mennyi van benned ebből a hitből? . . . Én megmondom neked. Annyi, amennyi könnyet segítettél letörülni, ahány falat kenyeret segítettél felszelni, ahány életet és lelket próbáltál megmenteni. Ha ezt nem teszed, nincs neked karácsonyod. Neked még nem született meg Krisztus!

Vigyázz, hogy a történelem ne legyen vádlód!

Állj a fenyő árnyékába s aztán merülj a történelem sorsának szörnyű éjtszakájába. Könnyező szemeken át vedd észre, nagyot dobog az emberek szíve egyért . . . Krisztusért . . . szereteteért. Legyünk ennek hírnökei, prófétái, apostolai . . . követői.

Krisztussal lesz Istennek dicsőség s embernek békesség.

III. A karácsonyi fenyőfát advent után állítjuk fel.
A magyar sors is most advent. Karácsony után vágyik.

Az akkor jön el, amikor az elszakított magyar testvérek is velünk ünnepelnek. Azért most *a Tátra-Fátra-Mátra elküldte hozzánk a reménység fáját, a fenyőt. Gyujtsuk ki rajta hitünk és bizalmunk gyertyáit* s ők észreveszik annak lángjait, hogy sok áldozatot kell még hoznunk, de közös a hitünk Krisztus igazságában . . . S ez a hit visszafénylik nekik tőlünk a régi határok felé s ők a keserű rabságban is megkönnyebbülnek, mert megérzik, *amíg Szent István hitében egyek vagyunk, addig Isten szeme rajtunk s a Gondviselés velünk.*

Igen, Szülők és gyermekek, ne feledjük, a karácsonyi fenyőfák a magyar feltámadásnak is reménységfái és Nagymagyarországnak pillérei.

A mi magyar fájdalmunkban is Krisztus az erőforrásunk, akinek kemény volt a sorsa, kereszt volt az útja . . . De végén mégis csak győzött.

Mi is Krisztus hitében meggyőzzük a világot s kivívjuk az igazságot.

Mikor most szétosztjuk a szeretetcsomagokat, köszönjük meg Krisztusnak, hogy eljött hozzánk s kérjük, maradjon velünk, hogy minél előbb legyen mindenkinek karácsonyfája és megelégedett békéje.

Éjféli misére . . .

Pár órával előbb gyujtottuk meg a karácsonyfát. Ahány gyertyafény, annyi ég felé sóvárgó emberi szempár, még inkább melegen dobogó szív. Ezen az estén jobban otthon voltunk, mint máskor. Nemcsak testben, hanem főképen lélekben. Megéreztek, hogy amikor a világ s a történelem legnagyobb «lakáskeresője», Krisztus, megérkezik, illik Őt fogadni. Megoldódott nyelvünk. Valami belső meleg hajtott, szent izgalommal fűtött, hogy a gyermekekkel együtt örüljünk, énekeljünk, imádkozzunk. Más volt ez esténk, mint a többi az évben. Ilyen csak egy van, a karácsonyeste.

Most itt vagyunk a fenyőkkel díszített templomban. Idehozott a barlang, a betlehemi jászol. Pedig a templomok barlangja csak halvány utánzata, emlékeztetője az elsőnek, melyben valóságban megjelent a «Gyermek».

Ez a barlangtisztelet olyan nekünk való. S benne az isteni Kisdéd jászola olyan tanulságos.

I. Az első betlehemi barlangnak megvolt az árnyéka és a fénye. Coreggiónak van egy képe, mely a betlehemi barlangot történelmi érzéssel színezi. Mindenütt sötétség van a képen, csak a jászolban fekvő Krisztus-gyermek kezéből sugárzik a fény. Ez az igazi stílus. Innen hangzik először a világba: «Én vagyok a világ világossága».

Mi az árnyék Krisztus születési barlangjában? Mert hisz mi oly könnyen hajlandók vagyunk karácsonyt érzellemmel mérni, bájos hangulattal kitölteni, azt hisszük, minden csak Glória az angyalok ajkán és ked-

ves odaadás a pásztori tilinkó nyelvén . . . «menjünk, siessünk Betlehembe, siessünk, ne késsünk, még az éjjel ott lehessünk».

A betlehemi barlang árnyéka eszünkbe juttatja: *«lesztek, mint az Isten» . . . ez volt az első bűnnek árnyéka.* Az első átkos, pártütő szó. Erre visszhangzott több-ezeréves fájdalomában a siralomvölgy lekonyult fejű embere. Ez volt az első istenellenes aposztázia. A nagy csalódás tévtana. Első csatárai Lucifer, az angyallázadó. Ádám-Éva, az embertragédiakészítő. Innen indul a hullafoltos emberiség sebhelyes történelme. Bűnök, botrányok sorozata. Egyesek és nemzetek ádáz küzdelme az élettel, harca a kenyérért. Ez a barlang sötét háttere. Kín és jaj, zokszó és panasz, ököl és vér-ig, igazságtalanság és szeretetlenség uralma. S mindez! Bármennyire is szülte meg: Miserere — Könyörülj rajtunk, Isten és Kyrie eleyson — irgalmazz nekünk, Isten, igaz volt a szó: frater non redimit, redimet homo — embertárs, azaz egy a milliók közül nem menthet meg minket, az Isten-ember az egyetlen szabadító, megváltó. Ezért zeng a lélek húrjain ezen az éjjelen különösen: et homo factus est — és az Isten ember lett. Igen, ahhoz, hogy az ember boldog lehessen, nem lett volna elég, hogy az ember éig nőjön, előbb az Istennek a földre kellett ereszkednie.

II. *S ebben a tényben vetítődik a barlang fénye annak árnyékára.* Most már kezd igaz lenni a szó: lesztek, mint az Isten. Amit Lucifer nem tudott elérni: *similis ero Altissimo* — *hasonló leszek a Főlségeshez*, az itt tény. «Ha nem lesztek, mint a Kisdéd, nem mentek be a mennyek országába.» Ennek az igazságnak nagy a felelőssége. Azt mondja Szent Jeromos: quod vixi,

tege, quod vivam, rege — *amit eddig éltem, fedd be, hogy éljek, uralkodj rajtam.* Kell nekem az igazság, melyet Folignói Szent Ágnes mondott, mikor a gyermek-Jézus megjelent neki: «senki sem fog engem nagynak látni, hacsak nem látott előbb kicsinek, gyermeknek». Ezért áll a barlang fényében a Szent Szűz, az Istenanya, mert: Ő ancilla Domini volt — szolgálóleány, egészen kicsi volt. Ezért olyan kicsi és szűk a barlang bejárata, mert oda csak hívő, alázatos fővel lehet bejutni.

Megérteni a barlangot, belenézni Krisztus szemébe. Ez karácsony éjjele. Imádkozz modern, agyonkultúralt, technikában agyonhajszolt és holtrafáradt ember úgy, mint a gyermekek...

A mai züllött erkölcsi felfogású társadalomban éljetek tisztán és őszintén, nagyképűsködés és szembe-kötödsdi nélkül, mint a gyermekek...

A mai elégedetlen, luxusigényű, szertelen ambíciójú korban legyetek szerények, mint a vesszőparipán lovagló gyermekek...

A tekintélyromboló és szabadúszó, felelősségtől iszonyodó és kötelességet meghazudtoló világban legyetek engedelmesek, mint a gyermekek...

A mai gyűlöletes, osztályharcos tömegéletben legyetek, mint a romlatlan gyermekek, akik előkelőben és koldusgyermekben egyformán a játszótársat nézik és az embert nem képzelt vagy született előjogok szerint ítélik...

Ne tagadjuk, ez a fény kell nekünk. Az élet árnyékát csak ezzel bírjuk. Berendezkednünk magánéletben és családjunkban, társadalmunkban és nemzeti feladatainkban, hogy szolgáljuk Isten dicsőségét, mert az lesz az emberek békesége.

Krisztus Jézus született, örvendezzünk...

Akármilyen szegényen is jön el évről-évre közénk a Jézuska, azért mi jól érezzük magunkat a karácsonyfa közelében és meg-megállapítjuk, milyen kár, hogy évente csak egyszer van karácsony ünnepe. Mert ilyenkor mások az emberek, mint máskor. Családtagok, ismerősök, idegenek kicserélik magukat. Ugy viselkednek az emberek, mintha csak jók tudnának lenni. Innen magyarázható az a lázas rohanás, az a kedveskedniakarás, hogy siet mindenki most az egyszer nem magának, hanem — másnak élni. Akármilyen kis dolgot is, de akar adni minden ember a másiknak. Melegebb a beszélgetés, több az őszinteség, s ezért több az igazság és szeretet.

Amikor nagykarácsonynapján az ember olvassa az evangéliumot, ezt a mától kezdve «örömhírt», valahogy az a hangulat üli meg az ember lelkét: sajátos dolog, amikor jön az Isten Fia, nem talál helyet csak egy istállóban; nincsenek gazdag emberek, kik fogadják, csak pásztorok és szinte angyalokat kell segítségül hozni, hogy a «vox humana»-t, az emberi éneket pótolják. Az evangéliumnak keresetlen, tarkafestésű, mozdulatos leírása valóságos gyermeklecke. A történelem nagy feladata.

I. Lakástkereső Krisztus, ez a huszadik század nagy problémája.

Korunk embere rengeteget tud. Napról-napra megszüli csodagyerekeit, felülmúlja önmagát, bámulatba ejti a világot, eget veri eszével, a lehetetlenség kapuit

döngeti és nyitja meg akaratával. *Karácsonynapján mintha megpihennie az agy- és izomember,* mintha munkaszünetet tartana ez a tehetségébe beleszédült gépember. Sajátságos, ezen a napon nem kérkedik. Nem hengeg. Nem gyűlölködik. Nem káromkodik. Légváraít elhagyja . . . *Most ő gyermek!* Ezért boldog, ezért van otthon. Most övéié. Most egyszerre kicsordul belőle mindaz, amit máskor elfelejt tenni. Ezért fáj neki öntudatlanul is, hogy karácsonyeste csak egyszer van egy évben.

Pedig valójában *Betlehem mindig köztünk van.* Napról-napra közénk költözik az Isten, újra és újra megszületik a katolikus oltárok ezrein és a szó teljes értelmében *«velünk az Isten»*. Csak a XX. század embere nem tudja és nem akarja sokszor tudni, mit kezdjen ezzel a Krisztussal? Nem tudja, mit kezdjen a történelemnek ezzel a halhatatlan pozitívumával, amit úgy hívnak, kereszténység. Megcsodálja fölséges hitrendszerét, gyönyörködik a szentek versengő szép erkölcsén; bámulja, mit csinált ez a kereszténység tudományban, kultúrában azóta, hogy Krisztus születését első évnek nevezte; majd népvándorláson, eretnekségeken, állami despotizmusokon és forradalmakon miként állta meg helyét és adta meg fáradt koroknak az újabb, örök vezényszót . . . de hogy a modern ember úgy igazán szembetalálná magát Krisztussal és szemébe nézne azzal az akarati elhatározással: mellette vagy ellene, de közömbös nem lehet, ezt nincs bátorsága levonni a mai embernek. Ez az *örök Krisztus* lakáskeresése a mindenkori ember lelkében, életében: tudja meg a világ és vonja le maga számára annak az igazságnak következményeit, *Ő a történelem egyetlen,*

halhatatlan egyeduralkodója, élet és halál osztogatója. Valamikor küldött az ószövetségben prófétákat, kik kemény szócsovei voltak akaratának néha makacs uralkodók előtt is, mint a fáraók voltak; adhatott volna újabb észbeli okoskodásokra épített tanrendszert és rábízhatta volna tudósokra, hogy ők elevenítsék meg azt kísérleti termeikben és visszavonult szobáikban . . . de Krisztus nem ezt tette. *Hogy a mindenkori emberi válságok egy nagy szembetűnő tényben megoldódnának, eljött közénk, mint gyermek, mint fejlődő, történő, eseményben, élményben, katasztrófában, megpróbált ember s beszéd helyett életét, elmélet helyett hitet adott!* Mint-hogy más szerepet szánt az embernek, s nem akarta azt, hogy csak a bűn árnyékában éljen, helyet cserélt az Isten. Élt öröktől a mennyei Atya ölében mint második isteni személy, s eljött karácsony ajándékában a Szűzanya ölén közénk, hogy eleven véráramlással, az istenség életének átöntésével új életet fakasszon millió és millió emberben, magában az egész történelemben.

Ez a legelső, Testvér, próbálj, *akarj programot csinálni ezzel a gyermekkel.* Vedd benne észre, miként találkozik a végtelenség az emberivel, a törekennyel, a hatalmasság a gyengeséggel s új erőt érzel lelked ereiben. A porszemnyi akarat és mécsre való ész, mely téged emberré avat, új tüzeket gyújt jövőd méhében, új vágyakat támaszt fel szíved kamrájában, hogy törhetetlenül akard megrajzolni, szépíteni Krisztus arcát magadon és magad körül!

II. *Karácsony mindenkié, mégis elsősorban a gyermekvilágé.* Valami bájos lelki tartalom rejlik abban a gyermeklelekben, mely oly meghitten és szinte irigylésre méltóan számlálgatja: már csak négyet, hármat . . .

egyedül alszunk, aztán jön a Jézuska. Elképzelik tiszta örömeinkben, amint az erdőben nyugtatják hosszú nyakukat a fenyőfák a levágásra; látják mint száll le az angyal az ő kívánságaikkal . . . Feltekintenek a csillagos égre, hová levelet is írtak a Jézuskának . . . hol minden csillag mint a karácsonyfa ezerágú s fényű gyertyája ragyog le rájuk, s így várnak-várnak, már szinte jóelőre átélve a boldogságot, melyet a karácsonyfának ajándékoktól görnyedező ágai alatt fognak élvezni.

Ennek a hangulatos karácsonynak komoly mementója van napjainkban. Nemcsak azért, mert gond a gyermek s probléma az ő titokzatos jövője az élet későbbi küzdőterén, hanem főképp azért, mert ilyenkor a kérdés teljes súlyával áll szülő és nevelő elé az a kérdés, melyet az «áldott Anya» mondhatott a betlehemi bölcső felett, «mi lesz a gyermekből?»

Mi lesz a gyermekből? Fontos kérdés. Fontos, mert a «ma gyermeke holnap felnőtt» lesz, kinek kezében fut össze több-kevesebb azokból a szálakból, melyek nemzetek szövőszékénél történelmet csinálnak. Fontos, mert azé a jövő, kié az ifjúság . . . sőt olyan a jövő, amilyen az ifjúság!

Korunk a kérdésben lázas munkát végez. A háború utáni nemzetteladatok között úgyszólván minden országban az «új nemzedék», a ma még gyermekvilág lett a cselekvések színtere. Profán kezek és kegyeletes tényezők egyformán ezt az «ígéretes jövőt» alakítgatják. A sok-sok egyéni törekvés és kísérletezés, továbbá az érdemdús munka két világnézet szemszögén keresztül enged betekintést és egyben ajánl figyelmes állásfoglalást.

Az egyik irány Moszkva felől lengeti a zászlót. Keleti tájakról, honnan kétezer évvel előbb a legnagyobb Nevelő indult az első karácsonyi bölcsőből, most új ünnepet harangoznak. Karácsony helyett «téli napfordulati» ünnepet hirdetnek s a nap növekedésében szimbolumban látják a revolucionárius gondolatnak terjeszkedését... Ezért fölöslegesnek vélik a keresztséget, mely helyett «gyermekünnepet» ülnék és a bölcsőbeszédben a forradalmi igazságot tűzik életfeladatul az Egyház «meséivel» szemben... Nem kell bérnálás és szentáldozás, hanem az «ifjú ünnepe», mikor is felolvassák a serdülő gyermek előtt a következő fogadalmat: «nem Istenben és hittételekben hiszünk, hanem önmagunkban s saját erőnkben»... Ünnapja szükségtelen, helyette célszerűbb a körmenet nemzetközi dalokkal... A «nyári napfordulatot» is megtartják. Leipzigben az elmúlt évben hatalmas faklyszeremet vonult jún. 25-én egy elkészített máglyához, melynek közepében keresztet helyeztek el s azt meggyújtották e szavakkal: «a kereszt nem hozott megváltást, hanem újabb keresztet az emberek vállára, azért győzze le őt s eméssze meg, mely tűz jelentse eszméink tűzvészes erejét»... Vasárnapot nem ülnék a mai értelemben, hanem oltárkö helyett egy jól sikerült szabadgondolkodónak vagy forradalmárnak szobrát vagy képét helyezik el egy emelvényen s aztán élete történetének ismertetésével utánzásra buzdítják a gyermekeket. Ma már körülbelül 300.000 gyermek van beszerelve a gyermekbarátok egyesületébe, közel 50.000 cserkész áll ez eszmék táborában, több mint 30.000 hivatásos oktató végzi azt a munkát, mely a vallás nyomait ki akarja irtani a gyermek-

lélekből. Ebben a rettenetesen szaporodó statisztikában még nem szerepel az a tábor, mely egyházellenes szervezetbe tömöríti azokat az apákat, kik nevelik az új nemzedéket.

Csak néhány röpké tény. de nyílt veszedelem. Nem enyhíti erejét az a tudat sem, hogy nálunk még nem tartunk ott! Szent Pál szavát kell idéznünk: *vigilate, state in fide . . .* (Kor. I.) A tízév előtti fergeteg még nem mult el teljesen. A hittől aposztatált és erkölcstől renegát tényezők szemében még mindig «botránykő» a kereszt, mely Szent Istvánnak kormánypálcája volt, mellyel a török-tatár veszedelmet meggyőztük, mely a háborúban hősi melleket díszített, mely élőknak vándorbotja, haldoklóknak egyetlen menedéke . . . *Vigilate! Virágágyakon olvashatni a figyelmeztetést: virágra lépni, virágot tépni tilos! . . .* A történelem ismert már egy félelmes vandál pusztítást, azt átélte, de a szabadelvű sajtó, mozi, divat ma úton-útfélen katedrát ül és belegázol a gyermeklelkek veteményes kertjébe s ha nem is a nyílt virágtiprók szemérmertlenségével gázol, a vakondoknak bujkáló stílusával gyökerében rontja meg a jövő életképes nemzeti fáját

Minden destruktív jelisével szemben, még ha ebben a farizeusi kitételben jelentkezik is, a vallás magánügy, nyíltan kell szemébe mondanunk a világnak: *az Egyház volt az első iskolafenntartó és iskolaépítő tényező a kultúr-Európában!* Attól a perctől kezdve, hogy az Egyház «áldottnak» mondja az anyát, kinek szívére a szüzanyai méltóságának koszorújából egy virág hullott, attól a perctől kezdve «szent a gyermek!» S éppen ezért szülőnek és nevelőnek a lelkiismeret felelősségé-

nek teljes súlyával kell mérlegelnie a gyermeknek testi-lelki épségét.

Minden gyermekvédelem kiinduló gondolata s alapelve modern időkben csak ez lehet : minden ringó bölcsőben a jövő apák apja vagy jövő anyák anyja él ! Tehát végeredményben három nemzedékre eldől a népeknek sorsa! S az a pár év, mely a közvetlen nevelés számára adódik, rövid lejárátú. Mert hisz hogyan lesz a gyermekből felnőtt? Úgy, mint az elvetett magból növény, virág, termés . . . Úgy, mint a madárdalos hajnalból nappal . . . tűz a napsugár, fénylik a határ s az ember alig veszi észre, hogy az óramutató messze jár . . . Úgy, mint a felvett táplálékból az egészséges test . . . Senki sem adhat a természetéhez egy könyöknyit sem és mégis mihamar eljön az idő, amikor a még nemrégien gyermek elmondhatja magáról a költő szavát: húsz esztendő, az idő, hogy eljár! . . .

Csonkaságunkban a szó szoros értelmében véve egyebünk sem maradt, mint a jövő nemzedékünk, a még gyermekek tábora. Több ez, mint erdők, melyeket kiirthatnak . . . több, mint szántóföldek, melyeket idegenek parcellázhatnak . . . , több mint bányák, melyek kifogyhatnak és beszakadhatnak . . . több, mint pénz, mely máról-holnapra devalválódhatik . . . több, mint közfelfogások, melyek öncáfolatukban megbukhatnak . . . ezek az idők szelén járnak s azzal távoznak . . . Ami azonban a nemzet évezredes multjának vándorfelhőin a jövőnek távlatait nyitja meg, az nem más, mint a gyermekvilág, a ma még gyermek, holnap felnőtt!

Ezt a féltett kincset védeni kell ! Elsősorban a hivatásos, kipróbált nevelőknek példájával, szülőknek és

családi szentélyeknek istenes levegőjével, hatalmas társadalmi akciókkal, katolikus iskolák fellegvéraival, jóléti intézmények létesítésével, a szociális nyomor enyhítésével, közegészségi és kulturális eszközökkel! Ezt valósítsa meg az a «katolikus akció», mely titáni erővel léphet a modern élet arénájába, hogy a mostani világnézeti harcok küszöbén a döntő harcot előretolt sáncokból vívhassa meg s ezzel *az új nemzedék sorsát Moszkva ellenében Rómának ölébe tegye.*

Szent István vértanu emlékére.

Közel 2000 éves az a történet, melyet az ünnep szentleckéjében felolvastat az Egyház. És mégis olyan közel esik hozzánk. Mintha tegnapi volna. Az Egyház jó megérzéssel tette e napot mindjárt Krisztus születése utáni napra. A kapcsolat találós. Valóságnak teljesen megfelel. Amikor megszületik a világnak Krisztus, kell, hogy megszülessen az ember az ég számára. Szent István ezen az úton a vonalvezető. Amikor Isten hűsége az emberhez az Igét lehozta közénk, kellett, hogy az ember ragaszkodásban az éig nőjön. Amikor eljött a Mester, sietni kellett az Atyához a tanítványnak háláért. Igen, karácsonyán lelkésített az Ur születése, ma örvendeztet az Ő első követője. Karácsonyán Krisztus felvette az emberi testet, ma Szent István megszentelte ugyanezt az emberi porhüvelyt. Karácsonykor megindul a megváltás munkája, ma jelentkezik az első üdvözült, hirdetni, hogy Krisztusnak egy lépése sem volt hiába.

Hogyan küzd Szent István, ez az első atlétája a katolikus hitnek?

I. Szent István az első virág azon az úton, melyen a vértanuk ezrei járnak határozott és kiszámított lépetekkel. Harci riadó és véres pálma, ellenséges hajsza és kínzás eszköze kísérik őt az élet országútján. De benne jelentkezik az az erő, mely a kereszténység kapujánál tesz szolgálatot: Krisztus mindent győző ereje. A gyűlölet, mellyel őt a tanácsházból kihurcolják, tűzvészé lett a későbbi üldözések századaiban. Ő az első

áldozatok egyike. Emberi kéz nem győzte volna feljegyezni azon «ismeretlen» katonák nevét, kiket Isten bejegyzett az örök élet könyvébe, kik ajkukon Krisztus nevével, lelkükben hitvallással mentek bátran a halálba. Ők, akik nem nézték a kort és nem nézték az ártatlanságot, a 86 éves Polikárpok és a 15 éves Pontikusok, edzett férfiak és gyenge Ágnesek és Ágathák... egymásután mentek és egymásért a halálba. És sokszor milyen halálba . . . *A szenvedések válfajait toll nem írhatja le*, ecset nem vázolhatja, emberi fantázia nem sokszorosíthatja már. Ragadozó állatok és forró olaj, kerékbetörés és tüzesrostély, keresztek és égő máglyák, korbácsolás és vesszőzés. . . . mindegy, halál volt mindegyik! Tíz császár újíttotta meg az üldözést. Pedig csak el kellett volna fogadni a rangot, a méltóságot, a közhivatalt, az előmenetelt, a dicsőséget, a tiszteletet és ennek fejében a pogány istennek áldozni... milyen könnyű lett volna nemcsak életet menteni, de még érvényesülni is! . . . Nem! . . . Tiltakozott a hit! Ellenállt a lelkiismeret! Kitartást parancsolt a krisztushűség! «Aki megvall engem az emberek előtt, én is megvallom őt Atyám előtt, ki a mennyekben van» — ez csengett fülükbe a kísértés, a hitveszély idején.

Hogyan megy Szent István a halál útjára?

Ha egy bűnös embert visznek vesztőhelyre, kiabál, sír, szét akarja tépni bilincseit, segítségül akarja hívni bámulóit, hangoztatja ártatlanságát, kapkod az élet után. Szent István arcáról öröm, mennyei fény sugárzik. Ugy megy, mint aki nyugodt. Sőt a kínok éneke nyitják ajkát. Körülötte zaj, benne imádság ébred. Ahogy röpülnek ellenségei kezéből a kövek és ejtik rajta a sebeket, letérdel, mosolyog, énekel. Mikor min-

denütt véres már, akkor beszél . . . Mit? Talán szitkozódik, átkozódik, szidja születése napját? «Uram, ne tulajdonítsd nekik ezt a bűnt» — mondja buzgó szívvel.

II. Miért kellett meghalni Szent Istvánnak?

Azért halt meg, mert nem bírták elviselni az igazságot, melyet minden ellenkezés között is tántoríthatatlannul hirdetett. Ugy járt, mint Keresztelő Szent János, akinek azért vette fejét leánya kívánságára Heródes, mert anyja nem bírta elviselni a szemrehányásokat, melyeket Keresztelő Szent Jánostól kapott bűnei miatt . . . *Nagy baj, mikor az ember nem bírja elviselni az igazságot . . .*

Mint a villám, mely kiindul napkelettől és ellátszik napnyugatig, úgy hatott Szent István bátorsága a kereszténység sorai között. Szent magvetés volt az ő halála. Az Anyaszentegyház még csak reggelét élte, ő már megérett a dicsőségre. *Küzd, mint az igazi bajnok.* Igazsága tudatában. Egy ember egy egész közvéleménnyel szemben! Sziget a viharban. Tisztás az erdőn. Jellem az erkölcsi lejtő közepette. Ember! *Ein Mann, ein Wort!* Katona a javából. Az újszövetségi Dávid a modern Góliátok előtt . . . Mi az ő megkísértése? . . . Ellenséghez állni vagy meghalni! Embernek engedelmeskedni vagy Istennek! . . . Ő már választott. Most hallgat. A zaj még nem jele az igazságnak. A többség még nem erő. *Az erő . . . az igazság!* Ebben határozott s most nem tétovázik. Ő már Istennek esküt tett, nem alkuszik. Előtte már az egész világ potom ár. Érték a lélek, az Isten.

III. Szent István ereje az igazság.

A történelem ezt sokszorosan beigazolta. Mert

honnan volna az, hogy azokban a kemény századokban, melyek mindent próbára tettek, ami kereszténységre mutatott, nem pusztult el az isteni magvetés? Nem sikerült kiirtani, nem sikerült eltemetni, nem sikerült elfelejteni?

Ha ezt látjuk, akkor igazat kell adni Gamalielnek, aki nagybölcsen állapította meg: «ha Istentől való e mű, el nem ronthatjátok» . . . «Ne féljete azoktól, kik a testet megölik» . . . — mondta egyszer Krisztus. Ez ragyogott, mint szent program a hűségben küzdő vértanuk előtt. «Ne féljete, én veletek vagyok a világ végezetéig» . . . — bátorította őket a kimerülés nehéz óráiban.

Vajjon minket mennyire ragad magával ez a vértanui lélek? Ez a halálig való kitartás és vállalkozás Krisztus mellett? Ősök hitén ritkán lelkesülünk. Apáink szokásán és erkölcein nem épülünk. Sőt milyen könnyen vagyunk semlegesek, közömbösek, érdektelenek a legszentebb ügyek iránt, nem gondoljuk meg, hogy már a közömbösség is árulás. A *«nekem mindegy»* elv mennyi jellemtelenséget és mennyi veszedelmet rejtget magában? Emberi szempontok, az a tudat: *«hátha megtudják az emberek»*, mennyi jónak megtevésében, felkarolásában akadályoz meg minket? A haszon és érdek politikájához nagyon értünk, az önzés jogaira esküszünk, pedig magunkból mennyit veszítünk? Hányszor látjuk, hogy egy-egy esetben, mikor a nyílt hitvallás és nyílt színvallás volna kötelességünk és ezzel tömegeket nyerhetnénk a katolikus ügynek, mégis azt a könnyebbik részt választjuk, hogy kitérünk a kötelesség elől és még másokat is bizalmukban megingatunk. Többet ártunk, mint használunk . . . *A szent vértanúkban van valami sastermészet.* Magasba, rendkívüli

nagy dologba vágyani, törni, akadályt nem ismerni! . . . Ez a bátor vállalkozás. Mert könnyű tömegnek lenni virágvasárnapon, mikor mindenki ujjong Krisztus melletti örömeiben, de Krisztus mellé szegődni nagy-pénteken is, ez már vértanui feladat!

Szent István Krisztus első hősi halottja. Mint ilyen-
nek minden évben ezen a napon leteszi a sírjára a
katholikus szeretet, a ragaszkodás megemlékező koszorúját. De eleven-e az a koszorú? Akkor lesz ilyen, ha
igazi Krisztus-szeretetből nyílik a hűség virága. Ez
pedig a jellemes odaadás és meggyőződés útján terem.
Láttál már százados tölgyet? Neki ront a vihar, tépi
az ágát, fészíti a törzsét. Ám tegye! A tölgy áll, sőt
gyökerét még mélyebbre ereszti . . . *Láttál már égneq
meredt gránitsziklát?* Jön az idő viszontagsága, hűség
és jégcsap, mindegy. A szikla áll! . . . Így az ember!
A jellem! Minél több a próba és a kísértés, annál mé-
lyebb a Krisztusba és szent tanításaiba való bele-
kapaszkodás! Ez az egyetlen iskola. Minél nehezebb
egy csatát megnyerni, annál jobban nekikészülünk és
annál odaadóbban küzdünk . . . Menj sokszor ezért
az erőért Krisztushoz . . . egész a Koponya-hegyig . . .
Aztán onnan indulj körútra a szentek, vértanuk, szű-
zek, hitvallók seregéhez. Megtalálod őket hosszú sor-
ban, megszámlálhatatlan mennyiségben a Mester
nyomdokain. Szent István jár elől, *ő az első «stephanos»
koszorúzott!*

Keresztény ember, légy koszorúzott, légy hős! Ez a
krisztusi program. A modern élet, a te életed és
annak sok-sok körülménye indít a hitvallás útjára, ne
tántorodj meg. «Krisztussal kettesben mindig többség-
ben vagyunk» — hirdette egyik újkori szentünk, Kis

Szent Teréz. Ha Krisztus velünk, ki ellenünk? — tartja a keresztény tudat. *Ne engedjük azért kioltani a lelket sem magunkban, sem másban.* De ne ejtsünk senkit tévedésbe a mi gyáva és határozatlan viselkedésünkkel sem, mert könnyen buknak el miattunk mások is és akkor mi vagyunk bizonyos tekintetben okozói azok hitevesztésének. *A vértanúk a nyílt csata képviselői voltak* s épen azzal nem egyszer magukat a kínzókat térítették meg. Az emberfeletti vállalkozás másokban is meghódította az embert, mert világos jelét adta annak, ezekkel a hősökkel igaz Istennek kell lenni, ha ennyit elbírnak és még csak zokszót sem mondanak.

Ez a viselkedés hozzátartozik a keresztény elvek őszinteségéhez. Krisztus nem ismer kendőzést, leplezést, színlelést. Akarata Isten országát megteremteni, ehhez pedig apostolok és elszánt vállalkozók kellenek. Te is vállalj egy részt a munkából. Tudod, mit? Családodban, munkahelyeden, elvi harcokban, pártállásokban, magán- és közéleti érvényesülésben, elvek hangoztatásában valld nyíltan és követeld őszintén, Krisztus katonája vagyok és leszek, mindenáron, ha kell, életem árán is, mert örök boldogságomat semmiért és senkiért nem adom.

Erre a harcra segítsen Szent István vértanu.

Szent Szilveszter-estére.

Szent Szilveszter estéjén a harangnak mélabús, lemondó, magábaszállást lehelő hangja mindnyájunkban egy titkos szózatot vált ki, mely önkéntelenül összehoz bennünket az Urnak szentelt hajlékába. Mi is összejöttünk elfogódott lélekkel, megilletődve, mint amily hangulattal és lelkülettel ravatal mellé szoktunk állni. Siettünk, hogy még legalább néhány percig hallhassuk a nagy haldoklónak, az 1934. évnek nemcsak lihegését, de utolsó oktatását, figyelmeztetését, elismerését vagy talán — míg nem késő és ha megérdemeltük — szemrehányását. Ez ünnepélyes óra nemcsak egyszerűen egy lefolyt évnek bezárását jelenti és hirdeti, hanem sokkal többet, jelenti a XX. század első harmadának haldoklását. S mi most összejöttünk, hogy körülálljuk sírdombját abban a percben, amikor ez az év is lebukik, legördül az idő mérhetetlen nagyságú kerekén s elvész az örökkévalóság tengerében, honnan már csak mint a multnak emléke, árnyalakja fog visszatérni a küzdelmes jelenbe. Igen, vissza fog térni — erényeivel rémíteni a gonoszt és bátorítani az igazságot, de bűneivel bátorítani a gonoszt s letiporni az ártatlant.

A jelen óra, az évnek ez utolsó napja a mulandóság, az elmúlás partjára állít bennünket s mikor az enyészetnek lehelete megcsapja a mi lelkünket s érezzük, hogy sír felé indít, temető felé hangol; félelmünkben, aggodásunkban szilárd pontot keresünk, akiben megkapaszkodhatunk. S a lélek rátalál itt e szent helyen erre

a szilárd pontra, mikor önkéntelenül kitör belőle az ének: Idők Ura Istene . . .

I. De kérdem, *miért olyan komoran komoly a Szilveszter-nap emléke?* Azért, mert ha valamikor, hát Szilveszter-napján valóban *felvonultatja ellenünk az Isten az időt* (adduxit contra nos tempus) s élesen állítja lelkünk elé az igazságot: *adj számot sáfárkodásodról*, mert eljön az óra, amikor már többé nem munkálkodhatol. S valahányszor a halál lebbenését észleljük és sírdombok némaságát halljuk hangosan prédikálni, mi mindig megkomolyodunk. S bármennyire is tiltakozik a mai ember és bármennyire állítja, hogy manapság a halálról nem illik beszélni, mert megfélemlít, meg az idegeinket próbára teszi — *Szilveszter-nap nem ismer tiltakozást* — ha illik róla beszélni, ha nem, nem változtat a tényeken, ha elhisszük, ha nem, ha kellemesen hangzik a fülünknek, ha nem — letagadni nem tudjuk a megrendítő igazságot, hogy amióta a paradicsomi angyal lángpallosának fénye felcsillant, azóta folyton hangzik s kivétel nélkül minden ember felé hangzik: «visszatérsz a földbe, melyből vétettél, mert por vagy és porrá leszel». És ma, amikor körülbelül naponta 125.000 ember hal meg a világon, egészen bizonyos, hogy minden óraütés minket is előkészít a lélekharang mélabús hangjához és senki sem tudja, hogy a jövő szilveszteri harangszót e helyen fogja-e hallani vagy már a sírkert lakói közt fog-e porladni? Igen, egyszer mi is meghalunk, mert élő még át nem ment a másvilági életre halál nélkül, csak az a különbség, ha többször gondolunk rá, elvehetjük mérgét s elérhetjük, hogy mikor bekövetkezik, nem félünk tőle.

Komoly gondolat ez? de nemde erről beszél minden! Hisz mikor megszületünk, máris halálra vagyunk ítélve; egész életünk erőgyűjtés, küzködés, birkózás a halál hírnökeivel s biztos, hogy ebben a párviadalban egyszer mi leszünk a vesztes fél. Az egész természet erről beszél. Láttál már hervadást, levélhullást? Láttál sárguló falevelet? Figyelted már, amint a vihar neki iramodik a százados tölgynek s bizony letöri ágait. Bizony igaz a költő szava: elhull a virág, eliramlik az élet, *s egyszer mi is útra kelünk — mint a vándor-madarak* — odafelé, hazafelé, az örökkévalóság felé.

Hogy mikor? Ezt feszegetni nem adatott meg emberfiának. Csak néhány fejfát kell megnézni s valósulva látjuk: a napot s az órát, amikor jó az ember fia, senki sem tudja. Olvasom egy helyen: élt 60 évet, egy másik 40 évet, 2 hónapot, 8 évet, 1 napot . . . Majd megakad szemem egy ifjú sírján, ki szüleinek reménye, büszkesége volt . . . élt 18 évet, amott egy hajadon, kit megbámultak, ki szép volt, kinek ismeretségét kitüntetésnek tartották, ki előtt hódoltak . . . élt 17 évet . . . Ó, de kegyetlen ez a halál! . . . S mikor ezt látjuk, *igazat adunk a Szentírásnak mikor az embert cserépedényhez hasonlítja, mely törékeny* . . . Igen tehetetlen az ember az örök élet őre, strázsája, a halál előtt s azért tehetetlenségében nagyon illik ajkára az ének: Idők Ura Istene . . . S mikor ez az ének az Isten zsámolyához visz, századoknak mély hite, a Keresztrefeszítettnek evangéliuma éled fel bennem s bátorítva mondja nekem: a halál, ez a nagy próbakő, bár a legutolsó és legnagyobb az emberi fájdalmak közt, a hívő katolikus ember számára mégis ennek a halálnak másnapja az örök élet első napja. *Mert a katolikus ember*

nincs egyedül, mikor meghal. Mert midőn számára már minden más eltűnt: szülők, barátok, rokonok, a hang, a fény, minden . . . megmarad neki a feszület . . . ők ketten maradnak még a négy deszka közt is, s ha valaki még oly szegény is, mindig magával viheti fafeszületét, mely feszületnek szent halottja, az Ur Jézus, hazaviszi őt az Idők Ura Istenéhez. Isten az élet örökmécses lángját éleszti a sírhalmok felett.

II. *Szent Szilveszter estéjének hangulata* nemcsak temető felé irányítja figyelmünket, hanem *komoly számadásra, lelkiismeretünk tétére hív fel bennünket.* Nemcsak az idő múlására figyelmeztet, de számonkéri tőlünk az időt, felelősségre von az idő felhasználásáról. S ha meggondoljuk egy év alatt mennyi bűn és mulasztás, emlékünkből mennyi folt, lelkiismeretünkben mennyi vádló, szívünk telekkönyvén mennyi teher, mennyi betáblázás, tartozás, multévi tevékenységünkben mennyi mulasztás, az erények mezején mennyi erkölcsi veszteség, mily kevés nyereség; szóval: ha multunkat és multunk egész felelősségét nézzük, ismét gyengék vagyunk s iparkodunk odakúszni az Idők Ura Istenéhez s ajkunkra száll az ének: Könnyörülj, könyörülj, Uram a te népeden . . .

Boldog az, kinek a lelkiismerete pluszgazdagodást mutat az erényekben, a kegyelmekben — ez az újévet már tőkével kezdheti. Még az is szerencsés, ki a veszteség tudatára ébredve felismeri bűnös helyzetét s kész újult szorgalommal pálfordulást csinálni lelkében. Boldogtalan csak az, aki bár ismeri lelkileg sanyarú helyzetét, mégis feleszmélés helyett mámoros fővel továbbtorog és támolyog terv nélkül, cél nélkül, mint a véletlen labdája.

Testvér! Ne feledjük, tenger az élet, szerezzük meg hát gyöngyeit, nehogy az Isten azt írja sírunkra: volt, elmúlt, nincs! Hacsak e világért élünk, értéktelen papiroskoszorút szerzünk! Ha az örökkévalóságért élünk és nem emelünk vizet a rostában, hogy kicsorogjon, akkor az év 365 napja ugyanannyi gyöngyfüzér, melyet Isten fűz homlokunkra. Aki a papírkoszorúra pályázik, hullaszagú kriptát épít; aki gyöngyfüzért érdemel, tömjénillatú templomot épít lelkében. Tudod, mikor hordod legbiztosabban a köveket ennek a templomnak az építéséhez? Ha Istent hordozod a kebledben s az Ő szívéen akarsz megpihenni az élet viszontagságai között és ha sohasem akarsz megnyugodni azon a párnán, melyet a bűn készített neked.

III. De talán azt mondod, nehéz ezt megtenni? Igazad van! De nem leszel egyedül! *Mert nézd — s ez a harmadik figyelmeztetése Szent Szilveszter estéjének — nézd azt a sok jótéteményt, mellyel Isten megáldott* — minden, ami veled történt, Isten áldása volt, hogy sikerrel küzdhess az élet tengerén. Jöjj most, sorold fel s adj érte hálát. Nézd csak, mennyi jótétemény? Isten áldása volt a levegő, az élet, a zivatar, mely a tikkasztó hőséget hűsítette; a dörgés és villámlás, mely felrázta és bevilágította a bűnös lelkiismeretet, az enyhítő fuvalom, mely a munkás izzadt homlokáról letörölte a fáradtság nyomait, intésed volt a jópélda, melyet láttunk, jó tanács, melyet hallottunk, kegyelmed hívó szava a keresztény tanítás, melyet a templomban hallottam, a szentáldozás, mikor újra születél lelkünkben. Ha ezt mind elgondoljuk, a szilveszteri bánatos harangszóba belevegyül az orgona-

szó, melynek kísérő éneke a Te Deum, a Téged Isten dicsérünk. De ezt mindnyájunknak kell énekelni, nehogy az Úr szemrehányást tegyen, mint mikor a tíz belpoklost meggyógyította: hát a többi kilenc hol maradt? S mikor ezt látom, hogy mindnyájunknak hálát kell adni, *elvonulnak lelki szemeim előtt azok, kiknek olyan nehéz a hála! . . . A szenvedők, a betegek, a szegények, kik csillagtalan ég alatt robotban tengetik életüket*, melyből száműzve van a boldogság . . . csak a keresztfát tartják átkarolva. Testvér! *Ezért is hála.* Sok küzködés után lehet bemenni csak a mennyek országába; a keresztfá eget feszítő, ég kapuit kitaró szent rúd, ezzel hengeríthetjük örök boldogságunk templomához a köveket. Avilai Szent János azt mondja: «egy hála Istennek a szenvedésben többet ér, mint ezer az örömben». Csituljon el a mai estén a sors üldözöttjeinek, nyomorultjainak, szegényeinek imájától az angyalok éneke, mint ahogy ott Betlehemben is az angyali Glória in excelsis a pásztorok tilinkójától.

Testvér! Ért szenvedés? Ugyan, kit ne ért volna? Ugy-e, sokszor sajgott a szíved, sóhajtozott a kebled, könnyezett a szemed? De azt is kérdem: *mondtad-e a szenvedésben, mint egykor Jób, mondtad-e, szeretlek Istenem! Mert a szenvedés a szeretet próbája.* Nyílt a te szenvedésedben rózsa, mely a mennyország illatát árasztotta a türelem által? . . . Nézd, a könnyek mögött lehet lelki béke, mint ahogy a felhők mögött is van napsugár. A megalázás és meggyalázás alatt is lehet bizakodó lélek, mint ahogy a koporsó mögötti gyászmenetben is enyhíti a fájdalmat a másvilági viszontlátás szent reménysége. Amint a hamu alatt

lappang a parázs, amint a barázdák mögött és alatt sarjad a búzavirág, úgy a szenvedésben is lehet öröm, csak azt ne feledd, hogy életed siralomvölgyében a keresztfa van felállítva s ezen a kereszten ereszkedett hozzád leközelebb az Ur Jézus, hogy könnyebben meghalld a szavát: «jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradtak és terheltek vagytok és én megenyhítlek titeket».

Ime, testvér, az Úrnak jótéteményei. Ha mindent őszintén átgondolsz, látod, milyen bőkezű volt hozzád az Isten... És te?... Elmondhatod-e ezt magadról? Hűséged az Egyház törvényei iránt... ragaszkodásod az erkölcs szépsége és védelme iránt... jótekonyságod a nincstelenek tömegei iránt... vajjon mit mutatnak?

Legyünk legalább most bőkezűek Isten iránt. Tudod, miben?... A hálaadásban! Szálljon ajkunkról most égne a legönzettelenebb ima. Imádság, melyet most az egyszer nem az érdek diktál. Imádság, melyben őszintén elismerünk. Nyugtázzuk, milyen jó volt hozzánk az Isten! De ez a hála úgy illatozzék az imánkból, mint az illat a virágból, mint a gyermekszeretet az anya iránt, mint a bársonyos kéz a jótékonyságból... Ez az, amiért ma összejöttünk... Jótékony kezet megcsókolni! Ez kell nekünk. Rászorulunk. Ezzel tartozunk Istennek, mert hiszen kegyelme, mint az eső szitált reánk, mint a napsugár lövelt lelkünk felé. Szinte hálót font az Isten, mégpedig áldásaiból s meg akart fogni minket... Engedtük-e magunkat? Pedig az élet sajkáján ez volna feladatunk. Belekerülni Isten merítésébe! Belejutni az Ő hálójába... Sajkánkon kezünk gyenge a kormányhoz. Az erkölcsi, hitbéli

veszedelem viharszerűen nagy ahhoz, hogy erőnkben bízzunk. Kéz kell nekünk. Biztos kéz! Ilyen egy van... Az Isten gondviselő keze.

Bízzuk rá magunkat s akkor életünk utolsó Szilveszter estéjén elimádkozhatjuk: *«Benned bíztam, Uram, s nem szégyenülök meg mindörökké»*.

Szent Szilveszter estéjén.

Sajátságos szorgalommal igyekeznek az emberek Szilveszter estéjén a templomba. Még azok is elmennek, akik nagypénteken és karácsony éjjelén kívül alig ismerik a templom kapuját. Most érzik, hogy nekik is van mondanivalójuk az Úr Istennek. Nem a szónok viszi őket. Ilyenkor a legtöbb ember maga szeret beszélni. A szónoknak is inkább az a szerepe, hogy a sokaság gondolatait formába öntse, hogy mindenki helyett beszéljen.

Egyetlen mondanivaló van minden ember ajkán. Az, amit a bevezető egyházi ének, a Te Deum, a Téged, Isten, dicsérünk . . . kifejez. Hála Tenéked! Gyermekké lesz mindenki, alázatos, kicsi gyermekké a nagy Isten előtt s ha egész évben nem jutott eszébe, most hálálkodik, most megköszön. Máskor kért, eget ostromolt, most . . . leborul. Szeretné megfogni az Isten kezét, szeretne ráejteni néhány igazi könnyet s csak annyit mondani, köszönöm! Oly szép ez a hálás ember! Kár, hogy igaz a közmondás: mondd valakiről, hogy hálátlan s megmondtál róla minden rosszat. Mert ilyenek is vannak.

I. Szilveszter estéjén ránehezedik az ember lelkére, mint uralkodó igazság, mely az embert egészen lefoglalja, egyetlen tényező a történelemben, egyesek és társadalmak életében, az Isten! Az Isten, aki várja és küldi az éveket s velük együtt hazavárja és hazaküldi az embereket.

Szilveszter estéje a számvetés ideje. Mi történt az

évben terveinkből, álmainkból, célkitűzéseinkből; vállalt munkánkból mi lett?

Amikor ez a kérdés elsőnek kínálkozik az ember előtt s beszámolót tart a lelkiismeretnek őszinteségénél, hogy rátehesse az ember Isten tenyerére, az Ő mérlegére mindazt, mi vele történt, megállapítjuk hamarosan, hogy *voltak kudarcaink és sikereink*. Volt sok kudarc, sikertelenség, mert mikor felhajnalodott az esztendő, álmodtunk róla szépeket, biztatót, ígéretet. Lefestettük terveink eredményeit, lelkesedtünk értük, sokszor szinte kipirulva tőle jólesően magyaráztuk ismerőseinknek, barátainknak. Meg is indultunk a nyomokon. Még az áldozatoktól sem rettentünk vissza. Anyagiakat és erkölcsieket egyformán adtunk értük . . . S mi lett belőlük? . . . Napról-napra szürkültek a tervek, a célok, a sikerek, fogyott a kedv s elmaradt . . . a siker. Így volt ez otthon a szűk családi körben, mert jött egy-egy betegség, egy-egy rossz hír, néha egy kis rágalom, egy kis botrány, jött a kenyérgond és kenyértelenség, talán egy-egy ravatal is készült . . . Igen, sokan vannak, akik a tenyerükre próbálnák tenni azt, amit az évben kaptak; talán a legszebb kincs azok a könnyek volnának, amiket ráhullatott arra, kit vagy amit elvesztett, mikor elbúcsúzott tőle és ami, vagy aki után úgy kiüresítve érezte magát az ember . . . Ha pedig egy szóban kellene kifejezni az év tartalmát, talán sokan, igen sokan akadnának, kik így mondanák: nem volt érdemes élni . . . Vagy ilyen formán: nem hittem volna, hogy ennyit elbírhatsz az ember egy év alatt?! Igen, *kudarcból volt elég*. S talán még ma este is az hozott ide. Szinte menekülve jöttünk ide . . . el az emberektől, el mindentől, mi

körülvesz minket . . . Ahhoz, ki ma hív, ki mindig hív, ki mindig vár, mert örökké ugyanaz . . . a jó Istenhez! Igen, itt könnyebb az élet . . . azért olyan különösen melegen vonz ma a templom.

Öntsd ki, testvér, ezen az estén a bánatodat. Ma ne hited el magaddal, hogy nagyszerűen megy az élet. Ma ne kendőzd Isten előtt, amit titkoltál egész évben ismerőseid előtt, mert nem merted megvallani, hogy bizony nem fenéig tejfel az élet. Itt ne sztnéskedj! Ugyis hiába volna. Ma este nem tudod önmagadat megcsalni . . . Mondd csak el őszintén, mi fáj neked . . . Ez lesz a nagy eredmény ! . . . Mert fog megtanítani arra, hogy a baj, a kudarc, a balsiker az Isten kezeírása. Azért ír így, ilyen vérbemártott tollal az Isten, hogy ráeszmélj arra, nem érezheti jól magát másban az ember, csak ha hozzátapad lelkével az Istenhez. Így borulj le a kis Jézus jászola előtt, fogd meg kis kezét ennek a világhatalmas királynak és köszönd meg neki, hogy sorsát megosztotta veled.

S főképp tudod, mit köszönj meg a kis Jézusnak? . . . Azt, hogy még kezében hagyta az élet fonálát, melyet . . . Istenem! . . . hány embernél megszakított az elmúlt évben. Te még itt vagy. Még jóra fordulhat minden. Még kiköszörülhetsz sok hibát. Még jóvátehetsz sokat . . . mindent !

II. Már ez is jótétemény az évben. De volt több is. Ez az egészség. Rendesen nem tekintjük annak, mert mindennapi. Pedig époly természetesen betegek is lehetnénk, mint annyi ezer és ezer más ember . . . Siker az a sok jó ember, ki körülöttünk él. Mert vannak még ilyenek is. Sokan. Többen, mint a rossz emberek. Csak nem vesszük észre őket. Nagyon

messze keressük s ezért közelünkben árváknak hisszük magunkat . . . *Siker*, hogy van akármilyen szerény otthonod, családi fészke . . . *Siker az*, hogy ma, amikor milliók és milliók munka nélkül élnek hibájukon kívül, te még dolgozol. Ki hitte volna, hogy épp a modern ember, ki szereti az Isten szavát megtagadni, éppen ebben, a munka értékelésében olyan különösen fog gondolkodni. Pedig a munkát büntetésből adta az Isten az eredeti bűn nyomán . . . s mégis mekkora áldás. *Siker*, hogy van bűnbocsátás . . . siker az Anyaszentegyház kegyelmes élete, mely mindenkor rendelkezésre áll. Nincs olyan fordulója az életnek, hogy ne volna az Egyháznak hozzád szava, sőt, hogy ne kérne lakást lelkedben maga az Isten! . . .

Látod, testvér, sok dolog elhagyhatott az évben. Érezhetted magad szerencsétlennek, pedig *melletted volt . . . a hűséges Isten*, ki Atyádnak bizonyult ebben az évben is. Melletted volt az Úr Jézus is, ki az evangéliumi jó pásztor volt ez évben is. Melletted virrasztott a Szentlélekisten is, ki kezével nyújtogatta neked az életfenntartó kegyelmet . . . Köszönd meg ezt. S mikor úgy felcseng ma ezrek és ezrek ajkán az imádságos ének: *Téged Isten dicsérünk . . . és az a másik: Idők Ura, Istene, előtted térdelünk . . .* érezd át, egy nyugvó pontja, egy nehezéke, egy súlya van az életnek s ez . . . az Isten. Vesszen el és menjen ki az ember lelkéből ma minden más gondolat, egy tényező uralkodjék szívbene-értelemben: a sorsintéző Isten. *Ez a mai este az Ő joga. Ne fosszu meg tőle . . . Csak egy estére legalább . . .* egy fáradt esztendő utolsó estéjére. Ez az egy este különösen az Isten járása a lélekbe . . . befelé. Gondold el, amint az Isten odaáll a nagy halott

ravatala elé . . . ez az esztendő. Tudd meg, hogy ugyanakkor a halhatatlanság Istene áll temelléd, ki magad is járó-kelő búcsúzás vagy az élettől. Gondolj a te utolsó utadra, melyen már nem jársz, hanem visznek! Erre feltör benned a tudat, Isten tenyeréből élünk . . . alamizsnás vándorok vagyunk.

Ez az alázatos viselkedésed az Isten előtt megóv attól, hogy beleszedülj a Szilveszter-est pogánystílusú mulatozásába, lázas izgalmába, pocskoló és dorbézoló költekezésébe és a mulatozásnak, szórakozásnak szerelenségébe, sokszor súlyos zülöttségébe fojtsd bele az utolsó éjszakát. Van valami szomorúan tragikus abban, hogy az emberi megelégedés ezen az estén olyan borzalmasan mutatkozik be előttünk s ezek és ezek nem gondolnak azzal a ténnyel, még az éjjel számonkérheti Isten egy életnek minden viselt dolgát és rejtett szándékát.

III. *Ilyenkor, Szilveszter-estén a nagy hálálkodás mellett ígér is az ember.* Hűséget, melyet oly sokszor ígért, de elfelejtett. Megköszöni az évet, de mindjárt kér is. Hiába. Mi emberek már csak ilyenek vagyunk. Hogy az Istennek adhassunk, Tőle kell előbb kérnünk . . . S mi a mi kérésünk? Az, ami hűségünknek egyetlen záloga. Ez pedig az a nagy fohász: maradj velünk, Uram, mert nálad nélkül alkonyat az élet . . . Fogjuk meg azért az Istennek kezét és csókoljuk meg. Ettől a kéztől még a verés is jó! S ha már vert, porbasújtott, megpróbált, térdrekényszerített . . . milyen jó volt, hogy el nem veszített!

Igen, Isten legyen a kézvezetőnk ma, amikor hazatérünk családukbá és amikor megvárjuk azt az órafordulatot, mely az új év hajnalát vitrasztja ránk. Így

Ő fog rámutatni arra az újabb 365 napra, mely holnap köszönt felénk s abban ugyanaz a hűséges Isten marad, ki volt örökké, csak a mi kitartásunk és ragaszkodásunk is maradjon állandó az élet utolsó Szilveszterestéjéig. Erre adja áldását az idők Ura Istene most és mindörökké!

Boldog Újesztendőt!

Újév reggelén boldog mosollyal köszöntik egymást az emberek s kívánnak egymásnak «boldog újesztendőt». Így állnak a gyermekek szülőik elé; így szorítanak kezét a jóbarátok, az ismerősök; ily üdvözetek tömegét szállítja a posta. A szilveszteresti fáradt esztendő elkészítése után mint egy új világ tör elő az emberek lelkében az «újév».

Az Anyaszentegyház az Úr Jézussal köszönti e napon a földkerekség katolikusait. Az Ő nevét írja a következő 365 nap homlokára. S azért, ha valamikor alkalmazható a szentmise imádságos kívánsága, melyet szíve felett kitárt karokkal kíván a miséző pap a híveknek, az ezen a napon különösen is időszerű. «Dominus vobiscum — Az Úr legyen veletek!» Igen, az Úr szabja meg az új munkaév stílusát. Ő adja meg a küzdelmek akarattindítását, Ő szentelje meg a botlások botránykövét, Ő viselje szívén élők-holtak jövődjét.

I. *«Az Úr legyen veletek», hogy meg ne rendüljön a nehéz idők viharaiban a mi szent hitünk!*

Testvér, ne áltassuk magunkat, hogy az elmúlt év teljes egészében elment s az újév új világot jelent bennünk és körülöttünk. Tegnapról mára nem változtál meg te magad sem, de az idők járása sem feletted. A régi ember, a régi szokások, a régi környezet, a régi bajok, a régi sikertelenségek az első jóbarátok, kik téged újév reggelén köszöntenek. Újév napján is csak a földön járunk és annak minden szagát, panaszát, korbácsát, halálát magunkkal hordjuk. A mult pedig

az élet vérmelig elelenségével győzhetett meg mindenkit arról; életberendezésünk legerősebb bázisa az a hit, mely azt mondja: nem halt még meg az Isten! . . . Ő pedig elsősorban az «élők» Istene s Róla tudjuk, hogy nem hullahegyeken, hanem a boldog emberek egyetemes táborában akarja megépíteni az «Ő» országát. Önkéntelenül eszembejut a gazdag Tauler és a koldus példája. Korán reggel találkozik Tauler egy koldussal és köszönti őt: «Jóreggelt!» Mire a koldus feleli: «nekem még sohasem volt rossz reggelem.» Erre Tauler azt hiszi, talán rosszul fejezte ki magát és megismétli: «azt kívánom, sikerüljön mindaz, amit csak akar». A koldus kész a felelettel: «nekem még eddig mindig az sikerült, amit én akartam» . . . Elcsodálkozik Tauler, hogyan mondhat ilyent egy koldus, akinek egyetlen kincse lyukas tarisznyája s azt mondja a koldusnak: «teljesítse az Isten minden kívánságát». A koldus csak rámondja: «mindig minden úgy történt, ahogy én akartam, s ahogy az Isten akarta». Erre Tauler azt feleli: «no, hát szeretném látni, akkor is azt kívánná-e, amit az Isten akar, ha egy szép napon az Isten a pokolba taszítaná?» . . . «Igen, uram — felelte a koldus — ha engem Isten a pokolba taszítana, akkor is azt kívánnám, amit Ő akar. Mert *van nekem két hatalmas karom: egyik az Istenbe vetett hitem, a másik az Isten iránt való nagy szeretetem* s ezzel a két erős karral átölelném Istent és magammal vinném a pokolba is. Inkább volnék Istennel a pokolban, mint Isten nélkül a mennyországban!»

Ez a hit legyen a mi nagy «előimádkozásunk» az újév reggelén. Ennek a nagy felajánlásnak őszinte tányérkájára tegyük rá 365 napnak még oly falatnyi

kenyerét is, még oly keserű fájdalmát is, még oly döbbenetesen szomorú és szomorító gyászfátyolát is! *Családok, társadalmak, államok ésszel, kézzel, izommal, vérrel, szerszámmal, fegyverrel daccal és haraggal sokat tehetnek, építhetnek, rombolhatnak, de amire mindenkinek és mindenkor, kivétel nélkül szüksége van, az a hit, az Isten ereje!* Ezért bújjon, zsongjon az áhítat, mint egy nagy felajánlás, odaadás az isteni Gondviselésnek, egyben mint egy nagy szolgálatkészség az Isten akaratának. Mert meg kell értenie és éreznie kicsinek és nagyoknak e földön, hogy *«nagy az Isten és senki más!»* Lángeszű politikusok és nagy tekintélyt-tiszteletet tartó apák, nemzetes asszonyok és szorgos hajadonok, nagyakarású ifjak hatalmas tömegei mind-mind hiába dolgoznak, ha nem áll az Úr az ő törekvéseik közép-pontjában, küzdelmeiknek ütközőjében.

II. *«Az Úr legyen veletek», hogy családban, társadalomban, államokban minél előbb felépíthessük Istennek, Krisztus-királynak országát!*

Testvér! A világháború vérzivatarai elmúltak már 15 éve. S mégis soha annyi ember nem kívánta a békét, mint napjainkban! Az emberek megunták s szívből megutálták a háború borzalmait. Rettegéssel gondol mindenki a háború szörnyszülőteire; ilyenek a munkanélküliség, hadigondozottak, rokkantak, a világszerte hódító nyomorúság, betegségek stb., s mégis soha akkora hadikészülődés nem volt, mint napjainkban. Ifjak és apák, osztályok egymás ellen szervezkednek; pártok politikai házárdjátékot űznek tömegek erejével és falvak-városok csendes világában az egymás ellen úszítás háborúját viselik a gyűlölködés és harag fegyvereivel. *Nincs béke Európában! Nincs*

béke a megkeresztelt népek fiai között ! Hiába a leszere-
lési konferenciák. Hiába a nemzetközi biztonsági szer-
ződések. Hiába a gazdasági együttműködések. Hiába
minden. Mintha csak a zsoltáros szavait hozná lelkünk
elé a most térhódító anyagelvű-materialista világnézet:
non est pax impiis — nincs békéje az istenteleneknek.

Mindez miért? *Mert az emberek a repülőgép szár-
nyain órák alatt beutazzák a világot, átszelik a tenge-
reket, de azt a párméteres utat, mely egyik embertől
a másikig vezet, még igazán nem tették meg !* Az embe-
rek fölfedezték a világ titkos pontjait, de még nem
találták meg egymást! Ez a nagy út embertől-embe-
rig! Pedig valójában az egész krisztusi gondolkodás
és gondoskodás ebben emelkedett minden más világ-
nézet fölé. *Krisztus azt az elhagyott területet kereste
és találta meg s egyben mentette meg az emberben és
emberiségben, amit nem keresett előtte senki, s ez a lélek,
ami nélkül nem ember az ember !* Tehát szolgálni az
embertársak szociális együttesének békéjét, elősegí-
teni boldogságát, közreműködni a mások javán, nem
a modern szociálpolitika pártkeretei között kigondolt
feladatkör, hanem kimondottan katolikus feladat!
Sőt csak a katolikus világnézet erkölcsi elvei alapján
tudjuk elképzelni a modern ember életének igazságos
és méltányos berendezkedését. Mert csak ott lehet
megteremteni a mindenkire kiterjeszkedő jogok és
kötelességek rendjét s ezzel szolgálni a minden ember
békéjét és megnyugvását, ahol a «Miatyánk» gyerme-
keinek vallják egymást az emberek. Még akkor is, ha
nyelvük más és más. Még akkor is, ha fajtájuk más és
más. Mert a lelkük egy! Ebben találkoznak. Itt hiába
országhatár. Hiába határzárlat. Hiába vámhatár. Hiába

szuronyerdő. Abban mindannyian megegyeznek az emberek a földön, hogy Krisztus lelki közösségében helyük van s egyazon mennyei Atyának teremtményei, tehát az Ő országának mindennapi kenyereért dolgozni is akarnak.

Ehhez a munkához is az Ur legyen veletek! Sőt ha valahol, ezen, mert az úton nagy megkísértések járnak. Nemcsak azért, mert az átkos nyomor nagyon rossz tanácsadó. Nem is csak azért, mert a gyűlölet tengerré korbácsolta már az emberi szenvedélyt. Hanem azért, mert a világváltságot egyetlen nagy törvény keresztülvitelétől várhatjuk csupán s ez a legnagyobb törvény: «szeresd felebarátodat, mint önmagadat». Mondd el a «Miatyánkot» s hasonlítsd össze annak kéréseit a Szent Pál levelével, melyet a korinthusiakhoz írt a szeretetről. (13. fej.) Mindkettő ezen a törvényen nyugszik: «a szeretet tűrő, kegyes, nem féltékeny, nem cselekszik rosszat, nem fuvalkodik fel, nem nagyra-vágó, nem keresi a magáét, nem gerjed haragra, nem gondol rosszat, nem örvend a gonoszságnak, de együtt örvend az igazsággal. mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel». Testvér! Ezek a szociális gondolkodású, emberszeretetre épített, s ezért modern társadalom életének alapelvei! Ezt kellene nemzetközi tárgyalások asztalára tenni politikusok kezében; ezt kellene vagyonosak és szegények kezébe tenni a megértés nyelvén; ezt kellene sokszor a családtagok, férj-feleség szívébe írni a vérnek a melegével, hogy elsősorban egymást találják és szeressék meg az emberek!

Testvér! Ha valamikor Ábel vére felkiáltott Istenhez, mert a szeretet törvényén sérelem esett. Ha valamikor a szegény Lázár panasza elhatott az igazság-

osztó Istenhez a keményszívű dúsgazdaggal szemben. Ha valamikor Krisztus egész példákat mondott a pohár víznek bölcséletéről. Ha valamikor elvonultatta Krisztus az emberiség szeme előtt a jótékonykodó szamaritánust és ha valamikor ugyanaz a Krisztus ellenségeit is magához akarta ölelni a keresztfán, akkor álljunk oda ezen az újév reggelén mi, tegnapi emberek az Úr Jézus szent színe elé s kérdezzük meg, milyen programot ad nekünk, kik a XX. század büszke emberei vagyunk? S hallani fogjuk az Ő ajkáról: «keressétek előbb az Isten országát s az Ő igazságát, s a többi mind hozzáadatik nektek».

Igen, egy arc vésődött bele a történelembe. Egy arc rajzolódott bele a multba. Egy arc bontakozik ki az emberek előtt a jövőben. Ez az örökké nyugodt *Krisztus-arc*. Legyen vonásaiban öröm vagy bánat, feddés vagy szájalom, igazság vagy irgalom, Ő érdekel mindenkit. Híveit és ellenségeit. Híveinek üdvösségére, ellenségeinek vesztére!

Álljon bele minden ember ennek az arcnak közelségébe úgy, mintha most írná a történelem a 33. évet. Krisztus halála évét. Olvassa le annak vonásaiból az Ő nagyakarátát: szolgálni az Istent s menteni a lelket! Aztán legyen ennek a feladatnak mindenki apostola! Otthon és a munkahelyen. Ez mind a számonkérés helye!

Akarsz boldog újévet? . . . Menj Krisztus nyomán, egyik kezeddal ragadd meg az Ő szent kezét, a másikkal segítsd felebarátodat s meglátod, Isten áldása veled és családdal s az egész emberiséggel.

Köszönts ezzel a szándékkal embertársaidat!

A boldogabb holnap titka.

Néhány óra még és ez az esztendő is a múlté. A történelem öreg órája lepergeti az utolsó percet is és az év belekanyarodik az új jövőendőbe. A mélabús szilveszteresti komoly hangulat után új lendülettel lépünk bele abba a titokzatos «holnapba», mely már úton-útfélen ezzel köszönti a járó-kelőt: boldog új esztendőt! Az emberek mosolygó arcukkal, gondtalanságot tükröző szemükkel s meleg kézszorításukkal úgy érzik, boldogok! Szinte azt a látszatot keltik, hogy a múlt minden emlékével elköszönt s a sokszor megóhajtott, várva-várt boldogság elérkezett.

Aki az életet a valóság szemüvegén keresztül vizsgálja, annak újév napja több, mint hangulat, több, mint naiv képzelődés a jövő zenéjéről, több, mint ábrándozás ránk váró eshetőségekről.

Az újév napja nagyon komoly mementó!

Elüljáróban is kénytelen az ember észrevenni, hogy sok «régit» visz bele az «új» évbe a múlt világából. Régi maga az ember, ki átlépte az újév küszöbét; régiek élete keretei, családi viszonyai, társadalmi viszonylatai, embertársai, munka- és érdektársai, barátai, gyengeségei, betegségei, szenvedései, csalódásai, régiek energiái . . . régi módon köszönti őt a nap fénye; régi levegő várja őt az iskolában, az irodában, a műhelyben . . . szóval: egy jó adag «régi ember» lép az «új-esztendőbe». Ezt a tényt figyelembe kell venni már az újév elején, ha egészséges munkaprogrammot akarunk kiépíteni a jövő számára.

Mi hát az «új», mikor belépünk a «boldog esztendőbe»?

Ami új, nem más az, mint a jövő titokzatos világa. Hisz éppen ebben van újdonsága, hogy ismeretlen, fátyol alá rejtí szép vagy bánatos arcát; titokban őrizi lehetőségeit, vágyak határait, érvényesülés sikereit, boldogság kellékeit. Ami a «kíváncsiság világa» tartalmába illik, az az új a jövő esztendőben. Ennek az ismeretlen titkos jövődönék varázsa foglalja le az embert, ki talán éppen azért nem lesz boldog az új esztendőben, mert ezt a jövő «lehetőséget» nem a múlt «valóságaival» markolta meg!

Ebben a gondolatban burkoltan ki is fejeztük azt, hogyan kell megkezdeni egy új esztendőt?

A legelső dolog a multnak előretolt sáncait jól meg kell tekinteni! Ez azt jelenti, latba kell vetni a meglevő erőket, nyugodt s higgadt szemmel kell lemérni az elért eredményeket, fixírozni kell a kipróbált és bevált mód-szereket, rögzíteni kell a sikeres munkastílusokat . . . mérlegelni kell az eredménytelenségnek multbani okait, a le nem küzdött, de energiát fogyasztó ellentétes áramlatokat, a multban tapasztalt «akadályversenyi» meglepetéseket . . . Csak így tehetem a tettek ütőerére kezemet s adhatok cselekvési módomnak oly impulzust, mely eredményt jósolhat. Ez a számvetés adja ajkamra a jeligét: ragadd meg a tervet és légy merész! . . . Egyik modern író, Ludwig Börne, azt mondja, minden emberben van egy bizonyos mennyiségű gőz. Csak ügyesen kell kihasználni. Úgyes forgatással többet ér egy ember céltudatos energiáival, mint százannyi rendezetlenül. . . . Mikor 1792-ben a forradalmárok XVI Lajos királyt és családját elfogták, 760 svájci gárdista védte utolsó lehetőség a királyi családot.

Egy szálíg elestek. Akkor Napoleon, mint fiatal hadnagy egy kávéház ablakából kinézve azt mondta, a svájciak győztek volna, ha lett volna vezérük! De ez hiányzott s azért elveszett a király és családja . . . Nem más ez, mint helyes stratégia egy küzdelem előtt. Az élet százarcú frontján kell ez a hatalmas hajtóerő, melyet így nevezhetnénk: minden percben úgy ismerni a helyzetet, hogy egy adott pillanatban annak sorsdöntő jellegét kihasználhassuk!

II. Korunknak sok tekintetben jelentkező tehetlensége nem annyira csak az akaratlanságon múlik, mint ezen a fontos tényezőn: saját védelmi helyzetünket tisztán kell ismerni, hogy a kilépés biztos támpontra nehezedjék. Ebben rejlik a cselekvőképességnek helyes dinamikája, mely csak az alkalmas pillanatot várja s aktiválja saját magát.

Amily fontos azonban a számvetés jelen világunkkal, oly nélkülözhetetlen ezt *a dinamikát megfejeelni erős intenzitású gimnasztikával!* Gimnasztika! Erről beszél minden a modern életnek ezerszépségű világában. Ennek köszönhetőek az antik piramisok, ez furta át és tette járhatóvá a hegyeket, ez hidalta át a fertelmes szakadékokat; ez jutott el az olajmécsestől a villanyreflektorig, a villámlevezetésig és gőzerőig, a repülőszárnyakig és zeppelinekig, a fényévekig és rádiótávlatokig!

A gimnasztikának helyes megfogása *a munka folytonosságának tiszteletben tartása. Ehhez nem elég a pillanatnyi lelkesedés*, melyből lehet egy jól sikerült szalmaláng, de eredmény aligha . . ., elhamvad és közben sem meleget nem ad, sem biztos fenyt! A pillangótermészetek nem aktiválnak az életben semmit. Két-

szeresen fontos ez akkor, ha a munka áldozatot és szenvedést követel! Sokszor nagyobb erőhalmaz nyilatkozik meg egy visszafojtott cselekvésben, mint nagyhangú hűhóban! A salto mortale-k rendkívüli tények, az élet szekere a rendes országúton halad, oda pedig türelmes lépegetés kell. Így a jövő sem ugrik ölünkbe, mint «deus ex machina», hanem bizony azt a jövő sikert ki kell az embernek magából izzadnia, szinte kiverekednie.

Kitartás! Ezt a jeligét kell ráírni a munkának robotos zászlájára. Állhatatosság. Ezen fordul meg a siker szekere! Vanderbilt, az amerikai milliomos még halászkorában kölcsönt kért egy banktól iparága fejlesztése érdekében. Azt mondja neki a bankár: «iszik-e?» «Igen, nem sokat» — volt a válasz. No, akkor pénz nincs, menjen haza, ne igyék egy évig s aztán jöjjön vissza, tárgyalunk a kölcsönről... Egy év múlva hangzik: «játsszik-e kártyán?»... Igen, néha. Ismét nincs pénz, majd egy év múlva... S akkor megismétlődik a kérdés: «dohányzik-e?»... Igen. Újra hangzik a régi recept... A harmadik év végén nem jött vissza Vanderbilt, hanem elküldte szolgáját egy levéllel, melyben azt írja: «nem kell a kölcsön, mivel az elmúlt években a felesleges kiadásoktól tartózkodtam s így nagyobb befektetéseket tudtam üzletembe tenni...»

Ez a kitartás! A hatalmas méretű Krupp-gyárak közepén áll egy kis házikó. Innen indult évekkel előbb merész tervekkel s kemény munkaszeretettel az ifjú Krupp Alfréd s ő volt, akinek fegyverei végiggyőzték a háborút!

Hatalmas paloták épülnek szemünk előtt. A rengeteg építőanyag s a még értékesebb munkáskezek

mennyi céltudatos és aprólékos munkát kívánnak! Így a jövő is. Sokszor kell közben a talajvizsgálat és súlypróbák, falméretek és biztosítékok, teherbíróképesség mérése és vállvetett munka, így az egyéni és nagy társadalmi jövőnek építése is az észnek és kezeknek állandó összműködését követeli, csak így lehet arra számítani, hogy a nagy jövő egy boldog otthon lehet.

Mi ösztönözzön bennünket erre a nagy munkára és kitartásra?

III. Kísérjen az a tudat: *minden nap egy nagy vizsga számunkra!* Vizsgára pedig ugyancsak percre beállított munka vezet. S ha még ráadásul olyan kornak a gyermeke az ember, mint a miénk, ahol haláltáncot lejt körülötte az életnek és vergődésnek ezer és ezer áldozata, akkor való a régi évezredek emberének megállapítása: küzdelem, katonáskodás az ember élete a földön! S ha azt akarjuk, hogy ne gázoljanak el bennünket a jött-mentek diadalkocsijai, akkor ugyancsak állni kell a frontot, még ha az erők nagy próbák előtt várnak is.

A starthoz a gimnasztikának kitartó stílusa elengedhetetlen. *Az élet pedig nemcsak műkedvelő szereplést kíván, hanem állandó startolás.* Felajzott munkakedv és erőkézéslet, felfrissült akarat és napról-napra újabb teljesítménye.

Aki állandóan készenlétben van erői tudatában és ráadásul sohasem szunnyad benne a felhalmozott érték, hanem az állandóan keresi az élet barázdáit, az jó magvető az életnek édenkertjében. Remélhet virágot és várhat termést. Kíséri őt a jól végzett munkának lelkiismereti nyugalma és a múlt évek nemcsak ősülő hajfűrtök ajándékával lepik meg őt, hanem mindig

többet és többet él át abból az örömből, mely nélkül nincs boldog esztendő.

Amikor a régi ember, a tegnapi, új nyitányt jelez az újév holnapi virradatán, legyen új abban az értelemben, hogy komoly mementónak veszi a boldogság nagy titkát: *odaállni naponta az állhatatosság oltárához és arra jószívvvel tegye rá a munkájának megszentelt áldozatát !*

Királyok a betlehemi kisded előtt.

(Vízkereszt napján.)

Krisztus bölcsőjénél az első látogatók pásztorok voltak. Angyali szóra jöttek. Elhozták az egyszerű szív melegét, közvetlenségét. Képviseletük a sok-sok kicsi háznak örömét. A dolgozó milliók felfigyelését a várva-várt próféta iránt, kiből szabadítót hittek. Most, hogy az angyalok éjjeli tüneményes megjelenésükkel elzengtek az örömhírt, mentek, siettek Betlehembe, látni a Gyermekeket! Ez a lázas öröm rávetődött a 2000 éves Anyaszentegyház arcára s ezzel teszi olyan meleg családias ünnepé karácsonynapját.

Vízkereszt ünnepén a pásztorok pásztorai, a királyok kapnak meghívást. Ezért a nagy családok, az államok, a népek, az emberiség egyetemes meghívásának napja. Az igazi krisztusi misszió. Átölelni az egész földet. Annak minden népét. Megszentelni minden korszakát. Megírni minden évszázadnak történelmét. Az igazi «Miatyánk»-program: «jöjjön el a Te országod»!

I. *A három király, kik messze idegenből jöttek Krisztus szülőföldjére, a történelemnek új korszakát nyitja meg.* A népek fejlődésének új irányt szabnak, az állami élet berendezkedésének új jogi és kulturális tartalmat nyújtanak. Megjelenésük Krisztus előtt jelenti elsősorban azt, hogy a különböző népek, nemzetek az Isten gondolata. Kivétel nélkül mindegyiknek szerepe van az emberiség haladásának megépítésében, de nemcsak szellemi és technikai tekintetben, mert ez csak csillogási energia volna, hanem valláserkölcsei

úton, ahol a jobb emberek születnek. Mert az emberiségnek ez kell. Sok okos ember, de több jó ember!

Ez hatotta át a mai európai népek hittérítőit — kik egyben uralkodók voltak, franciák, angolszászok, bajorok, svédek — s mi magyarok is — azáltal lettünk kereszténnyé, hogy első királyaink a betlehemi csillag után igazodtak. *Vízkeresztet csináltak népük sorából*, azaz Krisztus keresztjét a keresztvíz erejében fogadták fejük fölé. Nem állambölcseletet írtak. Nem is a jog határait mérték elsősorban. Nem fontoskodtak sokat töprengő tudós módjára. Ők hittek. Hittek a csodában, mely Bethlehemben történelmi ténnyé lett. Ezért vált valóra, amit egyik német író oly szépen kifejez: ki hisz a csodákban, maga is csodákat tud teremteni. Elég a mai európai népek egykori barbarizmusára gondolni. Elég a pogány római birodalom hallatlan erkölcsi fogyatkozásait nézni. Elég a ma még pogány területek haladási fokát, társadalmi berendezkedéseit figyelni. Hasonlítsuk össze ezekkel, mit tett velük szemben a kereszténység tudományban, művészetben, szociális fejlődésben és kézzelfoghatóvá válik: országok, népek virágzása a betlehemi három király útján indul. Ettől az úttól elkanyarodhat a történelem. Hódolhat a kapitalizmusnak, mely a kevesek kezén összehalmozott vagyonban látja — tömeg milliók nyomorán át — az élet megfejtését. Hódolhat a hatalomnak, mely kardbojtra szorított kézzel és vezényszóval véli szolgálni népek javát. Hódolhat az erkölcsi szabadelvűségnek, mely a nyílt romlás útján készíti népek sírját. Hódolhat földi hatalmasságoknak, mint amilyenek voltak Néro és császárutódai, majd IV. Henrik, Nagy Frigyes, Napoleon, Bismarck, Lenin, Stalin,

vagy világóriás városok, mint London, Páris, Berlin, Moszkva. Mégis egy szép napon jön a csendes beismerés: *vissza Krisztushoz!* Mert Ő az út, az igazság, az élet. Ez az igazi Krisztus-király bemutatkozik. Lumen ad revelationem gentium — népeknek jövőjét kinyilatkoztató Isten — ez a betlehemi Kisded.

II. *A három királyt a hit vezeti idegen földön.* Először járják az utat, melyet sohasem próbáltak. Égi jelre mennek, más kalauzuk nincsen. Akiattól érdeklődnek a Gyermek felől, azok Annak ellenségei. Mégis mennek. Mindaddig, míg csak meg nem találják a Gyermeket Anyjával.

Ez a modern misszió!

Járni Krisztus követségében, Krisztus napszámában. Egyrészt ott, hol még ismeretlen lábanyoma, pogány földön. Ezer millió ember várja még a Messiást. A betlehemi csillag fénye még nem jutott el odáig. De másrészt járni széles ez Európában, hol sok Krisztusnak az ellensége. És itt nincs kivétel. Missziós terület a családi fészek, hova befurakodik a nemkeresztény sajtó, képes hetilap — de hiányzik a Szentírás. Hol a falakon éktelenkednek a sokszor frivol képek — de véletlenül sincs kereszt. Hol rengeteg a tere-fere — de a jó Istennel imádság formájában éven át nem beszélnek.

Nézz csak magad körül, *mekkora a pogányság itt köztünk a templomok árnyékában?* Missziós terület a nyilvános élet: műhely, iroda, a törvényhozás háza. minden hely, hol a közösségért dolgoznak. Mennyi visszaélés, mennyi embertiprás, mennyi botrány, mennyi hatalmi túltengés kiált igazságért. Az életnek ezer és ezer vonatkozása beszél arról, hogy helyre kell állítani

Krisztus országát népek nagy családjának életében, mert csak úgy remélhetünk megnyugvást és boldogságot.

És ebben a feladatban ne higgye senki, hogy a papságra vár a feladat. Az *Actio Catholica*, mint a XX. század kereszténységének hatalmas megmozdulása, tulajdonképpen a legelső vízkeresztnek föllevenítése. *Krisztus a modern életnek váltságos útjain királyi embereket keres. Embereket, kiket a hit koronáz meg.* Embereket, kiknek a nyomán szent tűzvész jár. Ugyanaz a tűz, amely föllobbant az apostolok nyelvén, mely vetőmaggá lett a vértanúk és hitvallók századában s mely azóta is él ezrek és ezrek ama tántoríthatatlan hűségében, kik büszkén és önérzetesen néznek szembe minden ellenséggel, mert fanatikus lelkük azt hirdeti: inkább engedelmeskedünk Istennek, mint az embereknek. Ez a csakazértis hitvallás az a küldetés, mely Krisztus ügyét időszerűen, de époly halhatatlanul viszi előre.

III. *A három király megindul, mert vezeti őt a Gondviselés.* Mikor látják feltűnni a csillagot, lelkükben megszólal egy hang. Ez az Isten hangja, melyet visszhangoztatott a lelkiismeret. Ettől a perctől kezdve egy nagy kötelesség állt előttük : tenni, mit a hivatás követel. Nem nézték, hogy otthon kényelmesebb a királyi palotában, mint idegen földön, viszontagságok között utazni, jóllehet magát a célt még nem is látták.

Hivatus! Ahány ember, annyszor áll elő ez a tény. Mindenkinek jut belőle. Jöjjön bár nádfedeles kunyhóból vagy királyi palotából. Legyen bár korona a fején vagy vándortarisznya az oldalán. Poros országutak és nagyvárosi luxustermek ezt az egyet mindenkitől számonkérlik. S nem az a lényeges, ki milyen

szerepet játszott, hanem hogyan játszotta azt a kis vagy nagy szerepet, melyet a Gondviselés neki szánt. Lesz az életnek egy nehéz órája, amikor az idő kinek-kinek lejár s akkor elhangzik egy szózat: «Adj számot sáfárkodásodról, mert már tovább nem sáfárkodhatol».

Testvér! *Ez a te legközvetlenebb missziód.* Ez a te igazi belügyed. Csak a tied. Hogy állsz vele? A kötelességmulasztás vagy annak elhalasztása, rosszul végzése . . . mind-mind hírnökeid lesznek a számonkérő Istennél. Vigyázz arra, hogy a Gondviselés által szabott útírányodat úgy járd meg, hogy megtaláld, mint a három király Krisztust az Ő Anyjával. Mert ez a cél. Amint megszületett Krisztus Betlehemben, úgy kell megszületnie benned is. Ez történik akkor, ha életednek minden állomása Bethlehem abban az értelemben, hogy Krisztus ügyét magadévá teszed s lelked birodalmában Őt királlyá emeled.

Háromkirályok napján tégy hűséget a királyok Királyának, hogy életednek a történelme az Ő életének története lesz.

Szent Család vasárnapján.

Egyszerű vasárnapi képet fest meg a Szent Család-napi evangélium. *Apa és az édesanya gyermekükkel együtt elmennek a templomba.* Hívja őket a törvény, kötelezi őket a lelkiismeret. Eleget tenni Istennek.

Önkénytelenül adódik az embernek a téma, megkapja őt a templomjáró család. Hol már nem a szó ereje tanítja a gyermeket, hanem a példa, *az együttesen átélt szabály lesz az élet tanítómestere.* Lélekben csináljunk családlátogatást jó keresztény házaknál. Erre nagyon alkalmas a vasárnap. Jobban, mint a hétköznapi. Akkor nem érnek rá a szülők ebben a modern életben, mikor a férfi legtöbb esetben, a családanya is igen sokszor kénytelen az otthontól messze eső munkahelyen tölteni a nap nagy részét s így bizony a gyermekkel való foglalkozás is a fáradt esti órákra marad, de még inkább — legalább is így kellene lenni — megmarad vasárnapra, amikor magának élhet a család.

Sokszor jön az a különös gondolatom, milyen érdekes lenne, ha egyszer, amikor szokás szerint beállítok az iskolába a gyerekek közé, nem őket találnám a helyükön, hanem meglepetésemre a szülők ülnének előttem. Nem éppen azért volna érdekes, hogy mennyi mindent elfelejtettek már, hanem tudna következni az ember arra, milyen lélek áramlik odahaza a gyerekekre a szülőktől. De talán ez meg is történik. Hiszen a gyermekek megnyilatkozása tulajdonképpen sok tekintetben a szülők mindennapi vizsgája! Így elég, ha odahaza látogatjuk meg a családi együttest.

1. *A családlátogatás egyik tapasztalata sok helyen az volna, meg kellene állapítanunk, nem nevelünk eléggé felelősségre! Hogy a gyerek megtanuljon helytállni. Mindenért. Minden szaváért, cselekedeteért. Tudja meg, hogy őt nyomban felelősségre vonják. Sőt megbüntetik vagy jutalmazták aszerint, hogy a jónak vagy rossznak zsinórmértékét követte-e.*

E tekintetben sok szülő rontja el a gyermekét. Akárhányszor büntetni akar a szülők egyike, a másik túlságosan védelmébe veszi a kis bűnöst. Pedig hány-szor fenyegeti a gyermekével tehetetlen anya a gyermeket azzal, hogy *«megmondom az apádnak»*. S ezzel a mumussal — eltekintve hogy nem valami nagyon ébresztgeti a gyermekben az édesapa iránti ragaszkodást, mert hisz benne a gyermek ellenségét mutatja be — saját maga jön ellentétbe, mikor mégis a megérdemelt apai beavatkozást nem engedi vagy túlszigorúnak tartja s valóságos könyörgést visz végbe gyermekének, csak hogy megbéküljön s azt a látszatot keltse benne, hogy tulajdonképpen nem is érdekelte meg vagy legalább is kevesebbet is beérthette volna.

Milyen nagy jellemnevelő erő van az Egyház ama kívánságában, hogy rászoktassa híveit, apró gyermeket és felnőttet arra, hogy *esténként tartson egy kis lelkiismeretvizsgálatot az eltöltött napról*. Kérje számon az ember önmagától, mit tett, mennyi jót és rosszat, akár cselekedettel, akár a jónak elmulasztásával. Milyen más lelkiülettel indulhat az ilyen ember a holnapi programra, ha az előző napnak tanulságait már programjának tökéletesítésére felhasználhatja. Ezt kell öntudatosan kinevelni a gyermek lelkében azzal,

hogy mindenért felelősségre vonjuk s a tettek helyes vagy helytelen voltát már fiatalon vérebe oltjuk.

Szeretünk felnőttek panaszkodni a modern időknek elharapózott közéleti visszaélések miatt. Panamák, idegen pénzekkel való visszaélések, tömegcsalások, hazugságok, más százféle jellemtelenségek olykor-olykor borzalmas testi-lelki károkat okozhatnak egyeseknek, sőt társadalmaknak is, de a panasznál nem jutunk tovább s azt már kevesen szeretjük megállapítani, *hogy ez a sokfajta «visszaélés» a gyermekszobánál kezdődik*, mikor szabadlábon jár a gyermek és a leg-ritkábban jön a szülő ajkára kellő komolysággal a számonkérés kötelező szava és a bírálatnak termékeny kimondása. Túlságos embervédelmünk, humanizmusunk valósággal ártalmas már, mint amilyen ártalmas a majomszeretet, mely az ölelgetést oly mértékben alkalmazza, hogy a kis majom valósággal megfullad. Sok ember megy életébe nem egyszer a fálnak, mert *megszokta kis korában a «szabadalmakat»* s azt hiszi, hogy az élet is mindent elnéz és mindent megbocsát. Nem! Az élet nyersebb, mint a családi fészek. Mert az Isten országa még nem járja át a világot. Ezért az emberek még nem érzik magukat a társadalom nagy családjában úgy, mint odahaza. Erényeik sem olyanok, mint a családtagok közt. Az élet sokszor örül, ha valakit kimorzsolhat a többiek sorából és eltaposhat embereket, mint az úthenger az országút kővecseit.

Neveljünk tehát felelősségre!

II. *Neveljünk mindenkéltől az életre.*

Nem értjük ezalatt azt, amit a szovjetpraxis csinál. Az emberben élő állatot felszabadítja a még alig ser-

dülő korú gyermekre és elnyeleti ezzel az állattal az emberből az embert.

Nem. Ez bűn volna. A gyermek maradjon gyermeknek, míg gyermek. Táplálkozzék tejjel, míg az kell neki. Majd eljön a nehezebb húsételnek is ideje. Maradjon meg a gyermekkornak naivitása és ezer bája. A hintaló és babajáték, a vesszőparipa és karácsonyfa... Csak hadd ragyogjanak lelkébe az ártatlan örömök, az élet észrenemvességének örömei. Ők a boldogok. Kár, hogy úgy sem tart soká. Brutális kézzel ne tépjük ki őket ebből a világból.

Mégis neveljük őket az életre. Hogyan?

Alaptermészete a gyermeknek, hogy kérdezni szeret. Oly mértékben, amint nyiladozik értelme. Jönnek és nőnek problémái. Az élet nem késik el tőlük. Csak ügyesen és jókor mutassuk azt be nekik.

Rövid kis színdarabot láttam egyszer. *Egy 12 éves gyermek örökségéről volt szó benne.* Elesett az apa a háborúban. A nagyapára várt a feladat, hogy a 12 éves gyermeket megjutalmazza születése napján. Az apától nem maradt más hátra, mint a tépett zászlónak egy kis darabja és az utolsó, szinte sebéből folyt vérral megírt tábori levelezőlapnak fele. A másik felét az idősebb fiú kapta, mikor ő volt 12 éves. Eljön a születésnap. Az idősebb fiú könyörög a nagyapának, hogy ne adja át ezt a szomorú örökséget az öccsének. Ráér még vele. Összedől benne az egész gyermekvilág... De a nagyapa nem tágít. Behívja gyermekét s beszél neki apjáról, ki hős volt; nemzetért, családjáért, becsületért, igazságért harcolt, vérzett, meghalt... Még itt is van a vércsepp a levelezőlapon, melyet haldokolva írt...

Zászló, vércsepp! . . . Elvhűség, élet! . . . Kitágul a gyermek szeme, míg ezt hallja, elsírja magát, majd belenéz a messzeségbe . . . a neki még idegen világba... az életbe . . . Nekimegy annak és megküzd vele.

Életrenevelés! Tudja meg a gyermek, hogy a gyermekcipőből egyszer ki kell lépni. Tudja meg, hogy az életben vannak balsikerek és nem mindig a jót jutalmazták. *Tudja meg, hogy — mint Stolz Albán mondja — az ember élete végén utolsó esti imádságában elmondhatja magáról, sokkal több verést kaptam az élettől, mint csókot.* Tudja meg, hogy vannak eszmék, elvek. melyekért ezer és ezer hős, vértanu küzdött, vérzett, szent lett . . . a vallás szent harcai! *Tudja meg, hogy a család, a haza, az oltár — mint hármass nagy kincs — több, mint minden egyéni érték!* Ezekért el lehet, sőt van¹ idő, mikor el kell tudni veszni az embernek, mint áldozatnak!

Az életrenevelésnek ez a formája optimista, lelkes gárdát ad a társadalomnak és hasznos munkaerőket a nagy, szolidáris munkaközösségnek.

III. *Neveljünk állandóan mainál több tiszteletre!*

Megdöbben néha manapság az ember, mikor látja, mily kevés a fiatalságban az öregek iránti tisztelet. Mintha csak kiveszett volna a tudatból: *«tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú életű lehess a földön».* Pedig ez isteni parancs és vérbeírt törvény. Ez alól nincs felmentés!

A tisztelethiány a gyermekkorból indul és növekszik a korral. Sokszor szülők egymás hibáit gyermekek előtt latolgatják, elfelejtik, hogy a *gyermek előtt a legnagyobb tekintély, kihez hiba nem fér, az apuka és anyuka.* Még az igazságot is szerintük méri: apuka

mondta, tehát így van! Ez ellen nincs fellebbezés. Ugyanez áll a tanító bácsira: ő mondta, már pedig ő tudja! Kár minden vitáért. — *Elvált szülők meg egyenesen rombolják a gyermekben a tiszteletadásnak törvényszerűségét.* Az egyik fél megtiltja a gyermekeknek, hogy a másikat meglátogathassák. Sőt valóságos vagy nagyított hibáit a távollevő félnek naponta oda-festik a gyermek elé, hogy szinte benne gyűlöletet ébresszenek az apa vagy az anya iránt. Hogy nőjön ebből idegen emberek iránt tisztelet, mikor egy családnak vérségi közelségen alapuló tisztelete is tönkretétetik egy helytelen viselkedés által?

Még megdöbbentőbb, mikor a nagyszülők, az öreg emberek halálát kívánják és várják a fiatalok. *Mikor teher kezd lenni az ember.* Teher az az édesanya, ki oly sokat virrasztott gyermeke felett éveken keresztül. És még felnőtt gyermekeinek sikereit is átizgulta és átimádkozta . . . s most nincs elismerés. Teher az az édesapa, ki minden keresetét, minden fáradságát arra áldozta, hogy gyermekéből különb ember legyen, mint az apja! . . . S ezt látják a gyermekek, az unokák! Hogy nőjön bennük a tisztelet a szülők iránt, mikor a szülők saját anyjuk-apjukkal szemben éppen az ellenkezőt mutatják?

Tisztelet a gyermek részéről, mikor hallgat a nagyok társaságában; tisztelet, mikor kritikáját mint szerény véleményt adja elő, mikor okosabb nyilatkozattal szemben megadja magát s nem ragaszkodik a fiatalság makactságával tapasztalatlan és ki nem próbált véleményéhez. Tisztelet, ha tud bocsánatot kérni tévedéseért és nem szégyenli magát igazolni egy félreértés alkalmával. Ez a tisztelet egyenesség s ezért

tiszteletreméltó. — De erre nevelni kell! Ezt a szülőknél látni kell! Azt mondja a közmondás: ki sokat megért, az sokat megbocsát. Örök igazság. Értsük meg, hogy a fiatalság oly betegség, melyből naponta gyógyul az ember — mert öregebb lesz — és mi is leszünk öregek!

Tiszteljük a nagyot, az okosat, a jellemeset, a szentet, a dicsőt . . . Ez szépít az egyéniségen . . . javít az emberiségen! Utókort és multat békít s boldogít.

Ez a Szent Család titka. Úgy nevelni, hogy dicsőség legyen a fejlődés Isten előtt és bölcs szolgálat legyen az emberiség érdekében!

,

Egy szál gyertya a Szűzanya oltáránál.

A hivek sokasága legszívesebben a Boldogságos Szent Szűz oltáránál égeti gyertyáit. Ezek a *gyertyák sok nyelven beszélnek*, a szerint, ki az, aki felajánlja és meggyújtja őket.

Mi is odaállunk ezen a mai ünnepen a Szűzanya oltára elé, mely ma úgy mutatkozik be, mint hatalmas gyertyaasztal. Belenézünk a lángokba, hogy belőlük olvassuk ki az életnek azt a törvényét, mely alatt nyög a legtöbb ember és amelynek boldogan örvend a nagylelkű halandó. Ez a gyertyaláng találkozik a Szent Szűz tekintetével, melyből tévedhetetlenül ki lehet olvasni a nagy beleegyezést Isten akaratába: legyen nekem a Te igéd szerint.

Gyertyaszentelő napján úgy elgondolom, hogy amilyen szent a keresztfá és szentek annak karjai, éppolyan szent az az élő keresztfá és szentek ez élő fának ágai, a Szűzanya karjai, melyen áldozatját, Fiát Istennek bemutatta.

I. Áldozatot bemutató Istenanya!

A mai bódult, mámoros világnak furcsán hangzik e szó, áldozat! Mondd az álláshalmozónak vagy nagy-tökésnek, hogy fokozza le igényeit, hogy másnak is jusson kenyér, kikiált téged forradalmárnak és még álomban sem képes az áldozat útjára lépni! — Mondd az éjtszaka mulatozó ezreinek, hogy nincs joga addig senkinek pénzt szórni, amíg milliók emberméltóságon alul élnek és koldusok rongyokban járnak! — Mondd a hitvesére ráúnt férjnek vagy a családi szentélytől

menekülni szándékozó anyának, hogy állítsák vissza a szent egyetértés békéjét, mennyire fognak az ösztönök jogtalan jogára hivatkozni és esetleg még válást is változtatni!

Pedig, testvér, amennyire igaz, hogy *a szenvedés az emberiség vert hadát a Szűzanyánál pihenteti meg*, úgy egészen biztos, Szűz Mária áldozatos lelke az embernek igazán melegen párnázott fészke! S jaj annak az embernek, ki e fészekből kiesett, mint ahogy szájalomraméltó a madár, mely a fészekből szárnyaszegetten a földre esett! Jaj pedig azért, mert az ilyen embernek önmaga lesz keresztje, ez pedig elviselhetetlen, ha e terhet nem könnyíti Krisztus keresztjének áldozatos szelleme.

Igen, *áldozat az élet* — ez a szenvedés mellett az élet második nagy törvénye. És mikor ezt mondom, látom felsorakozni az élet szerény, észre nem vett munkásait, titeket, jó anyák, kik a háztartás ezer gondja között embert neveltek s magatokról közben teljesen megfeledkeztek! . . . Titeket, szolgálók, cselédek, kiket a világ kicsinyeknek ismer és csak kihasznál. Itt Pesten is csak 60.000-en vagytok s a vasárnapi misére is csak alig 15.000-en kaptok engedélyt!

Látlak titeket, munkában kifáradt férfiak és nők, idősek és fiatalok, kiket reggelenként már a hajnalcsillag kelteget s ezrével ont az életnek ezer és ezer Gellért-tere a munka helyére s onnan holtfáradtan hív kemény pihenőre az estek alkonya!

Látlak titeket, kik beleöszültök a kenyérgondba s gyermekeitek jövőtlenségébe — és látlak titeket, kik a betegszoba levegőjében az élet levegője után vágytok.

Testvér, ez a sors bizony áldozat, áldozat a javából!

Ezergondú testvérem, nézd a gyertyát, melyet itt és ezer más oltáron gyújtott kegyeletes lelked! És nézd a Szűzanyát ott a Golgotán, hol az első nagy áldozatbemutató Ő!

II. *A gyertya a Szűz lába elé való, mert lelkéből egy láng arról beszél, könnynek, gondnak, bánatnak, küzdelemnek, keserűségnek nem szabad elvesznie!* — Nem szabad, mint ahogy a Szentkeresztből sem szabad egyetlen forgácsnak sem eltűnnie! Az életet meg kell emésztetni, mint a láng a gyertyát, de az életet fel kell emelnie, mint a keresztfa Krisztus áldozatját!

Igen, a Boldogságos Szűznek lehajtott feje, könnyörgő szeme, szorongó szíve ezt üzeni: nehéz, nagyon nehéz az élet — fáj! . . . De ime, az Ur Szolgálóleánya, legyen nekem a Te igéd, a Te akaratod szerint.

Erre az akaratra mindent rá kell tenni: szülőt és testvért, házat és hazát, sebet és fájdalmat, könnyet és kenyeret . . . mindent, mert minden ily értelemben a tiétek — mondja Szent Pál — s «ti is így vagytok Krisztuséi, Krisztus pedig az Istené». (I. Kor. 3, 22.)

Az evangélium szellemében hirdetem, testvér, ezzel az akarattal, mely áldozat, ellenkezni annyi, mint poklot készíteni. S ha az élet a pokol örvényének felpatakzása, akkor annak oka a lelkekben az áldozat hiánya.

Viszont amíg lesznek áldozatos fejedelmek és egyszerű munkásemberek, áldozatos pénzkirályok és rongyos koldusok — addig érheti az emberiséget forradalom — mint ahogy jöhet nyáron vihar, zivatar —

de nem lesz többet árvíz, vízözön, mely emberiséget elsöpörjön!

III. Testvér!

Neveljűk a gyermeknemzedéket áldozatos szellemben. De már otthon. Legjobban emberré otthon lesz az ember, hol iskolája édesanyja öle, beszédje-nyelve a gyermek csacsogása. — Ne az élet kényszerítsen későn már a nagy leckére, mikor nehezen is tanul már az ember, no meg kíméletlen is a sors, mint tanítómester! Az élet öle siralomvölgy s nem édesanya! Az élet nyelve nem csacsogás, hanem csalódás és ámitás, hizelgés és árulás! Kígyósziszegés és rókaravaszság.

Milyen más, testvér az a nemzetség, mely úgy kerül ki az anyák kezéből, mint Krisztus a Szűz-anyáéból!

Áldozatot bemutató Szűzanya, ihlesd az anyákat, a nevelőket, hogy miként Fiad, Krisztus, úgy legyen minden anya minden gyermeke a mennyei Atyának tetsző áldozata.

Gyümölcsoltó Boldogasszony.

Külső természeti tény után nevezi a magyar népszokás ezt az ünnepet. Most van a fanemesítés ideje. Oltás a neve. A vadócból lesz nemes gyümölcs. Találós a nap neve. A lényeket fogta fel a magyar nép, mikor így hívta a Boldogságos Szűz Mária ünnepét. Hiszen ma van az emberiségnek beoltása azáltal, hogy a názáreti szerény ház lakóját, a Boldogságos Szűzet köszönti Gábrriel arkangyal és hírül hozza, hogy Ő lesz Krisztusnak anyja. Anyává lesz a Szűz, de úgy, hogy szüzességén sérelem nem esik. A Szentlélek ereje által és nem földi törvény által. Isten akaratával és nem ember szándékai által. «Üdvözlégy, Mária, malaszttal teljes, az Úr van te veled, áldott vagy te az asszonyok között . . .» — szól a köszöntés. «Fiat fogansz és szülsz és az Ő nevét Jézusnak hívod»... «Ő nagy lesz, Isten Fiának hivatik és országának nem lesz vége.» Elhangzik feleletül a megváltást jelző első nagy szó: «Ime az Úrnak szolgálóleánya, legyen nekem a te akaratod szerint». Ettől az időtől mondja harangszóra az emberi ajk az Úrangyalában a boldogító szót: «és az Ige testté lőn, és mi köztünk lakozék».

Észbontó tény: Isten emberré lesz. Boldog állapot, mikor ezt anyán keresztül éri el. Az emberi életet az élet törvényszerűségén kezdi. Úgy akar a világban megjelenni, mint a többi millió és millió a történelem folyamán. Minddel közösséget akar. Mindre pályázik. Mind a magáévá akarja tenni. Úgy akarja venni az

embereket, mint testének tagjait. Ha Ádámban mindnyájan vétkeztünk, Benne mindnyájan szentelődjünk. Ha Ádámban mindnyájan a romlandóságba öltöztünk, Benne mindnyájan a halhatatlanság boldogságában részesüljünk. Ott döntőbe került a bűnrészesedés, itt győzött a kegyelem ereje. Új vér került az emberi erekbe. Új gondolat futott végig az agyak barázdáin. Új akarat feszült az izmokban. Új törvény jelölte meg az élet cselekvési útjait. A föld csak vándorúttá lett, otthonná az ég avatódott. A letört ember újra a teremtés koronája lett. Ez volt az emberiség beoltása Krisztus testének közösségébe a Boldogságos Szűz testén keresztül.

Gyümölcslő Boldogasszony ünnepe a Szent Szűz örömnapja. Örül a Szent Szűz, mert felmagasztalás érte. Örül nem hiúságból, hanem mert ebből jó születik az egész világnak. Sajat nagy boldogságát mindjárt a közjó javára irányítja. Igazi édesanyai természet. Szétosztódni az emberek, az övéi között. Ezért is, de meg hogy segítsen neki, siet Erzsébethoz, rokonához. Kicsordul az öröm a szívéből. Örül, hogy anya lett Boldog, hogy szíve alatt élet dobog. Először a hírre megremeg testében, aztán ujjong örömében. Rejtély előtte, miért éppen ő? Hisz szegény is, szerény is, alázatos is. Aki pedig Benne él, a világ Ura, Királya, Teremtője. Csak még alázatosabbá lesz. Öröme dalba szökik, énekel. A kisemberek örök történelmi dalát. Az Isten gondviselő megnyilatkozásainak feleletül hálát zeng. «Magasztalja az én lelkem az Urat, mert megtekintette az Ő szolgálóleányának alázatosságát.» Mása nem is volt, mint a szép, alázatos lelke. Ez volt az ő fényességes szép hajnala. Ez volt térdreomló esti

imádsága. Ez volt kenyere. Ez volt neki a nagy világ. Pedig királyi sarj. Most királyi kitüntetés érte. Jött a legfelsőbb elismerés. A legnagyobb kiválasztás. A legnagyobb kitüntetés. Emberek előtt észrenemvett érték, Isten előtt mindent felülmúló kincs. Az Ūr Jézus nem is választhatott más utat, hisz maga is «humiliavit semetipsum — megalázta magát». Eljött lakni abba a testbe, mely a világnak kiüresítette magát. S még sem volt boldogtalan. Még sem érezte magát «kifosztottnak». Gazdag volt, mint maga a boldogság. Ezért elsősorban neki volt boldog ez a gazdag beoltás.

Áldott, boldog ideje volt a Boldogságos Szűznek, mikor testében lakott az eljövendő Messiás. Hordta az «életet». Ő volt az első «Isten országa». Szűz talaj, melyet szeplő nem ért és melyre az Isten ráléphetett. Egyetlen Éva óta, kiből a kegyelem töretlen fénnel ragyogott. Zsengéje a többezeréves teremtésnek. Dísze a megárványkolt emberiségnek. Megtalált paradicsoma a számkivetett emberiségnek... Boldogok, kik az anyaságot önmagukban így értékelik, mint nők és így tisztelik, mint férfiak. Az «életet» hordozni és a «több életet» sejteni, vágyani, a világnak ajándékozni. Mert mi más volna az anyaság? Nemcsak «örülni, hogy ember születik a világra», hanem lélek adatik a világnak. Új Isten-terv költözik a történelembe. Új Krisztus-minta rajzolódik a vándor arcára. Eggyel több evangéliumhordozó Krisztus-katona jelentkezik szolgálat-tételre.

Nagy dolog, szent érték az anyaság. Mindig az volt, de kétszeresen az, mióta az anyaság annyit jelent, hogy a Boldogságos Szent Szűz édesanyjai fényzőnéből egy sugár minden anyára ráárad és megszenteli azt. Mégis

milyen kevesen értik és értékelik ezt! Maguk a nők hányszor lebecsülik, futnak tőle, életcéljaikból kirekesztik. Még a házasság szentségének és céljának is sokszor mennyire megvetése az anyasággal szemben képviselt, sokszor vallott álláspont, mely a mai modern társadalmat kikezdte és rajta keresztül erkölcsi finomságában megrontja. Ritka a kocsi a parkokban, ritka a bölcső az otthonokban — ez egy nemzet életében a vég kezdete. Ma sokszor férjhezmennek leányok, hogy szabadabbak lehessenek, mint leánykorban. Ma sok asszony van, de kevés anya. A gyermek kezd teherré válni, mert kötelességeket ír elő. Sokszor még érettebb korú anyák is ahelyett, hogy a nevelésnek szentelnék életüket, hiúságból szeretik, ha leányuk testvérének tekintik őket és így az anyai méltóságot saját magukban lerombolják. Nem ritka az az anya sem, ki vetélytársnője leányának s büszke arra, hogy egy-egy bálban legalább annyit vagy többet mulat mint gyermeke. Természetes, hogy ilyen légkörben a leány nem kaphat anyaságra nevelést s így igazi női mivoltából, női méltóságától majdnem teljesen kifosztva indul neki egy családi életnek, mely nem lesz neki otthona, hanem rabkalitka, melyből minél előbb szabadulni akar.

II. *A Boldogságos Szent Szűznek gyümölcsbeoltó-ünnepe öröme az egész kátholikus egyháznak.*

Hirdetője annak a nagy igazságnak, hogy az evangélium ott kezdődik történetessé lenni egy ember életében, mikor az Krisztus-hordozóvá válik. Krisztus-lakáskészítés az élet első feladata. Az emberi testek a téglák, melyek adják az Isten országának határait, megjelölik a befogadóképesség terjedelmét. A bűn

által ördögtől megszállott embert beoltja a kereszténység Krisztus nemes oltóanyagával és rámintázza az emberre az Isten arcát, beadja az Isten gondolatát, munkára serkenti benne az Isten akaratát. Így leszünk a szentpáli szó értelmében Krisztus testének tagjai; így leszünk egy test, melynek feje maga Krisztus. Ez az összetétel az ember egészsége, az ember értéke.

Hol tartasz te, katolikus testvér, e beoltó munkában saját magadra és környezetedre nézve? Öröngyöszölöd köszönhet-e téged : Üdvözlég, ember, az Úr van teveled? És akiket Isten a vérség szent törvényén keresztül neked adott, reád bízott, azokban fakad-e az oltás. Megindult a keresztségben, megerősítést nyert a bérálásban, a halhatatlanság örök erejét kapta a szentáldozásban... vajjon életrevalónak bizonyult a beoltó beavatkozás. Nem hiába volt a krisztusi törekvés. A nagy vágy az emberek után? A bányákban a stalaktit és stalagmit összenőnek, egyik felülről lefelé, a másik ugyanoly irányban alulról felfelé. Aztán találkoznak. Ez az örök életideál az ember számára. Isten és ember, a kicsiség és végtelenség találkoznak. A nemesebbik magába olvasztja az alacsonyabbrendűt és magához hasonlónak teszi. Ez az igazi oltómunka. A mennyei Atya az a kertész, ki megnyesegeti az emberiség erdejének minden fáját és beleoltja Krisztus életét és erjesztőképességét. Így akarja alakítani az életet, gazdagítani a földet, kedvessé tenni a teremtet világot. Krisztus ereje az emberben el kezd dolgozni. Bejárja a vérnek törvényeit, az észnek útjait s az egyiket hittel, a másikat parancsolatokkal tölti meg s így lesz az emberből megváltott ember,

üdvösségre alkalmas ember, kiből a mennyei Atyának kedve telik.

Figyeld meg a fát, a kertet beoltás után. Micsoda új fejlődés, milyen pompás virágzás, mekkora gyümölcsszüret jelentkezik hatása gyanánt. Ilyen a Krisztusban megváltozott ember! Új világot szült önmagában és teremt maga körül. Minden megtérés egy-egy beoltás. Aztán a folytonos lelki élet, szentségekkel való táplálkozás az égnek öntözgetése. Ápolt lelkek a beoltott lelkek. Ez a Szűz Mária virágoskertje. Mind-egyikben Fiára ismer, kit a világnak adott.

Gyümölcstől Boldogasszony ezért kedves nekünk. Örök programunk. Kinyitjuk lelkünk csápait és várjuk a krisztusi oltást, mint a tikkadt nyári föld az esőt, mint az ugar a szántást, mint a virág a napfényt, mint a gyermek az édesanyját. Igen, a gyermek az édesanyját. Úgy várjuk és köszöntjük mi is ma Szűz Máriát, a mi édesanyánkat! Hisz Ő azért jött, hogy Fiát nekünk adja. Sőt krisztusi rendelés szerint ezt folytatja is attól a szent pillanattól kezdve, mikor Szent János a mi nevünkben hallhatta a kereszttövénben: «Fiú, ime a te Anyád!»

Köszönjük meg neki, hogy Isten kertjében minket is ápol, beolt, fejleszt, növeszt, éltet. Hálánk ezért legyen krisztusi hűségünk, hogy «gyümölcseinkről» megismerjen minket az örök jutalmazás Istene.

I. Judás Jézus iskolájában.

A nagyböjt folyamán úgy illenék, hogy minden jó keresztény ember legalább egyszer végigolvasná a Szentírást, annak főkép azt a részét, mely Krisztus Urunk kínszenvedéséről szól. Ez a történeti rész éppen elég anyagot szolgáltat ahhoz, hogy a nagyböjtnek bűnbánatra és megtérésre intő, figyelmeztető idejében lelkünket Krisztus közelébe s a bűnnek iszonyatába indítsa. Elég a szenvedéstörténetnek egy-egy szereplő személyét vizsgálat tárgyává tenni s annak jellemvonásai alapján mértéket keresni saját életünk kiépítéséhez, a jóban való állhatatosságnak, illetőleg a rossztól való menekülésnek biztonságához.

Egyik ilyen központi szereplő Krisztus szenvedéstörténetében s egyben örök időszerű, történelemben vissza-visszatérő típus, kinek sorsa megdöbbentő s ezért tanulságos, az elveszett apostol, Judás. Odaállok ebben és a következő előadásokban az emberiség e gyászos szereplőjének életkifejlete elé s ezt a címet adjuk sorozatunk élére: *Judás-probléma*. Hol kezdte, hogy folytatta, hogy végezte életét? Az örök kérdés: honnan, hová, ember? ... benne mint iszonyatos és gyászos elesettben mutatja az emberiségnek élettragédiáját. Az emberi lélek rejtélyei, a bűn poklának mélységei, a sátáni lekötelezettségnek borzalmi patakanak fel ennek az embernek életében úgyannyira, hogy évezredek óta megbélyegzővé lett, ha valakire kimondja az emberek ítélete: olyan, mint Judás!

I. ... *Ki volt Judás?*

A Szentírásból vajmi keveset tudunk meg eredetéről, családfájáról. Azt olvassuk róla: Judás, Simon fia Kariótból. Megnevezi az apát és a szülőhelyet. Sajátos dolog, az anyáról hallgat. A többi, ami aztán még előfordul róla, az inkább jellemvonás, de nem tartozik az ő anyakönyvi adatai közé. Mintha csak ez a szűkszavúsága az Írásnak is kifejezésre akarná juttatni az ő örök, tipikusan jelentkező egyéniségét, vissza-visszatérését az emberek közé. Mert köztudomású, nem annyira az adatok irányítják a történelmi tényeket, hanem amik a szellemben és a lélekben lakoznak. A világnézeti problémák, az észnek irányvonalai, célkitűzései és az akaratnak fanatikus elkötelezései.

Ki volt Judás?

Kariót, a község, honnét származott, nem épen a legjobb hírű hely volt. Szinte felmerülhet a kérdés: mi jó jöhet Kariótból? Nem azért, mert a hely kicsi-volta miatt nem tudna nevezeteseit adni, hanem inkább azért, mert a lakosság lelkiisége nem ígér sokat. Judás sorsában is inkább annak a kifejezése, hogy ez az ember már megindulásában is, szándékaiban is, bizalmában is megfertőzve áll abba a közösségbe, melyben szentté lehetett volna. Mintegy uralkodóvá lesz a gondolat, hogy az előzmények a későbbi cselekedetekhez a megfontoltság, az elhatározás előiskoláját nyújtják. Kariót a forrás, honnan megindul az emberi aljasságnak, az erkölcsi lesiklásnak, lezüllésnek özönvize.

Nem sokat ígér a családi miljö, melyből Judás jön. Anyjáról azt őrzi a mult, hogy éjjeli mulatónak táncosnője volt. Itt a gyökér! . . . Feldúlt családi élet, talán teljesen illegitim, törvénytelen keretek között, nevelés, példaadás nélkül. Otthon hiánya. A gyermek kitaszí-

tottsága. A rossz társalgás. Az éjszaka bűnös megkísértései. Támasz nélkül való bolyongások. Az élet elherdálásának fiatalon való megtapasztalásai . . . Akárcsak az ember a mai modern házassággal járó botrányok követ emelné fel. Ma, amikor 14—15 éves gyermekek megölik saját édesanyjukat. Ma, amikor «gyengédlelkű, galambszívű» feleségek feldarabolják férjüket . . . Ma, amikor a válások ezer és ezer gyermeket taszítanak az utcára s azon át a züllésbe! Ma, amikor az anya elküldi számtalanszor moziba és sétálni serdülő gyermekét s ő maga éli az erkölcstelenség bűnös förtelmeit! . . . Micsoda lelki bebútorozottság születhetik ilyen családi környezetben ? Amikor hiányzik az apai intelem és az édesanyjai csók. Amikor soha nem lát a gyermek imádkozó apát és szorgoskodó, családért pihegő lélekkel dolgozó és virrasztó anyát?

Mennyire érthető, hogy *XI. Pius pápa első körleveleiben s a kor problémáival foglalkozó beszédeiben a család alapjainak egészségéhez tér vissza és a kor gyógyítását a család Krisztusban való megújításához fűzi.* Hiszen a család a jövő birodalmának sejtje s annak egészsége a népek boldogsága. A családok épsége a társadalmak vastraverze, a nemzetek épületének bordázata. Viszont a családok szétzüllesztése a nemzetek sírásása!

II. Judás lelkének kiépítésében, jövőre való felkészülésében még egy szomorú szempontot kell figyelembe venni. Korunkhoz nagyon hasonló levegő. Az ő korában Zsidóország vazallus, hódított, megszállt terület a nagy római birodalomban. *Gazdaságilag, politikailag elnyomott nép a zsidóság.* Ezzel velejár az elégedetlenség s egyben a megvehetőség, az árulás, az

érvényesülésért való mindenképeni alkalmazkodás, ha kell, még elvek feladása mellett is. Ez a lelkiület, mely szabadulni akar a rossz állapottól, természetyszerűleg örül annak, ha vágyait beteljesülés felé látja menni . . . Így volt ez Judásnál is. *A zsidóság Messiás-Szabadító-Megváltó vágya benne is úgy érvényesült, mint a zsidóság tömegeiben: várták a politikai és gazdasági megszabadulást a római elnyomóktól és így várták Krisztust is.* Sőt lerajzolták Krisztust, mint világhódítót, ki a zsidóság uralmát kiterjeszti napkelettől napnyugatig... Mikor Keresztelő Szent János a pusztában beszél, Judás már fiatal ember. Érdeklődik utána, mert hallja, hogy a nép keresi, tiszteli őt. Vezért vélt benne a sokaság. Judás sem akart lemaradni. Háttha lehet mellette érvényesülni? Itt szökik fel benne az «e világba való betemetkezés», az érdek és hatalomvágy, pénzvágy és tiszteletvágy tudata. *Materiális kérdést csinál a legszentebb ügyből,* a helyett, hogy lelkileg hangolta volna magát és a zászlóhoz való hűséget az igazságtól tette volna függővé . . . Mikor aztán hallja Jánostól, hogy nem ő az eljövendő, sőt annyira szerény szolga a Messiás mellett, hogy még arra sem tartja magát méltónak, hogy sarusziját megoldja, akkor csak nő benne a vágy, találkozni ezzel a Szabadítóval!

Közben hallja Judás, hogy mindenki Krisztusról beszél. Felfigyel rá az egész világ. Sőt tesz olyan dolgokat, melyek eddig ismeretlenek voltak emberi erők előtt. Csodákat tesz — járja be a hír a zsidókat.

Így kerül egy napon Judás Krisztus elé és szinte felveti a kérdést, hogyan juthatna a tanítványok közé?

Sajátságos a krisztusi meglátás! Amikor ment Péter, ment János, ment a többi apostol, Krisztus azoknak

azt mondta: Jöjj és kövess engem! Most, amikor jön Judás, nem ezt teszi. Neki annyit mond: tanítványaim közé állhatsz . . . mintegy az a kikötés, ha nem akarsz máshová lekötöni magadat. Őt tehát nem hívja Krisztus, mint a többi, hanem megengedi neki, hogy kövesse őt. Mint egy settengő árnyék, úgy jelenik meg ez a tudat Judás életében s annak megértésében.

Judás meghívásából első nagy tanulság: *elvi kérdést kell csinálni, lelkiismereti ügyet kell csinálni az embernek minden vállalkozásából*, minden feladat betöltéséből, szóval: a hivatásából. Akármilyen, akárkihez szerződik az ember életében vagy bármilyen közösségnek, társadalmi együttesnek érdekeiben lesz is munkássá, első kérdése ne az legyen, mivé lehet érvényesülésben, hanem milyenné válik és válhatik, fejlődhetik jelleme jövőjében. *Nem azon van a hangsúly az életkialakításban: mit jelent nekem ez és ez az üzlet, ez a házasság, ez a párthűség, ez a szervezkedés, ez a jóbarátság, ez a protekció, ez a hatalom árnyékában való simulékony-ság . . .* ezek az örök visszatérő judási ajkaknak kérdései, judási léleknek materiális elszegődései. Amilyen hepe-hupás, bizonytalan minden anyagi vállalkozás az életben — erről napjainkban mindenki meggyőződhetett — ép olyanná válik ilyen gondolkodás közepette a jellem is s maga az ember is.

Judás életének megindulásából *a második nagy feladat, felelősség a szülők mérhetetlen lelkiismereti kérdése: hogyan indítják a társadalom közösségébe az új nemzedéket*, a kisebb emberpalántákat és a már serdült és maga lábán járó fiatalságokat? A családból ne induljanak útnak fogyatékos, meglékelt lelkű és ferde, agyafurt gondolkodású, izgága természetű, tekintélyt nem

ismerő, mindent agyonkritizáló s ezért örök elégedetlen emberek, ököllet törtető és észben félszegények, mert a társadalom hajóján ők lesznek a rozsdafoltok, a süllyesztő rakományok, kalózkok és kalandorok.

Egészséget a családnak. Ne új jogokat hangoztassanak a házaselek, hanem régi kötelességeket teljesítsenek, melyek az embernevelés nagy tényében és isteni parancsában jelentkeznek. Minden szülő egyszer halani fogja az utolsó ítélet súlyos szavát, amire talán nem igen gondolt életében: gyermeked a bírád. Óriási ezért a felelősség, ilyen nehéz történelmi időkben pedig megkétszereződik ez, milyen erkölcsi értékekkel vagy milyen katasztrófák csiráival terhelten érkeznek az élet kapuja elé azok, akik a munka jogát az apák után átveszik.

«*Mi lesz a gyermekből?*» — kérdezze minden szülő bölcsőben pihegő gyermeke felett és kísérje a jópéllda, a kegyelmes imádság növekedésében, hogy javára és díszére válják az emberiségnek.

II. Judás Bethániában.

Február 24-én van Mátyás apostolnak évforduló ünnepe. Ezen a napon az ő apostollá történt megválasztását olvastatja az Egyház a szentmisében. Összeült a hívők serege és az apostolok — Judás kivételével — és imádkoztak a Szentírás szerint e szavakkal: Urunk, aki ismered az emberek szívét, mutasd meg, jelöld meg a két jelölt közül az egyiket, akit megválasztunk arra a helyre, melyet elhagyott hűtlenül Judás, hogy aztán eltávozzék örökre az ő helyére, azaz elkárhozzék.

E szavaknál önkéntelenül eszébe jut az embernek Krisztus Urunknak kijelentése: «Nemde tizenkettőt választottam ki» és egy közülök ördöggé lett.

És egy közülök ördöggé lett!

Hogy lehet az, hogy egy apostol ördöggé legyen? Hogy lehet az, hogy egy ember, aki naponta Krisztus barátai körében él, Krisztust elveszítse, mint az Ő ellensége? Hogy lehet hordani az emberben két világot és szolgálni két úrnak: Istennek és az ördögnek? Ráadásul hogy lehet a jónak farizeusi látszatát nyújtani és az emberekkel elhitetni akarni, hogy bennünk Isten országa él s azért hevülünk, dolgozunk? Valójában pedig ellene törünk?

Judás lelkének bemutatkozásában és fejlődésének irányában biztos támpontot nyújt számunkra a bethániai jelenet. Tudjuk, hogy az Úr Jézus és tanítványai egy alkalommal megfordultak Bethániában. Itt tett mélyreható, lelket leleplező nyilatkozatot Judás.

Ez a kijelentés úgy mutatja őt be, hogy nyugodtan mondhatjuk mai témánk főcíméül: *Judás a szenvedélyek iskolájában*, mint ahogy az első alkalommal való bemutatkozása volt: Judás Krisztus iskolájában.

1. Hat nappal a húsvéti ünnepek előtt *felment Jézus tanítványaival abba a házba, hol Mária és Márta lakott Lázárral együtt*. Akkor Mária előhoz drága keneteket és az olajjal megkeni Krisztus lábait. Az emberi alázatosság és emberi gyarlóság feletti tudat szépen mutatkozik be ebben a képben. Amikor kicsordul Mária lelkéből a szeretet és a könnyek patakzása lesz kifejezője annak a ragaszkodásnak, mellyel Krisztus melletti hűségét igazolja, most jön Judás, egy a tizenkettő közül, és azt mondja: mire való vesztegetés ez, inkább kellett volna 300 dénárért eladni és a szegények között szétosztani.

«*Mire való vesztegetés ez?*» — hányszor halljuk az életben ezt a farizeusi szót olyan eseményeknél, melyek a legszentebb célt szolgálják s mégis egyesek botránykőnek tekintik, csakhogy emberbaráti érzésüket ki-domboríthassák. Mire való modern időkben templomokat építeni, mikor kenyeret sem bírunk adni az embereknek? *Mire való az Egyház beavatkozása a házasság ügyeibe, a családi élet belső rejtekeibe, a gyermeknevelés útjaiba, hát hol marad a szabadság, az önállóság?* Mire való a folytonos gyámkodás? Hány és hány ilyen kérdés hull bele az emberi rövidlátásnak világába, melyből aztán a szomorú kiábrándulás józanítja ki az embereket és teszi őket Krisztus-hívóvé.

Mire való vesztegetés ez? — kérdi Judás is. Ő volt ugyanis Krisztus és az apostolok háztartásának pénzügyi kezelője. Ami közadakozásból az apostolok

fenntartására összejött, azt Judás kasszált be és őrizte. Ezen a szemüvegen keresztül pazarlásnak vélte a drága olajnak Krisztus lábára való kiöntését. Szerette volna, ha inkább hozzá folyik be és szabadon kezelheti a tekintélyes összeget. Mert — és ez a döbbenetes — Szent János azt jegyzi meg róla: *Judás tolvaj volt!*

Ez a tudat Judás problémájában a megfajításnak kezdete és a megértésnek nyitja arra nézve, amivé ő lett végeredményben, de egyben a szakadéknak és örvénynek is zuhanó mélysége.

Judás visszaélt hivatásával. Judás közpénzeket lopott el. Judás a másét magáénak tulajdonította. Modern nyelven megkapta őt a panama levegője. A hivatali visszaélés kísértése. *A hűtlenség ördöge! A pénz pokla!* Amibe a történelem tanulsága szerint annyi erkölcs, annyi józanság, annyi becsület, annyi tisztesség, annyi megbízhatóság, annyi ígéretes jövő zuhant bele és lett szegény és gyalázat és botrány és bukás! Az aranyzag, a vagyonéhség! A rozsdá és moly lerakodó állomása, mint az élet elvesztése! — S ami a legszomorúbb, ez a Judás örök. Folyton visszatér. Sokszor nem is a szalmazsuppos házakban, hanem előkelő szalonokban. Becsülettiprások, házassági szédelgések, gyermekrontások, nemzet- és hazaárulások mind-mind a pénz-bálvány előtt hódolnak. Kapitalizmus uzsoráskodása és kizsákmányoló irama, proletáriátus ököljoga és vérszomja benne gyökerezik. A Judás, a halhatatlan Judás! Igen, Judás meghalt, de csak azért, hogy éljen. Judás elárul egyszer, hogy eláruljon folyton! Judás, a keblen melengetett jóbarát, ki titokban tördöfésre vár! Magán- és közélet homlokterében örökké aktuális, időszerű ez a Judás.

II. Szent János nem azt mondja Judásról, hogy lopkodott, hanem tolvaj volt. Ez már a végkifejlet. Ez már a jellem végleges megbélyegzése. Ez már a bűnnek szenvedélybe torkolása. *A gyakorított bűn szokássá, majd szenvedéllyé lesz, azaz leoldhatatlan kötelékké, mely rabszolgaszíjon tartja áldozatát.* Hogy aztán ebből az nőtte ki magát, hogy potom pénzen, 30 ezüstért odaadta Krisztust, nem csoda, ez a gondolkodásából világosan következik. A jellemtelenség nem szokott válogatni eszközeiben, zsákmányaiban, fontos, hogy célt érjen s ez nem más, mint a szenvedély kielégítése, jelen esetben a pénzszerzés.

De hogy lett Judásból tolvaj?

Judás tudta Jézusról, hogy a tömeg követi őt, sőt királlyá akarja tenni. Hisz 3—4 napig étlen-szomjan képesek voltak őt követni. Krisztus mindene volt a népnek. Előtte még így senki nem szólott. Benne minden remény valóságnak ígérkezett. *Judás éredekongolata itt gyökerekre talált.* Ha valaki mellett, akkor Krisztus mellett még lehet belőle valami és lehet valaki.

Igen, de Judást meglepetésszerűen érte Krisztusnak sok gondolata. Így, mikor azt hallotta: «nehéz a gazdagnak bemenni Isten országába». Vagy: «boldogok a lelki szegények». Aztán: «ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, hol a rozsda és a moly megemészti azokat» . . . Ezek *bökkenőek voltak Judás lelki világa előtt.* Az ő fejében a góg, az önzés, az érvényesülés, a hatalomra jutás, a tekintélyre emelkedés, a tiszteletszerzés volt a főcél. Ő az Isten-országát saját egyéni sikereiben látta és kereste. Eddig volt hűséges Krisztus-követő. Azt tartotta, hogy *nagyon jó ünneplő*

és ünnepelt kereszténynek lenni. Mikor minden símán megy, minden sikerül!

Mikor Judás látja, hogy Krisztus másképp gondolkodik, mint ő, kezdett jelentkezni Krisztusban való csalódása. Észrevette, hogy így belőle nagy ember aligha lehet. Karriért nem csinálhat. Érvényesülése kútbaesett.

Igy született meg lelkében a gondolat: *Ha Krisztus mellett nem, Krisztus ellen igen! A főcél az: Én! Mindegy, hogy milyen áron!* — Milyen modern ez a Judás? — Alig veszi észre az ember, hogy közben közel 2000 év telt el. Ha már nem lehetek nagy egyéniség, nagy vezér, nagy tiszteletben álló ember, legalább pénzem legyen!

Mi más ez, mint mikor az elv, az igazság áldozattá válik az érvényesülés érdekeltárán. *Az önimádás modern vallása ez!* Amikor a kereszténység sutbakerül, mert nem jutott sikerhez. Amikor Krisztus elvei gúnynak, tagadásnak, megvetésnek, az Ő egyháza üldözésnek lesz tárgya, mert célomat keresztezik elvei. Amikor a lelkiismeretet elfojtjuk, mert nem akarunk a bűnnel szakítani! — Ez a kérdés, melyet az örök Judás, a modern ember felvet *egy-egy vállalkozásnál: mennyit hoz?* De azt elfelejti megkérdezni, mit szól hozzá hitem, mit szólna Krisztus, mit szól a lelkiismeret! Micsoda kútmérgezés ez a társadalom életében?!

Hány ilyen paktum, ilyen ötvenszázalékos kiegyezés van az életben, hány ilyen alku jár közöttünk fontos életkérdésekben? Házasságok, melyek ceruzával készülnek telekkönyvi adatok alapján. Házasságok, melyek a szeretetet és szerelmet a protekció és érvényesülés szemszögéből nézik. Jóbaráti lekötelezések, melyek

vallják a jószerencsében a kitartást. Üzleti érdekek, melyeknek elve: *ubi bene, ibi patria* — ahol jól megy, ott van a hazám. Társadalmak, nemzetek, csak úgy, mint kis családok a pusztulás útjára indultak, hacsak az anyagiakra építettek. Bitangul szolgálni önző célokat annyit tesz, mint tönkretenni nagy valláserkölcsi és társadalmi értékeket.

Pedig gondoltál-e arra, testvér, *mit tudna csinálni a kereszténység a hitvalló tömegek millióival*. Az őskereszténység az egész világot átalakította az emberiség javára, mert lélekkel követték az emberek és fanatikus rajongással lelkesedtek Krisztusért. Mily boldogságra emelkedhetnének társadalmi elhagyott osztályok és mennyire másképpen festene a népek együttdolgozásának térképe, ha volna önzetlen munka, önzetlen odaadás a legszentebb eszmék térhódításának, Krisztus igazságának?

Judás nem hitt és nem bízott Krisztusban, hanem hitt és bízott az aranyban!

Mit mondott Krisztus, mikor a csodálatos kenyérszaporítás után arról beszélt, hogy fog adni egy elfogyhatatlan kenyeret s ez az Ő teste lesz, utalt az Oltáriszentségre? . . . Mikor kemény beszédnek tartották és elmentek az emberek, azt mondja feléjük Krisztus: *ti is el akartok menni? . . . Ám menjetek! Vagy hisztek, vagy nem? Még ha apostolok vagytok is, de nem hisztek, elkárhoztok! Ez az igazság.*

III. Judás az utolsó vacsorán.

Judás nem hitt, pedig abban a táborban élt, hol a hit lángolt. Benne más tüzek égtek!

Vigyázzunk, hogy valamely szenvedély ne vakítson meg minket és Krisztust ne áldozzuk fel senkiért és semmiért!

Eddigi elmékedéseinkben láttuk Judást, amint beáll Jézus iskolájába. Elkísértük őt Betániába, vagyis figyeltük őt a szenvedély iskolájában, melyet jellegzetesen Szent János nevez meg, mikor megállapítja, tolvaj volt. A lavina, mely őt el fogja temetni, fokozatosan nőtt és nőtt s annak megállításához nem volt elég annak a számtalan térítő eszköznek közvetlen megtapasztalása sem, melyet ő Krisztus kíséretében látott, sőt átélt. Szinte alig meri felvetni az ember a kérdést, hogyan lehetett, hogy Krisztus — ki Isten is volt, tehát előre tudta az árulás bekövetkezését, — hogyan tűrhette meg Judást az apostolok testületében. A mérget a kovászban. Az alattomos cselszövőt az őszinte, igaz emberek társaságában. A gyilkost az ártatlanok közt?

Örök kérdőjeles tétele marad az emberi életnek: honnan és miért a rossz. Miért engedi meg Isten? Mi célja vele? Miért győz oly sokszor az életben az érdemtelen, a rossz? Miért szenved az igaz és vesztes sokszor az igazság, a becsület? A *mysterium iniquitatis* — a gonoszság rejtélye, titka az életnek sok gondot okozó kérdése. Az a tény, hogy sokszor emberfeletti-nek látszó jóindulatok, törekvések ellenére, minden

szándék és eszköz latbavetése ellenére tiprás éri a jót és korona a rosszat! Az a tény, hogy van a rosszban való megrögzöttség, megátalkodottság! Konokság, mely tagadja a napot az égen s az emberiséget a bűn szédítő iramában látja célratörékvőnek.

Igen, örök, kemény fejevánkosa marad az emberi gondolkodásnak, a rossznak útja a világban, főképp, ha az a rossz olyan döbbenetesen mutatkozik be, mint Judás szereplésében.

I. A mai Judás-felvonásunknak talán legcélszerűbben ezt a címet adhatnánk: Judás az utolsó vacsorán. Ez volt az utolsó, szinte egyetlen mentőeszköz még arra, hogy menthető legyen és meggondolhassa szándékát.

Judás jellegzetes vonása eddigi bemutatkozásában, hogy *nem szívesen volt ott, ahol élt*. Neki az a környezet idegen volt. Nem neki való volt. De azért ragaszkodott és külsőleg alkalmazkodott is, mert onnan remélte sorsa ívelését, sikerét. Agyában a terv már kész volt, akaratában a lejtőt már járta, mégis ott maradt a neki ellenszenves táborban. A többi apostollal együtt jár-ke, imádkozik; szemtanuja a csodáknak, az embereknek Krisztushoz való rajongásának; mindenre igent mond, mégis benne egy borzalmas kontraszt, kirívó ellentét, merő tagadás. Amennyi vonzó jelenség, annyi taszító magatartás benne. Amilyen melegség körülötte, olyan arányú kihűlés az ő lelkében. Ráadásul ez az ember ott él a szívek és vesék vizsgálójának közelében, vele él szemtől-szembe. Percenkint szinte látja azt, akit tönkre fog tenni. Körülveszi őt a lélek fénye, ragyogása s az ő lelkében egy darab éjtszaka él. Hallja napról-napra a színtiszta igazságot,

az ő lelkében viharzik a merő tagadás. Környezete egy darab mennyországot hord, benne lángol a pokol. Lábuk nyomán terjed a «lumen gentium», a népek világossága Krisztusban, előtte annál sötétebben meredezik a kilátástalan pusztulás. Mily nehéz élni egy környezetben, hol kevés vagy semmi lelki kapcsolatunk nincs? . . . Mennyi farizeusi látszat kell ahhoz, hogy elhitesse az ember ilyen esetben, hogy jólérzi magát.

Sőt, testvér, figyeld csak meg Leonardo da Vinci nagyszerű meglátását. Úgy örökíti meg festményén az utolsó vacsorát, hogy Judást a szeretett tanítvány, Szent János mellé helyezi. Mintha csak az ellentétet akarná szembeállítani. de mintha csak kifejezné, hogy a színek beszélnek. Ez is egy darab abból a végeláthatatlan türelemből, melyet Jézus mutatott hosszú éveken át Judással szemben, mintegy kísérlet arra, hogy ez az ember észbekapjon és elhatározásában megtisztuljon. János, a tanítvány, Krisztus keblére hajtja fejét s ugyanakkor, mint merő ellentét robban ki mellette a Judás-féle árulás. Mert, hogy megy az utolsó vacsorára Judás? . . . Kész már a terv. Csak alkalmas pillanat kell az eltűnéshez és végrehajtáshoz. Lelkében már felpatakzik a pokol, mint a szennyvíz a csatornából.

De még ez sem minden. Jézus még tesz kísérletet. Egy nagyon néma beszédet mond. Előhozat tálat vízzel. Egymásután szólítja apostolait, hogy megmossa lábaikat. Péter apostol szerényen tiltakozik: «Uram, Te akarod megmosni lábaimat?» . . . Mind jönnek. Köztük Judás is. Mikor rákerül a sor, hallja Judás Krisztus ajkáról: *«nem mind vagytok tiszták»* . . .

azért mosom meg lábatokat . . . S ez a gondolat sem borzongott végig Judás lelkében. Ő már a megrögzöttség rabláncáiban nyögött akkor. Akaratán a sátán lovagolt már. Szívében Lucifer lámpása volt már . . . Pedig Krisztus szeretete most époly melegen csordult ki, mint a három év alatt olyan sokszor. Judás ezt a szeretetet nem vette észre, mint ahogyan nem tudott nála és tőle felmelegedni annyi más alkalommal sem. Eszébe sem jut, hogy tiltakozzék, mint Péter tette. Neki úgylis mindegy !

A borzalom egy emberben, mikor némává válik a lélek ! Ez Judás tragédiája ! Mikor már nincs szava az Istenhez. Mikor a szívét már szorítja a szenvedély, a bűn vaspántja, hogy nem fér hozzá az Isten kegyelme.

II. A gondolat, az elhatározás előbb-utóbb ténnyé válik. Ez következett be Judásnál is. Amint folyik az utolsó vacsora, Judás érzékeny pontját még egyszer érinti Krisztus, de most már félreismerhetetlenül. Meghagyja az ember szabadakarátát és figyelmezteti a benne élő gondolatra. Megismétli szavát: *még az éjjel egy közületek elárul engem.* Majd, hogy ennek a szerencsétlen embernek vesztét megpecsételje, menthetetlenségét bebizonyítsa, azt mondja neki: «menj, tedd, amit gondoltál». És amikor Judás elment, megjegyzi az Írás: «éjtszaka volt».

Ez az utolsó vacsora tragédiája, ez a Krisztus-passió legszomorúbb kitétele: *éjtszaka volt ! Egy ember életében az utolsó epizód.* A lélekromlás végső stációja. Az elborult, a sötét, a kétségbeesett lelkek ! Kiket húz a gonoszság, kiket elveszt a színvakság. Éjtszaka volt és a sötétség embere eltűnt, hogy felvegye a küzdelmet a fény embereivel. Hatalmas ör-

vényléssel kitágul ezen az éjtszakán a pokol kapuja, várja áldozatát!

Éjtszaka volt. Az apostolok rosszat sejtve, egymásután sietnek igazolni magukat és tiltakoznak az ellen, mintha bennük árulás szándéka volna. «Uram, én vagyok-e?» — mondogatják. Egyik sem tudja összehangolni eddigi viselkedésével ezt a vádat. — Judás ajkán ez a kérdés már nem jelenik meg. Nem jelenik meg, mint ahogy olyan sokszor nem jelenik meg a történelem folyamán azoknak a kis és nagy embereknek az ajkán, kik nyíltan vagy titokban, de ádáz gyűlölettel törnek Krisztus egyháza, intézményei, papjai ellen!

A lelkek szabadesésének törvénye valósult meg a szerencsétlen Judás életében. *A szenvedélyben nincs megállás.* Alig van visszatérés. A sok eltékozolt kegyelem, az éveken át semmibevert, pedig rendelkezésre álló jópélda, az erkölcsi jótól való folytonos idegenkedés, sőt annak kigúnyolódása, nem vezethet jóra, csak meghasonlásra. A tempó fokozódik s a lélek összeomlik. Mikor az ember a tátongó szakadéknak már mélye felé jár, nehéz onnan felkapaszkodni. Nem csoda, ha *ebbe a lélekzuhanásba belerendül az egész ember!*

Örök tanulság arra, amit Szent Ágoston olyan bölcsen, olyan emberi nyelven fejez ki: az utolsó órában való megtérés majdnem lehetetlen, de ha lehetséges is, majdnem haszontalan. — Majdnem lehetetlen! Mert annyi szál, kötelék fűzi az embert ehhez az élethez s ennek rozsdá- és molylepte világához, bűnszenyvéhez és kétes értékű kincseihez, vagyonhoz és emberekhez, hogy mikor beáll a testi-lelki törékenység, a halállal való

vívódás, nincs elég ereje az embernek egyszerre erélyesen nemet mondani mindannak, mi napi tápláléka volt. Ráadásul az ördögnek sem mindegy, hogy akit sikerült hosszú éveken, talán egy élet javarészén át hatalmába tartani, most az utolsó percekben olcsó küzdelem árán elengedje birtokából.

Judás az utolsó vacsorán egyenlő ezzel: *Judás a szenvedély megrögzöttségében.*

Azt írja egy modern író könyve végén: sokat vétettem, sőt sokszor a kegyelemmel hencegtem, mintegy próbára akartam tenni az Istent, hogy ad-e még számomra kegyelmet. De amikor Krisztus keresztre lépett, és úgy átgondoltam, mennyire elég lehet abból a sok rosszból, amit átéltem és mennyire változtatnom kell életem rendjén, akkor az a jóságos Krisztus-arc meggyőzött engem arról, térdre kell omlanom az Isten mindenhatósága előtt és térdelőlként kérnem, ne engedje lelkemben megállapodni a bűnben való rögzöttséget, hanem a kegyelem fuvalmán küldje hozzám a megtérés kegyét, az irgalom eredményét.

Nagybőjt van, a megtérés ideje. A bűnösorozás, a bűnösszeomlás ideje Krisztus iskolájában, nagy művében, mely nem más, mint az Ő passziója. Ez az emberiségnek örök leckéje. Úgy képzelem el Krisztust az Ő lélekszomjas világmegváltó tevékenységében, mint aki át akarja hatalmas karjaival ölelni a világ minden szerencsétlen bűnös boldogtalanját. Sőt nem elégszik meg azzal, hogy foglalkozzék azokkal, kik a napi botlások sorozatában lesznek hálátlan gyermekei hanem *Krisztus mindennapi útja elvezet a kárhozat peremére s ott keresi azokat az embereket és vissza akarja tartani, kik maguk elszántából zúghannak a kár-*

hozat örvényébe. Nem! És százszor nem! Ez a Megváltó akarat! Legyen a mult akármilyen szégyenteljes, a megtérés útja és az irgalom lélekmentése mindenkinek rendelkezésül áll. — Ez a felséges kereszténység remek optimizmusa, embertmentő örök berendezkedése: a keresztény ember mindennap újra kezdheti az életet!

Újra kezdeni az életet! Mint kezdte Magdolna, a tékozló fiú, a bűnös asszony, az a sok testi-lelki beteg, kiket Krisztus meggyógyított úgy, hogy előbb bűnbocsánatra figyelmeztette, mely hitük gyümölcse volt. Mint valamikor Szent Pál és Szent Ágoston és annyi sok ezre azoknak, kiket oltárra emelt az Egyház és szentjei gyanánt tisztel, kik, bár gyarló emberek voltak, de végre — mégis az Istenhez fordultak és halálukig hűséget tartottak.

S te, hol tartasz? — Judással távolodsz Krisztustól? Ne alkudozz azzal a bizonytalan holnappal, melyet nem ígért meg az Isten és ne játssz a kegyelemmel, mely ma még lelkedet környékezi s holnap — ki tudja? — nem érdemelsz Istentől segítséget?

Nézz Krisztus arcába és olvasd le arról, hogy vár téged . . . még ma!

IV. Judás az Olajfák hegyén.

Judás életében eljutottunk ahhoz a ponthoz, amikor a gondolati vétek, az elhatározás abba a pillanatba érkezik, hogy cselekedni kell. Most már nem küzködik a lelkiismeret a szenvedéllyel. Most már nem fontolgat és latolgat az értelem az elhatározás akadályait, megindul az ember cselekedni. Bourget az «Állomásról-állomásra» c. könyvében ír le ehhez hasonló lelki folyamatot. Arról beszél egy helyen, hogy nagy baj, mikor valaki egy kísértést úgy fog fel, hogy azt a bűnt nem tartja a maga számára lehetetlennek, mert ettől már csak egy árnyalati távolság az a másik tudat, hogy tehát lehetséges. Ebben a lelki hangulatban pedig úgy gondolkodik az ember: ha lehetséges, megpróbálom. Teszik mások is, ezrek és ezrek, miért ne én is? Ez már a bűn beálltának állapota, mert csak az alkalom kell és bekövetkezik a bukás.

I. A mai elmélkedés címéül ezt adhatjuk: *Judás az Olajfák hegyén.*

Az Olajfák hegyén a keresztyény lélek megihletődve áll meg s oda gondolatában az imádság szárnyán repül. Hisz Krisztusnak felejthetetlenül szép és megrázó, megrendítő imádsága s a keresztáldozatra való végső elhatározása ott született meg, mikor kimondta a nagy «igen»-t, «Atyám, ne az én akaratom legyen, hanem a Tied». — De Judás is eljutott az Olajfák hegyére. Eljutott, hogy egy borzalmas találkozásban megcáfoljon mindent, ami eddig Krisztus melletti 3 évében lelkében lejátszódott.

Tudjuk, hogy amikor Judás otthagyja az utolsó vacsora termét, azt jegyzi meg róla az Írás: éjtszaka volt. Valahogy kifejezésre jut nemcsak a lelki sötétség vázolósa, hanem az a szándék is, hogy a világ legnyitabb vétkét is a legutolsó percig Judás titokban akarta tartani. Éjnek a leple alatt.

Judás cselekedett! Krisztus mellett nem érvényesülhet, hát ellene! Elmegy ahhoz a férfiúhoz, kitől többet remélhet. Látja, hogy Krisztus ellen nő az ellenszenv, szaporodik az ellenség, fondorkodik a farizeus-szadduceus vezető zsidóság a főpapokkal együtt. Gondolja, még el is veszthetik ezt a Krisztust. Beáll társnak. A sikerből érdem kell neki. Jutalékot vár. Az örök Judás, az érdek embere most átszegődik az ellentáborhoz. Átfesti zászlaját. Meghazudtolja önmagát. Most rátalál önmagára.

Látogatást végez Judás. Beadja névjegyét a zsidó papi tanács fejéhez. Beszélni kíván vele. Elmegy a hóhérhoz pribékbérért. Mindegy, hát vesszen el, de én nyerjek belőle. Ez az ő gondolata. A főpap olvassa a nevet. Judás! — Hisz ez tanítvány volt. Furcsa látogatás. Miért jön? — Összeesett látogatása a papi tanács értekezletével, hol éppen kimondták a szót: *Krisztusnak pedig el kell pusztulnia!* Már csak a módozatról kellett dönten. Hogyan, mikor? Még ez volt hátra. Most kapóra jött egy ember. Alkalmas a terv kivitelére. — Judással megindul az örökös kompromisszumszerződés, mely oly sokszor megismétlődik a történelem folyamán, valahányszor komoly katolikus érdekeket vesztek el az emberek, mert nem gondolkodtak katolikusán, hanem önző, sokszor jellemtelen módon. Az örökös handlé-típus, mely az emberi-

ség legszentebb értékeit ócskavasnak és rongynak tekintette s arra méltónak, hogy sáros lábát beletörülje. Hamar kész az alku. Minél előbb átesni rajta, mert jönnek a húsvéti ünnepek! *Elég lesz egy rabszolgadíj: 30 ezüst! Kell-e több egy szenvedélynek?*

Míg ez az alku kötéshez jut, Krisztus kint van az Olajfák hegyén. Épen imádkozik s vért izzada milliónyi emberiség mindenkori árulásáért. Ezalatt a kárhozat fia a Krisztus-pusztítás lehetőségéről tárgyal. Krisztus a minden ember megváltásáról remegve gondolkodik. Krisztus könnye és vére harmatával megindítja a földre készülődő tengernyi kegyelmet, hogy mindenkit megmentsen, Judás kinyitja a pokol ajtaját, hogy önmagát és követőit elveszítse. Micsoda ellentét!

Kész az üzlet, Judás megindul. Beváltani vállalkozását. Végrehajtja tervét. Kézre kell juttatni Krisztust. Csöcselékkel és poroszlókkal, éjjelbe világító fáklyákkal megy az Olajfák hegye felé. Közben Krisztus éppen felkelti tanítványait: «keljetek fel és menjünk, mert közeledik, aki elárul engem». Már itt is vannak. Még egyszer összedugja fejét Judás a poroszlók vezérével s kiadja az utasítást: «akit megcsókolok, ő az, fogjátok meg». S most? A képmutató örök mintája odakúszik Krisztushoz, mint a leghűbb barát s üdvözli Krisztust, kit lelkéből már rég kiűzött s azt mondja neki: üdvözlégy, Rabbi! — s megcsókolja Őt. — Ez volt Judás utolsó földi találkozása Krisztussal. És sajátságos. Ez a Krisztus még most sem az ellenséget látja benne. Pedig Judásban a lezüllesnek szennyvize mint árvíz tört ki, hogy elveszítse az embert. A tátongó örvény szélén, a zuhanó szakadék szélén még egyszer így szól Krisztus Judáshoz: «Barátom, mi végre jöttél? Judás,

csókkal árulod el az emberfiát?»... *Barátom!*... *Csók!*... Sajog Krisztus lelke, hogy ezt az embert nem látja a többi 11 mellett. *Még itt is Jó Pásztor Krisztus!* Pedig szemrebbenéssel megmutathatta volna isteni hatalmát, sujthatta volna ellenségeit. Nem! Nem ezért jött a földre. A megváltás a cél. Mintegy karját nyújtja még most is Judásnak, hogy kapaszkodjon bele és mentse magát.

Ez Krisztus. Örök megbocsátás. Nem hiába tanította az Ő imádságában: és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk! Örök embernek szóló lecke. Mert mi oly sokszor nem tudunk megbocsátani. Nem akarunk felejteni. Adjuk a sértődöttet. A kereszténység passzív erényeit: türelem, elnézés, irgalom, megbocsátás, asszonyoknak véljük csak illendőnek, de nem férfiaknak is. Micsoda tévedés!

Mennyi Judáshoz hasonló árulás!? — A szentségtörő gyónások és áldozások. Amikor oly közömbösen valljuk meg bűneinket és nem gondoljuk meg, hogy amikor a pap azt mondja: menj, megbocsáttatnak bűneid, a mindenttudó Isten hozzáteszi: én téged megátkozlak! *Hányszor próbálja az ember Istent kiját-szani*, azt hiszi, hogy a bűn büntetés és a bűnös bűnhődés nélkül sokáig mehet. — *Hányszor tipródik a végtelen isteni igazság és erkölcsi szentség a gyalázat súlya alatt, mint amilyenek az eretnekségek, szakadár-ságok, durva káromlások, meggyalázások, kigunyolások, semmibevevések, lekicsinylések...* s ezek mind olykor-olykor farizeusi álarc védelme alatt? Egyén és társadalom szembehunyásai nyilvános istenmegbántások, egyházüldözések felett! — *Menyire súlyos vásár Krisztus szent ügyével az Egyház szándékai ellen kö-*

tött házasság, ha azt csak polgári szerződésnek tartjuk vagy idegen templomban kötjük? A sziklaszilárd igazságot a közömbösség oltárán feláldozzuk! Sőt az elkallódás veszélyének kitesszük. — Tagadás mindaz a sok megalkuvás, mely abból a tudatból származik: jaj de nehéz katolikus módon élni, s ezért a könnyebbik felét vesszük az életnek és prédája leszünk a lelkiismereti szabadosságnak. — Igazság csak egy van! Vagy követjük, vagy eladjuk, de megalkudni nem lehet! És itt nem számít, hogy férfi valaki, vagy nő. Az erkölcs egy: krisztusi, azaz keresztény. Taposhatják asszonyok, kik nem anyák. Tiporhatják férfiak, kik nem őrzik a hűséget. Mindegy! Egyik is, másik is Judás-vásár. Súlyos belekontárkodás az Isten tervébe, a természet szent rendjébe, az erkölcs ideális útjába s belegázolás Krisztus szent testébe.

Aztán itt van egy egészen modern hiba, súlyos elbírálás alá tartozó vétek. Végigpusztít az egész kultúrvilágon és azt barbárrá teszi. Európáról a keresztény bélyeget leveszi. Az emberi életnek az a leértékelése, mely a milliók igényét semmibevevő kapitalista-önző gazdálkodásban mutatkozik be. Kevés tízezrek életjoga sokak fejébe kerül, mert az életet «üzletnek» tekintik s ezért, ha hullahegyeken is, de növelni igyekszik az aranyborjút, melyben látja az életcél kivirágzását. Az «önimádás» a legbecstelenebb módon tör a másvilági, azaz keresztény irányú életnézetre, mert az embert csak a földbe akarja gyökereztetni s aranyért áldozatul veti oda az egész természetfeletti életrendet. Megvet Istent, Krisztust, lelket, erényt, örök boldogságot. S mindezt miért? A rozsda és moly cserejéért. S ez történik annak a kereszténységnek területén, hol

állandóan belecseng az emberek lelkébe, hogy egyetlen ember több Isten szemében, mint a mindenségnek összes anyagi javai együttvéve. Idetartozik az a rengeteg politikai és társadalmi pártharc, mely cserélgeti emberek, tömegek előtt a zászlót és hinti az elvtelenséget, változtat meggyőződéseket s ezáltal kétségbejuttat sokszor nyílt igazságokat. Megtéveszt kritikátlan, könnyűvérű tömegeket és hihetetlen károkat okozhat a rendezett társadalmaknak.

Igen, Krisztus az ezerarcú életnek sok változatában találkozunk a modern kor Judásaival a modern élet Olajfák hegyén s e találkozásokban sokszor a szeretet cégére az az álarc, mely elveszti Krisztust és az ő követőit.

De ne kövessük ezen a szomorú baloldali úton, süppedékes árokparton Judást az árulásnak útján. Ne is kövezzük meg őt. Inkább tanuljunk tőle. Tanuljuk meg azt, hogy mit ne tegyünk! Minden emberben van egyszemernyi adag a Judás-lehetőségekből, ott rejlik akaratumk mélyén a rosszal való alkudozásnak hízelgő természete és ebben az elesésnek csirája. Hogy aztán az elesésből felkelünk-e gyorsan vagy megmaradunk abban, igazában a jóságos és irgalmas Isten kegyelme dönthet javunkra. Ne éljünk tehát vissza vele.

Testvér! Minden házban van vagy legalább is kellene lenni egy keresztnak. Nemcsak azért, hogy könnyebben viselhessük az élet keresztjét, hanem főképpen azért, hogy a rengeteg bűnkísértés közepette legyen mit napról-napra átölelnie az embernek és erőt meríteni Krisztustól arra, hogy «tartsuk a lelket». A keresztről beszél az önfeledt és áldozatos szeretet, mely az ember lelki üdvösségét minden elé és fölé

helyezi. Onnan beszél az a szeretet, mely a kárhozat szélén épúgy, talán még rajongóbban szeret, mint a hűség útjain. Helyezzük hát rá a mi bizalmunkat. Nyissuk ki szívünk fogékony csápjait, s engedjük bele annak vérkeringésébe Krisztus vércseppjeit. A szeretet sajtolta ki őket. Mindenkiért. De érted is! Ez az egyetlen büszkeséged, mit hirdethetsz az életben. A többi mind csak árnyék e mellett.

Aztán ne feledd, eljön egyszer a nagy alku. Az élet végén. Élj úgy, hogy megcsókoljon Krisztus és hited valósuljon: «nagy áron váltott meg . . . nem aranyon, hanem tulajdon vérén». S te ezt a vért megbecsülted s ezzel éltetett és éltet az örökkévalóságban.

V. Judás az árulás után.

Judás életkérdésében eljutottunk az ötödik állomáshoz. Sorozatban ez a nagyböjt ötödik vasárnapjához vezet, melyet feketevasárnapnak nevezett el az Egyház. Befödjük a keresztek lila lepelével annak jeléül, hogy közelednek azok a szent napok, mikor az üdvösség döbbenetes lépésekkel siet az ember lelke elé a megváltás nagy tényében. Mindinkább előtérbe jut a szenvedés, melyet Krisztus emberileg oly magas fokon élt át s hol látszólag oly kevés jelentkezett az isteni természetből.

Az emberek életében is van feketevasárnap. Amikor megsemmisül, tönkremegy az ember. Mégpedig azért, mert nem érte el célját. Sőt azt a célt elvesztette szeme elől, noha többször figyelmeztették rá, akár a lelkiismeret, akár mások intése, akár az Istentől küldött megpróbáltatások. Ezek mind mementók.

Judás alig, hogy csókkal köszöntötte Krisztust, különös útra tér. Ő maga sem gondolta még ekkor, hogy Krisztusra és reá nézve egyformán oly közel van a vég. Sőt azt hitte, hogy még ha Krisztus el is vész, ő maga célt ér. Megnyugvást talál. De ennek pont az ellenkezője történik.

I. Amint Judás elvégezte az árulás munkáját, szinte elejtette áldozatát, mint az oroszán zsákmányát, valami sajátos nyugtalanság támadja meg lelkét. Ezért kíséri távolról Krisztust és a bösz zsidóságot, kíváncsi, mi lesz most? Akikkel találkozik, érdeklődik: hol van a Mester? Mi lesz vele? Csak amikor hallja, hogy az

ítélet vége felé jár, sőt kimondották az éjtszaka folyamán Krisztus felett a halálos ítéletet, akkor *döbben meg benne a lélek és megiszonyodik cselekedetétől.* Nyugtalansága a tetőfokra hág. — Milyen más az ember, mint az állat. Amikor egy vérengző gonosz-tettét végrehajtja, az állat megpihen. Az ember nem. Mint a megsebzett szív, sajogni kezd az élet benne és szeretné visszacsinálni az egészet. De ez nem oly könnyű. Az építés mindig nehezebb, mint a rombolás.

Judás a lelkiismeret követelőzése alatt útját veszi a templom felé. Szinte hihetetlen dolog, hogy ez az ember, ki a megrögzöttség utolsó fokán járt már, most mégis a templomba megy. Látszólag gyötri őt a bánat. Úgy tesz, mint aki lop és aztán megijed, hogy meglátják és megbüntetik. Félni kezd. Ez a természetes fájdalomérzet megjelenik Judás lelkében is. Valami belső, ösztönös lelki erő hajtja őt.

Judás elmegy a templomba, éjjel a lelkében. Oda-kint is az van. «In qua nocte tradebatur — amely éjjel elárultaték.» Ha mégis van valami fény lelkében, az nem az éjtszaka csendes, nyugodt holdjáé, nem is az őszinteségé. Hanem a pénz csillogása, melyet vérdíjul kapott, vagy előképe annak az örök tűznek, mely készül számára a kárhozatban. Ezzel az izgatottsággal siet a főpap elé. Tépi előtte haját. Kiül arcára az önkívületi embernek eltorzulása. Szemében, az egész megjelenésében van valami megrendítő. Kitor belőle a szó. Ledobja a kövezetre a 30 ezüstpénzt. — Ez Judás gyónása! — Pedig de rossz helyen kereste! Hisz a felelet rá cinikus mosoly, gúny, eltaszítás. «Mi gondunk rá, te lássad» — hallja a főpaptól.

Ez Judás legnagyobb tévedése. Ő, ki látta Krisztust annyiszor bűnt bocsátani. Aki észrevehette, hogy Krisztus nem jött senkit elveszteni. Aki előtt oly sokszor ragyogott, mint égen a nap, Krisztus irgalmas szeretete. Aki tudta, hogy 99 igaz nem olyan sürgősen fontos Krisztusnak, mint az egyetlenegy eltévedt juhocska. Aki oly sokszor hallhatta: nem kárhoznatni jöttem, hanem mindenkit megmenteni . . . *Ez a Judás bűnével emberekhez menekült!* Ez lett tragikus végének megpecsételése. *Odament, hol nincs jog és felhatalmazás Istentől a megbocsátásra.* — Ezt látva, hogy kinevetik és gyógyírt nem adnak neki, sőt a legegyszerűbb emberi megértést és vigaszt sem kapja meg, még jobban elborította lelkét. Pedig az a lélek már úgy is vergődött. Hite, reménye már nem volt, szeretetét is most herdálta el, mikor eladta a Szeretetet! Ez az állapot már csak egyet szülhet: kétségbeesést.

II. Ebben az órában kezdte Krisztus az Ő nagy-péntekjét. Neki ez és az egész emberiségnek az Egyház éneke szerint: vere beata nox — valóban boldog és boldogító éjjel volt. Befejezője annak a sok éjjelnek, melyre Isten a boldogság pecsétjét tette. Az első akkor volt, mikor a teremtés kezdetén a világ nagy zűrzavarát világrendé tette. Aztán az a nagy újjászületése a világnak, mikor ugyancsak éjtszaka megjelent a személyes Isten Betlehemben a Szűzanya ölén. Éjtszaka volt, mikor megindult az utolsó vacsora után utolsó közös imádságra az apostolokkal. S aztán most befejezésül jött a legszentebb éjjel, a megváltás virradata, a lelkek újjongásának kezdete, a mennyország megnyitásának hajnalhasadása. *Judás ebből nem értett már semmit. Vánszorgott azon a legnehezebb, úttalan úton, a vég-*

nélküli kimerülésen, mikor már valaki lelkében nincs Isten! Pedig a léleknek ez a véglet kell. A bűn első végletéből az Istennel való telítettség. Ő egyedül a lelket betöltő és kielégítő erő és hatalom mindörökké.

Mennyire nincs igaza annak a könnyelmű gondolkodásnak, mely az Anyaszentegyház bölcs törvényét, a húsvéti szentgyónást olyan könnyen a feledés lomtárába és a gúnynak cégtáblájára teszi s ezáltal a lelket az örök bizonytalanság útvesztőjébe vezeti. *Csak aki megpróbálta és gyakran teszi, hogy bűnbánatos vallo-mást tesz a penitenciatartás szentségében, az tudja megmondani milyen nagy érték a szentgyónás, mely egyedül és kizárólagosan a katolikus hit által nyújtott biztos mentőöv arra, hogy az ember isteni jogon hallhassa: «megbocsáttatnak neked minden bűneid». Sőt Judás sorozatos, szinte tervszerű bukásai s azok ellenére a szakadatlanul kínálkozó isteni irgalom és kegyelem biztosítson minket arról, hogy 10—20—40 éveknek elmulasztott szentgyónásait és még akkora bűnök megbocsátását is megadja Krisztus, ha még idejében észretérünk és a hit-remény-szeretet utolsó szikrájával az el nem felejtett Krisztushoz közeledünk. Legyen valaki ifjú vétkes vagy vén bűnös, szokások rabja vagy egyetlen szerencsétlen elesés áldozatja, mindegy: a bűn útjának, bűnbocsánatban kell végződnie s az elesett embernek lelki újjászületésében kell az életet újra kezdenie.*

III. Az egyik német festőművész saajátságos módon örökíti meg Judásnak élete utolsó mozzanatát. Azt, mikor odakerül Isten ítélőszéke elé. Ül Krisztus a bírói széken. Vele szemben áll Judás. Krisztuson a fenség, a dicsőség, de ugyanannyi szívjóság. Nyugod-

tan nézi Judást. Nem szól hozzá semmit. Néma az ajka, de mégis minden vonása mintha beszélne valamit. A régi Krisztus nézi ezt a szerencsétlen embert. Máskor is látta már sokszor. Ez az utolsó nézése. Még egyszer szinte veséig vizsgálja. És hogy van előtte Judás? — Judás egy köteg rőzsében van összeszorítva. Ez a szenvedély jelképe. Nagyon nehéz onnan visszanézni Krisztusra. Ezt a megerőltetést alig tudja megtenni. — Sajátságos szempártalálkozás!

Mintha csak azt akarná kifejezni, Krisztus még itt is a megbocsátás Istene. Ő senkit nem küld kárhozatba. Ez fájna neki legjobban. Az emberek maguk rohannak bele. Az embernek ez az öntaszítás a vége.

A kép alatt ez az írás: *A néma szemek!*

Ugyancsak az őskereszténység őriz egy kedves legendát.

Mikor Judás kétségbeesésében elhatározta, hogy felakasztja magát, útközben, a szörnyű hely felé mentében találkozott Mária Magdolnával. Magdolna oda-szól Judásnak: add nekem a köteledet és te megmenekülsz! . . . Igen, mondj le az akasztás tervéről, mondj le a szenvedélyről, mondj le az istennélküliségnek borzalmáról és te megmenekülsz . . . Mennyi erő ebben a pár szóban!

Ezzel a tudattal menjen minden földi halandó Krisztus után a golgotás úton. Találkozzék a néma szemekkel és a megtért Magdolnával. Ez az üdvösség útja.

Testvér! Nem borzalmas tragédia ez a Judás-sors? Tudod, minek nevezheted ezt a félig megtérni akarást: *a szenvedély jutalma!* Igen, így jutalmaz a bűn meg-

szokása és szenvedéllyé való megcsontosodása. Nem enged és halálig nem enged! Emlékezzünk csak arra, hogy említettük: az utolsó órában megtérni majdnem lehetetlen, de ha lehetséges is, majdnem haszontalan. Nem kísért meg téged sokszor a bűnnel való leszámolásban az a tudat, hogy ráérsz még? — Mondd a zsolnárossal, mondd mindennapi esti imádban, mond ébredésedben: nem adok szempilláimnak addig nyugovást és halántékomnak pihenést, míg nem adtam helyet az én lelkemben Uramnak Istenemnek! Bűnöm volt és van elég! De most már elég!

Leheljen rád Krisztus irgalmas Szíve és te légy új emberré, ki a megtértek sorában szaporítod a szentek seregét.

VI. Judás a kárhozat útján.

Jeruzsálemben ma is áll a «Siránkozások fala». Borzasztó emlékeztető a zsidó nép történetéből. Ott járt valamikor Ábrahám, jártak a próféták, járt Salamon . . . Ott épült a salamoni, a zorobábeli, a heródesi templom. Szép volt. Méltóképen várta a Messiást. Járt is benne és tanított Krisztus. Hisz ott mondta: «nem tudjátok-e, hogy azokban kellennem, mik Atyáméi?» Mégis! . . . Krisztus után 70-ben beteljesült rajta a krisztusi jóslat: kő kövön nem marad benne. Pedig a zsidók utolsóig tartották. Oly nyomorúság volt a városban, hogy Flavius Josephus írása szerint a gyermekeket ették az éhségtől. Minden elpusztult, a város, a templom . . . Csak a Siránkozások fala maradt meg.

A Siránkozások fala, mint *Judás örök szemrehányása! . . . Istenáruló! . . .* Ez maradt meg neki Krisztusból. Micsoda örökség? . . . Mekkora lélekzuhanás. Ettől a vádtól gyötörve megindul Judás utolsó útjára . . . a gyászos végbe . . . az összeomlásba, a kárhozat útjára, az öngyilkosságba, az akasztásra . . . Amerre megy, minden erről vádolja. A madárdal azt csattogja fülébe . . . Judás, te istenáruló. A csobogó patak ezt üzeni neki: istenáruló. Találkozik az út vándorával, leolvassa homlokáról: istenáruló. A szél ezt súgja fülébe: istenáruló. A lelkiismeret némíthatatlanul követel elégtételt: istenáruló . . . *Fogta a kötelet és felakasztotta magát.*

I. *Mikor tette ezt Judás?*

Az ördög jobbára állt és vitte őt. Diktálta neki:

vérért vért. Életért életet. Halálért halált . . . Akkor tette ezt Judás, *mikor állt már az első gyóntatószház: a keresztfára!* Vele szemben mutatott Judásnak egy másik fát: nézd, ott van, rád vár, hajtsd végre tervedet! . . . Jobb lett volna ennek az embernek nem születni! . . .

Judás nem tudta az utat a lelki gyengeség idején. Szent Pál világosan mondja: «olyan főpapunk van, aki részvétellel tud lenni» . . . «járuljunk azért bizalommal a kegyelem trónja elé, hogy irgalmasságot nyerjünk». (Zsid. 4, 14.) Judás lelkében úgy dolgozott a lelkiismeret, mint «vad tengeri hullámok, melyek saját gyalázatukat tájékozták ki. Mint bolygó csillagok, melyekre a sötétség vihára tartatik fenn örökre».

Mikor tette ezt Judás?

Akkor, *mikor a keresztfán végigömlött a történelem annyi millió és millió emberköponyájára a megbocsátás vére.* Akkor, mikor a mennyei Atya végiglehelte a világra a megbocsátás és emberrel való kibékülés szellemét. Akkor, mikor az utolsó percben megtért a jobb lator és biztatást kapott: még ma velem leszel a paradicsomban. Akkor, mikor a pogány százados megvallotta: valóban Isten Fia volt. Akkor, mikor Krisztus utolsó szava ez volt: «Uram, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek» . . . Igen, mikor az egész világot bevilágította és a sötét lelkekbe az örök világosság fényét belevitte a szentkeresztfára, akkor aludt ki végkép Judás hitének pici zseblámpása.

Testvér! Az evangéliumban van megtért Magdolna, Zacheus, sok-sok bűnös. Sőt van megtérő apostol is, mint Péter, majd Pál . . . de, de! Jaj, *milyen borzasztóan hangzik: nincs megtérő Judás!!* . . . Jobb lett volna ennek az embernek meg nem születni!

II. *Judás öngyilkos lesz a gyóntatószék tövében!*
Ez történik egy apostollal. Milyen nagy figyelmeztetés: ki áll, vigyázzon, hogy el ne essék. Önerejében senki ne bízzék. A kísértéssel senki ne játsszék. A bűnnel senki ne alkudozzék. Az Isten szeretetéből senki ki ne essék.

Nem elég a jószándék. Ez tagadhatatlanul megvolt Judásban is. Megtette az első lépéseket, melyekre ösztönözte a terhes lelkiismeret. Meg is indult a megtérés felé, de nem fejezte be. Rajta teljesült: amit a Jancsi meg nem tanult, azt a János sem tudja. Képmutató volt Jézus iskolájában. Képmutató volt Betániában. Képmutató volt az utolsó vacsorán. Képmutató volt az Olajfák hegyén. Képmutató volt megtérésében! Ez lett veszte.

Ez volt Judás szomorú nagypéntekje. Ez volt az *öngyilkosok zászlóbontása*. Ez a hitetlenek örökös állomása. Eldobni egy életet, mely utolsó leheletig érték Isten szemében. Sőt még ha érdemtelen is multja miatt, hófehér tiszta lehet Isten kegyelme által. Megriadni attól az élettől, mely utolsó pillanatában jóvátehet évtizedeket és egyetlen percben megszerezhet örök boldogságot. Szent kereszténység! Micsoda szent optimizmus, mennyi életbizalom fakad tanításod nyomán... Átérezted ezt, testvér? Lásd meg, nagy igazság a mai nehéz életkörülmények között az a sokszor hallott vallomás ezrek és ezrek ajkán: ha hitem nem volna, már régen elpusztultam volna. *Igen, az életet csak Istennel lehet bírni.* Ő adta, Ő segít vinni. Ezért utolsó leheletig Benne kell bízni. Benned bíztam, Uram, nem szégyenülök meg mindörökké.

III. *Mit kapott Judás viszonzásul a világtól, a bűntől?*

Kárhozatot. Isten örök elvesztését. Ez az örök boldogtalanság!

Igy fizet a világ, a bűn, a szenvedély.

Kérdezd meg, testvér s kérdezze meg korunk. Mit kaptál, te hitetlen ember? Mit kaptál, te önző ember? Mit kaptál, te erkölcstelen ember? Mit kaptál, te elesett nő és könnyűvérű férfiú? . . . Hatalom, hírnév, előkelőség, dicsőség, tisztelet járt nyomodban? . . . Meddig tart és ki biztosít róla holnap? Milyen áron jutottál hozzá? Mit fizettél érte . . . sokszor erkölcsben? . . . Senki két úrnak nem szolgálhat! Milyen későn látja be sok-sok ember a salamoni bölcseséget: hiúságok hiúsága és minden csak hiúság. «Kerüld a bűnt, ez az igazi életbölcsesség.»

A bűn először vakká tesz! Elveszti Isten útjait s mélyíti a szakadék árkait. Tépett rongyot csinál lelked öltözetéből, mint a tékozló fiúnál . . . megmárt a világ moslékában, a szennyes élet ösztöneiben s aztán . . . odadob az országút szélére, hogy lesajnáljon: no barátom, veled ugyan elbántak!

A bűn odatesz embertársaid szégyenére! Ki leli örömét gonosztevőkben, börtöntöltelékekben. Maga Voltaire, aki elég sokat rontott életében írásaival, jegyzi meg: nem szeretne olyan államot vezetni, melyben istentelenek az emberek, az alattvalók. Épen korunk, mely a nyilvános bűnök rettenetes szörnyűségeit veti napról-napra szemünk elé, győzhet meg mindenkit arról, hogy egyetlen szent hadjáratot kell mindig folytatni: kereszteshadjáratot a bűnök ellen. Egyént, családot, társadalmat, nemzeteket a bűnök tesznek tönkre s nagy, hatalmas kultúrnépeket a bűnök söpörtek le a történelem térképéről.

A bűn kerül legdrágábbra az embereknek! Karhatalmak, katonaság, fogházak, háborúk, forradalmak a bűnök szülöttei. Micsoda veritékes munkát és mennyi értéket emésztene fel. Ha mindazt a jó emberek államrendjére lehetne költeni, mennyire másképpen festene a világ arca meglegedésben, mosolyban, életkedvben, alkotásokban, boldogságban! . . .

S mindez a bűn hol indul meg? Csak talán Judásban? . . . Nem! Ott indul meg a bűn, mikor az öntudatos ember először ejti ki ajkán a luciferi szót: *nem szolgálok Neked, Isten!* Nem teszem meg a parancsolataidat! Független vagyok Tőled! Magam útján járok! . . . Ez a szabadság szabadosság s ez a korlátlanság — később látod be, mekkora — korlátoltság! Rövideszűség és esztelenség. Mert igaz a Szentírás: «non est pax impiis — nincs békéje az istenteleneknek!»

Testvér! Esto firmus in via Domini — *légy erős az Ur útján!* Fogadd meg Szent Pál tanítását: álljatok erősen a hitben! Abban a hitben, mely napról-napra letérdelt Krisztus keresztje tövébe és mindennap beletekint Krisztus szemébe. Mikor ott elsírod lelkiismereted őszinte vádolósa után bánatkönnyeidet és kiöntöd lelked fájdalmát, mely abban a félelemben nyilvánkozik meg, hogy halálodig félsz: elveszíted Krisztust; hidd el, szemed rajtafelejtődik a jószívű Krisztuson s alig veszed észre, hogy lelked némaságában is megteszi azt a nagy hitvallást, mely téged örökre boldoggá tesz az életalkonyon: *Uram, Krisztusom, szeretlek s nem leszek árulód soha!*

Vérzik a Krisztus.

Nagyhétre,)

Ma délelőtt ünnepi misén örvendett az Egyház az utolsó vacsorának. Megvolt Krisztus dicsőséges bevonulása a lelkekbe, az Isten örök Jeruzsálemébe. Ünnepeztük Krisztust, ki adott kenyeret . . . Mise után aztán jött az oltárfosztás, elnémult az orgona, kialudtak a gyertyák, ékességüket veszítették az oltárok. — *Elindult a Krisztus.* — *Ahová most megy, ott vért fog adni,* az Olajfák hegye felé, melynek végállomása a Golgota lesz, a szájalom és részvét, a szemrehányás és siralom dalaival szabad nyomon követni. Így született meg az Anyaszentegyház szép szertartásai közt a nagyheti zsoltosma, melyet Jeremiás próféta könyvéből énekeltet az Egyház s melyet Jeremiás siralmi néven ismer a világirodalom.

Ami szépet, jót, nagyot, dicsőt csak el tud képzelni a keleti ember gazdag fantáziája . . . ami béke, jólét, boldogság csak megkívánható emberi szívben . . . amit kifejez e szó teljes értelme: istenáldás . . . ezt fejezte ki a Szentírás nyelvén *Sion és Jeruzsálem*, mely a zsidóság központja, büszkesége volt. Mivel azonban a zsidóság hűtlenül elhagyta az igaz Istent és bálványok után futott, az Isten Jeremiás próféta által tudtára adta a népnek Jeruzsálem szörnyű sorsát, kifosztását, lerombolását, megszégyenítő csúffátételét . . . Ezek a siralmak keserű panaszdalok a felett: milyen dicső volt és szép Jeruzsálem s milyen lett?

Elezokogja a próféta: «örökségünk idegenekre szállott, házaink a külföldiekre, árvákká lettünk atya nél-

kül, anyáink, mint az özvegyek! Vizünket pénzen isszuk, fánkat drágán vesszük, idegeneknek nyújtjuk kezünket, ellenségeinktől veszünk kenyeret. Szolgák uralkodnak mirajtunk és nincs ki megszabadítson kezükből. Bőrünk, mint a kemence, kiégett az égető éhség miatt. Az asszonyokat Sionban megalázzák, az öregek orcáját nem becsülik, az ifjakkal kíméletlenül bánnak. Leesett a mi fejünk koronája, mert sokat vétkeztünk. *Jeruzsálem, Jeruzsálem* — ha szabadulni akarsz — *térj meg a te Uradhoz, Istenedhez!*¹⁾

Milyen volt a bűn előtt a mi lelkünk és milyen lett a bűn által? És talán nem vétünk az áhítatos kegyelet ellen, ha azt kérdezzük: Istenem, milyen volt és milyen lett szegény hazánk, nemzetünk — hiszen a Kr. e. 600 éves sorok úgy ránk illenek!

S mindez miért?

Mint a próféta mondja: *leesett a mi fejünk koronája, mert sokat vétkeztünk!*

S mikor az Egyház ezt énekelteti templomaiban, rátereli lelkét az emberiség fejének koronájára, amint az leesik az Olajfák hegyén a szenvedő, vonagló Krisztusra.

Mi is elmegyünk néhány gondolattal az iszonyatok kertjébe . . . hogy lássuk meg a bűn művét Krisztusban, mint ahogy a próféta látta Jeruzsálem pusztulásában.

I. *Az első látvány, a nagy döbbenet* — szinte nem ismerünk rá — az imádkozó és vérző Krisztus!

Máskor is imádkozott Krisztus — egész éjjeleken át. Akkor ragyogott az arca, szép volt, mint a volt. Milyen szép is az őszintén imádkozó férfi — csak ne volna olyan ritka! Talán mert szépen tudott imádkozni,

azért mentek és kérték Őt egyszer a tanítványok: «Mester, taníts meg minket imádkozni». (Miatyánk.) De itt az Olajfák hegyén ez a Krisztus más. Lelke most is Istennél lebeg, de a teste . . . véres, veritékes párbajt vív ez a test, élni akar, pedig rásötétül a bűn végzete: Krisztus hiába vagy az Isten Fia, meg kell halnod! Nem Neked kell ugyan ez a halál, de rávár az emberiség! Ha ez a halál nem sikerül, bűn fogja takarni az emberekben az Isten arcát és gyalázat fog trónolni a világon, pedig az az Isten kezeműve! — *Vérzik a Krisztus*, vérzik homlokán, honnan születnek e vétkes gondolatok, mintha csak jelezné, mennyire komolyan kell azt is bűnnek tartani! Vérzik a fején, hol születik minden dac, gőg, kevélység — minden bűn kezdete, hisz ebből mondja ki az ember azt a luciferi szót: non serviam!

És mit imádkozik Krisztus?

A Táborhegyen, mikor ruhája fénylett, mint a nap, csak három tanítványt vitt . . . ide mind . . .

Vezekel a nyilvános bűnökért . . . Mennyi és mennyi fajta nyilvános bűn?

És mit imádkozik Krisztus?

Atyám, ha lehetséges . . . de legyen a Te akaratod! Az Ő imája nem a végzetet szidja, nem zúgolódásba tör ki . . . Ő kér és megnyugszik.

Életében sok baja volt Betlehemtől kezdve . . . de csak most mondja: szomorú az én lelkem . . .

Egy szomorúság van: a bűn! — Az élet többi járuléka elvesz ebben. Fáj neki a bűn, főképp az, hogy sokakért hiába! Pedig azt mondta az utolsó vacsorán: ez az én vérem, mely tiértetek és sokakért kiontatik!

Ez a fájdalom töri Őt meg annyira, hogy másnap,

mikor Pilátus megmutatja Őt a népnek — pedig nemrég királlyá akarta tenni — azt mondta: ime az ember — nem király!

II. *Mit csinálnak az apostolok?*

Várjatok itt és virrasszatok . . .

Magával hozta, hogy az egyedüllét ne kínozza s azok? Elaludtak! Nem tudtok egy órát velem virrasszani . . . vigyázzatok és imádkozzatok . . . Csak egy apostol éber, — Judás!

Istenem, ezek vagyunk mi: Sobrii estote, quia adversarius vester . . . s mi alszunk! Pedig hányszor énekeljük: Készebb vagyok meghalni, mint Ellened véteni. És alszunk, mikor körülöttünk a bűn! És alszunk, mikor üldözik ezt a kereszténységet. És alszunk, mikor sokszor szemünk előtt a szentmisében megújul a Golgota ténye, Krisztus keresztáldozata!

Testvér!

A lamentációk elhallgatnak. S mikor magadba befelé tekintesz és úgy önkéntelenül vered melledet, mondván: én vétkem, én igen nagy vétkem, akkor jusson eszedbe a történelemnek legnagyobb ténye volt és marad mindenkor az *agonizáló Krisztus, mert ez volt az ára a megváltásnak s ez volt napsütése a bűnbeesett emberiségnek.*

Nagypéntekre.

Évezredek és történelmek embermillióinak hangszálaiból ma egy hang jut el hozzánk. Más, mint minden földi hang. Magának az Istennek szava. Ő is csak kétszer mondta ki. Először, mikor a mindenséget, létbeszólította a teremtés által és másodszor . . . ez az amit ma hallunk, mikor befejezte a megváltás nagy művét az első nagypénteken s kimondta a világot megmentő szót: «beteljesedett!»

Nehéz utat kellett járni az emberiségnek Ádám-Éva bukása óta, hogy ezt a szót meghallhassa. Sőt ehhez nem volt elég az embermentésnek és istenengesztelésnek egy módja sem, mit a történelem megpróbált. Ehhez isteni mű kellett. Magának az Isten Fiának kellett felmenni a legszédítőbb hegyre, a Kálváriára, a Golgotára.

Valamikor Mózes is járt egy hegyen. Ott törvényt kapott. Aki azt a hegyet érintette, meghalt. A Golgotán még a halottak is feltámadtak. Ott kapott Mózes 10 szigorú törvényt, itt szeretet parancsát, nem kőbe írva, hanem Krsztus testébe, életébe, evangéliumi örömhírébe s vele a történelembe.

Megállok ennek a hegynek a tetején! Ott ráammered három fa. Nézem a középsőt. Más az, mint a bal- és jobbszélső. Olvasok róla. Azt látom rajta, kit még nemrégén királlyá akart tenni ugyanez a nép. Akkor kitért e megtisztelés elől, a hegyek közé menekült. Most újra itt van a hegyen. Más hozta most ide. Az erőszak. A letiprás. A gyalázat. Az ítélet . . . És aját-

ságos: *most király igazán!* Feje fölött írás, vállán piros palást — vérből, — feje koronával díszítve — tövisből. Szavai az igazakhoz: mutatják, hogy Mester. A bűnösökhöz: igazolják, hogy királyi lelkületű pásztor. Annyira pásztor, hogy még a hegyet is megtoldotta egy fahosszal, hogy jobban lássa, hol, merre, mily utakon bolyong, tévelyeg nyájából csak egy is! Neki az az egy fontos! Király, magas trónon, mint Zrínyi Miklós mondja Róla: «veszett nyájad után magasról vigyáztál».

I. *Míg nézem a keresztet, gyökeret ver lábam s beszél nekem a hit!*

Azt harsogja a hit felém és az égtájak felé, most élőknék és jövődöknék: «nem adatott más név az embereknek, melyben üdvösségük lehetne, mint csak a mi Urunk Jézus Krisztus szent neve».

Azt mondja nekem a hit: *nagypéntek a nagy tettek napja!* Sokat tett és tesz az Isten napról-napra. Minden cselekedete remek. Ilyen a napfény és esőcsepp. Ilyen a madárdal és viharzengés. Ilyen az alkotó ész és fanatikus akarát, mely világot formál és százados történelmet ír. Ilyenek a tehetségek, melyek nyomán születnek a hőroszok, a titánok, a martirok, a szentek! De amit a lelkekre féltékeny Isten tett, az világot átölelő tett!

Azt mondja nekem a hit: *nagy az Isten és senki más!* Őt kijátszani nem lehet. Az Ő igazságát felejtetni nem lehet. Az Ő jutalmát és büntetését elkerülni nem lehet!

Azt mondja nekem a hit: *olvasd a történelmet.* A legújabb kortól a kereszténység születésének idejéig. A népvándorlást csak úgy, mint az eretneksége-

ket, nagy császárokat úgy, mint forradalmakat. Egyként fogod látni a történelem szereplőit a szentpáli vallomás útján: tudom, kinek hittem s meghalok ezen hitemben!

Miért?

Azért, testvér, mert *az életet csak élettel lehet bírni!* Az igazságot az evangélium fényénél lehet őrizni. A szívjóságot az irgalmasság kicsordulásával lehet mérni. Ha keresel apostoli lelkeket, Tőle kell kérni. Ha hős és vértanu után áhitozol, iskolájába kell iratkozni. Munkát Ő nemesít. Fájdalmat Ő csillapít. Bűnt Ő bocsát. Halálban Ő vigasztal és lehel új életet.

Micsoda hit ez? . . . Csakugyan bájos, mint a gyermek és gyengéd is . . . de egyben hős! Mégpedig győzhetetlen fegyverekkel, mely, ha hisz csodákban, tud csodákat teremteni.

Elhozom azért a keresztfa tövébe sok kételkedésemet, töprengésemet, kifakadásomat, egetverő tiltakozásaimat . . . szóval hitetlenségem sokfajta ágát s mikor meglátom a lándzsát, a szegeket, a szivacsot, a vércseppeket, hallom a szavakat, az imádságot . . . leborulok hitemben. Vallom, ez kell nekem! Ez kell királyoknak és koldusoknak. Ez kell pártvezéreknek és békekonferenciáknak. Ez kell törvényhozóknak és családapáknak. Ez kell, kell az egész világnak!

II. *Beszél a Golgotán a remény.*

Mert mikor állok egyedül a Golgota tetején, előttem Krisztus és vele szemben én. Így még nem volt ember együtt senkivel kettesben! Ahogy nézem, kitör lelkemből az ének: *ave, crux, spes unica* — üdvözlégység, szentkereszt, egyetlen reményünk! . . . Ennek hatása alatt elfelejtem, hogy nagypéntek van. Elfelejtem,

hogy fejfánál, ravatalnál állok. Elfelejttem, hogy halált látok. — Nem! Törjön fel bár szívem mélyéből a Miserere. Szálljon bár lelkem kamráiból a könnyek útján a Kyrie eleyson. Érezsem bár át meaculpázó lélekkel: ime bűnben fogant engem az anyám. . .

Ragadjon bár nyakszirten és lóbáljon meg megrendülésemben a tudat: ha ez történt a zöldággal, mi lesz a szárazzal? . . . Mégis! Mégis — Te Deum! Hála-éneket! Mert a kereszt hőisében ráismerem Isten szerelmes Fiára. Ez a ráismerés az igazi, a felejthetetlen!

Míg itt a földön járt Krisztus, szerették, tisztelték, bántották, megvetették. Míg itt élt az emberek között, kikerülhették és megcsodálhatták. Ha akarták észrevették, ha nem, letagadták . . . De a Golgotán? . . . Mikor a természet megrendült, mikor a templom kárpitja meghasadt, mikor a föld megnyílt és a halottak feltámadtak, mikor az emberek mellüket irtettegve verték, mikor mindenki elszéledt, mikor minden meg-ingott, mikor minden összedőlni látszott, mikor a világ roskadozott . . . mikor már csak egyedül a kereszt állott, akkor jött az igazi vallomás: valóban Isten Fia volt ő! . . . Akkor felejtette el a maga keresztjét a földi vándor s vette fel Krisztusét, hogy a nemzetek jelmezes nagy sorakozóján megállapíthassa: a kultúr-világ homlokán fénylik a kereszt, mert beteljesült Izaiás próféta szava: *«a nemzetek a Te világosságodban járnak, Uram!»*

Huszedik század vándora, testvér, állj meg e tény-nél egy pillanatra. Hisz, a te sorsodban is van valami nagypéntekszerű. Ma, amikor koldustarisznyádon kívül üres a lelked is és mankón hordod a jövőt, érezd és éld át: mindent elvesztettél! . . . Talán te is keresed az

igazságot, de modern Pilátusok udvarán cinikusan kérdezik: «mi hát az igazság?» Talán keresed az élet morzsáit, de a köszívű emberek terített asztaláról nem jut neked. Talán sokszor felhangzik benned a követelőzés hangján a lelkiismeret, de a tömeg moraja és «mit szólnak hozzá az emberek, *elv*» elcsitítja azt . . .

Korunk vándora! Ne töredékigazságot, ne morzsákat, ne tömegeket, ne érdekeket keress, mely előkelő környezetben frivolitást csinál szent eszményekből, munkástömegekben pedig ördögi félrevezetés által a vas és vér kalapácsával lelkeket veszít ki a test porhüvelyéből . . . ne ezeket keresd! Hanem Máriával mondd a történelmi pusztulás fenyegető sírjánál: «elvitték az Urat s nem tudom, hová tették Őt».

Igen, *Krisztust keress! Krisztust! Őt keresd* elsősorban a koponyák hegyén, mert itt találkozik döbbenetes ölelésben az Isten az emberrel. Sajátságos dolog, testvér, mennyivel melegebb ünnep a karácsony s mégis inkább ellátogat az ember a sírokhoz, a Krisztus sírjához. Valami csodálatos lélektani erő nyilatkozik meg abban a búcsújárásban, mely nagypénteken megindul a Krisztus-sírok látogatása felé! Hömpölygő tömegek borulnak le a halott Krisztus előtt, kit életükkel épúgy nem vesznek észre sokan, mint a krisztuskorabeli emberek. Miért ez a sírlátogatás? . . . Mintha csak bele akarnák kiáltani a világba, a történelembe: az nem lehet, hogy meghalt az Isten! . . . *Igen, gyűljetek csak össze emberkoponyák! Gyűljetek össze és amikor hegyé nőttétek magatokat, akkor alázódjatok meg, hogy rátok nehezedjen Krisztus keresztje, rátok csorogjon az Ő vére, bennetek fakadjon az Ő élete!*

Mert ez az, ami beteljesedett. Az isteni vér megindult az embermilliók megváltására; a világ meghódítására. Az Isten Fia eljött, hogy rácáfoljon bűnre, halálra s az embernemzedékben újra felállítsa Isten trónját s kereszthalála által örök időkre irányítsa az embereket Isten országa felé.

III. *Beszél Krisztus keresztje tövében a szeretet.*

Most nem arról a szeretetről gondolkodom, melyet az Isten mutatott minden ember iránt. Ez az Ő passiója. Ez a világtörténelem legnagyobb ténye . . . Hanem beszélek arról a szeretetről, mely felveri ilyenkor az ember lelkét.

Ez a szeretet legyen *sympathia-szeretet*. Érezzem át, ami a virágnak a nap, az nekem Krisztus. Ami a gyermeknek az édesanya, az nekem Krisztus. Ami a vándornak az útirány, az nekem Krisztus, ki az «út, igazság, élet». S ebből az odatapadásból szülessen hűség, mely odasúgja ennek a Krisztusnak: nem leszek árulód soha!

Ez a szeretet fakadjon barátságból. Mikor Krisztus búcsúzott az utolsó vacsorán, azt mondta: «már nem mondalak titeket szolgálóknak, hanem barátainknak». A jóbarát azt keresi, ami jólesik, ami örömet szerez annak, kit szeret. És te? Szíveden viseled az Egyház terjedésének nagy ügyét? Izgat téged csak egy kicsit is, hogy a becsületet őrizd és másban is mentsd. Hol van benned az áldozatkészség, ha kell egész a vértanúság pálmájáig?

Ez a szeretet fakadjon abból a vágyból, hogy Krisztussal együtt akarsz szenvedni is! Nem lehet úgy gondolkodnod, hogy mindegy: Róma vagy Moszkva! Ez a kereszt harcot jelent! Világvégéig szólót. Az erény

harcát minden rombolás, minden destrukció ellen!
Beálltál-e már legalább közvitéznek... odahaza...
munkád helyén... mindenütt?

Legyen ez a szeretet a bánat kicsordulása. Az ajak
hallgathat, csak a szív zsongjon, áradjon. Ez kell neki.
A szenvedély helyébe jöjjön a megtérés, az új ember,
a krisztusi ember stílusa.

*Igy maradj magadra... ketten Krisztussal... a
Golgotán!*

Husvét hétfőre.

Az evangélium páratlan egyszerűsége a mai életnek valóságát állítja elénk. Husvét ünnepe kimondottan a mi hitünk nagy ünnepe. Husvétvasárnap ezt a hitet láttuk, amint az Isten odateszi a megváltás ajándékát, hogy bűnbocsánatot és halál fölötti győzelmet hirdessen. *Ez a mai nap* szoros összefüggésben van a tegnapival: nem a hitnek azt a két nagy tényét, a bűnbocsánatot és a halállal szemben fennálló keresztény erőt adja elénk, hanem *az embert azok közé a szorongások közé állítja, amelyek a bűnön és a halálon kívül kísérik az embert az élet útjain.*

I. *Megy a két búsuló tanítvány Emmausz felé vezető úton, mint ahogy megy a mai ember és minden korának vándora az isteni Gondviselés által neki kiszabott úton. Mennek úgy, mint minden ember megy, amikor megindul a pályája elején. Legyen az ifjú, legyen az fiatal házaspár, legyen az nagy állást betöltő, sokakról gondoskodó ember, legyen tudós, legyen orvos, legyen bármilyen beosztású és munkavállalású ember. Mindenki előtt nagy terveik, ábrándok állnak. Előre lefesti magának az ember a jövőjét úgy, ahogy később szeretné látni. Úgy, amint a két tanítvány az Emmausz felé vezető úton elbeszéli, hogy micsoda nagy reményeik is voltak Krisztus mellett. Az Ő követésével milyen fényesnek is látták jövőjüket! Mennyire nyugodtnak érezték magukat és biztonsággban, míg mellette voltak. És ime most! — Mintha derült égből villámcsapás érte volna őket. Egy nem várt esemény! A minden álmom, a min-*

den ábránd ott függ a kereszten és onnan levéve ott van a sírban. Testvér! Nincs az evangéliumban még egy ilyen emberi szakasz, mint ez a mostani, ez a mai. Tipikusan, jellegzetesen rajzolja az embert mindennapi nehéz, szerény vagy fényesebb életének környezetében és bemutatja azt az örökké fondorlatos, örökké tervezgető, máról-holnapra tervét megváltoztató embert, azt a sokszor nemcsak csetlő-botló, hanem csélcsap gondolkozású, hebehurgyás észjárású embert, aki mondja, hogy ideális eszméket ragad meg az életben és aki sokszor látja, hogy azok mintegy váratlanul, mint egy kártyavár összeomlanak és ő kezdeti elülről, újból a pályáját. Kitűzve újabb eszméket csak azért, hogy azok holnapra újból összedüljenek.

Igy él az ember sokszor nemcsak a kenyér gondjai között, hanem akkor is, amikor hitét, vallását, erkölcsi meggyőződését és valläserkölcsi elveit akarja az életben megmutatni vagy azokat követni. *Sokszor éli az ember azt a tudatot a keresztyénekről, hogy sokat vár tőlük. Mert keresztyénektől mindent vár, azért sokszor csalódik az ember,* amikor a legjobb érzés, a legjobb gondolatok vezérlik és nem talál megértésre, nem talál támogatásra, nem talál kellő segítségre és érzi minden jó törekvése ellenére is, hogy magára hagyatva bandukol az úton, amely Jeruzsálemből Emmausz felé vezet. Amely a templomtól az egyszerű családi házig, a családi szentélyig vezet. Azon az úton, amely az Isten és a magánélet között van, hol ezer és ezer gond között még több megkísértés környezi meg az embert. Úgy érzi az ember, olyan árva, sokszor olyan elhagyott, sokszor olyan elfelejtett, sokszor olyan észre nem vett s ez azután az embernek úgy fáj, úgy keseríti, úgy

búsítja. Fejét lehajtja, töprengővé teszik és egy kicsit belelopják az embernek a lelkébe a keserűséget, valahogyan az emberektől való visszavonulást, az emberektől való félelmet, kicsinyeskedést és talán azért van olyan sok szúrós-tövises ember, akihez nehéz hozzáférni és akitől nehéz egy mosolyt kapni, akitől nehéz egy jó szót nyerni, mert ő saját magának is teher. Ez a félig-meddig csalódott ember, ez áll elénk az evangéliumi tanítványokban.

II. Miért áll elénk? Azért, mert *a két tanítvány is*, mint minden ember, életét beállítja, *fél munkát végez*. Akárcsak a mai keresztény társadalom bármelyik rétegét vizsgálнам annak az evangéliumnak szemüvegén keresztül. *Ott állott a két tanítvány előtt Krisztus, de — hogy nyomoztak volna az Írás után, annak értelmé, a próféták jövendölése, Krisztus kijelentéseinek értelmé iránt, azt nem! Ezért törtek le, ezért nem értették a megváltás golgotai bemutatkozását.*

Minden ember kislelkűvé akkor válik, ha nem ismeri s ezért nem is számol a balsikereké, a sikertelenségek pedagógiájával! Nem számítják bele terveikbe az isteni Gondviselést, kinek pedig „gondolatai nem a mi gondolataink”, s ezért sokszor nem válnak be számításaink. Pedig ha ezt tenné az ember, mindenre, mi éri őt, találna feleletet vagy legalább is megnyugtató vigasztalást, elviselhető megkönnyebbülést. E tekintetben sokszor az ember önmagának legnagyobb ellensége. Igen, isteni Gondviselés! Ez az a nagy tény, mely nem engedi sarkaiból kidőlni az egyenesjárású embert s menti mindaddig, míg az másvilági csillagzatok felé irányítja tekintetét. Ez az a helyes iránytű, mely biztos utat mutat, de egyben az óvatosságra, éberségre int,

mert az út két oldalán szakadékok is megközelíthetnek bennünket. Ezért figyeljen fel az ember a folytonosan küzködő jó- és rossznak a harcára és a világot, ezt a zakatoló műhelyt nézze azzal a természetes meglátással, mely a boldogulásnak útját egybeveti a kikutat-hatatlan és megfellebbezhetetlen isteni akaratnak tényeivel.

III. *Azonban nézd csak, testvér, a két emmauszi tanítvány töprengései közben találkozik Krisztussal. Milyen mások lesznek egyszerre!* Meleg egyszerűséggel írja a Szentírás, hogyan csatlakozik a két aggodalmas tanítványhoz Krisztus. Feltűnés nélkül csatlakozik társalgásukhoz. Fejtegeti előttük az Írást. Rámutat Isten akaratára. Kezdek érezni: így van ez jól! Szem és fül a két vándor. Így még nem beszélt nekik senki. Olyan könnyű lett most egyszerre az út. Észre sem vették, hogy már házuk előtt járnak. Búcsúzni akar az idegen. Ők marasztalják. Pedig este van . . . Érezték, hogy nekik egész nap alkonyatos este volt, s most kezd derengeni. Látták, feljön a nap! Lelkük látni kezd! Most találunk magukra! . . . Maradj velünk — mondták mindjobban, jó a közelséged, megnyugtató szavad. Légy az éjben világosságunk, légy a kislelkűségben bátorságunk, légy tétovázásunkban biztosságunk . . . Testvér, ez a hit! Ez a Gondviselés! Ez az élet sötét bizonytalanságában az Isten tisztása, hová besugároz az Ő napja, hová leér az Ő keze.

Megtalálni Krisztust! Örülni a vele való együttlétnek! Ez a két emmauszi tanítvány. Felismerni Őt a kenyérszegésről, ez az élet feladata. Ebben a tényben kezdődik az élet. Itt lesz az ember élete történet. Úgy nézni mindent az életben, hogy minden egy lépés

közeledés Hozzá. A bajok pedig nagy lépések, erős lendületek Feléje.

Oly szépen örökítik meg a költők a hazamenés lelki hangulatát. Közismert a «Füstbe ment terv» c. versike. Tele van a gyermeki lélek az édesanya utáni vággyal s örömmel, hogy most nemsokára újra látja már. Tele van lelkendezéssel, hogy fog nyakába borulni és menyire kifogyhatatlanul fog hozzá szólni. S mikor hazaérkezik, egy szó sem jut eszébe. A lelke beszél, nyelve néma. De ez a beszéd annál szebb, annál értékesebb. Csüng az ajkán, mint madár a fán.

Csüngj Krisztus ajkán, mint madár a fán! Ez az isteni Gondviselés akarata, ez az élet igazi értelme. Nyisd ki a lelked, Ő majd beszél neked. Meglátod, egyszerű az az élet, melyről azt gondoltad, hogy oly össze-visszabogozott események összessége. Csak a fonalat fogd meg, mely hazavezet igazi önmagadhoz és alázatos fővel, Krisztus vezetésével a mennyei Atyához.

Urunk mennybemenetelére.

Modern embernek való kép a Krisztus mennybemenetelét ábrázoló Biblia jelenete. Benne van az élet megfejtése, az emberi sorsnak célja, a jó és rossz harcának diktáló fegyverszünete.

I. *Emberek, kik az eget nézik!* . . . Hát vannak még ilyenek is? . . . Furcsa kérdés. Ma százezrével akadnak emberek és ez irányban kidolgozott sátáni tervekkel követnek el mindent arra, hogy letagadják a napot a derűs égről s az igazságot az értelemnek természetéből, a hitet az emberek lelkéből . . . Tudjuk, hogy régen az emberek a csillagok járása szerint igazodtak, de ma?

«Emberek, kik az eget nézik!» . . . ez Krisztus embere.

A történelmi multban és jelenben nem volt ez mindig. Az azonban egészen biztos, hogy mindenkor nemcsak hozzájárult, de lényegében abban dőlt el az emberiség boldogsága, mennyire kereste az égieket és mennyiben tagadta meg azokat?

A régi görög világban, még Krisztus kora előtt és vele egyidőben, a művészetben szépérzékű ember járta a földet. Ez építette a gyönyörű Pantheont és Akropolist, a remek fellegrákokat, létesítette a szobrászat remekeit. Gazdag életet lehel a márványba és mélységeket tárt fel a bölcselkedésben.

A római világnak pogánykorabeli embere a homo belli . . . a háborús ember volt. Szervezett nagy légiókat, melyeknek lába alatt dübörgött a föld; kolonizált és meghúzta a történelemnek akkori demarkációnális

vonalaít, melyek Afrikától és Keletáziától a Dunán-
túlíg tartottak.

A keresztény középkorban az úr-ember a típus.
Tiszteli a nőt és ebben lovag lesz. Szereti a trubadur-
költészetet és dalt, a tornajátékot és harcokat. Rajong
és rengeteg luxust fektet góttemplomokba és hatal-
mas, ma is megcsodált várakba. Kiadásai olyanok vol-
tak, mint a modern emberé, t. i. háromszorannyit
költött, mint amennyit keresett és ezért gazdaságilag
tönkre is ment. De mindig volt lelke, mint erről be-
számol énekeiben, himnuszaiban, Istent dicsőítők-
ben és embernek bánatot lehelőkben. (Dies irae.)

De kérdezzük: milyen a ma embere?

*A mának embere, a XX. század szülötte : a gazda-
sági, a technikai ember !*

A mának embere nagy vállalkozásokon, hatalmas
gazdasági erőfeszítéseken, lázas élettempón töri a
tejét. Fényes börzenegyedek és gyárvárosok lakója,
tanyák és falvak felforgatója . . . s ez a modern
ember többet rombol lelkekben, mint a multban
bármely eretnakség! Belőle folynak a munkástöme-
gek kereszténytelenítései, a társadalmi rétegeknek lelki
fagya !

*A mai ember ezt a természetét elárulja abban elő-
ször, hogy a nagy számok embere ! . . . A technika, a
sporteredmények úgy tűzbe hozzák, mint akárcsak
a XII. század emberét a keresztesháborúk. S ha
még a pénzt reprezentálja valamely szám, akkor szédü-
letes ereje van.*

*A mai embert jellemzi másodszor a gyorsaság, a foly-
ton fokozódó tempózás ! Üzenekber., közlekedésben,
gazdaságban, az élet minden vonalán crescendóval*

dolgozik . . . Ma jobban örül a mai ember egy felhőkarcoló tervének, mint a barokkember annak, hogy meglátta első alkalommal az elkészült Szent Péter-bazilika kupoláját! Sajtó, kinó, telefon, rádió szédületes ritmust adnak az emberek vérkeringésébe. A «rekord korát» éljük!

A mai ember továbbá hajszolja az újdonságot! Minden évnek más a tánca, minden szezonnak más a divatja. A multnak emlékét őrző kincstárak üresen várják a látogatókat, az áruházak azonban nem bírják csak közlekedőrendőrrel a bámész közönséget! Fölfedezésről-fölfedezésre, szenzációról-szenzációra . . . ez a mai stílus. A ma csodált dolog holnap közönséges lesz, mert új meglepetés a feledés porát teríti rá! . . .

A ma embere hatalmi viselkedésben szenved. Tengert, levegőt, távolságot legyőztünk már, pontosan tudjuk a gépek teljesítőképességét, a világűrnek csillagjárását, s mégis hebeg-dadog a mai ember, ha felvetik előtte a kérdést: miért vagyunk a világon? . . . Az egész élet tengelye az üzlet, az üzem, a materiális erők fokozása! A mód, a felhasznált eszközemberek nem okoznak lelkiismereti nyugtalanságot.

Fenti embertípusoknak főjellemzője: földet nézik, nem az eget, sőt nekik ez a világ a minden, a másik nincs vagy semmi! Bölcselkedése kamatszámítás és valószínűség keresés. Az Egyház annyiban érdeklődik csupán, amennyiben a gyártelepet és üzemközpontokat engedelmes munkásokkal tölti meg, tisztán üzleti szempontból . . . ezért néha még templomot is épít . . . de nem meggyőződésből . . .

Ha még egyáltalán tisztel valamit a ma embere, az

a munka! S ezért hiába szól a harang vasárnapon, hiába ragyog az esti csillag alkonyatkor pihenőre intve, a munka csak zakatol... A testet-lelket ölő munka a pénzbálványnak szánt áldozat!

A mai ember lelkének minden gondja a gép!

Kőből születtek meg a dómok tornyai... sursum corda-val...

Kőből születtek a gyárkémények... — lelket füstölő koromnak szennyével. A géptan kilökte az embert a természetes életviszonyaiból... megteremtette a proletárembert, a nagyvárost, s a modern bábeli torony örületében nem ismeri föl az ember hangját, az igazi vox humanat!

A gép nyomán sok áldás fakadt, nem tagadjuk: egészség, tudomány... nagy tömegeknek adott kenyeret, komfortos kényelemmel látta el az embert, ki, ha pénze is van, nagy luxusban élhet...

Mit rombolt azonban le a gép?... Sok kenyeret adott, de azon a drága áron, hogy az emberiség agyát és fizikumát a kifacsart citrom sorsáig veszi igénybe... De vajjon ad-e a gép kenyeret, ha ma már van olyan gép, mely naponként 1,076.000 téglát csinál és csak két ember kell hozzá!?... Félő, hogy szomorú, sápadt milliók járnak a gépek nyomán, — mondja Faulhaber bíboros... a csodálatos kenyérszaporításhoz más erők kellenek, mint amilyenek a gépek zakatolásából ki-hangzanak...

A gépből ugyanaz beszél, ki a paradicsomi bűnbekésésnél hangoztatta: «lesztek, mint az istenek!»... Az orosz szovjet, a gépembernek ez a fegyverháza és vára, rabszolgaállama hidegvérrel tette már a kést az európai kultúra nyakára...

Mi lesz, ha újra kilobban a háború lehetősége és veszedelme? A kémia olyan úton van, hogy percek alatt a front mögött egész városok lakosságát lehet az utolsó életszikrától megfosztani . . .

Egy szárnnyal csak bukik a madár . . .

Nem elég a homo oeconomikus, az életszükségleteket előteremtő ember, hanem kell a homo religiosus — a vallásos ember !

A földrenézés ma világnézet! Ezt teszi a kapitalista-rendnek meghízott dúsgazdagja és ezt teszi a kenyértelenségnek Lázárja! Áll mindkettőre Szent Ágostonnak ítélete: «temporalia amittere timuerunt, et vitam aeternam non cogitaverunt, et sic utumque amiserunt»).

Kiábrándulásuk nem vigasztalóbb, még ha koldusok is, mint a lelki rongyokba öltözött VIII. Henrik királyé : «perdidimus omnia, regnum, vitam, animam!»

Az égbenezés, égből jót várás az ember igazsága !

«Gondoskodjál olyan férfiakról, akikben van igazság — mondja az Ur Mózesnek — mert az igazság megtartja a királyt és pajzsként őrzi a benne bízókat !»

Ez az igazság a mi másvilági Krisztus-hitünk!

Mert tudás *nem* elég ! Észbeli felhőkarcolók csak Babeli-toronyig jutnak, aztán önmagukban végkimerülve buknak . . . Ismeritek a nagyképű tudósnek és egyszerű révésznek esetét : a tudós átkelve a folyón, kérdezte a révészt: «ért-e a matematikához . . . Nem! . . . Akkor elvesztette élete egynegyedét! Ért-e a csillagászathoz? . . . Nem . . . Akkor elvesztette az élete felét! Ért-e idegen nyelveken? Nem! Akkor elvesztette élete háromnegyedét! . . . E közben azonban a csónak léket kapott és süllyedni kezdett! Akkor kérdi

az egyszerű révész: «tud-e úszni? Mire az volt a válasz: nem! . . . Na, akkor kapaszkodjon belém, mert elvesztette egész életét! . . .»

Igen, az egyszerű ember is birtokában lehet a legnagyobb életművészetnek, s ez nem más, mint a mi *Atyánknek embereinek adott közös ajándéka — a hit!*

A mi korunk a «tömegek kora», jobban, mint bármely más történelmi koré volt. A tömeg pedig mindig alantas! . . . Földízü s azért sekélyes s azért nagy célokat magában nem is teljesíthet valóra! A tömeg azonban csak anyag, ahhoz alkotó, formáló akarat kell! Akarat pedig csak az lehet, mely a legnagyobb gondolatot veti bele a tömeglélekbe és azt egyénesíti az öntudat határán! *A katólikus gondolatot belevinni az anyagelvűségbe, ez a mennybemenetelnek jelen feladata és tanulsága! . . .*

Akik várjuk a Szentlelket!

Az első pünkösd tüzes lángnyelvében nagykorúsított Egyház évről-évre várja a szentlélekjárást. Azét a Lélekét, ki minden alkotásában nagystílú volt. Akkor is, mikor az értelem csillogó energiáit befogta a technikai haladás és szellemerkölcsi kultúra iramló szeke-rebe és akkor is, mikor az erkölcsi világ mérhetetlen mélységeit és égbetörő magasságait építette meg a krisztusi új nemzedék szentjeinek példáiban. Az Egyház várja annak a Léleknek kiáramlását, kinek televény-talaja az a méltóságos emberóceán, melyben az ég ezer és millió csillagszemének vissza kell ragyognia. Azét a Szentlélekét, ki a történelem évezredeinek via triumphálisát — győzedelmes útját készíti nem mérföldjelző kövekkel, hol népek sírja fölött újak örvál-tása következik, hanem hol elhivatottság időnap száma nem számít, hanem a megvalósított élet ad belteljesülést.

Az Egyház azért várja a szentlélekjárást, mert nem tudja feledni az első pünkösdnek hatalmas munkáját, másrészt pedig a történelem eléggé gondoskodik arról, hogy az emberi törékenységet figyelmeztesse a «felsőbb» erők életszükségelte bekapcsolására.

A XX. század háborús vérzivatarából gazdasági háborúba belekeveredett emberének kell a szentlélek-várás és szentlélekjárás.

I. Jöjj el, Szentlélekisten — zsongja az emberi lélek — és adj mindennekelőtt nyelvet! Egyeseknek és társadalmaknak. Kicsi háztartásoknak és nagy nemzeti

családoknak. Nyelvet, értelmeset, embertől-emberig hangzót, ne rengeteg tudással dicsekvőt, hanem csak «elégleges» okossággal bölcselkedőt. Ez a nyelv tanítson meg mindenkit a «marék por»-nak bölcselétére, mely a helyes életmegfejtés programjába állítja észnek és kéznek társadalmilag megsokszorozított munkáját s nem bábeli kövek összehordásával, hanem az «embervaluta» megmentésével készíti elő emberek békéjét. Nyelv kell nekünk, mely megtanít arra, hogy az egyes ember és nemzet Isten gondolata, terve, akarata. Mindkettő egy darab kinyilatkoztatás Isten teremtményéből, egy megkezdett evangélium: örömhír Isten országából. Isten szíve közepéből jött s ezért Neki is legdrágább, mindennél több, kívülről minden a rozsdáé és molyé. Az ember egyedben és közületben, családban vagy nemzetben Isten pénze, befektetett tőkéje, beláthatatlan lehetőségeknek magvetése és ígéretes gyümölcsbeérése. A rengeteg egy és öt talentumnak élő és felelősséges lelkiismerete, leszámoló sáfárkodása. S mert minden ember ily érték, azért adj, Szentlélek, nyelvet, közös származási anyanyelvet, az egy mennyei Atyához társalkodót, hogy megértsük egymást mi, emberek. Egy ország közös polgárai, egy sors osztályosai, egy testvériség lekötöztetettjei, egy bánásmód vágyakozói. Ezt a nyelvet add elsősorban azoknak, akik a nemzetek nevében ítélet-szerű végrehajtásokat gyakorolnak és a béke jegyében istenítéletet kényszerítenek. Azoknak, akiket megvakított a hatalom, a fegyver, az erőszak, a tudomány. Az életnek ezek az adalékai és nem lényegei. Akik világmegváltóknak gondolják magukat és világrombolást készítenek. Gyűjtsd össze őket az «igazság csarnokába»

és Saullal figyelmeztessd őket, hogy annyi ezer és millió Krisztus-testvért ne üldözzenek; írott törvénnyel, írott malasztal életet egyénben és nemzetben ne oltsanak! Az élet a Te jogod, melyet a törvényszerzés őrei és urai abban a szellemben tiszteljenek, hogy ne essen sérelem az igazi Isten-szeretésen és felebarát-megbecsülésen.

II. *Jöjj el, Szentlélekisten — könyörgi millió és millió — jöjj, mint Vigasztaló!* Ez kellene annak az 1.100 millió nemkereszténynek, kik még a krisztusi világról nem is hallottak, mert a pogányságnak sötét árnyékában tévelyegnek. De még inkább kell nekünk, kik már megizleltünk, de aztán elhagytunk Téged, az élő vizek forrását! Küldj nekik is munkásokat, apostol-lábakon járó és nagy rendetvágó aratókat, kik Krisztus helyett követségben járnak és apostoli tűzzel azok szövetségében jelentkeznek. De nekünk! Nekünk, kiket érintett a keresztvíz, de nem éltet a szellem! Nekünk jöjj el Vigasztalónk! Nemcsak azért, hogy a szakadárok és eretnekek az egy igazság teljességéhez visszatérjenek haza az apostoli egyházba, a hitegység áldásába, hanem azért is, hogy mindnyájan szeretetben versenyezzünk. Ez a Te legnagyobb vágyad, ez mindened. Kicsinyek és nagyok, törvényszerzők és törvény alatt roskadozók, koronás fők és kopott koldusok, vagyonban sáfárkodók és fillértelen nyomorgók — mind-mind szeressék egymást! Régen azt kívántad, hogy a hit nőjön... Majd kiépítetted az Egyház jogrendjét, most jöjj és mindnyájunk vigasztalására építsd ki a szociális szeretet szellemét! Mi nem akarunk forradalmat, mely ököl és vér jogán rombol, mely előtt semmi szent, semmi isteni... mi békét

akarunk. A Te békédet. A minden ember csendjét és meglegedését és senki luxusát mások kárán! Jöjjön a jóakaró, magafeledő, másért mindent, még életet is áldozó, tömegeket, munkanélkülieket nemesítő őskeresztény szellem! Mi nem lövészárkot akarunk apák és fiúk között, csak megértést apák részéről a fiak iránt! Mi nem törünk senki élete ellen, csak a Lázárok meglegedéseért esedezünk a dúsgazdagok lelkének megmentése érdekében. A nagy kiegyenlítődés reményét hozd nekünk, mely valorizálja a létminimumot és devalválja a fölös maximumot. Nem mintha mindenki közös nyomorát akarnók, csak senkiét sem akarjuk mások tobzódása árán. A nagy «belátás» politikáját tedd a napi élet tengelyévé, hogy felfogadtassanak munkára az élet piacán ácsorgók és ne vesszenek el az egyébként szépen hangzó elvek az életnek aprópénzre-váltott piacán! *A potompénzre értékelt embernek add vissza önbizalmát, életbátorságát, hogy újra felemelhesse Krisztus-csókjával illetett homlokát.* A nyomor fenekén élőkhez legyen nagy szavad, hogy kenyér árán ne vegyék el tőlük az ég jogát, kik irigylük tőlük a kenyér jogát.

III. *Jöjj el, Szentlélekisten — kéri milliószerű ember — mint az erősség Istene!* A világ düledezik, mert nincsenek benne emberfenyvesek. Viharral dacos tölgyek, erős jellemsziklák, égbemeredő fenyők. Járunk, kiket megkísért vagyon és pénz ígérete, kiket megfélemlít fejedelmi gög és hatalom, kiknek jólesik nagyok és előkelők szolgál-vállveregetése. Embereket adj az élre és közkatonasorba, kiknek erkölcsből a lábuk s erényből a cselekvésük. Kik az életet a szétmállástól örök alkatrészekkel, a Te törvényeiddel akar-

ják megóvni és a lábunk alatt megindult élettalajt jellemfásítással akarják megkötni. Seperd el a nádasnak süppedékes és bizonytalan talaján álló közszellem, mely az önállótlan járásnak és veszedelmes bukásoknak fertőzött levegője. Adj acélos tenniakarást, melynek ereje az egek csatornájáig elhat és lekényszeríti az Isten áldását a társadalomra, melyben Istennek is kedve telik.

Igen, jöjj el, Szentlélekisten, Téged vár korunk, melyet halálraítélt kimerült társadalmunk. Mint az Ezechiél próféta által meglátott csontmezőre, áraszd leheletedet vérszegény életünkre. Hogy új hús és új vér nőjön a századok nemzedékén s új élet sarjadjon az emberiség családfáján. Élet, melynek nyelve pünkösti s azt apostolmódra küldi szét a négy világtáj felé, hogy minden ember megértse a szentlélekjárás nagy programját: *igazságot és szeretetet!* E kettő a boldogság titka, nyughatatlanságunk egyensúlyozója, emberméltóságunk legjobb ügyvédje.

Bérmáláskor.

Kedves, szép szokás van Beuronban. Amikor vége van nagyszombaton az ünnepi istentiszteletnek, akkor a kolostor legöregebb tagja odalép a főpásztor elé s átad neki egy báránycákát, melyet a főpásztor némán, pusztán kézmozdulattal megáld. Ez a bárányszentelési szertartás régi keletű s önkéntelenül jut eszembe ma, amikor egyházközségünkben s másfelé is a főpásztor megbérmálja a serdülő korban levő ifjúságot, fiúkat és leányokat.

Hiszen erről az ifjúságról is áll az Egyház imája, melyet a zsolozsmából vesz: «isti sunt agni novelli», azaz ők az Egyház új báránycákái, juhái, új nyájai. Rájuk is vonatkoznak Szent Pál apostolnak a filippiekhez írt szavai: «szeretett testvéreim, kedveltjeim, kik öröömöm és koronám vagytok, így is maradjatok meg az Úrban». Ez az ifjúság már átlépte a gyermekkor küszöbét, kinőtte annak ruháját és kezd beleérni az életbe. Testilelki fejlődése új állomáshoz érkezett. Eszében, gondolkodásában mindjobban az önállóság, öntudat világába kapcsolódik, érzékeiben pedig a jövő ígérete jelentkezik. Hitét kezdi életté formálni, életét szabályokhoz mérni s ezért jellemét vihartállóvá s ezáltal életét értelmessé, céltudatossá akarja tenni. Kell ilyenkor az Egyház segélynyújtása s ezért rendelte Krisztus Urunk a bérmálás szentségét, hogy a válaszütnál ne maradjon segítség nélkül az az ifjúság, mely könnyűvérűségében, tapasztalatlanságában könnyen veszélybe sodródhatnék.

I. *A bérmlás szentsége a Szentlélekisten eljöve-tele által az erősség forrása. Örül az Egyház, ha az ifjúság szemébe néz, mert elmondja róla: repleti sunt claritate* — telve van a lélek ragyogásával, az igazi életfénnnyel. Ezekben a szemekben még tisztán ragyog az Isten arca, mint a tiszta hajnalhasadáson a naparc. Őket még nem érte az idő beboruló felhője és a május borzalmas fagya. Ők még csak egyszer voltak sötétségben, de a keresztség, ez a legszükségesebb szentség, lemosta az ádami örökséget, az eredeti bűnnek foltját. Most, mikor az öntudatos élet hajnalán, a serdülő kor-
nak küszöbén új törvényt érez az ifjúság ereiben, mely lázongani, követelni, a test szenvedélyességében akar bemutatkozni, most mikor az igazi bűnveszedelmek komoly formában közelednek és sokakat oly könnyen ejtenek el, most kell újra az Isten beavatkozása az ember életében. Úgy, mint beavatkozott Nagy Konstantinnak, mikor a csata hevében megjelent neki a győzelmet jelentő kereszt: «e jelben győzni fogsz!»

A másik tekintet nem e tiszta szemeknek, hanem a tiszta szívnek szól. Az ünnepi fehér ruha a szeplőtelen-ség, az ártatlanság öltönye. Égi öltöny . . . Szülők, nevelők, jótevők örök ruhának és mementónak szánták ezt így. Ennek a ruhának nem szabad elkopni, elszakadni, eltépődni, besárosodni. Hogy azonban mindig fehér maradjon, nem szabad feledni, hogy nagy áron lett ez a ruha fehér. Az igazi husvéti Bárány, az Úr Jézus, nagy áron, vére árán szerezte meg ezt a ragyogó fényt, tehát annak a vérnek örök közelségében kell maradnia annak, aki értékeli saját lelkének fehér tisztaságát. Nagy lecke ez az élet számára. Krisztus vérének melegségéhez az áll közel, ki a hitvallást csak-

ugyan bátor megvallásnak tekinti. Emberi szempontok, tekintetek, előítéletek, olvasmányok, tántorítások, hitellenes beszédek őt ki nem zökkentik abból a tudatból: *«erősen hiszem mindazt, amit a római katolikus anyaszentegyház hisz és vall s ezen szent hitemben akarok élni és egykor meghalni!»* Ezt tették a vértanúk ezrei és a szentek légiói. Ez az új nemzedék, mely elment egyszer a keresztfán függő Krisztus közelségébe, aztán örök hűséget esküdött neki s örök szolgálatot fogadott ihletett lélekkel. Ezt kell tenni főképp manapság, amikor ragadozó farkasok üvöltik végig a hívők seregét és tartják rettegésben világszerte az Isten nyáját s fenyegetik állandó betöréssel az Isten aklát. Mexikó, Oroszország, spanyol föld s az istentelenek világszövetsége, nyílt és titkos fegyverekkel, sajtóval és irodalommal, színházzal és mozival, modern fürdőkkel, strandokkal és a szent dolgoknak kigunyolásával oly bőséges fájdalommal okoz Krisztusnak és riadalmat kelt a hívők lelkében. Előre bátorságra! Előre ellenállásra! Előre Krisztus védelmére! Vigyázzunk, «ne oltssuk ki a lelket!»

Kezeteiket is figyeli ma az Egyház. Gyertyát tartotok benne. Jelképe a hitnek, mely a lélekben világít. Fény abból, amit a hit kicsi zseblámpása gyanánt akkor is hordanotok kell, amikor a megpróbáltatások viharai el akarják oltani a bennetek élő Krisztus-szeretetet. Sőt olyankor kell legjobban fellángolni és hűségességre emelkedni hitnek, ígéretnek, mikor legjobban érezzük, hogy az élet le akar törni. *Szívetek a kezetekben égő gyertyákkal ma szent tábortűz, hol a seregek Ura, Istene adja az Ő programját, napiparancsát és veszi ki külön-külön mindenkitől a hűségességet az élet szol-*

gálatára. Istenért, hazáért, Egyházért! Tisztességért, becsületért, igazságért! Ez a nagy ígélet!

II. Nagyon régen, 1900 évvel előbb volt már az első nyilvános évzáró ünnepély. Amikor Krisztus, az isteni Tanítómester elhagyta a földet s itt hagyta tanítványait. Járlanak a maguk lábán. Azon a törékeny emberi lábbon, mely olyan sokat bukdácsol, csetlik, botlik naponta. S mikor ez a Krisztus búcsúzik, maga köré gyűjti őket s megmondja nekik, higgyetek, mert közel az óra és ti magatokra maradtok.

Ez az emberi sors. *Meg kell tanulni saját lábón járni mindenkinek.* A mai napnak lelkülete és lendülete kell sokszor emlékezésben és fogadalomújításban az élet útjain. «Most hisztek Bennem» — mondta Krisztus. «Most hiszek Benned» — mondanod kell az élet minden állomásán. A munka helye, a szórakozás órái, a kultúra percei, a szenvedés gyötrelmes éjtszakái mind-mind a hitnek oltárai legyenek és a kitartásnak szent próbái. Ne legyen egy sem közülünk, hol romok beszéljenek arról, hogy itt valamikor az Isten szent temploma állt s ma az emberiség szégyene, gyalázatja.

A Szentlélekisten a mai napon elvárja, hogy *fedezze fel magát minden bérnállkozó, Fedezze fel, mi lesz a szerepe az életben?* Mi lesz a pályája? Mi lesz a feladata Krisztus oldalán. Mert nem abban van az életcél, hogy vagyont, hírt, dicsőséget, tiszteletet érdemeljen ki az ember, ezek a molynak értékei és a rozsdá táplálékai. Ezek nem kísérik az embert legfeljebb 20—40—70 évig, aztán könnyörtelenül elhagyják őt. Az embernek az a tartalma, ami odaátra szól, ami az örökkévalóságra indítja őt. Ebben van az «érdemes» élet. Erre lehet rátenni mindent. Ezért lehet feláldozni

mindent. Ezért kell néha még az életet is kockára tenni. Könnyet-verítéket, fáradalmat, éjszakát, aggodalmat, örömet ennek kell szolgálatába állítani. Ez az élet fölfedezése. Az embert Isten elé lelke viszi, azt pedig nem lehet megtölteni földdel, sárral. Mélyebb a lélek, mint a tenger s addig örvénylik, míg meg nem telik Istennel! Szentlélekkel! A lelket az Isten nem méterrel méri, mint az országok határait. Nem cseppekkel, mint a tenger mennyiségét, hanem hittel, mely erős, mint a szikla, dacos, mint a tölgy és égbemered, mint a sudár fenyő. Válasszon valaki bármilyen pályát, annak szorgos kötelességét és felelősségteljes lelkiismeretességét össze kell egyeztetni a hit és erkölcs szabályaival, sőt ezeket kell a kötelességek irányítójává tenni, hogy a pálya valóságos istenszolgálat legyen. Ezt jelenti fölfedezni magunkat!

Lehet, hogy olyan kort élünk még sokáig, hogy nagy dolgot nem alkothatunk, mint voltak az egyiptomi piramisok, mint voltak a császárok fényes haditettei, mint voltak a nagy egyházfőknek világgraszoló alkotásai művészetekben és tudományban. De ki merné mondani egy Szent Imréről, hogy nem alkotott nagyot! «Rövid idő alatt is nagy kort élt meg» — mondja róla a szentatya levele. És ki tagadná egy Szent Ágnes vagy magyarországi Szent Erzsébet vagy Boldog Árpád-házi Margit igazi nagyságát, pedig a nagy világ előtt ugyancsak nem voltak valami nagy csodatevők! Nagyok voltak. Az emberiség legnagyobbjai között voltak, mert szentek voltak s ezért a legtöbbre vállalkoztak. Meghódítani Isten országát és azt mindhalálig tartani!

Szülők és bérmaszülők, valamint a bér málkózó

ifjúság, fiúk és leányok, kell, hogy e nemes célokon és példákon megszülessen lelkünkben is a nagy eszmék, a nagy ideálok, az Isten szerinti életnek megkedvelése és annak megvalósítása. Most az iskola padjainál, odahaza a családi fészekben s majd az életben, amikor a kötelesség mezején tudjuk, mit tehet és kell tennie egy jó, hithű katolikus embernek! Mert ez az örök jelige: *«katolikus vagyok!»* Ez kötelez, elkötelez egy életre Krisztushoz és elveihez.

Amikor a Főpásztor, a püspök, Krisztus földi helytartójától nyert jogok gyakorlásában érinti homlokunkat a szent kereszttel és megkeni azt a bátorság krizmájával, úgy vegyük e szentség vételét, mint Krisztus seregébe való vitézi avatásunkat. *Előttünk a zászló: a katolikus hithűség zászlaja. Előttünk a feladat: keresztes-hadjárat Krisztus minden ellensége ellen.* Harc: szóban, tettben, írásban, főképen Krisztus szerinti életben.

A régi görögöknél az volt a szokás, hogy amikor harcba vonult az ifjú katonaság, a szülők pajzsot adtak gyermekük kezébe a búcsúzásakor és azt mondták: ezen vagy ezzel! Vagyis: vagy ezen hozzanak haza holtan, vagy temagad hozd haza ezt a fegyvert hőiesen. De a fegyvert elvesztened és az ellenség kezére engedned nem szabad! . . . Ezen vagy ezzel! . . . Ezt kell Krisztus szent keresztjéről tartanod, bármit hozzon is a jövő. Legyen az élet a csendes béke korszaka vagy az őskereszténységet lemintázó harc a szabad vallásgyakorlatért, mindegy. *Vér nem válhatik vízzé! Keresztény sem lehet árulóvá!*

Bérmálkozó és fogadalmát megújító bérmaszülő ma a Szentlélekisten szolgálatát vállalja veszi s megy

a kitűzött cél felé . . . egy életen át hűséggel, bátorsággal, becsülettel!

Krisztus-király! Tied az életünk ifjúságunktól halálunkig. Eszünk, kezünk, szívünk, minden érzékünk azon fog dolgozni, hogy szerte a világon minél előbb jöjjön el a Te országod!

Oltáraink Titka.

- a) *Jézus az Oltáriszentségben valósággal jelen van*
b) *és szentséges Szívével vár minket.*

Az ószövetségi Szentírásban, a Kir. III. könyvében azt olvasom Illés prófétáról, hogy mikor a vétkes Jezabel királyné bosszúja elől menekült, kimerülten egy gyalogfenyő árnyékában elnyomta őt az álom, angyal jelent meg mellette s őt felkeltve, tüzes hamuban sült kenyeret adott át neki, mondván: *«kelj fel és egyél, mert még nagy út van előtted»*. *S ez étel erejével negyven nap és éjjel járt, míg Isten hegyéig, a Hóreb-ig eljutott.*

Mi is, kik Ádám vétke óta siralomvölgyet járunk és bűnre hajló akarattal, Isten törvénye ellen lázongó vérrel, törékeny emberi testben vagyunk hivatva arra, hogy természetfeletti életet éljünk; mi is gyakran elfáradunk az égbevezető zarándokúton. Sokszor érezzük, hogy a szent gondolatokat és érzelmeket az élet perzselő tüze kiszárította; a kemény tölgyfajellemeket a szű felőrölte s ha tüskés bokrok alján itt-ott rejtőzik is egy-egy lélekvirág, mely megmaradt tisztán, ártatlanul, rajtuk kívül alig lehet mást találni, mint elfásult lelkek száraz kóróját, a könyörtelenség szűrő töviseit, a bűnös vágyak vadszőlőjét, melynek fanyar, fekete boggyója kell, hogy utálatot ébresszen bennünk, szegény vándorokban e keserves, kopár világ iránt. Bizony, valljuk meg őszintén Szent Pál apostollal: *«sok közöttünk a beteg és erőtlén»*, kikben nincs élet, nincs krisztusi törekvés. De, k. testvér, mikor

így sóvárgó lélekkel, tépelődő szívvel őszinte ajkunkra vesszük a szentpéteri szót: *«Uram, kihez menjünk, hiszen az örök élet igéi Nálad vannak, csak jobban érezzük tehetetlenségünket, mert halljuk az Úr szavát: «Nálam nélkül semmit sem tehettek». Igen, nálam nélkül semmit sem tehettek, mondja az Úr, de ugyan-csak ő mondja a biztató szót: «ne féljetelek, nem hagylak árván titeket, mert gyönyörűségem az emberek fiai között laknom; ne féljetelek, én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig».* S ime, hogy az Ūristen ezen ígérétét valóra válthassa, *önmagát helyezte el* minden kath. templom *oltárszekrényében*, hogy onnan, mint tűzkohóból áradjon a világ végéig lelkeket boldogító szeretete, hogy onnan, mint felhő az esőt, tüzes szeretetet permetezzen az ég felé sóvárgó, az Istenben megnyugodni akaró lelkünkbe.

A mi szent hitünk tanítása szerint itt maradt közöttünk, mint egykor Mária és Márta házában; be akar szállni hozzánk, mint valamikor Zacheushoz; fel akarja avatni lelkünket Sinai-heggyé, ahol szemtől-szembe beszélhet velünk, mint hajdan Mózessel; látogatásunkat akarja fogadni, mint egykor fogadta a bűnös aszszonyét a városban, akiből hét ördögöt űzött ki; hogy előtte hulljanak a mi bűnbánó könnyeink is, mint Magdolnáé, és mert nekünk is mondani akarja, sok bűnöd bocsáttatik meg, mert nagyon szerettel.

De *valóban jelen van az Úr Jézus az Oltáriszentségben?* És az az Ūdvözítő van jelen, aki egykor a földön járt? Valóban itt van az a sugárzó szempár, mely irgalmas tekintetével a bűnös Péterből és Magdolnából szentet csinált? Itt vannak azok a kedves ajkak, melyek sokszor egész éjeken át imát rebeg-

tek a mennyei Atyához. Itt van az a töviskoszorús fej, melyen annyi vércsepp gyöngyözött érettünk? Itt van az a jótevő kéz, mely megáldotta a gyermekeket? Azok a szent lábak, melyek kifáradtak a tévelygő báránykák keresésében? Itt van szent vére, melyet halálküzdelve, az ostorcsapások s szegek sajtolták ki tagjaiból? Jelen van, értünk mindig dobogó, szerető Szíve, mely meghasadt a lándzsadöféstől, hogy nekünk menedéket nyújtson?

Igen, sziklaszilárdan áll, szentegyházunk tanítása, mely előtt ész és szív meghódol, hogy a *legméltoságosabb Oltáriszentségben az Úr Jézus valósággal jelen van*. Igaz, az érzékek, a szemek, itt tehetetlenül állnak, de a hit elvonja a titokról a leplet s arra készlet, hogy álmélkodva, de leborulva szemléljük és imádjuk azt, kinél magasztosabb, drágább nincs, — a kenyér színe alatt elrejtőzött Isten Fiát.

I. *Honnan merítette az Egyház ezt a tanítását?* Ez a hit nem új hit, oly régi, mint maga az Egyház. Mert nem később tanította ezt és nem mástól vette át, hanem magától az örök Igazságtól, ki nemcsak megígérte, de ígéretét be is váltotta az utolsó vacsorán. — Mint jól tudjátok, az Úr Jézus lassan készítette elő követőit erre a szent titokra. Van két dolog, melyre bizton támaszkodhatunk: az *egyik a csodálatos kenyérszaporítás, a másik a tengerenjárás csodája*. — Ebben a két csodában az Úr Jézus megtanított arra, hogy vannak dolgok és események, melyek az emberi tapasztalaton túl vannak, de azért nem lehetetlenek, mert Istennél semmi sem lehetetlen.

Idézzétek csak emlékezetekbe azt a fölséges képet, amint az édes Jézus megy a tizenkét apostollal

a Galileai-tó partján; s midőn a pusztában megpihenni akart, észreveszi, hogy a néptömeg, mely már pedig három napja hallgatta tanítását, most is követi őt. Már-már esteledik, szíve megkönyörül és azt mondja: *«szánom a sereget»*. S mikor az apostolok el akarják a népet bocsátani, hogy a közeli falvakban élelmet szerezhessenek, az Úr kérdi tőlük: *Hány kenyereitek vagyon?* András felelé: van itt egy gyermek, kinek öt árpakenyere és két hala van, de mi ez ennyi embernek? És Jézus azt válaszolja: *Hozzátok ide*. És úgy-e, tudjátok, hogy a nőket és gyermekeket nem számítva, 5000 férfi volt jelen. — S jóllaktak mindannyian, sőt tizenkét kosár maradékot is szedtek össze. A nép csodálkozásában, mint a vihar közeledtére a tenger, morajlani, zajongani kezd, — s királlyá akarja választani a várva-várt nagy Profétát, mert benne látta működni az Isten erejét.

De az Úr eltűnik. S míg a nép keresi, *újabb csodát művel*. Azon éjszakán a tanítványok a Genezáreth-taván küzdöttek a tomboló hullámokkal; s egyszer csak észreveszik, hogy egy férfialak közeledik feléjük a habok felett. Csodálkoznak, hogy teste van, mégis jár a víz színén, és nem merül el. — Egyszer csak hallják az ismerős szót: *Én vagyok, ne féljete*. És ekkor a tanítványok felismerik Jézust, Szent Péter beleveti magát a tengerbe s mikor süllyedni kezd, hallja a Mester ajkáról a boldogító szót: *Te kishitű, miért kételkedtél?*

Ime a kenyérszaporítás és tengerenjárás csodája által előkészítette az Úr követőit, hogy a természet törvényein tud uralkodni s ezzel mintegy bevezette hallgatóit arra a csodára, melyet Szent Testével tesz minden nap, midőn a pap szavaira a kenyér és bor

alakjában leszáll az oltárra. E két csoda után a nép megtalálta az Urat. De az Úr Jézus kiolvasta szívükből a vágyat a kenyér után és azt mondja nekik: *ne törjétek magatokat a mulandó kenyér után, hanem azután, mely megmarad az életre, melyet az Emberfia ad nektek.* És felhívja a nép figyelmét egy új kenyérre: *Én vagyok az élőkenyér, mely az Égből szállott alá; Atyáitok a pusztában mannat ettek és meghaltak. Ez azonban az a kenyér, melyből, aki eszik, nem hal meg, hanem örök élete leszen.* És midőn a nép áhítozik e kenyér után, ezt mondja: *Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, meg nem hal és én feltámasztom őt az utolsó napon.* És erre mi történik? Bár tudta az Úr Jézus, hogy e szavakra zúgolódni fog a nép, miként adhatja ez testét eledelül és tudta, hogy sokan ezért el is hagyják őt követői közül, mégis megismétli szavait és nem változtat rajtuk: *Az én testem valóban étel és az én vérem valóban ital.*

Ime, K. H., az Úr Jézus világosan beszélt, félreérteni nem is lehetett. Kemény beszédnek tartották igéit, a tömegből is kezdtek sokan elszállingózni s ő engedte elmenni, de szavain egy betűnyit sem változtatott. Máskor, ha félreértésből eredtek az ellenvetések, meg szokta magyarázni szavait, de a jelen esetben, midőn a nép makacssága miatt kételkedett, hat-szor megismételte előbbi szavait. Sőt, mikor észrevette, hogy az apostolok közül is egyesek kételkedtek, azt kérdi tőlük: *Ti is el akartok menni?* És e kérdéséből kicseng a szó: *vagy-vagy!* Vagy elhiszitek és követtek engem, vagy ha vonakodtok, ti is elmehettek. Mintha csak mondaná: még ha apostol is, elkárhozik, aki az örök Igazságnak szavait nem fogadja el. És

ekkor előtör az apostolok hite Szent Péter ajkán: *hová menjünk, Uram, hiszen az örök élet igéi nálad vannak!* De, k. testvéreim, gondoljuk csak meg, *ki állítja ily határozott választás elé a népet?* Az az Úr Jézus, aki oly végtelen türelemmel tanította a tudatlanokat, ismételte és magyarázta a kétes szavakat; az az Úr Jézus, aki feláldozta éjtszakáit is, hogy a Nikodémusoknak néha nagyon is oktalannak látszó kérdéseire feleljen; az az Úr Jézus, aki csak úgy égett a lelkek üdveért, hogy valóban elmondhatta, ő a jó pásztor — s ime most visszavonhatatlanul hitet kíván; az az Úr Jézus, aki máskor egy elveszett juhocskát is keresni indul, ime most kész megválni az egész tömegtől, ha szavait be nem fogadja.

Miért? Azért, mert az Úr Jézus minden időre figyelmeztetni akart arra, hogy ne hallgassunk azokra, kiknek hurok minden szavuk, mély verem minden kérdésük, kiknek álarc és cselszövény van arcukon. Ne hallgassunk azokra, kiknek szája, beszédje édes, de a szíve mérges; a szavuk hímes, de fulánkot rejt. És ne kövessük azokat, kik igazi értelmükből akarják kiforgatni az Úr Jézus szavait, melyekkel az utolsó vacsorán valóra váltotta nagy ígéretét: *«ez az én testem, ez az én vérem»*. Mert, k. testvér, ha hiszel karácsonyban és nagypéntek szörnyű tragédiájában... akkor higgy az örök lámpa tanuskodásában is, mert ezt a tüzet az Úr Jézus gyújtotta meg szenvedése előestéjén az utolsó vacsora termében, mint egykor a tűzoszlopot a pusztában bolyongó zsidó népnek és mint az ég csillagait meggyújtja a vándornak. — És ne hozakodj elő a te kicsinyes okoskodásoddal, hogy hát miként lehet abban a kis ostyában jelen Krisztus Urunk, a te

szavad meddő tusakodás lehet csak, melybe bele-belecong, bele-belezúg az Üdvözítő szava, mint egykor Keresztelő Jánosé a pusztában, vagy mint a szilveszteri harangszó a decemberi éjtszakában... *ez az én testem.* Miért tusakodol, te por és hamu, hisz sok mindent nem tud a szemernyi értelmed felfogni. Hát hogy tudnád Isten szavait, hisz Ő mondja: *az Isten gondolatai nem a ti gondolataitok, az Isten útjai nem a ti utaitok.* Miért bízol oly nagyon az emberben, hisz azt mondja róla az Irás: *omnis homo mendax, ego sum veritas.* Hisz az embernek minden alkotása, sőt maga az ember is, mint ősszel a falevél lepereg, elvándorol az élet mezejéről, míg ellenben Krisztus mondja: *az én ígéim el nem múlnak.* Hányszor csalnak meg érzéseink minket? Ha vízbe pálcát dugunk, megtörnek látszik, pedig nem az; a napot kicsinynek látjuk, pedig milliószor nagyobb a földkerekségénél; ha vonaton utazunk, a fák repülni látszanak mellettünk, pedig állnak; hogy lesz az almamagból terebélyes fa? Hogy válik az étel testünkkel és vérünkkel, pedig általa növekedünk? Hogyan lesz a vízből, melyet a szőlőtő felszí, a szőlőfürt által bor? hogyan lesz egy gabonaszemből 70—80-szoros termés? Honnan mindez? *Istentől.* Arra a kérdésre tehát, hogy lehet jelen a kis ostyában Jézus, az a feleletünk, amit Gábiel angyal mondott: *Istennél semmi sem lehetetlen.* És mert tudom, hogy az az Isten mondja azt, ki sem nem csálhat, sem nem csalatkozhatik, azért leborulva rebegik ajkaim: *Adoro Te, devote latens Deitas... Credo quidquid dixit Dei Filius, nil hoc verbo veritatis verius.*

Ez a hit a mi győzelmes és vigasztaló hitünk. Jöjj, katolikus testvérem, nyujtsd kezed, lépj

ki szomorú otthonodból és jöjj gyakran. Tudod, hová? Istenhez, *a szentséghez elé!* Borulj le az oltár előtt, karold át Krisztust hited szárnyaival s azután itt, e csendes helyen, itt panaszkodjál! Ne az ajkaddal, nem kell, hogy minden ember hallja, hanem a szíveddel! *Itt szív vár reád, szívhez-szívből kell szólni.* Az a Szív, mely előtt megrendült a százados, ott a Golgotán s megremegett a bánatos szeretettől a lelke, midőn megvallotta: *valóban Isten Fia volt.* Ez a Szív a te lelked fagyasztó hidegét, közömbösségét is megolvasztja. Csak nézd sokáig, lehetetlen meg nem indulnod! *Jusson eszedbe az egyiptomi József története.* Ha Jákobhoz Józsefnek csak köntösét küldték volna vissza testvérei, az agg Jákob megvigasztalódott volna, mert azt hitte volna, hogyha elveszett is fia, remélheti még visszatérését, de mikor a ruhán vért látott, vigasztalhatatlanul szomorú lett. (Gen. 37, 33.) *Jézus is nemcsak Szívét adja, de érted megsebzett, vérző szívét önfeláldozó szeretete jeléül. Majorem caritatem nemo habet.* — Nézd, mikor már egy seb volt egész teste, már csak Szíve volt ép, ezt hagyta utoljára, pedig, ha ezt szúrták volna át először, kevesebb lett volna kínja; de Ő szenvedni akart érted. A szenvedés tengerében el akart merülni, a kínok kelyhét fenéig akarta kiüríteni, csak azután akarta szeretetének utolsó pecsétjével ellátni áldozata nagy művét. Nyúljunk Szent Tamással oldala szent sebébe s mondjuk hittel: *én Uram és én Istenem. És akkor fogod látni, Szíve valóban jópásztori Szív.* Lelket keres, a te lelkedet is keresi, erre ösztönzi őt szeretete; a lelkek veszedelme neki éles tör; hacsak egy is elvész, megy keresni; szorgosan keresi a megtalálásig. És ha megtalált egyet is,

gazdag lakomát szerez: *önmagát adja a szentáldozásban*. És ezzel beteljesül minden vágya; nemcsak köztünk, de bennünk akar élni. Mert akar adni *szívet*, oly tisztát, mint amilyen egy angyal gondolata; *lelket*, mint amilyen fénylő vakító volt a paradicsom első hajnalhasadása; *éneket* csal ajkunkra, ártatlan, lelkes újjongást, a liliomtisztaság gyengéd illatát, a szemeknek tiszta ragyogását, melyekből kitükrözik a keresztségi ártatlanság, mint az azúrkék ég a kristálytisztá hegyi tóban. Hallgassunk hát Reá ma, mikor mondja: *fiam, add nekem szívedet*. Adjuk oda ne egyszer és ne kétszer, hanem sokszor a gyakori szentáldozásban. És főleg most, hallgassuk hívó szavát, amikor — mint tudjátok, ebben az évben, a jubileumi szent évben — oly sokan mennek Rómába, hogy ott az őskereszténység buzgóságából merítsenek, kik éppen az Oltáriszentségből merítettek erőt az üldözések idejére; mi talán nem mehetünk oda, de valahányszor az Űrasztalához közeledünk, lélekben, gondolatban, mi is elmehetünk az apostolfejedelmek: Szent Péter és Pál sírjához, a Kolosszeum vértől ázott porondjához, a katakombák sejtelmes folyosóira s míg ott szemléljük az őskereszténység buzgalmát, rátalálunk itt, az öröklámpa árnyékában arra, ki velünk él, kísér útainkon s kalauzol maga felé, hazafelé. És akkor úgy látom, mintha az Egyház virágos mezőin járnék, hol sok piros-fehér virág lehel édes tömjénillatot az ég felé. A piros jelenti az áldozatot, a szentmisét, a fehér a szeretetet, a szentáldozást. Az egyikben, a szentmisében, mindig újra születik az Űr Jézus, a másikon, a szentáldozásban, velünk egyesül. És mikor nyelvünket éri a Szentostya, ajkunk elnémul, csak szívünk suttozga: Uram,

bár semmit nem látok, szemem köbve vész, mégis hiszem, igen, hiszem és vallom, ha kell, meghalok ezen hitemben. *Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia.*

Oltáriszentség.

(Példa.)

Norvégia szirtes partjai s égbemeredő fjordjai mellett rettenetes vihar ért utól egy hajót. Sokáig küzködött a tomboló orkánnal, míg az egyik roham a tengerben alattomosan meglapuló zátonyra csapta. A partlakosok jól látták a küzködést, de nyolc napon át senki sem gondolhatott a mentésre. Végre nyolc nap múlva elül a vihar s a mentőcsónakok nekivágnak a tengernek a hajóroncs felé. Mentésről szó sem lehetett, halott volt mindenki. De ime . . . az egyik kiálló sziklán ott fekszik egy anya gyermekével! Az asszony is halott már — a gyermek azonban még él . . . az anya mellén fekszik s a szivárgó vért szívja. Mikor az anya érezte, hogy végét járja, még akkor is gyermeke járt eszében, mi lesz vele, ha én elhagyom? Hát hogy az éhhaláltól megmentse . . . az anyai szeretet mily talá-lékony . . . éles kődarabbal megsebezte mellét és saját vérét adta gyermekének . . .

Az élet tenger . . . viharok dúlnak; a lelki éhség réme fenyeget . . . De Jézus megnyitja Szívét s vérével táplál.

Az áldozás lelki nagyságra nevel. Minden idő legnagyobb pedagógusa szól benne a lélekhez, csendben végzi a nevelés munkáját. A szőlővesszőben keringő életnedv itt jó ereinkbe.

Öntudatos szentáldozásokat! A gyakoriság még nem kezesség a hatás mellett. Mélységes, *rajongó tisztelt élet,* mint állandó hangulat a lélekben . . . akkor

gyümölcsöző. *Krisztus ne elmosódott képben éljen; szinte, ha akarna, se tudjon menekülni a ráboruló Krisztus szeretete elől és minden tettét, szavát Krisztushoz méri. Sívárgó epekedés a garancia arra, hogy aktív vallási élmény legyen az áldozás, necsak passzív befogadás.*

Tüzes, eleven, friss hálaadást!

Nem az általános szólamok felhőit dörögtessük, *konkretizálni!* Ezernyi nehézséggel küzdő, bajlódó, vergődő léleknek ez kell.

Marcean hajóskapitány olyan heves természetű volt, hogy a legkisebb szóra, mint a tüzes láva tört ki. . . Csodálták gyakori áldozása miatt nagy haragját. Azt felelte: «tudjátok meg, ha nem áldoznék oly gyakran, mindnyájatokat már rég a tengerbe szórtalak volna».

Ha a bűn szúja rágódik lelken . . . engedd magad gyógyítani. Lefűrészezi bűneidet a gyónásban.

Nézzünk végig Néró idejéből egy cirkuselőadást . . .

Kicsiny embercsapatot hajtanak az aréna közepére. Ősz, törődött férfiak, anyák csecsemővel a karjukon, gyönyörű leánykák, fiatal fiúk . . . Köröskörül könnyörtelen embertömeg. Megnyílik egy csapóajtó és a sötét mélyből előrohannak a kiéheztetett oroszlánok. S a keresztények közepén. Reszketnek? könnyörögnek? Ő, nem! Imádkoznak, énekelnek, mintha menyegzőre mennének . . . *Honnan merítették az erőt?* «*Állhatatosak voltak a kenyértörésben és az imádságban*». — Írás mondja róluk.

Áldozni annyi — mint győzni.

Mikor Jézus először jelent meg a kafarnaumi zsinagógában, hallgatói közt volt egy ördögtől megszállt

is. «Mi közünk veled, názáreti Jézus? Elveszíteni jöttél-e minket?» — szólt az ördög. Jézus közelségét az ördög nem bírja ki, jelenlétében meg nem marad.

Eucharisztikus népvándorlás örök mécseket gyújt a szívekben.

Szentségimádásra.

Krisztus Urunkat remek körmenetben körülvisszük Úrnapján falvak, városok utcáin. Nyilvánosan igazoljuk, hogy a kereszténység nem betűnek készült, hanem életrevaló és életbevágó programmnak. A templom szentélyéből kiindul Krisztus, Neki a zajló élet embere is kell, nemcsak a csendes templomi áhítatnak elmélyülő embere. Neki a dolgozva imádkozó ember a stílusa. Lakások ablakai, üzletek forgalma, kerti házak udvara ma ünnepel. Fogadja a nagy Látogató áldását. Térdreborul gyermek és felnőtt: elvonul a Krisztus-király. Hódolat kell Neki. A tiszteletnek imádásfoka. A csak bábé embernek iskola az egyházközség hódolata. Megtanulja, vannak a léleknek igényei és nagy ünneplései. Örömek, melyek kisajátíthatatlanok. Csak az enyéme, pedig mindenkié lehetnek. Ebben gazdag vagyok és lehetek. Enyém, Krisztus!

Amikor úgy elnézem ezt az Úrnapot, a nagy ünnepet a híveknek, oly kicsi és szűk lesz ez a világ az embernek. Kicsi lesz a napikereset, melyért dolgoztam. Kicsi a ház, melyben lakom, melyen csináltak ajtót s azon egyszer már nem megyek ki, hanem kivisznek . . . a temetőbe. Kicsi lesz a hírem. Megtépázódik dicsőségem. Kicsi lesz a tekintélyem . . . De feltűnik előttem egy égi jel, égi szózat, égi meghívás. Az ég hív! Az ég hazavár! . . . Itt megy most, azért jár körül Krisztus, mert seregszemlét tart. S egyszerre új nagyságra ébredek benne. S ez abból születik, hogy meg-

érezem, megértem: hivatásos ember vagyok, missióm van, küldetésem van!

1. Hivatásos ember vagyok!

Nem tudom hol, az életnek melyik állomáshelyén köt le a napi elfoglaltságod. Nem tudom, hogy előkelő palota vagy egyszerű szállás az otthonod. Nem tudom, hogy öt vagy csak egy talentum Istentől nyert tehetséged. Nem tudom, hogy mennyire van bebiztosítva érvényesülésed . . . Egyet azonban tudok: nem vagyok a magam szakállára a világnak nekiszabadított ember, kiből angyal helyett esetleg ördög is lehet s ráadásul ez mindegy volna! Nem vagyok az élet ellentétjeinek ütközőjén ottfelejtett valaki, kinek élettalánya a véletlen. Nem vagyok a siralomvölgy számára kilehelt sóhaj, zokszó, vágyakozás csupán . . . Nem!...

Én és te és ő és minden ember: hivatásos ember!

Mi az én és mindegyikünk hivatása? . . . Hivatásom a mulandóságba beleállítani Istent, az enyészetbe a halhatatlanságot, temetőbe a feltámadást, küzködésbe a Gondviselést. Erre tanít engem a «halhatatlanság kenyere», a legméltóságosabb Oltáriszentség. Időből és kenyérből ez a Krisztus nem fogy ki, ezért Ő az élet!

Egyik német templomnak a falán van egy érdekes kép. A felhőzetből lenyúl Krisztus keze. Beleérinti egy pislogó mécsesnek lángjába, leveszi a lángokat fojtogató hamvat, hogy annál jobban és tisztábban égjen. A kép alá ezt az írást tették: inde clarius mico — most már fényesebben ragyogok. Ez a hivatásos ember képe. Belenyúlni az életnek sokfajta tűzébe és levenni a sok hamvat, mely kísértés, bűn, szenvedély formájában a szívnek Isten iránt való lángjait fojtogatja és az akadályoknak eltakarítása után jobban fog ragyogni

minden az életben. Munkakedv, jószándék, szeretet, megértés, jótékonyság, életszentség . . .

Ne a hamvat keressük, hanem a tűzforráshoz sies-sünk. Ez az oltár tüze. Ez a Krisztus-lángja. Ez az Ő Szívének szeretete. Ezért szeressünk az örökmécses árnyékában megpihenni és pihegő lelkünket meg-tölteni.

II. *Hivatásos ember vagyok!*

Nem magam szabtam, Isten adta. Úgy, mint az életet. Sőt ezt is azért adta, mert hivatást szánt neki. Belém adta saját életének egy szikráját, hódító erejé-nek egy darab kovászát. Úgy mint nekem adta az Ő arcának vonásait. És csak nekem adta az összes többi teremtetett lények között. Milyen nagy az ember! Kevés-sel helyezte az Úr angyalai után.

Miért adta ezeket az értékeket? Hogy az Ő törté-nelmét folytassam a világban. Ő egyszer teremtet, egyszer megváltott és egyszer küldte a Megszentelőt, a Vigasztalót. Most nekem ebbe a munkába bele kell állni. Hol kezdem és kezdjem? A kereszténységben meghívott és megbízott: ellene mondok az ördögnek... Hiszek Jézus Krisztusban . . . Így szólt a nagy ígélet. Ez volt a nagy vállalkozás. Erre adta kegyelmét. Oda-állt mellém személyesen. Fülembesúgta: gens sancta — szent nemzedék vagy. Lelkemre kötötte, hogy ezt a feladatot nemcsak az ártatlanság gyermekkorában kell megvalósítanom, hanem egy életnek minden elkövet-kező időszakában is. Tehát serdülőkorban is, mikor a vér követel. Férfikorban is, mikor az életküzdelem megpróbál és sokszor nyakszirten ragad. És főképpen akkor is, mikor az Isten krízise kísért meg. Ilyen, mint a mi korunkban. Mikor az «istentelenek világszövet-

sége» győzni kíván és látszik is Krisztus országának ereje és élete ellen. Mikor összedől az egyes emberben a kereszténység szent hite . . . ez is az Ő krízise. Mikor tömegek kikapcsolják életükből, kenyérkérdésben vívott harcukból Őt, ez is az Ő krízise. Mikor államberendezkedések Nélküle próbálják megmenteni a jelent a jövőndőnek, ez is az Ő krízise . . .

Igen, ilyenkor, mikor az emberek alatt megindult a föld és a jellem erdejével kell fásítani, hogy megkössük a talajt és megvédjük az igazságot, a jóságot, az erkölcsöst, a vallásost, ilyenkor áll eléd a hivatás! Mégpedig megalkuvás nélkül. Még akkor is, ha átmenetileg anyagi áldozatokat kell hoznod. Mert ha ennek a hivatásnak ellenére gyűjtöttél valamit az arany birodalma számára, mit használ az neked? Ha lelkiismereted rovására nyertél magadnak bizonyos előnyöket, mit használ neked? Egy kérdés a fontos, s ez az, hogy te ki vagy? Nem külső emberi ítélet szerint, hanem az Isten örök könyvében való bejegyzés szerint!

Oly szépen imádkozza az Egyház minden szentmise végén: Szent Mihály arkangyal, védj meg minket harcainkban és a sátán gonoszsága és incselkedése ellen légy oltalmunk . . . parancsoljon neki az Isten!... Igen, mikor a sátán dolgozik bennünk . . . környezetünkben . . . a modern kenyérosztásban . . . a sajtóban . . . a könyvekben . . . a pártokban . . . Olyankor eszméljünk: hivatásunk Istentől nyert lelki programunkat megvalósítani és Isten ügyét diadalra segíteni!

III. *Hivatásos ember vagyok!*

Követni Krisztust, mint a körmenetben. Ehhez erő kell. Honnan meríthet az ember erőt, bátorságot, kitartást, állhatatosságot?

A legméltóságosabb *Oltáriszentség az erő kenyere.*

Nem véletlen, hogy Krisztus az Ő testét éppen szenvedése előestéjén adta az apostoloknak s az Anyaszentegyháznak kenyér alakjában. Akkor ment a legnagyobb küzdelembe. Rá akarta vezetni az apostolokat, hogy az életküzdelmeket nem lehet Krisztus kenyere nélkül sikerrel megvívni. S ezt valahogyan azok az őskeresztény idők oly nagyon beigazolták. Hisz az üldözések sorozatos évtizedeiben és a keresztény kivégzések tízezres tételeiben alig volt más fegyvere a hívek sokaságának, mint az «útravalóval» való táplálkozás. Istentiszteletről, hol megáldoztak, vagy a börtönből, hol ugyancsak a kenyérrel megerősödtek, mentek neki az aréna embertelen próbáinak és néztek szembe a halállal nagyobb bátorsággal és megnyugvással, mint bármely korszak háborúinak katonái.

Krisztus a legméltóságosabb Oltáriszentség rendelkezését megelőzte egy olyan csodával, mely korunknak szintén nagy leckét ad. A csodálatos kenyérszaporítás volt a bevezetője későbbi testamentumának az utolsó vacsorán. A tömeget, a nélkülöző és fáradt tömeget megszánta és akkor adott öt kenyérből annyit, hogy ötezer férfi és ezenkívül körülbelül ugyanannyi gyermek és asszony jóllakhatott és a maradék még mindig 12 kosár volt. *Meg akarta mutatni Krisztus, hogy a kenyérkérdésnek nagy és egész világot megdöntő modern problémája és ennek megfejtése elsősorban az oltárok kenyérének sorsán dől el.* A szociális éhséget, nyomort, tengernyi bajt oda kell vinni Krisztus zsázmolyához és onnan kell várni, *a lelkek újjászületésétől kell várni a szociális igazság térhódításait.* Csak a

Krisztussal táplálkozó szegény fogja megbecsülni a kis darab kenyeret és csak a Krisztussal táplálkozó gazdag ember fogja megérteni, hogy a kenyér a legmelegebb életközösség és életfeltétel. Mivel pedig az élet Isten ajándéka, senki sem szaporíthatja a maga kenyerét oly sokra, hogy ne jusson ezrek és ezreknek létfenntartására. *Tehát Krisztus a kenyérben erő a forradalmak borzalmaival szemben.*

De Krisztus erő és hatalom saját testünk és lelkünk letörésével szemben is. A szentáldozásban beoltódunk az Ő testébe, életébe. Nemes beoltás. *Új erőt kap vérünk, új hangot kap nyelvünk, új látást szemünk.* Kezdünk úgy érezni, amire felszólít Szent Pál: «azt éreztétek magatokban, amit az Úr Jézus Krisztusban». (Filippiekhez írt levél). Odajutni, hogy az embert az érdekelle, ami Krisztust érdekli! Ez az élettartalom... Mennyire más lesz akkor a kísértés hangos követelőzése? Milyen világfölényes lesz akkor az embernek minden anyagiakért vívott küzdelme. Milyen nem fontos lesz akkor hatalom- és tekintélyhajhászása? *Ez a «szerényebb» ember boldogabb lesz. És másokra boldogítóbb.*

Erő lesz Krisztus a legnagyobb gyengeség, a küzdelmes halál idején. Mert Ő a «halhatatlanság kenyere», Testünk, mely az Ő testében növekedett, nem lehet csak por, melyet elkap a feledés és temetés szele. Krisztus testével táplálkozó ember nem hervadhat le az élet mezejéről! Az eucharisztikus ember átnő az örökkévalóságba, a másvilágba. *Drága mag lesz a test, melyet Isten megcsókoltat a földdel és amelyen keresztül Isten megszenteli a földet,* a mindenséget, a teremtet világot, hisz minden várja a megváltást. Nem szép

hívás ez? Rajtam keresztül szentelődik meg a föld.
Minden, aminek életet adott az Isten!

Hűséget azért Krisztusnak az Oltáriszentségben és
hűséget a híváshoz.

Hívásos ember! Légy büszke Krisztus bizalmára
és állj őrt oltárok Krisztusa mellett, hogy rajtad és
embertársaidon keresztül kivonuljon az élet meg-
hódítására és te egykor résztvehess abban a menet-
ben, mely már nem falvak és városok utcáin, hanem
a mennyei Jeruzsálemben kíséri örvendezve az élet
örök Kenyerét!

Jézus Szíve tisztelete és korunk.

Sokszor éri vád a katolikus kereszténységet azért, hogy az emberek figyelmét, szorgoskodását inkább a másik világ, a halál utáni élet felé tereli. Elmondják róla, hogy nem e világra való. Nem a modern embernek szövevényes életére szánták. Hisz azzal sokszor ugyancsak merő ellentétbe kerül. Akadnak, akik egyhamar készek a reformtervekkel, a vallás felhígításával, ha nem is lutheri vagy kálvini alapokon, de mégis olyan «egyéni» valamit szeretnének, ami épp nekik jó volna. Még járja az a szürke felfogás is, sokszor az értelmesebbek között, hogy a vallás a mai formájában nagyon jó eszköz a tömegek, az egyszerű emberek fékentartására, de az úri gondolkodás igazán nem tartja fontosnak, hogy ilyen vagy olyan felfogást, vallási meggyőződést követ-e valaki. Lényeg, hogy az ember úgy nagyjában törekedjék jó ember lenni, de azt elérheti bizonyos természetes módon is, nem kell ahhoz az Egyház útmutatásaira figyelni lépten-nyomon.

Mekkorát tévednek azok az emberek, akik így gondolkodnak vagy ilyenfajta gondolatoktól engedik magukat megkísértetni! Mert éppen az élet igazolja, hogy az a kereszténység, mely alaptermészetében természetfeletti, valójában nagyon is a földi élet viszonyaihoz alkalmazkodik és *nincs még egy vallás, mely az emberi életnek állomásait oly közelről, oly vérmelegen érintené, mint éppen a katolikus vallás.*

I. Egyik mélységes kapcsolatra mutat az élet és katholicitás között a régi keresztényektől megkezdett

és a modern időkben különösen is ápolt Jézus Szent Szíve-kultusz. A Róla szóló imák, énekek és főképpen a litánia egyes könyörgései rávilágítanak arra, hogy az egész emberi élet központja nemcsak fizikai-testi értelemben a szív, de egyben az életre való kihatása is, éppen ezen keresztül kapcsolódik s ezen a ponton fogja meg az embert. A szív nemcsak nemes szerve az embernek, de jósága iránt legérzékenyebb az ember. És amikor Jézus imádandó szent Szívéről azt mondjuk, hogy az ember életével a legközvetlenebb kapcsolatban van, akkor úgy értjük, hogy nincs az emberi életnek olyan mozzanata, eseménye, sikere, sikertelensége, csapása, katasztrófája, öröme és újjongása, mely ne dobbanna át az Ő Szívén és ne rezegne végig az Ő lelkén.

A Jézus Szent Szíve-litániában van egy nagyon emberi hang a sokfajta, szebbnél-szebb könyörgés között. *«Jézus Szíve, minden vigasztalásnak kútfeje.»* Ez az értelem az egész krisztusi missió. Hisz nemde a legnagyobb vigasz maga a megváltás. A kereszthalál, az Isten-engesztelés. Ez a világot és a mindenkori történelmet átölelő isteni remekmű. Már pedig ez a minden ember örök boldogságát érintő és megvalósító tett először a Szent Szívben dobbant meg, mikor az Atya akaratát magáévá tette a második isteni személy és megindult a megtestesüléstől a megváltás befejezéséig, a halálig. «Nem azért jöttem, hogy nekem szolgáljanak, hanem, hogy én szolgáljak.» Ez volt a legnagyobb és legelsőbbrendűbb igény. Ez érdekelt mindenkit. Ez volt az élet kérdése. Ez volt a probléma. És hiába nyult hozzá minden emberi igyekvés, bölcselkedés, még áldozat is. Ide Isten kellett. Vérátöntés az emberiség akaratába s ez a Szív csordultig tele kama-

ráiból tartalékolatott az emberiség számára. Mondhatjuk, *az ember akkor kezdte Isten közelségét megérezni, mikor az Isten Szíve belekanyarodott az emberi sorsnak siralomvölgyi sok-sok vigasztalanságába.* Megmerülni az emberi életnek tengernyi panaszában és felemelni belőle a letört embert a Szív jóságának adottságával. Ez Jézus Szent Szívének programja és ebben mutatkozott be szeretetreméltósága és imádása.

A katolikus vallás épen az élet meleg kapcsolataiban mutatja meg örök időszerűségét és történelem végéig való hivatását. Mert állandóan kísért minket, embereket a törekenység és erkölcsi elesés, mint a csigát a pázsiton kíséri az otthagyt nyoma, azért mindig szüksége lesz az embernek, hogy beledobogjon zilált lelkébe az Isten Szívének lélekmentő nagy szándéka és megbocsátani kész gondviselése. — 1720-ban Marseillesben nagy pestis dühöngött. Mikor a nép már belefáradt a heroikus betegszolgálatba és ápolásba, elhatározta a püspök, hogy a szörnyű istenítélet megszüntetésére az éghez folyamodik. — 1720 okt. 22-én felajánlotta egyházmegyéjét és híveinek sorsát az Úr Jézus Szent Szívének. Elhatározták, hogy november 1-én felejthetetlen könyörgő körmenetet rendeznek. Ettől a naptól alábbhagyott a baj s az újév elején már hálaadó szent kilencedet tartottak. Ettől kezdve terjedt mindinkább a litánia könyörgéseinek ajánlása. 1899 óta imádkozza a világegyház a teljes litániaszöveget.

A történelemnek sok olyan emlékezetes éve van, mint volt 1720. Hisz, testvér, ki merné tagadni, hogy a világ, *a siralomvölgy bordázata a vigasztalás könnyeire van ráépítve.* S az embersors, mely igen sok-

szor letipródik a gondok ólomfelhőinek nyomasztó súlya és félelmetes ráknegyedése által, nemde új és új erőre, lendületre, vállalkozásra, még egy «utolsó» próbára kap a vigasztalás szívérványhídján.

Istenem! *Milyen nagy szó ez : vigasztalni . . .* Higyük el, több ez, mint az a másik gyakori emberi tény: siratni! Siratni . . . fájdalom . . . de az összetört léleknek ez mégis csak gyengesége. Még ha szent is az a fájdalom.

Vigasztalni ! . . . Tudod, mit jelent ? Jelenti azt, hogy még a ravatal mellett is a hit koporsókötelével kell állni és hirdetni tudni, akarni Jézus szándékát, akaratát és megszeretni azt. Úgy, mint Lázár sírjánál történt, hol a négynapos halotról is azt mondta Krisztus: nem halt meg, csak alszik! És az a hit, mely feltör Márta lelkéből: Uram, ha Te itt lettél volna, nem halt volna meg a mi testvérünk . . .

Vigasztalni ! Tudod, mit jelent ? . . . Jelenti azt, hogy a legvézőbb együttérzéssel kell viseltetnünk embertársainknak sokszor a mienknél nagyobb baja iránt és magunknak meríteni erőt arra, hogy hasonlóra előkészüljünk. Mikor a halál levegője fojtogatólag hat az események súlya alatt nemcsak testi értelemben, hanem elsősorban a lelki szenvedések tekintetében, olyankor tartani magunkban és környezetünkben a lelket . . . Ez nagy munka! De ez vigasztalás.

Vigasztalni ? . . . Jelenti az emberiség elveszettjeinek és kétségbeesettjeinek kezét nyújtani és a hajótöröttekbe bizalmat önteni olyan formában, hogy hirdetjük nekik: semmi soha nem késő azt az egyet leszámítva, mikor az ember a megtérést mellőzve, szörnyű bűneiben közeledik az örök Bíró elé.

Vigasztalni? . . . Mondjam-e, mit jelent anyáknak, kik csak egy gyermeket is felneveltek? Vagy anyáknak, kik a felnevelt gyermeket ifjúsága legszebb virágzásában a frontra küldték és onnan többet viszont nem látták? Mondjam apáknak, kik ép kézzel és munkátvállaló akarattal odaállanak naponta az élet piacaira és alig kérdik tőlük, miért születtek, de munkát nem igen kapnak és mégis erőseknek kell maradniok . . . türelemben . . . csendben . . . reményben? . . . Mondjam-e, mit jelent a vigasztalás az élet ezerszeresen azoknak, kik naponta összeesnek a vállukra nehezdő terhek alatt és mégis el kell viselniök azt az életet, mely naponta több gondot ébreszt rájuk, mint amennyi napfényt juttat nekik . . .

Korunknak mindennapi kenyere a vigasztalás. Azt mondja Szent Pál: *egymás terhét viseljétek!* . . . Ez az emberi együttességnek nagy feladata. Ezért imádkozott az emberi sorsot átérző és megértő Krisztus: «*En kérem az Atyát és más Vigasztalót küld nektek*».

Minden embernek szívében él a sóhaj az iránt a fájdalmas búcsúzás iránt, melyet a következő kis versike fejez ki:

Ha már a levelek majd hulldogálnak,
Sírom keresni kijössz a temetőbe.
Valami zugban tán majd megtaláltad,
Sok-sok virággal lesz majd telenőve.
S te tűzd közéje őket dús hajadnak,
Hisz száraik szívemből fakadnak.

Igen, az élet értelmének rózsáit, bármi sok tövis is legyen velük, tűzd közéje őket dús hajadnak, add át őket barázdás agyadnak, hisz Jézus Szívéből nőttek azok is.

Tekints körül, testvér, nemde az élet sokszor temetőjárás? *Mi most igazán a nagy vigasz korszakát éljük.* A körülöttünk sápadozó, testben-lélekben vérszegény emberiség, gyermekség, ifjúság kell, hogy a szánakozó Krisztust állítsa elénk, kinek Szívéből jön a kiáltás: «szánom a sereget» . . . Szánom, mert nincs kenyere, ruhája, de szánom, mert nincs . . . igazi vigasza. Ott keresi megnyugvását, hol elvesztette azt, a bűnben! A helyett, hogy odamenne, hol a bűn ostorát, büntetését eltörli az Isten, Krisztus szent szeretetében!

Jézus Szent Szíve erre tanítson minket. Az Ő nagy vágyát megérteni és érte apostollá válni. Ez a vigasztalás tett. Ez a vigasztalás embermentés. Ez a vigasztalás megváltói munka!

Jézus Szent Szívének tisztelete ezért nem merő érzelmesség. Nem virág és oltárdísz, még csak nem is közös szentáldozás! Ez is. De a lényeg nem az, hogy csak egyénileg mennyire csepeg a lelkem a jóság utáni vágytól, hanem az *a nagy kötelesség, hogy teljesítem Krisztus vigasztaló munkáját. Hittel, mely fény . . . reménnyel, mely élet . . . szeretettel, mely állhatatosság.* Mindenért feláldozni kész lélekkel, ami Krisztus ügye!

Az idők teljének vigasza volt Krisztus megjelenése. Az idők eltévedésének újra vigasza az «út, igazság, élet». Mit tettél már érte és mellette. Miben álltál ügyének rendelkezésére? Ami a vándornak az érkezés, ami a hajónak a viharból való kimenekülés, ami a katonának a front tűzvonalából való kijutás, ami a gyermeknek az anya ölébe való pihenés, ami a virágnak a napfény, az az embernek Jézus Szent Szíve!

Minden szentmise végén azt könyörgi háromszoros
kéressel a hívek sokassága: Jézus Szentséges Szíve,
irgalmazz minekünk! . . . Legyen ez a könyörgés a
Szent Szív szándékaival egybehangzó nagy vágy:
vigasztalni családunkat, környezetünket a tettnek jósa-
gával, mely az ő és magunk lelki üdvösségét szolgálja.
Igy lesz a Szent Szív-tisztelet a világ újjászületésének
szent eszköze.

Róma szava.

(Szent Péter és Pál napján.)

Szent Péter- és Szent Pál napján megdobbán az Anyaszentegyház élő lelke, megszólal a hívek millióinak szíve és buzgó fohász alakjában küldi hűségét Krisztus földi helytartója felé, a mindenkori pápa felé, mikor éneklí: «tartsd meg, Isten, Szentatyánkat, Krisztusnak helytartóját». Ezen a napon, a két apostolfejelelem ünnepén külön is megérezzük Krisztus nagy szándékát, nem akart árván hagyni minket, híveit, hanem abban a biztonságban és igazságban akart meghagyni, amelyben éltek az apostolok Ő mellette. Ő mennybement, de mégis itt maradt kettős formában. Velünk van a néma Krisztus az Oltáriszentségben és a beszélő Krisztus a pápa személyében.

Ha valaki azt kérdezné most, hol van Krisztus és hol az apostolok? Hol van az Ő műve? Vajjon elmúltak tanításainak időszerű igazságai, mint a századok? Vagy köztünk van-e és hallatja szavát? Nyujt most is orvosi, baráti, mesteri, atyai, isteni jobbot, segítséget? Vagy elment és csak elmosódott emléket hagyott hátra maga után? Elfakult írást, páraszerű gondolatokat, vitákat, felekezeti összeütközéseket? Köntösét hagyta darabokra tépve és kételkedésnek kitéve?

Krisztus nyilván ezt nem akarhatta és nem akarta! *Krisztus Egyházat alapított.* Szándéka volt, hogy 2000 év multán is és a világ végezetéig legyen mibe belekapaszkodni az emberiségnek. *Itthagya* azért első-sorban az Ő másvilági üzenetét és annak adott halhatatlanságot időben és csálhatatlanságot igazságban:

ez az utód, ez az egyetlen történelmi örökös a pápa. A pápaság intézménye. S ha azt kérdezné valaki, miért hagyta, arra csak azt lehetne felelni: azért, hogy legyen a világ végezetéig tanubizonyság arra a vallomásra, melyet az első pápa tett Szent Péter személyében: «Te Krisztus vagy, az élő Istennek Fia».

I. Ha gondolkodva vizsgáljuk az Írást Szent János fogalmazásában, lélekbe markoló értelmeket olvasunk ki e szavakból. Világot járó és világotszervező szózat ez. Ami aztán csak még súlyosabbá teszi, az abban van, hogy immár 2000 év óta a nagy földkerekségen események igazolják a választ, mely Péter vallomására elhangzott: «te Péter vagy, azaz kőszikla és én erre a kősziklára építem Anyaszentegyházamat és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta».

Amióta ez a vallomás elhangzott, azóta a római püspök, vagyis a pápa ennek a vallomásnak megtestesülése, és a Szent Péter utódok hosszú sora egész a mai napig és az elkövetkező idők szakáig mindig az eleven Krisztus tanubizonysága, művének fenntartója és elevenítője lesz. Amint valamikor Római Szent Kelemen azt vallotta, kinek lelkét az apostoli kornak közelsége gyújtotta lánggra, úgy XI. Pius, a mostani pápa sem mondhatna mást, ha megkérdezi őt a világ a véres események korszakában, mint csak azt: *Krisztus Urunk, Te nem vagy csak zseni, nem vagy csak szent ember, nem vagy csak jó ember, nem vagy csak feddhetetlen jellem, hanem . . . Te Krisztus vagy, az élő Istennek Fia!*

Mikor először hangzottak el e szavak, Szent Péter elhagyta szűkös, de kedves otthonát. Hazája lett az egész világ. Ezért állt meg és tűzte le zászlaját az akkori

világbirodalom középpontjában, Rómában. Innen intéződött milliók földi sorsa, innen indult milliókon át az egész világnak megszentelése. A kereszt, mint az örök gondolat és kifogyhatatlan szeretet jele, központ lett Rómában, mely körül a történelem sorsa azóta is forog, mely mellett vagy ellen, de mindenkinek állást kell foglalnia. Azóta lett a világ legnagyobb egységesítő ereje, mely nemcsak a szertehúzó emberi érdekeket egyenlíti ki, hanem a szellemi csaták leghevesebb-jét is leszereli és az igazság biztonságában fegyverletételre, leszerelésre kényszeríti. Mert csak az igazság érdekli, azért mindenütt, hol a szív és ész, értelem és akarat, gondolkodás és bölcselkedés talajra talál, gyökeret ver és győz a krisztusi programm. Népszokások, félelmes hadseregek, vallásalapítók hitelvei, hitviták és hittagadások elismerik, hogy csak Róma győz az idők forгатagában. Innen van, hogy nem egyszer a történelem folyamán épp a tévedések hirdetői szereték volna maguknak megszerezni a pápaság támogatását, csatlakozását, mert tudatában voltak annak, hogyha egyszer Róma magáévá tesz egy elvet és arra rámondja, hogy igaz és ráteszi az igazság pecsétjét, akkor az világmárkává lesz és vele szemben meddőnek fog bizonyulni minden küzdelem. Ezt megéreztek a népvándorlás nagy országalapítói, frankok, germánok, és mi magyarok is, akik, hogy sátor helyett házunk és hazánk legyen, első lépésnek tartottuk a szentistváni meglátás alapján Róma mellett szegődni hűségre. És a modern idők legnagyobb szervezője, mint egy Mussolini, Hitler, Dollfuss, mind-mind szükségesnek látják a Rómával való békés viszonynak megteremtését, mert a kereszténységben látják a «vinculum unita-

tis — az egység kötelékét», mely egység az igazság csor-
bítatlanságára és hűségére van ráépítve.

II. *A keresztény Róma szava ma az egész világot meghódító és fegyelmező, rendező és megmentő szózat.* Amerika és Egyiptom kunyhói, Délafrika és Libanon tájéka, Kína és Japán bércei, India és távoli szigetek a kereszténység felvétele óta messze beigazolták, a Credo — *a Hiszekegy a világ legnagyobb ereje.* Pápa, püspökök, papság és hívek téphetetlen egysége, egy hit-remény-szeretben való munkálkodása, szent nemzetté — gens sancta — tesz a világot. Valóban, valamint a napnak számos a sugara, a fának az ága s mégis egy a fénye és egy a törzse, úgy egységes az az erkölcsi nagyhatalom, mely minden erő megnyilvánulása mellett a legnagyobb a világon, a pápaság, az Egyház ereje. Népek történelme lehet tévedés, mint az egyes bűnös emberek útjai is lehetnek tévesek, de az életöszön, a jobb utáni vágy, a jövőtmentő gondolkodás mindig visszakanyarodik a katolikumhoz, s annak jogforrásához és kegyelmi osztogatójához, a pápához.

Ebben az egységben tulajdonképpen Krisztus a központ. Szent Pétert úgy biztosította ereje nagyságáról minden emberi törékenysége mellett is, hogy mikor testamentumát már rá akarta hagyni az utolsó útra indulásában, azt mondta Péternek: «imádkoztam érted, meg ne fogyatkozzék a te hited és te egyszer megtér-
vén, erősítsd meg atyádfiait». Ez volt az a nagy bázis, az a szilárd pont, az a nyugodtság, melynek alapján sokszor nagy hatalommal rendelkező uralkodóknak nyíltan és visszavonhatatlanul üzent a pápa, ha teljesíthetetlen és az igazságot megtépő terveikhez a beleegyezést kérték: «non possumus — nem tehetem!»

Bougeaud írja könyvében, hogy a pápák ezt a súlyos szót zúzva, törve, gyötörve, kísértve adják át nemzedékről-nemzedékre egymásnak, de nem tágítanak tőle.

Kell erre bizonyíték?

A rabláncot ismerte az Egyház feje és hivei már a bölcsőkorban. A 30 első pápa vértanuságot szenvedett. Nincs még egy uralkodóháza széles e világnak, mely ilyen körülmények között az utódlást biztosítani tudta volna. Aztán jött az Egyház diadala, mert mint Szent Ágoston írja: «inter persecutiones mundi et consolationes Dei peregrinando procurrit ecclesia — a világgal vívott küzdelmek és Isten vígasztaló intézkedései között megy előre az Egyház a maga útján». És mikor VII. Gergely meghal a fogságban, nemde az a szava: «szerettem az igazságot, gyűlöltem a hamisságot, ezért kell meghalnom számkivetésben»... És amikor kitör a XVI. századi nagy aposztazia, az eretnekségek legsúlyosabbja, a protestantizmus, mely az egységet megbontotta és tekintélyromboláson keresztül a szabadelvűség melegágya, forradalmak legyezője lett, mennyire kellett akkor a hűség éppen a pápaság képviselőiben? Majd VI. Pius pápa kora, amikor a pápaság ravatalozására készült a gőgös világ, nemde nagy megpróbáltatás volt? S mi lett az eredmény?... Az anarchiából, melybe a sírásók estek, az Egyház számára arché — kezdet lett!

És ma talán az Egyház a csendes munka idejét éli? Talán nincs más gondja, mint a jámbor juhocskák ápolása és a messze idegenben missziók szervezése, pogányok térítése?... Ha így volna, az emberiség virágkorát élné... Ma megismétlődik az a jelenet, mikor a messze keletről jövő három király betért Heró-

deshez Jeruzsálemben, megkérdezni, hol született a zsidók új királya? Akkor Heródes megijedt és elkészült arra, hogy Krisztust fegyveres erővel elejtse . . . Sokszor manapság hivatalos hatalmak félnek attól, ami keresztény és ellene törnek. *Nemcsak a forradalmi szovjettörekvések, de a szabadelvű gazdálkodás elvei, a sovíniszta nemzetiségi küzdelmek, az aranyépítő kapitalizmus és a vérjogot követelő proletariátus mind-mind Heródes kémszolgálatában áll,* mert nemcsak figyeli a keresztény törekvéseket, hanem elnémitani akarja szavát és elvenni tőle a közéleti érvényesülés jogát, hogy ne kelljen szerinte és az igazságnak megfelelőleg berendezni az életét.

Szent Péter és Szent Pál apostolok, kik a mai napnak vértanui, kik a *krisztusi akció catholica első front-harcosai*, ma minket és minden katolikust arra hívnak fel, ne tévesszen meg minket a világ ezerféle hangja és ezerfajta vallomása. Egy szent igazság van és ennek kell bejárni az egész világot és ez fogja meghozni az emberiségnek a békességet, s ez a szó: «Te Krisztus vagy, az élő Istennek Fia».

Vajjon méltó katonái vagyunk a küzdő és vitézkedő Egyháznak? Nem *számító emberek és nem hasznossági elvek* kellenek, hol a pénz pokla beszél, hanem a lelkiismeret apostolai, kik az igazság zseblámpásával a köz- és magánélet minden zeg-zug rejtekébe férfias bátorsággal és nyíltsággal bevilágítanak!

Legyen elég azokból az emberekből, kik mindig csak a tudomány nevében beszélnek; tanuljanak Szent Páltól, Szent Ágostontól, Szent Tamástól a nagy szociális XIII. Leótól vagy korunk látnokától — kik nem kisebb tudósok a történelem bűvárjainál, de erejük és halha-

atlanságuk nem tudományuk, hanem hitük, krisztusi vonalvezetésük! . . . Az ő rendszerüket nem papírrongyok fűzik egybe, hanem az életet összefogó és szétmállástól megóvó alkatrészek, melyek az erkölcsi törvények, az Isten és Egyház alapelvei! . . .

Készek vagyunk mindenre, még ha kell, ellenállásra is és őrségre is Krisztus ügye mellett? Tudod, kiben keresd és becsüld az apostolfejedelmeket? Saját lelkipásztorodban, saját egyházközséged felkarolásában, katolikus ujságok, könyvek, egyesületek munkájában és azok propagálásában! Tettél már valamit érdekükben? A te érdeked! Templomod, katolikus iskolád, családot a te jogod és kötelességed! Érez az Egyházzal és kövesd őt vezéredül! Vigyázz, testvér, mert Róma és az örök sátánizmus döntő csatájában te is harcos vagy. Álljon eléd a hitvalló O'Connel Dániel szava: «testem hazámé, szívem Rómáé, lelkem az Istené!» Erre tégy rá mindent és akkor elmondhatod halálod óráján: «Benned bíztam, Uram, nem szégyenülök meg mindörökké!»

Nagyboldogasszony napján.

Tele van az ég szentekkel, mint a mező virággal, mint a magas mennybolt csillaggal. Mind kedvesek nekünk és nagy kincsek, hisz közülünk valók. A szentek egységének mi is tagjai vagyunk. Protektoraink, támogatóink az Isten trónjánál. Meg is hallgatja őket az Isten, ha mi értünk közbenjárnak. Ők a mi útkészítőink s ha bűnösök vagyunk, Isten haragjával szemben vilálmhárítóink . . . De van az égben a szentek élén Krisztus Urunk közelségében egy földi vándor, ki a «mindenszentek Királynője», ki magának Krisztusnak anyja, kit maga az Isten koronázott meg az emberi nem legnagyobb örömére. Nagyboldogasszony napja ennek a Királynő koronázásnak évfordulója, a Boldogságos Szűz Mária mennybevitelének napja.

I. Ünnepel az egész világ kátholikussága.

A Boldogságos Szűz Mária mennybevitele záloga a földi élet beteljesülésének, a mi életünk sorsának, a halhatatlanságban való részesedésünknek. Hogy az Isten testével együtt emelte Őt mennyei dicsőségébe, ez a legnagyobb biztosíték arra, hogy az emberi életcél benne megvalósul. De nem is lehetett másképen. Halálnak alárendelt volt Szűz Mária is, hisz szent Fia is meghalt. Ez már örök emberi törvény. De az enyészetet el kellett kerülnie, mert a pusztulás, a rothadás, a bűnnek eredménye, ebben pedig ő istenanyai kiválasztottságánál fogva — mint egyetlen kivétel — nem részes. Másrészt Krisztus emberi testét ő adta, ő táplálta, sajátjából szülte, ezért Krisztus dicsőséges menny-

bemenetelét kellett követnie Szűz Mária mennybevitelének is. Hiszen elképzelhetetlen, hogy az Úr Jézus, ki édesanyját tisztelte és szerette a Szűzanyában, ne becsülte volna meg az édesanyja testét, mint megbecsülte az Isten akkor, mikor alkalmasnak találta őt Fia megtestesülésére. Kellett, hogy «Atyám házában, hol sok lakóhely vagyon», elsősorban az Isten Fia Anyjának legyen hely.

Ez a hit oly régi, mint maga az Egyház.

Tenger áldás árad az ember életére ebből a szent hitből. Elsősorban is nagy megnyugvás arra nézve, hogy igaz a mi szent tudatunk, *a halállal nincs még vége mindennek*. Sőt a temetés tulajdonképpen magvetés az Isten veteményes kertjében. Testünk, ez a lélekvár és lélekváz, mely annyi kínnak-fájdalomnak annyi szenvedésnek-sebnek van kitéve, részesedik a léleknek örök boldogságában. Lehetett ez a test roncs. Lehetett ez a test csontig és bőrig aszott az önmegtagadástól vagy szenvedéstől, megostorozott az emberek haragjától, szent edény az ! Küldetése messzebb ér, mint a sírgödör. Redői, ráncai, vonásai és vonaglásai, agóniai és kimerülései nem voltak hiába. Mindnek rendelése van. Ragyogni a lélek megdicsőülésében. Megelevenedni az Isten közelségében. Oly szép is lehet a mennyben együtt lenni azokkal, kik a földön is mennybeli állapotban jártak. Egyszer egy öreg jezsuitacsillagász mondta, hogyha meghal, első dolga lesz odasietni a Boldogságos Szűz Máriához és megcsókolja a kezét ! Igen, megragadni újra azt a drága kezet, mely nekünk útmutatónk volt, mely kiskorunktól istápolta ; megcsókolni azt az arcot, mely nekünk a legkedvesebb volt, mert a mi édesanyánké volt. Beszélgetni

apáinkkal, kik ott is a mi szűkebb családuknak fejei . . . Mennyi lelkesedés árad ebből a szent hitből ! Az Isten testestől-lelkestől szereti az embert és ahol a lélek jubilál, ott a testnek is ki kell venni a részét . . . Mennyire másképen nézi az ember ezen a szemüvegen keresztül a saját testét ! Mennyire megtanulja megbecsülni a másikat. Mégpedig attól a perctől kezdve, hogy életté vált a fogantatás percében. A Szentlélek templomai vagytok, hirdeti Szent Pál, valósítja meg a Boldogságos Szűz Mária.

II. De talán csak a Boldogságos Szent Szűz teste volt szent edény? Mint a lorettói litániában imádkozzuk : tiszteletes edény? Nemcsak az Ő teste, hanem a tied is, testvér !

A katolikus tanítás Krisztus szent testét az Oltári-szentségben a halhatatlanság kenyerének nevezi. Attól a perctől kezdve, hogy voltál a szentáldozásnál, részese vagy a halhatatlanság nagy kincsének. Testedben vérré válik és testet továbbépítő sejtté válik, szervezeted alkotó részévé lesz Krisztustest-kenyere és szent vére. Élete lesz osztályrészünké. Ezért olyan találós és tartalmas a katolikus temetők kapujának felírása : «feltámadunk!» Testünkkel is nemcsak a lelkünk hordja a halhatatlanságot. Milyen átfinomult érzék van a katolikus hitben, ha annak mélyeit keressük. Mennyi gyakorlati erő van a szentáldozásban, amikor annak az élettel való nagy kapcsolatát kutatjuk. Szó szerint valósul a krisztusi tanítás : «ti vagytok a szőlővessző» rajtam, a «szőlőtőn». Nem lesz élet ti bennetek, ha nem maradtok a szőlőtőn, vagyis rajtam, bennem ! Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, örök élete vagyon és én feltámasztom őt az utolsó napon».

Ezért Nagyboldogasszony napján a szenvedésben megtört tekintetünk áttör a felhőkön, utat kér az égig s megpihen azon a boldog Asszonyon, aki a mi Anyánk s akihez ezentúl így is imádkozunk, ha a szenvedés jön: *Mi Anyánk, ki vagy a mennyekben!* Hisszük, hogy kérésünk az Ő ügye és szerető szíve a mi ügyeink segítő forrása.

III. Nagyboldogasszony ünnepe különösen is ünnep a magyarságnak. Attól a perctől kezdve, hogy dicsőségesen uralkodó első apostoli királyunk, Szent István, nagy megérzéssel és mélységes hittől, bizalomtól indítva halála előtt ezen a napon a Mennyei Királynőjének ajánlotta fel a szentkoronát és vele a magyar nemzetet, Szűz Mária a magyarok pátronája, védőasszonya lett. Kardbojtokon és zászlórudakon, pénzeken és más érmeken, csatakiáltásban és fohászkodásban, déli harangszóban és délutáni ájtatosságokban Mária neve a mi legdrágább nevünk lett. Történelmünk a «regnum Marianum» megszerzése és megőrzése lett. Templomaink jobban, mint bármely más népé, egy-egy oltárt, képet, szobrot szenteltek neki, hatalmas búcsújáróhelyeink a zarándoklatok sokaságát szentelték. Mária-besnyő és Máriapócs, Esztergom és Nagyvárad, Székesfehérvár és Márianosztra, Nagymáriazell és Csatka és Szentkút és Máriagyüd mind-mind lerakodóállomásai lettek a magyar katolikus panaszkodó lelkeknek s egyben forrásai a szakadatlan kéréseknek. Hűség és ragaszkodás, lovagias lélek és apostoli lelkesedés erednek a Mária-oltárok lépcsőjénél s a kis virágok, melyeket a kegyelet odahelyez egy-egy oltárra vagy kép elé, illatukkal Krisztus közelébe jutnak s onnan a hatalmas segítő Szűzanyán keresztül

árad ránk az istenáldás. *«Mária gyermeke, Mária nemzete nem veszhét el»* — régi elv s a magyarság ezt vallotta is, tartotta is.

A nemzet történelmi erőt látott és lát a Szűzanya pátronaszerepében. Nemzetünk az Ő védenice, az Ő népe. Palástja a mi befedezőnk, imádságos keze a mi könyörgőnk. Pannonia az Ő kertje volt, ápolása az Ő gondja lett. Így volt ez jól. Eleven hatóerő volt előttünk és bennünk mindig az a nagy tudat, hogy nemzeti hivatásunk valamiképpen azonos a Szűzanya szerepével. Ezért van nekünk legnagyobb szükségünk segítségére. Ő mint anya védte, óvta, féltette gyermekét, az Úr Jézust. Mi, magyarok, ezeréves történelmi multunkban ugyanezt tettük Nyugat védelmében Kelet ellenében. Török-tatár veszedelemmel és újabban a moszkvai veszedelemmel, mint az istentelenség megszervezett örületével szemben egyetlen bástya Kelet-Nyugat ütközőjén mi vagyunk . . . mi kereszteslovak, mi keresztet hordozó magyarok. Talán 50—60 milliós nagy nemzet lehetnénk, ha sokszor a történelem folyamán — míg más népek nyugodtan fejlődhetek — le nem csapolta volna a nemzet fejlődő vérbőségét a kereszténység, tehát Krisztus ügye védelmében. Szó szerint beváltottuk, hogy katolikusnak lenni nagy dolog. Felelősségteljes szent kötelességekkel járó nagy feladat. Bármibe került is azonban, *a magyar katolikus lélek nem volt szűkkeblű Krisztus ügyével szemben s büszke volt arra, hogy vitéze lehetett annak a Nagyasszonynak, ki magának az Isten Fiának édesanyja.* Hogy ebből a Mária-tiszteletből mennyi nemesség, jóság, finomság áradt a pogányságból megtérő magyar népre, mutatja leg-

inkább az, hogy harcos korszakaink ellenére sem vagyunk szégyenére a kultúrnépeknek, sőt azokkal felvehetjük a versenyt a szellemi élet és lelkeség terén egyaránt !

Mint egy megrázó tudatot kell minden magyar lelkébe bevésni, hogy nyomorékságunknak oka legnagyobb részben a magyar lélek megrokkánása lett. Mikor megtépte a máriás magyar lelket a vallási felekezetiesség, a pártoskodás, a szentek tiszteletében való megtorpanás, ősök lelkétől való elszakadás, modern irányokkal való alkudozás, akkor ütött halálos csapást nemzetünk testére, édes hazánk véres rögére is a veszedelem és jöttek a megpróbáltatások. Ebben élünk ma is. Szentistváni hit, szentkorona, ezeréves kettős kereszt és máriás lélek — ezek a nemzeti ezeréves örökségek — veszendőben, elhalványulóban, feledékenységekben s ezért a nemzet pusztulóban.

Kezdődjék ott a mi Mária-tiszteletünk, hogy az Ő testének feltámasztása, mennybevitele a mi testünk, nemzeti testünknek is biztató záloga legyen. *Hozzuk vissza őseink buzgóságát*, lekötelezését az égi Királynő iránt s ne engedjünk abból, hogy bármit is elseperjen a modern iramú fejlődés, államberendezkedés a lelkek jogaiból. Nem veszhet el a magyar nemzet, mert neki feladata van. Szűz Máriától megbízatása van ! Ez a feladat ezerév jogán kötelezi. A próbát kiálltuk. Ezt betudja nekünk jó Anyánk szent Fiánál, ki majd szolgálat népünknek igazságot.

Cölöplje le magát minden magyar katolikus a Nagyasszony tisztelete mellett és tudjuk imádkozni égiszengő szóval :

«Nagyasszonyunk ezer évig édesanyánk voltál.
Őseink ha Hozzád sírtak, fölējük hajoltál . . .
Száz ostorral ostorozzon, de az egyért, Boldogasszony,
A jó Krisztust kérd meg,
Négy vízparton, három hegyen
Mindörökre magyar legyen a Máriás-ének.»

Az első apostoli király ünnepén.

(Szent István király napjára.)

Szent István királynak ünnepén a vérpárás magyar földnek töredéknépe a csonka hazában és megtört mil-liói szerte a nagy világban ünnepi köntösben közele-dik a Szentjobb felé és tiszteleg imára kulcsolt kezek-kel az első apostoli király előtt. Felbúg mindannyiban a lelkek orgonája és mintha egy láthatatlan karmester egyetlen intése elég volna, a nemzet társadalmi rétegei-nek vegyeskara elénekli a történelemszülte vágyat: *«ah, hol vagy, magyarok tündöklő csillaga, ki voltál valaha országunk istápjá? Hol vagy, István király, téged magyar kíván, gyászos öltözetben teelőtted sírván.»* . . .

István király, Téged magyar kíván!

I. *Szent István király, kíván Téged a haza szent földje, kíván, mint honalapítót, országmentőt, ország-alkotót.* Hiszen Te voltál a nemzet igazi «atlétája», ki-ben az akaraterő a vasembereket jellemző hatalmas erkölcsi tartalommal és csodákat művelő hittel dolgo-zott. Ez hiányzik ma nekünk! Úgy járunk, mintha ezer éven át elfáradtunk volna. Mintha elvesztettük volna a rendelést, az életcélt. Mintha kifogyott volna a tartalékerőnk. Hisz, ha olykor lelkesedni tudunk is éppoly hamar letörünk. Nagy és az egész nemzetre hasznos, átfogó, átölelő tettekre nem vállalkozunk. Újjáépítés iránt kevés a foganatos erőnk. Még az meg-van bennünk, de ki tudja meddig, hogy büszkék va-gyunk «megszentelt fájdalmainkra», közben azonban elfelejtjük, hogy nem ez az igazi magyar bravur. Pedig az út javarészét Te megtetted már. A nemzet testét

megépítetted, határait megcövekelted. Jó munkát végeztél. Fölfigyelt rá egész Európa. Mindnek szolgálatot tettél. Államférfiú voltál tele bölcseséggel, fanatikus akarással. Felismerted a Dunamente nagy küldetését s ezért adtad neki az istenszabta határok közt a hivatás nagy kincsét . . . Mi, utódok, kiknek a könynyebbik rész jutott, a haza megőrzése, megmentése, vágyainak megtartása, azt is elszerencsétlenkedtük . . . Ha ma közénk jönnél — szent Király — nem ismernél országodra. Hisz «más arat, hol te vetettél . . . idegenek, szolgák lettünk úrapáink földjén». Szégyen égeti homlokunkat, ha Hozzád sietünk, mint az apa örökségét eltékozló gyermek homlokát . . . Pedig Te nem így akartad! *Te — szent Király — a szentkoronát királyi főnek szántad. Vele együtt a nemzetet a Boldogasszonynak adtad. A kettős keresztet Duna—Tisza—Dráva—Száva partjának és a Tátra—Fátra—Mátra ormának ajándékoztad. Kard mellé biztosítékul a hitet adtad!* Ezek voltak azok a gyökerek, melyeken nőtt a nemzet fája, erősödött teste, ez az ezeréves vén tölgy, ez a nemzetek tengerén erősen küzdő árboc . . . Mikor végignéztél a haza földjén, ujjongott lelked, mert a megelégedett népről azt tartottad: «ti vagytok az én koronám» . . .

Minket messze sodort a történelmi szél forгатaga töled. Futóhomokká engedték a te szentföldedet, a hazai rögöt, apáink véres barázdáit, vitézkedésünknek oly legendás hírű tájait. A kereszttel együtt tűrtük, hogy megtámadják a nemzet lelkét is. Fejfát látunk készíteni önmagunknak és segítséget adtunk hozzá. Ez a bűnünk. Király fejével elvesztettük a szentkorona felséges fényét is, a nemzet büszkeségét a megalázás szégyenébe temettük. A többi aztán magá-

tól ment. Úgy érezzük magunkat emlékednél, hogy szegények lettünk. A történelem országútján rablók kezébe kerültünk, mint az evangéliumi utas Jeruzsálemből Jerikó felé utaztában s árván, elhagyottan, félholtra-verten ott maradtunk. Szegény, árva nép vagyunk!

II. István király, Téged kíván!

Szent István király, Téged kíván a jövő magyarság. Mert ilyen is van. Barázdák ölen, munkásműhelyek mélyén, kéznek eszközén és észnek alkotásán dolgozni akaróknak milliói ők. Te az ő részükre a tettek, a cselekvések jövődjé vagy! Úgy tekintik a jelennek írásait, mint az Isten betűit. A jelen romjai nekik az Isten leckéi. A szenvedések oltár lettek nekik. Az ezer-évnek tanulságai napilecke. Számukra, te nagy Király, az erő rezervoárja vagy. A megindulás és megnem-állásé. Te a nagy akarás vagy, a megnemalkuvásé és lenemmondásé. A sok tagadás helyett a halhatatlan «igen» s a romboló «nembánom» helyett a «csakazértis» bátor hitvallás és «munkavállalás». Ez a jövő magyarság a nemzet testének bordázatát úgy látja, mint amilyennek Te alkottad meg. «Isten, Király, Haza» ez neki minden! Ország-világ-pokol ellen ez küzdelmeinek éltetője! Ez lengő zászlaja. Ez álma, vágya, harca, kenyere! Ez a jövő program, ez a Te örökség! A jövő magyarság, melynek te örökös királya vagy és választott fejedelme, halhatatlan lelke és történelmi lelke, kormányzója, ezt a jelszót akarja írni munkás-osztagok zászlajára; ezzel pezsdíti vérét, ezzel itatja törvényhozását; ezzel neveli hősök, vértanuk, titánok, jellemek férfihaderejét és egészséges ember-rengetegét.

Dicső Szent István, *ha Te itt volnál?*

Ha Te itt volnál, lelkünkben újra feltámadnál és

körülöttünk körülnéznél. *Elénkbe állnál, mint megtestesült vezényszó és nemzeti riadó.* Érezzük, tudjuk, csodát művelnél. Megteljesülne rajtunk Ezechiél próféta nagy látomása a hatalmas csontmezőről, melyből életet fakasztott az Isten lelke. Te is mondanád: *lehelje rá a nemzet az Isten életető Lelkét a nemzet roncsrestére* s akkor új hús és vér nő ezeken a csontokon és új élet indul a romok, a hullák országa felett. — *Új nép*, — mely önmagát nem emésztené átkos belviszályokkal, mely nem építene árkot és lövészárkot apák és fiak között, mely nem tisztelne aranyborjút félrelökött embermilliók, testvércsaládok kenyértelenségén. *Új nép* — melyet egységesít a Te szellemed, s melyet áldozati oltárhoz, szent megtéréshez vezet a Te apostoli lelked, családfői példád s amely új népet, ha kell, áldozati oltárra is helyez a hívó szózatod.

Szent István király, *ha Te egyszer eljönnél!* . . . *Újra nagyok lennének.* Milyen jó is nagynek, dicsőnek tiszteltnek lenni. Ilyen volt a Te néped! Milyen még ragyogott a Te dicsőséged. Melyben élt a Te szent lelked! Mi újra szeretnénk belőled nőni, büszkék lenni, mint a roskadozó, gyümölcsteli ágak a deréktörzsön. . . Szeretnénk bátrak lenni, mint a felriasztott oroszlán a sivatag rengetegében. . . *Szeretnénk sasok, turulok lenni és berepülni a magyar tájakat, a nagy világot, hogy mindenki lássa, érezze : él magyar, áll Buda még!*

Szent István király, *ha Te újra eljönnél*, való lenne remek énekünk: «Szép vagy, gyönyörű vagy, Magyarország, gyönyörűbb, mint a nagy világ» . . . Igen, szép vagy, mert nagy, dicső és gazdag vagy! Ezért leszünk mi egész emberek, a Te embereid!

Szent István király, ezért könnyörögj érettünk!

Szűz Mária rendeltetése.

Általában öröm szokott lenni, amikor a családokban megjelenik az újszülött polgár — királyi családoknál a nemzetek örömük kifejezésére ágyúdörgéssel fogadják a kis trónörököst. — Ha pedig valaki mint tudós, művész, politikus, felfedező, szónok, szent nagy szolgálatokat tett koroknak, népeknek, akkor hála-ból az utókor megüli annak a nagyembernek születésnapját, sőt 50—100—1000 éves fordulókön fényes ünnepségeket rendeznek megemlékezésül.

Ma is egy ilyen születésnap hívja egybe a világ kátholikusait. Nem egy hadvezér, nem egy király, nem egy tudós született ma, — hanem az édesanyák legboldogabbja — az Istennek választott teremtménye — ember, ki angyalokat megelőzött hívatásában, törekény nő, ki világot győzött meg szent Fiában, ki Golgotát állt ki fájdalmában, — és bünt-ördögöt tiport le kiváltságában. A mai nap — kisboldogasszony napja — *a Boldogásos Szűz Mária születésnapja.*

Megjelent az ószövetség komor egén — hol a félelmetes Isten vezette az embereket. Megjelent az isteni irgalom hajnalcsillaga, — melyről prófétált Izaiás próféta — útjelző lámpása — a világ minden tékozló fiáért és bűnös Magdolnájáért aggódó édesanya! — S melyről hallott a bűnbeesett Ádám-Éva — a proto-evangéliumban — eljött az első asszony — kit áldott-nak nevezett az angyal — s kit azóta Boldogasszony-nak nevez az emberiség.

I. *A mai ünnep az emberiség történetében az a nap,*

mikor az emberiség kihatástalan, sóvárgó tragédiája az ember számára apothéozissá, sőt isteni színjátékká alakul át!

*Az az Isten, ki angyaljelenésben megjelent Ábrahám-nál, — ki füstfelhő és tüzes oszlop alakjában, jelében közölte akaratát a választott néppel — személyes, vérségi kapcsolatot akart az érdemetlen emberiséggel. Emberi nyelven szólva : messze találta az Isten az eget a földtől, az embert az Isten lelkétől — ezért, hogy az ember előtt az élet remeklésének csodáit tegye lehetővé — *eljött az Isten az emberért* — hogy eltaláljon az ember az Istenhez. Az Isten útja azonban gyökerében fogta meg az ember tévelygését. Ki akarta fejezni: akarsz életrendet? akarsz megnyugvást? akarsz életcélt? akarsz békét magadban befelé? Akarod a jó emberek közösségét-társaságát magad körül — nézd, figyeld az Isten igaz otthonát, — a Kisboldogasszonyt, — ezt a szent talajt, kitől idegen, kinek ismeretlen a bűn, s ezért közel, vele, Benne az Isten!*

Ez a mai napnak nagy, hittani, dogmatikai igazsága. — *El akart jönni — s el is jött az Isten emberi testben közénk — de előre küldte a talajt, melyen keresztül érintkezik minden emberrel — ez az édes anyaföld — a Boldogságos Szűz Mária! Ezért félti Őt már születésében s védi az eredeti bűn fulánkjától — mintegy teremti a bűnök Szahara-sivatagában oázist — hová a bűnök koldusbotján elzarándokoljanak az emberek s ott közelségében megérezzék az elveszett paradicsom szent levegőjét és beoltsák magukat az istenszomjúság, istenkeresés nagy kincsével. Ezért mondja a zsoltár: qui me invenerit, inveniet vitam! . . .*

II. *E hittani jelentőség mellett van a másik, az erkölcsi nagy rendelése Mária születésének.*

Emlékezzetek, mikor a vízözön idején, az emberiség e hullámsírján járt Noé bárkája — s onnan kirepül a galamb — s visszatér az olajággal — jelezve — élet fakad a földön már, szűnt a hatalmas Isten haragja. Ez történik az újszövetség hajnalán, mikor a *Szentlélekisten a galamblelkű asszonyt odaadta a világnak s rajta keresztül tudtul adta minden embernek — a büntetés törvénye helyett új törvényt ad az Úr — a megbocsátás, a megváltás törvényét!* Haragvó Isten helyett jön a szeretet Istene, s hogy az emberiség könnyebben fogadhassa, az Isten kézvezetője a melegszívű édesanya!

A Boldogságos Szűz születésével a szív nemes világa vonul be a történelembe!... S valahol az emberi törekenység megakad a törvény hídján, ott mindig védelmet talál a szeretet karján!

Megjelent az optimizmus zászlaja a bűn miatt lekonyult fejű emberseregek közepette, erkölcsi újjászületés tavasza zsendült meg az enervált világban, hol egy szív életet dobbantott. Mint ahogy a gőzeke szánt végig a rögs földeken, úgy indul meg az akarat a jónak a birodalma felé, hogy a rosszat elhallgattassa!

Testvér! Korszerű ünnep — emlékezni a mai napon az emberiség romjai, rokkant lelkei közt megjelenő újszülöttről, a Szűzanyáról! Hisz szokták írók hasonlíthatni korunk romlottságait azokhoz az ítéletidőkhöz, melyeket «idők teljességének» nevezett el a történelem.

Tespedt, fáradt, kimerült, lelkében meglopott-megfosztott, kiüresedett embereket csak ideálok kelthetnek életre. Ezek között első helyen állt a kereszténység

kezdeté óta a Boldogságos Szűz eszményi előkelősége. — S ha a szentek 2000 éves galériáján akad meg szemünk, akkor a mindenszentek Királynéja, — ha az életben küzködők . . . akkor jön a keresztények segítése . . . ha . . . az elesett ember . . . jön a fájdalmas Anya . . .

A héroszi küzködés, a lélekbúvárkodás mélységei... mind-mind e bölcsőből indulnak . . .

Tanévnyitásra.

Most nyílik az iskolaév. Kettősen közel áll hozzánk és lesz kézenfekvő a feladat. Hisz ilyenkor büszke örömmel lépi át minden szülő az iskola küszöbét — akár első osztályba íratja gyermekét, akár utolsó év eredményét várja tőle. Bármennyire is sokszorozódjanak meg ilyenkor — főképp napjainkban — a gondok, ott él, ott dobog a szülők szíve-lelke mélyén az a nyugtalanító gondolat: embert akarok látni, nevelni gyermekemből. Kerüljön áldozatba bár, de iskoláztatnom kell őt.

Igen, iskola és szülők, nevelők és gyermekek, ez a mi mai témánk.

I. Veni Sancte-ra gyűlnek össze tanév elején az iskolások: tanítók és tanulók — szülők és gyermekek. *Miért?*

Mert nem lehet szerencsés életpálya az, melynek kezdetén és végén nincs ott az Isten! Minden iskolaév egy futam az élet tartamából . . . Tréning az élet nagy mérkőzéséhez. Azokhoz a külső erőkhöz, melyeket úgy hívunk: tehetség, szorgalom, anyagi keretek, gondtalanság — nélkülözhetetlenül kell a hitnek a szava: «nálam nélkül semmit sem tehettek!» Ez a legelső, beleállítani a gyermeket a theocentrikus: az Istenre irányuló nevelésbe.

Egy híres német tudós (Lippert S. J.) a házasság szentségét mindjárt az Oltáriszentség után teszi. Mert hasonlóságot lát Krisztus teste és a gyermek között. Az Isten végtelen szeretetéből felvette az Isten Fia az emberi testet és lett Istenember, — így a szülők szere-

tetének záloga, eredménye a gyermek. Ha egy gyermekre nézel, jusson eszedbe Krisztus, ki az Isten és ember szívét fogta egybe — ugyanígy tartja a gyermek egyik kezével apja szívét, a másikkal az édesanyját, — azok összetartozását megerősítve, biztosítva.

II. *A gyermeknek ebből a helyzetéből következik a vele való bánásmód is.* Ugyancsak Krisztus jelölte meg ezt is: *«amit egynek e kicsinyek közül tettetek, nekem cselekedtetek».*

Minden tanterem fölé, minden tanító, tanítónő, szülő szívébe fel kellene ezt írni aranybetűkkel, hogy valahányszor megfogjuk a tanterem kilincsét vagy benyitunk a diákszobába, átre megjen lelkünkön a felelősség szava: *«amit egynek tesztek e kicsinyek közül, nekem tesztek.»*

Ezért legyenek a gyermekek gondjai a mi gondjaink: nevelőké és szülőké, felnőtteké egyaránt! Ezért is imádkozzunk a tanévnyitó szentmiséken: hogy *le tudjuk másolni Krisztus vonásait*, nagy akaratát, közös feladatunkat: tudjuk felmutatni a gyermekekkel való érintkezésnél a türelem verejtékeit, az aggodalom könnyeit, az áldozatos szeretet sebeit, — akkor fog a gyermek hinni — mert megérzi azt — s lesz előtte a szülő és nevelő a legnagyobb tekintély. Annál is inkább, mert ne feledkezzünk meg Krisztus ama példabeszédéről, mely a konkolyról szól . . . Honnét a konkoly? *«Ellenséges ember cselekedte azt»* — míg mi aludtunk. Lelkipásztor, pedagógus, nevelő, tanító, szülő — örködjék az Isten magvetésére, a gyermek-sereg felett, — necsak úgy, mint a madárijesztő az elvetett mag felett — értem alatta azokat, kik üres szívvel, a tanítókra átruházott nyugodtsággal, esetleg

innen-onnan merített világnézeti rongyokkal felcicomázva éktelenkednek, hanem azzal a felelősséggel, hogy egy sem veszhet el azok közül, kiket Isten a szülők, nevelők gondjaira bízott!

III. *A harmadik gondolat : a szülői ház és az iskola legyen teljes összhangban.* Nemcsak úgy, hogy a szülő bemenjen olykor-olykor érdeklődni, hogy tanul az ő csemetéje — kit talán a legjobbnak és legsikerültebb gyerekek gondol, mióta a világ fennáll — hanem főképp úgy, hogy ne rontsa le az otthon, a szülői ház azt, amit az iskola felépített!

a) *Az iskola fegyelemmel nevel! És az otthon?* Minden iskolai igyekezetet tönkretesz a szülők helytelen — mondjuk — majomszeretete gyermekeik iránt. Azt mondják, a majom megtudja ölni kicsinyeit, anynyira ölelgeti őket. Hogyan? Hát szeretetből is lehet gyilkolni? Igen! Megölheti a szülő gyermeke lelkét, tönkreteheti akaratát — és ez már ott kezdődik, hogy sokszor a 3—4 éves gyermek kis zsarnok, ki dül-fül, prüszköl, toporzékol, — két felnőtt ember pedig, kiket úgy hívnak, hogy szülők, megijedten hajlong, kapkod, rohan, hogy teljesítse a kis drága bálvány minden ostoba szeszélyét. Testvér! Mi is történt Keresztelő Szent Jánossal? Heródiás örült kérését Heródes teljesítette . . . levétette Szent János fejét!

Jobb, ha a gyermek sír kis korában a szülők miatt, minthogy a szülők sírjanak gyermekeik miatt azok nagy korában!

b) *Az iskola nevel felügyelettel is.*

Azt mondja Szent Pál : «Ha valaki övéire, s főképp házanépére gondot nem visel, az megtagadta a hitet, s alábbvaló a hitetlennél». (Tim. I. 5. 8.) Jaj, mintha

Szent Pál ismerte volna azokat a modern nőket, kik talán asszonyok, de nem anyák — kik talán sokat gyűléseznek, zsúroznak, színházaznak, olykor kutyuskákat babusgatnak — de gyerekekkel törődni ? ah, arra nincs idejük!

És ha a szülő figyelme, felügyelete kiterjed odáig: zongora, német, francia, gyorsírás, tánciskola, külön torna mind-mind jól menjen, — akkor arra is terjedjen ki érdeklődése, hogy lelke is van a gyermekének! S ne mondja egy szülő sem, «hisz eleget tanul a hittanórán», hanem elsősorban az otthonnak jó példájával, a szülők vallásos, gyakorlati életével, komoly intéseivel, figyelmeztetéseivel hassanak oda, hogy amit a hittanóra épített, azt a környezet le ne rontsa.

Testvér! *Krisztus még a halott gyermeket is élve adta vissza anyjának!* (Naim.)

A te gyermeked még él!

Egyik római hölgyet, Cornéliát meglátogatta barát-nője Capuából . . . mutogatja ékszereit — Cornélia előhívja gyermekeit: «ezek az én ékszereim!»

Mint ilyeneket féltsük, neveljük, őrizzük.

Tanévnyitáskor.

Néhány nap mulva korán reggel lázas sürgés-forgás lesz sok családban, tömérdek aprónépség és serdült ifjúság lepi el az utcákat, megnyílnak az iskola kapui s mint mondani szoktuk, megkezdődik az új tanév. A gyerekeket az iskolák vezetői elviszik a templomba s ott évnnyitó istentiszteletet tartanak, eléneklik a Jöjj el Szentlélekistent, a Veni Sancte Spiritust . . . Ezen a mai vasárnapon, amikor az iskolaévnnyitásának láza előreveti árnyékát, *beszélni fogok nem a gyerekek, hanem a szülőknek Veni Sancte-járól, a szülőknek évnnyításáról . . .*

A szülőknek Veni Sancte-járól, kik mindig, de ilyenkor érzik különlegesen, hogy kis gyermek kis gond, nagy gyermek nagy gond . . . kik érzik, hogy egy gyermek kevés gond, több gyermek sok gond !

A szülők Veni Sancte-járól, kik hosszú tapasztalati éveken megtanulták már talán saját kárukon, de mindenestre komoly példák, hogy mily nagy érték az iskola, s milyen fontos lépés az, mikor az ember elsőbe beiratkozik s elhagyja gyerekes játékszereit, hogy gyűjtsön az élet vándortarisznyájába valamit abból, amit tudásnak nevezünk . . .

Beszélek a szülők Veni Sancte-járól, kik jobb időkben jártak még iskolába, mint a mai gyerekek, s mégis a nehéz idők megtanították arra, hogy nem elég sokat tudni, vagyis azt hinni, hogy a magunk lábán is elég járni, hanem bizony elengedhetetlen dolog becsületes lelkiismeretességre nevelődni, jellemet faragni — mint

a magyar helyesen mondja — embert csinálni a gyerekből, kinek mindennapi szorgalma mellett is ott ragyog álma felett az igazság : Isten nélkül semmit sem tehetünk !

I. Az első, amit a szülők Veni Sancte-ján szeretnék mondani : *Térdelj le, te kedves szülő, édesapa és édesanya az Ur Jézus Krisztus elé s most egy pillanatig ne gondold arra, hogy jut-e pénz a tankönyvre, mennyi lesz a tandíj, hogy fog tanulni a fiad, a lányod? . . . Most ne gondold arra, kap-e állást, ha végez? Fogják-e szeretni tanítói, tanárai? . . . Hanem most gondold arra, milyen gyermeked lelke, mikor belép az iskolába? Mivé neveltetted eddig, ha okosan szeretted őt vagy nem csináltál-e belőle házibálványt, kinek mindent megengedtél, mindent elnéztél, kit a fejedre engednél nőni? . . . Milyen gyermekednek a lelke, melyet Isten reád bízott s melyet haláloznál számonkér tőled? Figyeljétek csak : nincs kedvesebb jelenete az evangéliumnak, mint mikor a fáradt Krisztushoz elviszik a szülők gyermekeiket s kéri, hogy áldja meg őket . . . Sőt, amikor a felnőtt apostolok az elsőségen versenyeznek, közéjük állít egy kisdedit és azt mondja nekik : ha nem lesztek olyanok, mint a kisdéd, nem mentek be a mennyeknek országába . . . Majd azt is mondja : aki megbotránkoztat egyet a gyermekek közül, nem megy be Isten országába ! . . . Ime, tehát Isten jogot tart s féltékeny a gyermekre !*

De továbbmegyek, testvéreim ! Ha azt kérdezed magadtól, hogy milyen a gyermeked lelke, ne felejtsetd el : *épen ez a lélek lesz összekötő kapocs az iskola és családi otthon között ! . . .* Sok szülő, előkelő és szegény egyaránt azt hiszi, persze tévesen, hogy amikor a gye-

rek elmegy iskolába, tíz hónapig nincs rá gond, mert majd megnevelik a tanítók és a tanárok . . . Hát hiszen sok igazság van ebben, de csak félig ! Mert a gyermeknek odahaza tovább kell nevelődnie és a szüleivel nemcsak akkor találkozni, ha az asztalhoz ülnek vagy aludni készülnek, hanem *a családi életnek olyan levegőt kell lehelnie, hogy ne rontsa le azt, amit az iskola épít !* S hiába adna meg a szülő minden szép ruhát és minden tankönyvet és minden zsebpénzt gyermekének, ha elfelejtené, hogy elsősorban jellemfejlődését kell gondozás alá venni s gyermekére büszkének kell lenni !

Iskolai év alatt, testvéreim, nem szűnik meg a szülők felügyeleti joga, sőt kötelessége gyermekeik felett. Hány gyermek azon a címen, hogy barátjaihoz vagy barátnőihez megy, elmegy hazulról és a késő este veti haza. Közben nevelődik . . . de hol? . . . Az utcán, a moziképek, a rossz társaságokban ! Ha otthon számonkérlik, megtanul hazudni, megtanulja az időt agyonütni, a leckét letagadni s mikor baj van, a szülők a legnagyobb idegességgel veszik tudomásul, hogy az ő egyetlen, szorgalmas, példás gyermekük ellen kifogás is van . . . Honnan van az, hogy Németországban a kiskorúak bírósága által egy év alatt 40.000 kiskorú gyermek ítéltetett meg? Honnan van az, hogy nálunk is ezrekre megy a kiskorú bűnözők száma? . . . Sokat lehet a nyomor lapjára írni, de nem mindent. Sőt éppen a bűnügyi statisztika mutatja ebben a meg lehetőszen súlyos időkben, hogy a tettenért bűnözők közül a legkevesebb olyan, akinek semmi keresete nem volt, ellenben az igazi szélhámosok és gonosztevők anyagilag biztosított életkörülmények közt éltek . . . Hogy csak egyet említsek, a nemrégén kivégzett kom-

munista szervező, Sallai, nyolcszobás lakásban lakott. Honnan van ez? A nevelése nem volt vallásos . . . Mennyire meg tudom érteni *Windhorst Lajost*, Németország egyik nemrégi nagy vezérpolitikusát, akit mikor megkérdezett egy hölgyismerőse, hogy milyen fényképet szeretne tőle emlékül eltenni, Windhorst azt felelte : *Abban a helyzetben vetesse le magát, amikor gyermekének kezét imára kulcsolja, ez a legjobb helyzet, amit egy anyának részéről elképzelni tudok*. Éppen azért, mennyire értékelni kell a szülőknek is, hogy nálunk vallásos alapon megy a tanítás, sőt vannak ifjúsági egyesületek, melyek egyenesen a jellemképzést szolgálják, mint a cserkészet, a kongregációk, a kicsinyeknek a szívgyárda, a Jézus Szíve gyermekszövetség.

Viszont, testvéreim, micsoda szemfényvesztésnek látja sok gyermek az életet s valóságos tragédia megy végbe lelkében, mikor odahaza látja és hallja, hogy apja káromkodik, sohasem látja őt imádkozni, jön a húsvéti gyónás, az apa nem megy . . . Milyen szomorú, hogy egy iskolás gyermek odaáll anyja elé s azt mondja : «Szeretnék olyan nagy lenni, mint apám, mert akkor már nem kell imádkozni !» . . .

Testvéreim, ha igaz, már pedig az élet igazolja, *az alma legtöbbször nem esik messze a fájától, akkor vigyázatok s neveljétek gyermekeiteket*, de ne lelkük kárára, hanem Isten szeretetére és saját tisztességtekre !

Jusson eszetekbe a mai napon a Boldogságos Szent Szűz, ki odahajolt a betlehemi bölcső fölé s kérdezte lelkében : mi lesz a gyermekből? . . .

Jusson eszetekbe *Szent Monikát*, ki 18 éven át könnyörgött Istenhez fiának, Ágostonnak megtéréseért !

Jusson eszetekbe *Szent Erzsébet*, kit mikor éjtszaka

fejedelmi házából kiűztek három gyermekével, nem az utcára ment jajgatni, hanem bement a templomba Istenhez könyörögni . . .

Jusson eszetekbe *Blanka, IX. Lajos francia király anyja*, ki sokszor mondta gyermekének : gyermekem, egy anyának minden bensőségével szeretlek, de inkább akarnám, hogy halva feküdj lábam előtt, mintsem hogy meghalljam, hogy egyetlenegy halálos bűnt elkövettél.

És jusson eszetekbe *Anglia híres kancellárja, Morus Tamás*, aki mikor már a nagy birodalom első kancellárja volt, napi munkája előtt letérdelt atyja előtt és kérte apai áldását !

Testvéreim! Hol tartunk mi ettől? . . .

II. *Testvér!* A második gondolatom ma, *gondoljuk magunkat előre 20—25 esztendővel, amikor azok a gyermekek, akik most iskolába mennek, már az élet széles országútján fognak járni*, ki irodába, ki műhelybe, ki kézzel, ki ésszel keresve a maga kenyerét ! Lehetne-e szülőnek jobb kívánsága, törekvése, minthogy boldog időkét éljenek a gyermekek? Nemde ezért fáradozik minden szülő? Nemde azért akar valamit szerezni, hogy gyermekeinek ne kelljen semmiből kezdeni? . . .

Hát, testvéreim, milyen lesz az a kor, amelyben a jövő nemzedék fog élni? . . . Milyen, . . . Olyan, amilyenné nevelődik ! Úgy-e. a saját korunk nagy példákat hoz fel arra, *mit jelent, mikor egy-egy nép elveti az Istent, ledönti a trónt, elűzi a tekintélyt, forradalmasít mindent* . . . Még élénk emlékezetben van a magyar forradalom . . . az orosz szovjet, a spanyol és mexikói véres üldözések . . . Itt van a pénznek szörnyű háborúja a szegénységgel ! Itt van szemünk előtt a nagy munkanélküliség ! . . .

Értsük meg, mekkora ereje van ilyen nehéz időkben a hitnek ! . . . Ha hitem nem volna, már régen elpusztultam volna . . . mondhatja rengeteg ember. Nem a százholdas földbirtokok, nem a bankbeli pénzek, hanem az iskola és otthon közös törekvésein megnevelt nemzedék az igazi kincsei a nemzetnek s boldogsága a szülőknek.

Ezért imádkozzon, erre a munkára kérjen isten-áldást szülő, nevelő és gyermek egyaránt.

Szent Kereszt felmagasztalására.

Amerre a keresztény embert útja vezeti, hegyeken-völgyeken át, országutak mentén és szántóföldek szélén, templomok tornyán és temetőkertekben, mindeütt találkozunk a szent kereszttel. Szerepel mint nyakék; ott van a katolikus iskolák és intézmények, irodák, szobák falán és ami a legfőbb, 2000 év óta millió és millió ember, egészséges és haldokló, ifjú és öreg, nő és férfi kapaszkodott a keresztfa erejébe, a rajtafüggő Krisztus vérző sebeibe.

Miért?

I. *A szent keresztfa az emberiség üdvösségének fája.*

Bármilyen nagy harc is folyik Krisztus körül a kereszténység megszületése óta, mégis — szinte megfoghatatlan titok — a történelem az Ő keresztjének diadalmas történelme. Hiába születnek ellene nagy, de pogányul gondolkodó elmék. Hiába kelnek fel ellene nagy hatalmak, mint a török félhold volt. Hiába vállalkoznak vallási forradalomra az eretnekek, hogy megkisebbsítsék a kereszt fényét. Hiába feslik az erkölcs és ölti a csúfság ruháját az erkölcsi szépre. Hiába tűz és vas, kard és tömeghatalom, hiába üldözés és börtön; *a keresztfa áll!* Sőt, mikor azt hiszik róla, hogy ki-döntötték, akkor zöldel fája legéletképesebben az emberek szívében.

Azért van így, mert *a keresztfán függő Krisztus az emberiség legnagyobb jótevője.* Ott segített, hol az emberi tehetetlenség a legnagyobb volt. Ott emelt fel,

hol az emberi elesés a legszörnyűbb volt. Ott adott új életet, hol az emberiség a halál lekötöztetve volt. Hol volt mindez? . . . A bűnnek, a lelkiismeret világának romjaiban. Elméletek, bölcselkedések, okoskodások, nem hiányoztak, mint a jótanácsok, hogy a bűn világába bevilágítsanak az emberek. De az értelem minél mélyebbre hatolt, az emberiség rokkantsága annál borzalmasabban mutatkozott be. Segítség nem érkezett. S ha valaki vagy egész rétegek belecsaptak volna abba a végletbe, hogy az anyagba bújva csak e világ élvezeteinek próbáltak volna élni, szintén nem segítettek volna, csak a kiábrándulás lesújtó fájdalmát növelték volna . . . Ide más kellett. *Ide Krisztus kellett! . . . Krisztus, aki lehajoljon a lázas szívű és hencegő ember fejéhez s megmutassa neki a Golgota véres tettét!* Azt a cselekedetet, mely rádöbbsen az embert arra, minden bajnak a földön egyetlen oka van s ez a bűn. De ráeszméltesse arra is: minden bűnnek egyetlen ellenszere van s ez Krisztus kereszthalála, a megváltás nagy ténye.

Mondhat a modern ember mindent Krisztusról. Mondhatja, Krisztus forradalmár volt abban a helyes értelemben, hogy kiforgatta az évezredekre berendezkedett pogány világot sarkaiból és az erkölcsi törvényei által új alapokra fektette társadalmak berendezkedését, melynek eredménye a kereszténynek nevezett kultúra és civilizáció.

Mondhatja a modern ember Krisztusról, hogy kommunista volt. De nem abban a romboló, véres értelemben, mint ahogy a szó hangzik. Hanem úgy, hogy gazdagot és szegényt a testvérjobb megáldásában kötelezett arra, amire Szent Pál figyelmeztette a világot: «egy-

más terhét cipeljétek», s ahogy maga Krisztus követelte: «szeresd felebarátodat, mint önmagadat!»

Mondhatja valaki Krisztusról, hogy bölcs ember volt. Igaz lehet ez is. De nem minden! . . . *Azt kell mindennek előtt és mindennek felett látnunk benne, Megváltó volt!* Azért jött, hogy kereszthalálával az Isten irgalmát ráborítsa az emberiségre és az Isten áldó kezét felemelje a történelemre. Erre a tényre elég lehetett volna a betlehemi jászol Krisztusa is. Elég lehetett volna a 12 éves Jézus is és a názáreti ács munkás is. Elég lehetett volna a három évig prédikáló és példányújtó Krisztus is. Ő azonban többet akart! A szeretetnek olyan megnyilatkozását adta, amilyen felejthetetlen legyen. Az emberérték olyan mértékét adta, hogy az minden földi formát meghaladjon. Az embersorsnak olyan kimerülését mutatta, hogy az örökre vonzó legyen. Ez a szent keresztfa!

II. *A szentkeresztfa az emberiség küzdelmeinek ereje!*

Sokféle küzdelem van. *Van küzdelem a kenyérért.* Modern, borzalmas, véres háború ez. Az önzés kapitalista sáncai és a nyomorúság véres lövészárkai vihar-szeleket fujnak korunk társadalmára. Odaáll Krisztus keresztje a két tábor közé és hirdeti: *Emberek, álljatok meg, tegyétek le a fegyvert!* Egyik fél tegye le az aranyat, a másik a kalapácsot és fegyvert! Egy érték van s ez az élet! Az Isten adta, becsüljétek meg. Az Istené az élet s ezért egymásban védjétek. Elsősorban a megosztott kenyérrel, mert Isten az élők Istene, ki nem hullahegyeken, hanem egészséges emberekben akarja felépíteni az Atya országát. *Nem aranyon — mint Szent Pál hirdeti — váltott meg, azaz szerzett vissza benneteket Krisztus Istennek, hanem a legdrágább kin-*

csen, a véren! Ne csapoljátok le az emberiség véré, hanem az igazság és szeretet tömlőiből töltsétek meg az élet ereit s ne egymás ellen, hanem egymásért küzd-jetek!

Micsoda erő ez a szent keresztfa!

Krisztus után 368-ban pillanatok alatt rommádólt Nicea városa. Tömegek váltak halottakká a romok alatt. Kínos órákat élt át a helytartó is, Cezarius. A nagy baj-ban egyszerre fényes lesz előtte az életcél. Elgondolja: «Isten veled, hiú világ. Más házat fogok, építeni magam-nak» . . . Elhatározta, Istennek szenteli életét. De pár nap múlva meghalt. De már rajta volt az új kereszté-nyek fehér ruhája . . . Igen, *reszket körülöttünk egy egész világ, ki tudja, mikor temet romjai alá talán száza-dókat* az a szörnyű, forrongó láz, mely ma világszerte pusztításra készül . . . Egy biztos: *a kereszt túléli vala-mennyit!* Menjünk azért a kereszt lobogója alá!

Van küzdelem, mely azért folyik, hogy fogyjon a rossz és szaporodjon, győzzön a jó a világon!

Szent küzdelem ez. Ezért küzd a szűzlelkű leány a pokoli nagyváros erkölcsileg zavaros világában. Küzd az ártatlan fiatalember a vér és ösztön romboló kitöréseivel és a csábítás ezer és ezer formájával. Küzd az édesanya gyermekeiért és családja jólelkűségeért éjt napallá téve. Küzd az édesapa, hogy családjának jobb legyen . . . Küzdenek egyesületek és társadalmi akciók, hogy minél több embert a rossz környezetből kimentve, átadjanak mint hasznos tagokat az emberiség szolgálatának . . . Küzdenek józan életű államok, hogy mentse az új nemzedéket . . .

Ezekhez a küzdelmekhez kell sok minden. Kell pénz, kell jószív, kell önfeláldozás, kell tisztéséges meg-

élhetés . . . de mindez nem elég! Ide is Krisztus kell !

Krisztus kell, ki a keresztfán megnyitotta szívét és onnan megindította a szentségek hétágú szent folyamát és az ember minden vállalkozásához odaállított egy szent forrást, egy szentséget, hogy az ember állapotbeli kötelességeit ne csak egyszerűen elvégezhesse, hanem oly jól végezze, hogy belőle szent lehessen!

Valamikor Aquinói Szent Tamás megélte azt, hogy mikor írásait befejezte és a kereszttől leborulva imádkozott, föléje hajolt Krisztus a keresztfáról és azt mondta neki: «jól írtál rólam, Tamás!» — ez az életcél. Mindenkinek szent törekvése legyen: elmondhassa Krisztus egyszer: jól éltél a világon, fiam. Azaz a szent keresztfára üdvözít téged, gyermekem!

III. A szent keresztfára program a történelem végéig!

Nemrégben Berlinben járt egy japán tudós, aki azt jelentette ki: nem értem, miért küldenek ki Japánba, Tókióba misszionáriusokat, hiszen Berlinben is van elég sok pogány. Igen, ezt el lehet mondani minden városról, minden faluról . . . De jól van ez így?

Rajtad is áll, testvér, hogy ne hulljanak az emberek el a kereszttől, ne töredezzenek le fájáról, hanem belőle éljenek s erőt merítsenek. Hisz a társadalom nagy családja nemde a kis családokból kinőtt emberekből tevődik össze? . . . Ha ez így van, akkor annak kereszténytelensége visszavet a családi szentélyek rombadőlésére! Itt kezd a kereszttel programját!

Először is légy meggyőződve és fanatikus hittel valdd : nincs más név, melyben üdvösségünk lehetne, mint az Úr Jézus szent neve. Gondolkozással, érzésvilágoddal, beszédeiddel és főképp cselekedeteiddel ne jussanak ellen-

kezésbe a szent kereszt krisztusi erkölcsi elveivel, hanem hirdesd fennhangon, hogy az emberiség emberrengetegeiben minden fa kidől, csak egy marad kidöntetlen. Ez az örökzöld fa, melynek árnyékában pihenhet meg a fáradt vándor, a halálban költözködő madár, az ember . . . ez a fa Krisztus szent keresztfája.

Fontosabb a szónál, hogy most, amikor az «istentelenek világszövetsége» arra vállalkozik, hogy keresztet döntögessen és népek életét az istennélküliség anyagelvűségére építi s erre szövi politikai hálót, gyilkos szerződéseit, igazságot és jogot tipró államberendezkedéseit, most légy résen! *Krisztus frontja az élet és jövő frontja. Krisztussal mindig többségben vagy!* Ez a tudat volt a szentek légióinak, a történelmi nagy vállalkozásoknak alapigéje. Látszólagos sikert érhet el minden bűn, azonban próféciaja, jövő számára mondanivalója csak a kereszt Hősének van !

A szent keresztfa program az életszentségre, program a kereszteshadjáratra minden más vallási irányzattal szemben, hogy a sok millió pogány eljusson Isten országának ajtajához; program az egész világnak megváltásához, hogy Isten terve győzzön minden sátánizmussal szemben s egykor dicsőségben ragyogjon az üdvözültek homlokán.

Szent Gellért püspök és vértanu napján.

Holnap van Szent Gellért püspök és vértanu napja. A magyar történelemnek emlékezetes eseményeit idézi föl — azokat a nehéz időket, amikor a pogány, durva, nyers magyarból kultúrembert kellett faragni. Adva volt a nagy cél : vagy pogány harcos marad a magyar s akkor elpusztul, vagy átveszi a kereszténység ember-nevelő elveit s akkor virágzó néppé lesz. Ez az életcél vért és vértanuságot kívánt — ennek a nagy térítő-nevelő munkának lett áldozata Szent Gellért is. Benne a nemzet nagy nevelőjét kell meglátnunk — s a nemzetnek nemcsak vértanuságával tett nagy szolgálatot, hanem azzal, hogy nevelte Szent Imrét s ezáltal az ifjúság életcélját remek példában mutatta be.

Mint emlékeztek, ma egy hete ugyancsak a nevelésről beszéltem a Veni Sancte-val kapcsolatban. *Feleltünk arra a kérdésekre : tanító és tanuló, szülő és gyermek milyen viszonyban legyenek s a szülői tekintélyt mi által őrizték, biztosítsák.*

I. Ma újból ezt a témát hozom : beszélek arról 1. *a jó nevelés első feltétele a gyermek hibáit gyökerükben orvosolni.*

Akadnak szülők, kik azon csodálkoznak : hát a gyermekeknek is vannak hibáik? *És ha sokan elismerik is odahaza a gyermekek gyengéit, de mások előtt — azt már nem.* Megszoktuk már, hogy a szülők himnuszt zengenek drága csemetéikről, de azt, hogy a szülő azt mondaná a tanítónak vagy a hitoktatónak, ilyen vagy olyan hibájáról szoktassa le a gyermekemet, ez aztán

igazán ritka ! Pedig mennyire megkönnyítenék a nevelő munkáját, ha az korán megismerné a gyermek gyenge oldalait és időben nyesegetné annak vadhajtásait. Így azonban sokszor évek telnek el, míg a gyermeket megismeri a tanítója — pedig azalatt már megnyit lendíthetett volna rajta. Úgy vagyunk ezzel, mint *a sebes hegyi patakkal*. Későn van már akkor emelni gátakat, mikor tombol a vízáradás és átázott a talaj — sokkal fontosabb, hogy a forrásnál gondoskodjunk a vízmennyiség szétosztásáról, nehogy egy irányban törjön előre romboló erejével. Sőt sokszor hasznos munkába lehet fogni a vadvíz nyers rohanó erejét — gépek hajtása által kultúrtényezővé avatódik a veszedelmes víztömeg. Így vagyunk a gyermekkel is !

Úgy-e, *milyen döbbenetes*, valahányszor *egy-egy diák-szerencsétlenségről olvasunk*. Mikor öngyilkos lesz a leány vagy a fiú, mert pl. megbukott vagy kitiltották az iskolából — s nem mer hazamenni ! Pedig mi más ez, mint az őszinteség hiánya vagy helyesebben, a gyerek kisebb-nagyobb hazugságainak borzasztó csődje. *Nem mer helyt állni s nem bírja elviselni a súlyos szégyent vagy büntetést, mert nem szokta meg sorozatos hibáknak őszinte, nyílt megvallását.*

Így vagyunk sokszor a gyerek más rejtett hibájával, melyet elsősorban a szülő, az édesanya van hivatva felismerni, leleplezni, gyógyítani. Van egy híres német *költemény a vándorlegényről*. Arról szól, hosszú távollét után hazatér falujába a vándorlegény, senki sem ismeri meg, sem barátai, sem menyasszonya. Szomorúan ballag kifelé a faluból, ekkor a templomtéren jön vele szembe az édesanyja.

«Keblére hull a vándornak zokogva,
Én édesfiam! — egyre ezt zokogja.
Hév nap hiába barnította meg,
Megismerték az anyai szemek.»

Igen, a szülői szemnek mélyebben kell látnia minden más szemnél. Látnia kell, mi van az arc, a tekintet mögött, mégha elváltoztatta is a por, az idő, a tévelygés, a bűn. A szülő számára a megváltozott gyermek köszöntéséből is a régi bölcsőkornak hangja csendül ki, mely most a hibák között fokozottan tud aggódni s *ha keményen is, de szeretettel tud ítélni*, hogy gyermekét az életnek, a társadalomnak, a jóért való lelkesedésnek megmentse.

De, testvéreim, ezt a nevelést, *a hibanyesegétést már egészen kicsi korban kell kezdeni!* Ne gondolkodjék senki úgy, miért bánthanám, miért vonnám el egy s más dologtól gyermekem — *majd megtanítja az élet, majd észretér később — mi más ez, mint a gyermek nekitaszítása annak a világnak, melyben saját kárán, de igen sokszor nagyon későn tanul az ember.*

II. De a nevelésnek ez csak a negatív oldala. *Nem elég csak a hibákat észrevenni, hanem gyakoroltatni kell az eredményeket!*

Vegye észre a szülő minden gyermekében, még a csendes természetűben is azt, amit a költő mond: *ront vagy javít, de nem henyél.*

A gyermek, az ifjú — legyen fiú vagy leány — tenni akar. Őt tétlenségre kárhóztatni vagy örökké azt hangsúlyozni, ezt ne tedd, azt nem szabad, teljesen elhibáztott nevelés volna!

Gondoskodjunk a gyermeknél arra, mit tegyen s akkor nem lesz ideje arra, amit nem szabad megtennie!

Miért?

Mert, k. hallgatóim, ime egy kis példa : *Nem messze Lyontól van egy kis francia falucska, Dardilly. Az egyik földművesnek, Vianney Máténak kis fia, János, sokszor nézte a falun átmenő, átmasirozó katonákat s a tűzértisztek közt az akkor 27 éves barnahajú alhadnagyot, Napoleont.*

A kis földművesgyerekből Isten szolgája lett, lobogó fáklyája isten- és emberszeretetének, akit az Egyház a szentek közé emelt. A fiatal hadnagyból a híres Napoleon lett, aki mérhetetlen hiúságból és fékezetlen szenvedélyből barátait, feleségét, hitét feláldozta, milliók vérével öntözte Európa földjét — s 54 éves korában gyomorrákban halt meg számkivetésben Szent Ilona-szigetén. «Soha embert annyira nem gyűlöltek és félttek, mint őt» — mondja a történet írója. *Ime két ember útja!* Mind a kettő az élet hídjára volt ráállítva, — az egyik csak átment rajta, a másik épített rá örökkévalóságot. Mind a kettő mindent feláldozott — *egyik önmagáért, másik Istenért!*

Ime, mit tesz az, mikor a szülők irányt szabnak gyermekük törekvéseinek! . . . Mikor abban a szörnyű, kavargó örvényben, melyet életnek nevezünk — a szülő Istentől természeténél fogva neki juttatott jogánál, helyzeténél, felelősségénél fogva nemcsak figyelemmel kíséri gyermeke testi, egészséges növekedését, hanem törődik azzal: *növekszik-e bölcsességben és kedvességben Istennél és embereknél?*

Benne él-e lelkében a jóság gyermektársai iránt ; fejlődik-e fogékonysága a megbízható becsületesség iránt? Érzékeny-e a lelkiismerete a cselekedetek után a felelősség iránt?

Jóság — becsületesség — felelősség — több ez, mint minden szaktudomány, *mert bennük ragyog a jellem,* viszont a száraz tudás lehet, mint a jégcsap, mellette meg lehet fagyni !

Ime, k. hallgatóim, határtalan területe kínálkozik az életnek, melyet meg lehet és meg kell hódítani, ha a gyermek akaratvilágát a cselekvés terén a jóra rá-
irányítjuk.

Krisztus-király ünnepén.

(Október utolsó vasárnapjára.)

Krisztus-király ünnepén előttem áll az a hatalmas, megrendítő ténye az evangéliumnak s magának a világtörténelemnek, amikor Krisztus ott áll a zsidó tömeg középpontjában, mint vádlott Pilátus udvarán. «*Király vagy-e, te?*» — hangzik a kérdés az uralkodó ajkán, miközben cinikusan vár a szenvedélyében féktelen tömeg. Krisztus világfölényes öntudattal válaszol. Világosan, röviden, mint máskor, mikor minden kétséget kizáróan megfelelt a ravasz kérdésű farizeusoknak. «*Te mondad, az vagyok!*»

«Király vagy-e, te?» és «Te mondad, az vagyok!» — két mondat, mely azóta végigzúgott a történelem minden nagy eseményén, végigmorajlott minden nép lelkén. Két mondat, mely 1900 év óta csinálja a történelmet és «vagy-vagy!» álláspontra hívja fel az emberiséget. Vagy elfogadja egy kor, vagy ellene van, de közömbös nem lehet iránta. Vagy elismeri valamely nép, vagy hadat üzen neki, de következményei elől ki nem térhet. Vagy hódol neki az egyes ember, vagy összetörik e hatalom alatt, de számolni kell vele.

1. *Krisztus valóban király, hirdeti a történelem.*

Olvasd, testvér. a Szentírást. Az ószövetségben Jeremiás azt mondja Róla: «országolni fog». (23, 5.) A 2. zsoltár szerint «megkapja birtokul a föld határait». Mikor az angyal köszönti Szűz Máriát, világosan azt hirdeti Krisztusról: «az Úr neki adja Dávidnak, az ő atyjának trónját és uralkodni fog... mindörökké». (Luk. 1, 23.) Azt írja Szent János: «a föld királyainak

fejedelmé» (Titk. jel. k. 1, 15) és Szent Pál : «az Atya Őt rendelte mindenek örökösévé» (Zsid. 1, 2), majd pedig : «a világ végén minden ellenségét az Atya lábai elé teszi». (Kor. I. 15, 15.) És mindezekhez az a vallo-
más, melyet félremagyarázhatatlanul mondott Pilátus-
nak: «Igen, király vagyok!» (Ján. 18.)

Gondold végig a történelmet. Kutasd azt a kőbe
vésett multat, melyet az ásatások napfényre vetnek.
Beszél Babyloniáról, a fáraók Egyptomáról, hatalmas
római és görög multról, császároknak hallatlanul nagy
hatalmáról, büszke Napoleonokról... hol vannak
mindezek? Emlékük a mult poros köteteiben él már
csupán s alig tud róluk több ember, mint azokról az
öslényekről, melyek a messze évezredek elején járták
a világ ősrengetegeit s aztán kipusztulva csupán mú-
zeumi leltárgyak lettek!

*Figyeld a korok gondolkodásának mélyszántású irá-
nyítóit, a bölcselkedőket elméleteikkel együtt.* Mikor ítélsz
életrevalóságukról, nemde eszedbe jut önkéntelenül
a szentírási Ananiás és Zafira? Mikor az apostol
megkérdezte őket, mennyiért adták el vagyonukat ős-
keresztény szokás szerint, hogy aztán a szegényeknek
juttassák, egymásután hazudtak. S akkor előbb Ana-
niás esett össze, mivel a Szentléleknek hazudott —
mint az apostol megjegyzi — majd utána Zafira s oly
találóan, de oly végzetesen mondja a Szentírás, azok
az ifjak, kik kivitték Ananiást, az ajtánál várnak, hogy
kivigyék Zafirát is. Igen, ez a sorsa annak a rengeteg
emberi okoskodásnak és földízü gondolkodásnak,
melyre oly büszke szokott lenni minden kor embere,
mert alig ér rá az ember dicsekedni nagyszerű gondo-
lataival, máris megéri annak cáfolatát.

S mindezzel szemben hogyan viselkedik Krisztus?

Hogy csak egyetlen szavát idézzem : «*ég és föld elmulnak, de az én igém el nem mulnak*». Kis-Ázsia, Athén, Róma, Európa világvárosai, sőt az utolsó szalmazsuppos falvak . . . mind-mind kelettől napnyugatig Krisztus oltáraitól viszik az élet melegét, Krisztus evangéliumából merítik az élet cáfolhatatlan törvényét, Krisztus egyéniségéből sugározzák az élet szépségét.

De talán — gondolod — a modern idők Krisztus jelentőségét kicsinyítik?

II. *A XX. század Őt nélkülözni tudja? A jövő embere Őt kisémmizheti?*

Nem ! Még kevésbbé, mint valaha !

Nézd csak, mire esküszik a mai ember?

Esküszik a modern ember az aranyra ! Úgy gondolkodik, hogy a vallás, a krisztusi élet kevés választottaknak való, de a tömegeknek az a sorsa, amit a zsidóság csinált, míg Mózes a hegyen az Isten arcát figyelve az Ő törvényét kapta. A tömegnek, a népnek aranyborjú kell ! Panem et circenses — kenyeret és cirkuszt ! Csak anyagot, csak élvezetet, csak luxust, csak ezt a földet ! Legyen a mammon úrrá felettünk ! . . . Istene ! Mennyire megszédült ez a szegény emberiség. Az aranyláz életére ment. Mert mi más az a szédületes örvény, mely a kapitalista rend és a tömegmilliónyi proletárság között a mindenkori történelem legirtózatosabb harcát szülte, mi más ez, mint az arany diktatúrája ! Az aranyé, melyből sohasem lesz elég az önző embernek. Az aranyé, mely képes egy golyóra értékelni az embert. Az aranyé, mely vérben fürdik azért, hogy annál jobban ragyoghasson !

Esküszik a modern ember a hatalomra, mely a fajra

épít. Népeket emel mások fölé. A vér azonosságán véli szolgálni nemzetek ügyét és a kultúra javát ! Tulzó sovinizmusában elfelejti az első pünkösdeknek nyelv-adományát és tagadja, hogy az emberiség egyetemes hangversenyében a legkisebb népnek is közre kell működnie, mert csak így lesz a földi élet a legszebb «vox humana» diadalútja. Nézd meg a virágos rétet. Figyeld a vén hegyek vállain meghúzódó erdőt. Mérd meg a források, patakok, folyók erejét. Mind-mind a változatoság, tarka sokszínűség, a sok apróság egymásmellette rendelésében éli virágzó életét, mutatja fölséges erejét. Csak az ember csinál bábeli nyelvzavart saját családjában ?

Esküszik a modern ember a technikai haladásra, a civilizáció hihetetlen fejlettségére. Örül és örjög, hogy megszülte a gépet ! Ezt az embertipró, lelketlen masinát. Viszont a másik oldalon nem tudja, mit kezdjen a fölöslegessé vált embermilliók ölbetett kezével ? Próbálja ingyenkonyhák levesével mérni a jogot és igazságot. Próbálja morzsákkal menteni az új nemzedéket. Próbálja forradalmakkal keresni az egyenlőséget és testvériséget . . . Nagy lépések . . . céltévesztett úton !

Esküszik végül a modern ember az erkölcsi szabadelvűségre. Már nem elég neki az elv: aki bírja, marja. Már nem elég neki a szabadverseny. Már nem elég neki csak «üzletnek» tekinteni az életet. Fejjel rohanatja a falnak a tömegeket, mikor ledönti Isten, szülő, elüljáró tekintélyét. Fejetetejére állítja a társadalmat, mikor a trónt, oltárt, otthont — az emberiség mindenkor szentnek hitt eszményeit lomtárba küldi és az erkölcsi szépséget lokálban keresi ! . . . Mekkora

eltévelyedése az embernek, mikor nem veszi észre, hogy többezeréves kultúráját az állati nivóra fejleszti vissza?

S mindez miért ! . . . Miért? Mert a modern ember épúgy, mint Pilátus és az udvarán tomboló vérszomjas tömeg elvesztette az igazságot, mikor az egyén, a család, az állam életéből kisemmizi Krisztust !

Vissza Krisztushoz ! Éljen Ő a lelkek trónján, mely egyedül Őt illet meg ! Emberek, tömegek, társadalmak, államok kellenek, hol az emberiség fejkoronája a királyi kincs, a hit ! Emberek, kiknek vezényszava a tízparancs ! Emberek, kiknek fegyvere az imádság ! Emberek, kiknek mindennapi kenyeire a szociális együttműködés és megértés.

III. *Visszatérés Krisztus-királyságához az egyetlen út korunk békéjéhez.*

Társadalmunk úgy fest most, mint a forradalom árvizén úszó bárka, melyet azonban a pusztítás jéghegye fenyeget. Ez a jéghegy a Moszkva lelketlenségéből megszületett isten-nélküliség világnézete. Borzalmas elferdülése az emberi agynak, mikor eljut odáig, hogy nemcsak perbeszál az Istennel, de egyszerűen nem is vesz Róla tudomást, sőt úgy nevel ember-nemzedékeket, hogy Isten neve elő sem forduljon ! A hitlerizmus által Németországban eltiltott szovjet-irányú sajtó egyik lapjában, melynek címe «Iskola-bomba» volt, többek közt ilyen kitételek voltak : eljött az ideje, hogy gyermekeinknek ne beszéljünk már az öreg szakállas Istenről, ki egyszerűen sohasem volt ! Nemde nyílt veszedelem arra, hogy miként valamikor Szent Pál Athénben, úgy lassan a modern szónok a kereszténynek nevezett és hitt Európában kénytelen lesz Krisztusról szóló beszédét úgy kezdeni : «az isme-

retlen Istennek !» ... S mi lesz az eredmény? ... Társadalmi szétesés, erkölcsi züllés, és talán egy rettenetes pusztulása annak a Nyugatnak, annak a kereszténység által felnevelt Nyugatnak, mely oly könnyelműen kacérkodik modern szerződéseiben és szövetségeiben a régi szabadkőművesség szörnyszülöttével, a XX. század «istentelenek szövetségével».

Nézz körül, testvér !

Európa országai leszerelnek a — konferenciákon. Valójában soha annyira nem készült a titkos diplomácia egy rettenetes kimenetelű háborúra, mint most. Soha oly ádáz gyűlölet nem vulkanizálódott nemzetek lelkében, mint most. Soha annyira nem táplálta a béke nevében az emberiség a fegyvergyárak kemencéit, mint most ... Sőt ! Soha annyi katonai és rendőri karhatalomra nem volt szükség a közrend fenntartására, mint most ! Soha annyi elégedetlen ember nem volt, mint most a túltermelés luxuskorában. Soha annyi öngyilkos és rendbontó nem volt, mint most ...

Mi segíthet ?

Közös nyelvet adni az emberiségnek ! Az emberiség öntvény. Olyan, mint a harang, mely sokféle anyagból készül. De ép azért cseng élvezhetően a hangja ... Így az emberiség is. Soknyelvű lehet, szokásaiban elűthet egymástól, kultúrfoka különbözővé fejlődhetik, határai szűkebbek és hatalmasak lehetnek ... de azért végeredményben mind ember ! S mert az, lelke az Istenre vágyik. Értelme Benne akar megpihenni, szíve Erte akar dobogni !

Ne oltsuk ki a lelket !

Adjuk vissza az embert Istennek, hogy Ő uralkodjék az emberiségen !

Szentek iskolája.

(Mindenszentek napjára.)

Mindenszentek ünnepén beleragyog az emberi életbe az örök boldogság teljes napfénye. *Örül Krisztus*, ha végig néz a seregen, melyről valamikor itt a földön azt mondta: Szánom a sereget, mert most látja, hogy a Golgotha véres útján éig nőttek az emberek. *Örül az Anyaszentegyház*, ez a szent nagy család, mert tagjainak legszebb ünnepét üli, mikor maga az Isten fejezi ki nekik az elismerést a földi élet sáfárkodásáért. *Örülnek a lelkipásztorok*, kik most látják a lelkipásztori nehéz munka jutalmát, sikerét, mikor oly nagy sereget látnak a biztos révparton. *Örülnek a hűek*, kik előtt felragyog az élet optimizmusa. Mert a szentek üzenik, minden pálya, minden munka szent talaj, Istennek tetsző áldozat, hol a felhasznált isteni kegyelem a gyarló embert megkoronázza. S főképp *örülnek maguk a szentek*, kik már lelki veszedelemben nem eshetnek. Ők már célban vannak. Ha itt a földi életben talán átmenetileg el is vezthették Istent a bűn által, míg aztán végre örökre odaszerződtek a hűségnek — most már Isten ügyét náluk krízis nem fenyegeti. Ők boldogok. Az életért kárpótoltak vannak.

Jólesik figyelni a szentekre. Közülünk valók, tehát mieink. Csak megelőztek, hogy annál biztosabban követhessük a krisztusi nyomokat.

Figyeljük, *mire tanítanak?*

A szentek az átélt erkölcs képviselői.

I. *Az átélt erkölcs*, a személyiségben megjelenő élet a leghatalmasabb nevelő. A kereszténység erre akar vezetni és e törekvése által emelkedik messze föléje minden profán nevelési iránynak. Teheti ezt azért, mert beáll a legnagyobb «látónak és győzőnek» életiskolájába, az élet elérhetetlen teljességét hordozó Krisztusnak példája árnyékában. Az Ő nyomdokaiban odaáll minden kor gyermekei elé azok által a *zseniális életnyilatkozások által, melyeket a szentek élete tár fel*. Emberek ezek a szentek, a mindennapi harcok igénytelen küzködői ők. De bennük él a legtüzesebb szenvedély: törtetni, belevágódni az isteneszmény közelségének levegőjébe. *A katolikus nevelésnek ez a messzeröptű, mert végtelen távlatú iránya az örökkévalóság csarnokai elé vezet, hol megaranyozódik az a marék por, melyből az ember lett, mert meglelkesülve az egyéniség zománcával áll be már nemcsak a földi történelem kulturmunkájába, hogy annak hajtóereje legyen, hanem áll be szentek közösségébe, hogy az alantjárók számára kifogyhatatlan erőforrássá váljék.*

A katolikumnak ez a másvilágba lendítő ereje örök szükséglete marad az emberiségnek, mely aktivitásánál fogva nemcsak az istenadta talentumok elcsenevezesedeése ellen a legbiztosabb óvószer, hanem az élet ezerágú letörtsége idején is a legbiztosabb lajtorja, melyen nehezen bár, de imponáló tűzzel emelkedik az Isten vándora.

Mi más az átélt erkölcs, mint példa! . . . Példa, mely a siralomvölgy medencéjét ugyancsak fenékiig járja, de míg egyrészt lépést tart kortársaival, meg-

vesztegethetetlenül szolgálja a másvilág számára toborzásnak apostoli misszióját! Ilyen eleven erő megnyilatkozásában kell nézni a szentek nagyságát. Nem emlékek ők, melyekkel telve az utókor számára a múzeum, ezeket könnyen átadja az emberiség feledésnek és elkallódásnak. *Állandósult életstil minden szent, melyben egy örök világ elevenedik meg a maga nagyságában csak azért, hogy magaslati csúcsáról nagyvonalú programot vezényeljen!*

A katolikum életreváltása szentek példájában rövidlete korok igazodásának. Amint egy megtérő Newman erőteljes szemlélete élettörténeti folyásában az anglikanizmus «hazavezető, visszatérő» útját festi meg a római Egyház keblére, úgy a szentnek életiránya korok útjelzője többnemzedékes társadalmak zarándok-útjain. *Bennük keresik önkigazításukat és egyéniségükkel pecsételik meg kortörténeti fejlődésüket.* Társadalmak gyökeres kúrája tőlük indul, mert valóságos géniuszi erővel tudják lekötelezni szolgálattételre az emberi törekvések ambícióit.

Innen van, hogy a példában kibontakozó élet tiszteletreméltó isteni adomány s megszemélyesítője az emberiségnek legnagyobb jótevője.

Elég egy Szent Benedek, Assiszi Szent Ferenc, Loyolai Szent Ignác, Páli Szent Vince vagy egy hatalmas XIII. Leó pápa korára gondolnunk, vagy a kereszténység első századaiban egy Szent Pál apostol, Szent Ágoston szellemét idéznünk s láthatjuk, *évszázadok útjelző határkövei gyanánt állanak ma is az utókor előtt, mely határkövek mellett az «élet forrásvize fakadt» oly bőségben, hogy «új nemzedékek» elevenedhetnek meg annak fürdőjében!*

II. Korunk nevelésében mérhetetlen jelentősége van a szentek tiszteletének. Elsősorban megtanítja az új nemzedéket arra, hogy értékelni kell a nagy és nemes gondolatokat. Gondolatok, melyek a szavak szárnyán repülnek, nem arra méltók, hogy elvesszenek a szavak forgalmi bankjegyeinek piacán, hanem inkarnálódjanak mélységes vonatkozásaikban az élet ezerszínű viszonylatában. A nagy gondolatokban benne vannak a termékenységnak csirái, ezeknek talaja az istenadta lélek. Talaja és nem tranzitóállomása csupán! Utóbbi is abban az értelemben, hogy ágai alá gyűjtven az emberfiakat és az élet tikkasztó hőségében felfrissíti őket kellemes árnyékával, de elsősorban talaja, honnan az élet terebélyes fájává nő úgyannyira, hogy az a fakidőlése után oltárfaragásra legyen alkalmas.

A gondolatok tisztelete mellett a szentek az akaratnevelés héroszi munkájára szólítanak fel! Lehet-e elképzelni több ambíciót, mint korokra rátenni az egyéniség pecsétjét? Lehet-e nagyobb törekvés, mint hatalmas tömegek élettengerén világítótoronynak lenni? Lehet-e imponálóbb életfeladat, mint nemzedékek élettengelyjárását simává, törhetetlenné tenni? . . . Ezt képviselik a szentek. Ezt a mozzanatot kell kiemelni életükből, mert az a sablonos életkeret, mely erényeik negatív szemléletét tárja fel csupán, nem gyakorol elég vonzóerőt arra a nemzedékre, mely a kor határtalanul nagylendületű előrehaladásának állandó légkörében eléggé megszokta a nagystílusú dolgokat. Ma a «rekordok» korában ezt a «rekorderőt» kell látni a természetes és természetfeletti erők összetevőiből kinőni a szentek életében. Még az ú. n. negatív vagy nőies erényeknél is tulajdonképpen az erőnek hatalmas felülkerekedését kell

látnunk, mely talán épen kicsiségében, igénytelen-ségében válik «korszellem» irányítójává.

III. *A szentben kell látnunk az «önállóság»-nak vonzó erejét!* A tömegben él, az élet vásári zajában küzködik, de nem engedi, hogy úrrá legyen rajta a tömeg szelleme, lelkülete. S ebben van a szentnek «reformátori» ereje. Tudomást vesz azokról a rezgésekről, melyek hullámok gyanánt viszik az emberek életbárkját, őt is megnyaldossák ezek a hullámok, de vitorlája irányát nem szerintük igazgatja. Benne él a korszellemben, de nincs megeledve vele. S mert elégedetlen, javítani akar rajta. Ezért bonckés alá veszi értelme élével mozgató okait, párhuzamba állítja a lelkiismeret csalhatatlan szavával . . . mely az Isten hangos szava . . . s aztán előbb önmagát mentesíti káros eszméitől. Innen van, hogy Krisztus utánzására pusztába vonulnak . . . Mennek, mint törekény emberek, visszajönnek, mint világot meghódító apostolok! Ott kiüresítik magukat a világ kincseiből, hogy felölthessék az «Isten fegyverzetét». A «világtól önállósult» eme «szabad emberek» bírják a «sasok tempóját», nekik szűk a földi kalitka határolt világa, mert vonzza őket az örökkévalóság fuvalma. Magukkal ragadják az emberiség nehezékét, hogy odaragadjanak mindent és mindenkit az igazi «napközélbe», honnan a világ csak madártávlati képet nyújt a léleknek, melyet lefoglal magának egészen az Istennek közelsége.

Az önálló ember, ki nincs lekötövezve senkinek, bátor és hatalmas! S mert ilyen, tiszteletet vált ki s tábor veszi körül! Erőt képvisel, mely mozgat sokakat, hatalmat jelent, mely győzhetetlen.

A szentet úgy kell tekintenünk az életforgatag zivatarában, mint egy száguldó gyorsvonatot a biztos sín-

páron! Felveszi az útirányt s aztán teljes sebességgel száguld abban a biztos tudatban, hogy élete váltója célponthoz irányítja őt. Kizökkenéstől nem ijed meg, mert bízik a sínek lerakásában és azoknak a vaspántoknak összetartó erejében, mely a síneket minden teher-tétel közepette is megvédi a széteséstől. *Ezek a sínek és annak szegei, pántjai a hitnek másvilági kapcsolai,* melyek a két világ találkozásában az emberélethez oly szoros összefüggésben mutatják be, hogy az ember a hit által megjelölt úton biztos iramlással vágódik a végtelen távlatú másvilág országába.

Ugyanígy a hajó, mely a vasmacskáját a fenékre eresztette, biztosan áll az áradat hullámaiban, mert a horgony kapcsolai mentesítik őt a pusztulástól.

Ezért rendkívül fontos a szentektől ellesni ennek a biztos lekövetelésnek művészetét a hitnek országa számára a meggyőződés fegyvereivel, mert ezek nélkül lehetetlen egyáltalán eredményes együttműködés az Isten országa meghódítására.

A szentek ma, Mindenszentek napján hívnak, hazahívnak minket az örök hazába. Mint a harang, olyan a szavuk. Földieknek szólnak, de az ég felé húznak. A törékeny ember magára talál. Hisz akiket ma megtisztel, roskatag vándorai voltak az életnek. Sőt talán félreismert, kigúnyolt, lekicsinyelt szenvedő emberek voltak. *De most «otthon» vannak!* Pedig itt az életben sokszor úgy érezték, hogy «hallgat az Isten!» Ők mindenek ellenére csüngtek a Gondviselés kezén, mint a madár a fán. Hitték, hogy a «hűség» Istene nem felejt el semmit és nem hagy ki semmit az élet megírásából. Most örülnek és semmit sem sajnálnak abból, amiről lemondtak és abból, amit elszenvedtek. Ez most az ő

ékességük. Ebben gyökerezik boldogságuk. Ők most mindent megkaptak, mert mindent elvesztettek. Övék az Isten ! Ez elég, mert ez az életcél. «Nyugtalan az ember szíve, míg Benned meg nem nyugszik, Istenem» — mondja Szent Ágoston. Ők megnyugodtak s most minket odavárnak és közbenjárásukkal odasegítenek.

Állj be, katolikus testvér, az élethívás e szentstílú iskolájába. Ez a legmagasabb tudomány. Ez a legértelmesebb hivatás. Mindenkinnek való, neked is. Szűz Mária, védőszented s a többi ezer és ezer szent — ez az Isten országa — elvár. Indulj meg utánuk, hozzájuk. «Atyám házában még sok hely van.» Látod, a te helyed még üres — élj úgy, hogy dicsőséggel foglalhasd el az élet alkonyán, a másvilág virradatán.

Halottak estéjén.

Mindenszentek délelőttjén lelkünkbe ragyog a katolicizmus szépsége, büszkesége. Ünnepejük azokat az embereket, kik a földön kezdték és az égben végezték. Kik bölcsőből indultak, oltárra jutottak. Kik megtanítták az utódokat, hogy a fából nemcsak koporsót, hanem oltárt is lehet faragni. Mesterművek lettek saját maguk : gladiatores Christi, Krisztus igazi vitézei, kikről szószerint igaz a szentmise szava : elmentek közülünk a hitnek a jelével és a béke honában pihennek.

Mindenszentek napján ünnepejük a szenteket, kik mint hatyúlelkek jelentek meg egyes korok világában s annyira ápoltt lélekkel mentek az embertépő életből, hogy úgy ismerte meg őket az Isten, amint kilehelte őket a teremtés, a születés szerelmében . . . Sorakoznak a gyermekek, kiket egykor Krisztus áldó karjaiba fogadott és akik szerint mintázni akarja az embert. «Ha nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be mennyek országába». Majd az ifjak, kikben tombol a vérség vihara, de szélcsendet adott annak a krisztusvér patakja. Jönnek a leányok és anyák, kiknek homlokára jutott a Boldogságos Szűz koronájából. Aztán jönnek az élet próbás hősei, a kemény csataél pálmás vitézei, az aréna hősei : vértanúk, hitvallók, markáns férfiak és megtört nők s zengik amazokkal : «Hozsanna Neked, isteni Király !» Követi őket a bűnbánók végelethatalatlan sora, kik mikor a bűn gyökerén megölelték a keresztet, a koponyahegyen fejevánkost találtak s az Úrnak lábainál Magdolnává lettek . . . Igen, a szentek, az élet koronái

zengték a délelőtti örömeiben Isten dicséretét, az örök Te Deum-ot !

Győzedelmes Egyház ! Ez volt ujjongó lelkünk örömkítőrése. Az Isten emberszeretete teleragyogta az eget a szentek ezer és ezer csillagával, kik nem szűnnek meg minket hívogatni odafelé, hazafelé, az örökkévalóság felé.

I. Most is ünnep van. De újjongás helyett lelkünk kicsordul a könnyektől. Sírunk sokszor és sokat, de ma igazabban, mint máskor. Úgy, mint Jákob, mikor fia, József köntösét véresen látta viszont és úgy hitte, vadállat ölte meg őt. Úgy, mint a naimi özvegy, mikor elvesztette gyermekében mindenét. Úgy, mint a Boldogságos Szűz, mikor a Golgotán elvesztette egyetlen Gyermekeit . . . áll a keserves Anya keresztfánál siránkozva . . . Igen, úgy vesz erőt rajtunk ma este az a másik kép, mely a halottak birodalmából gyászlobogóval integet felénk.

Valami csodálatosak ma este az emberek. Úgy viselkednek, mintha azért tanultak volna meg járni, hogy ki tudjanak menni a temetőbe. Ma kihalt az élők városa, ma megelevenült a sírok birodalma. Ma az ember a temetővel ébred, benne lakik, vele alszik. Ma az ember régi sebeket tép, régi fájdalmakat újítt, tartalékkönnyeket sír. Ma a büszke ember alázatos lesz, az istentelen gondolkodóba esik, a hatalmas kicsivé silányul. Ma röögöket csókolnak dacos ajkak, ma némává lesznek kéjenc érzelmek, ma megdermednek mosolygó, kacér arcok. Ma elhallgat a tánc és zene. Ma gyökeret ver az ember lába. Ma elalszik a hírnév és dicsőség . . . *Ma egy úr van a látóhatáron . . .* ma egy gondolat székel és izgat az agyakban . . . ma egy kép születik és

lesz úrrá a fantáziákban . . . ma egy szó zokog fel a tudomány csarnokaiban s ez a szó *a halál . . . a temető . . . a másvilág!* Erre a szóra elevenedik meg a háború elhagyott lövészárka ott valahol, messze a névtelen tájakon, idegen országokban, hol a golyózápor volt az Isten kaszája és idehaza, hol a csendes szenvedés vagy döbbenetes esemény volt az iszonyat okozója. Bárhol, bármily formában, egy biztos, térdrekényszerítő hatalmasság ! . . . Ma minden Éva-utód odaáll a sírlakók elé, hogy velük megbeszélje a multat és révedezve megkérde tőlük a jövőt.

II. Mit keresnek az élők a holtak között?

Ma van az az este, mikor üzennek a halottak.

S vajjon mit üzennek?

*Első szavuk: földi halandók, vegyétek komolyan az életet, melyet Isten adott s ne engedjétek, hogy a bűn, a szenvedély, a rossz szokások viharra nőjjenek bennetek. Ne engedjétek, hogy az élet iratlan törvényei le-
döntsék az Isten kemény kőtábláit és a lélekroncsok eltakarják előleket a boldogság örök sáncait !*

Hallod, testvér, XX. század embere ! Vegyétek, vegyüek komolyan az életet !

Kik üzenik ezt nekünk?

Azok, kik valamikor, talán még tegnap, vagy tegnapelőtt, talán 30—50 éve itt jártak közöttünk, itt vétkeztek, velünk és köztünk ! Talán szüleink, talán első büntársaink. Ők, akik talán valamikor éppoly keveset gondoltak odaát, mint mi. Akik éppoly közömbösen mentek el barátjuk ravatala mögött, mint mi . . . Ők üzenik, mert ők már belátták, nem lehet az Isten elé üres kézzel megérkezni!

Vegyüek komolyan az életet ! Azok mondják, kik-

nek a sírjára rá van írva : voltam, mint te, leszel, mint én ! . . . Hallod ? Voltam oly szép, oly gazdag, oly előkelő, oly tisztelt, oly féltett, oly felkapott, oly elkényeztetett, oly körülrajongott, oly büszke, oly fiatal, oly tekintélyes, oly hatalmas . . . mint te ! . . . S most ? . . . Te is leszel, ne bízd el magad . . . talán már holnap, talán 50 év múlva . . . de egyszer biztosan . . . leszel, mint én ! . . . Por és újra csak egy marék por !

II. *Milyenek ezek a szenvedő lelkek ?*

A szenvedő lelkek elsősorban csalódott lelkek ! Ők már látják, hogy kellett volna élniök. A halál mesgyéjén jön rá az ember arra, «mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkének kárát vallja». *A halál kapujában vallja be, amit Salamon hirdetett : hiúságok hiúsága és minden csak hiúság . . .* elkerülni a bűnt, ez az életbölcseység. Mikor XIV. Lajos ravatalánál Bossuetnek, a meaui sasnak, a kiváló püspökök-szónoknak kellett beszélni és odaállt a «napkirály» ravatala elé, az egész francia nemzet színe-java jelenlétében pásztorbotjával ráütött a ravatalra és azt mondta : «nagy az Isten és senki más !» Ez az egyetlen hang, mely megüli a költözködő lélek világát s ennél elnémul minden, mi a földön kérkedve az Isten helyét akarta elfoglalni.

Ez a nagy csalódás : *senki sem kísérhet el a nagy útra, csak Krisztus, akit sokszor kihagytunk számításainkból.* Az utolsó órán ittmaradnak az emberek, kik jóban-rosszban velünk voltak. Itt maradnak a kitüntetések, melyekért annyi izzadságot, sokszor öntudatot, gerincet, elvűséget áldoztunk és jellemtelenségre vállalkoztunk. Itt marad a vagyon, gazdagság úgy, mint

a szegénység, melyet rosszul használtunk vagy melyet zúgolódva viseltünk. Itt látjuk meg, hogy minden csak azért köszönt be hozzánk, hogy egyszer elhagyjon, hogy fájjon, hogy sebeket támasszon . . . Milyen bölcs lesz egyszerre az evangélium szava : könnyebb a tévénnek átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bemenni a mennyek országába . . . és az a másik igen kemény szó : aki nem hagyja el apját és anyját . . . nem méltó hozzám . . . S viszont mennyire való itt a tény, hogy bármily veszteség ér, nem szabad kiüresítve érezni magunkat, mert az Isten egymaga elég ahhoz, hogy boldoggá teghessen. Mennyire hibás elhagyni a bűnt akkor és azért, amikor és mert már a bűn minket elhagyott !

III. *A szenvedő lelkek önmagukkal tehetetlen lelkek !*

Nézzétek, testvéreim, az emberek megtanították az órát beszélni. Minden óraütés hangos szó : siess, figyelj, eljön a vég. S a véggel jön lealkudhatatlanul a leszámolás. Adj számot sáfárkodásodról, mert tovább már nem sáfárkodhatol !

Borzasztó tudat : *a meghalt ember tehetetlen testével és lelkével !* Hogy testével tehetetlen, látja a szemünk. Hogy lelkével tehetetlen, tanítja a mi szent hitünk. Jusson csak eszünkbe a dúsgazdag és a nyomorék Lázár példabeszéde. Meghal a dúsgazdag és a nyomorult Lázár. Mindkettő elveszi az őt megillető ítéletet. A szegény Lázár boldog lesz Ábrahám kebelén, a dúsgazdag boldogtalan örökre a pokol fenekén. Segítséget kér. Attól a Lázártól, kitől sajnálta a morzsát is terített asztaláról. S akkor hallja az Úr szavát, mely szerint már késő ! . . . Még a dúsgazdag élő rokonaihoz sem megy el, mert annak ott vannak a próféták, az apostolok, az Úr élő küldöttei, hallgassák azokat ! . . .

Ez a kemény szó illik azokra, kik örökre el vannak zárva Isten színe-látásától. Tehetetlenségre nézve így vannak a tisztítóhely lelkei is azzal a különbséggel, hogy az ő érdekükben közbeléphetnek a szentek és a földiek, a küzdő Egyház tagjai. Testvér, gondold meg ezek szerint, hogy a halál órája az a pillanat, mikor semmit sem lehet jóvátenni, semmit sem lehet újra kezdeni, semmit sem lehet már megbánni. *Az érdemszerzés, az Istennek tetszés ideje véget ér! Ahová a fa kidőlt, ott marad örökre . . .*

Már késő ! Mily rövid, de kegyetlen szó ! Hívják a beteghez a papot. Késő ! Hívják az orvost. Nincs segítség ! Késő !

Mennyire érthető, hogy Dávid megértve az életnek e mélységét, az emberiség ajkára adta az örök imát : Miserere — könyörülj, Istenem! És hogy megérti az ember a gyászistentisztelet lelketmarkoló énekét : De profundis — a mélységekből kiáltok Hozzád, Uram, hallgasd meg könyörgésemet ! És mennyire lelket ráz a tudat: miseremini . . . könyörüljetez rajtunk, testvéreink . . . mint zokogják a másvilág szenvedő lelkei.

IV. *Üzenik a halottak nekünk : necsak halottak napján törődjünk velük és ne higyjétek, hogy minket virágokkal ki lehet elégíteni ! Nem !* Azt olvasom egy előkelő családról, hogy az apa halála után a gyermekek sokáig ápolták friss virággal a sírt. Egyszer mégis megjelenik a legkisebbnek az apa álmában s tudtul adja neki : akarsz hervadhatatlan emléket ? Imádkozzatok értem ! . . . Imádkozzatok ! . . . Krisztus alászállott megvinni az örömhírt a tisztítóhely lelkeinek . . . Testvér, ezt tedd te is . . . *áldozattal, imádsággal, jócselekedettel !*

Ezt jelenti «együtt élni halottainkkal».

De még többet.

Az őskeresztény együtt élt vértanuival . . . Micsoda erő volt ez? Az egyes népek történelme régi hősök emlékéből születik. Micsoda erő? Innen van az, hogy nemcsak azért megyünk a temetőbe, mert a fájó szív odavezet, hanem azért is és elsősorban azért, mert a tanulékony lélek tanulni akar azoktól és találkozni azokkal, kiknek nagyságát nem lehet egy emlékoszloppal mérni, hanem kik az eszményiség örök példái. Ha igaz, hogy multjában él a nemzet, akkor igaz az is, hogy a temetők a nemzet életének kiapadhatatlan csörgedező forrásai, hol a jelen jövőt készít. Igen, a fejfák árnyékában a Szentlélekisten ereje jár szellő alakjában, hogy újabb életet hirdessen.

V. *Üzenik a halottak, hogy ők nem haltak meg, csak alusznak!*

Ezt az üzenetet csak a katolikus hit ismeri. Ezért írja a temetők kapujára: feltámadunk! Nem csoda. Hisz az Oltáriszentséget a halhatatlanság zálogának nevezi. Márpedig ezzel oltja be a katolikus egyház a hívőt. A katolikus ember Krisztus testvére . . . Tehát sorsában osztozik. Ez pedig a feltámadás. A katolikus ember a léleknek embere. A lélek pedig halhatatlan, új életre tör és vár a testtől való szabadulás után. Testet el lehet temetni, de a lélek tartalmát, mely az igazság, nem . . . soha! Istenem, hány félreismert embernek örök vigasza ez! Hány a világtól megkövezett embernek menedéke ez? Hány fejfa mellett lett a vádlevélből örök amnesztia? . . . Hány pálca, melyet megtörttek emberek felett, nyílt örök virágzásba? Egyeseknél és nemzeteknél micsoda erő ez? . . .

Ezechiél nagyszerű látomása elevenedik meg előttem.

Elragadja a prófétát az Úr lelke egy csontmezőre s azt kérdi tőle : prófétálj emberfia, lesz-e élet ezen a csontmezőn? . . . Te tudod, Uram — mondja a próféta. S akkor az Úr azt mondja neki : leheld rá a csontmezőre az én lelkem leheletét s meglátod, új hús és vér nő ezen a csontokon ! . . . Igen, ez a katolikus hit. Ha majd jön a világ végén Krisztus a nagy találkozóra, hol a történelem Krisztust fogja beigazolni, az Ő leheletére kikél az Isten nagy szántóföldjéből — a temetőkből az a sok-sok millió ember, ki valaha a földön élt s a feltámadás dicsőségét vagy szégyenét fogja nyerni egy egész, megfellebbezhetetlen örökkévalóság számára.

Feltámadunk! Ezt zokogjuk szeretteink sírján. Imádkozzunk s főképp úgy éljünk, hogy Krisztus dicsőségében osztozzunk.

Templombúcsúra.

Megilletődve álltam meg ezelőtt öt esztendővel Milanóban Szent Ambrus őskeresztény templomában annak a szószéknek az árnyékában, amelyről beszélt Ambrus, a püspök s az egyik oszlopnál ott állt Ágoston, a bűnös, az eretnek, sőt pogány — aki aztán megtért és mint Hippó északafrikai város püspöke szentül halt meg.

Az 1600 év történelmi emléke akkor érezte meg bennem elevenen, mit tesz Krisztus hitében élni s milyen jó az Anyaszentegyház apostoli hitvallását követni, melyről áll a középkori Hildegárd megállapítása: hajdan, majdan, tegnap, holnap, Te előtted örök egy nap! S elmondhatja a modern hívő: tudom, kinek hittem!

Nem kisebb megilletődéssel állok ma ennek a templomnak a szószékén, hol előttem már olyan sokan hirdették emberi ajkak N. védőszentünk, patrónusunk ünnepét, mely egyúttal templomunknak búcsúnapja,

Ilyenkor, búcsú napján lázban ég az egyházközség. Régi szép szokás, hogy ilyenkor ismerősök, rokonok nagy számmal keresik föl községünket, hol igazi szívből fakadó vendégszeretettel köszöntik a családok a hozzájuk érkezőket. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy a templom búcsúnapja ilyen külsőséges ünnep. Ellenkezőleg, alig van nagyobb, szívbemarkolóbb ünnep az egyházközségnek, mint éppen ez a mai.

I. *A templombúcsú elsősorban magának a templomnak fölséges ünnepe.* Hiszen ez a templom látta apáin-

kat, átélt nagy, viharos időket. Évtizedek alatt mennyi természetes elemi csapás, mennyi betegség, egy világ-háború, nyomott gazdasági állapotok, testi-lelki szenvedések, megpróbáltatások leptek meg bennünket. És valljuk meg őszintén, legbiztosabb menedékünk nemde az volt, hogy ismertük azt az utat, mely a templomba vezet. Eljöttünk ide, mikor ostromolt az élet. S ha a kövek, a megviselt falak, a kopott küszöb megszólalhatna, ha az oltárokon felajánlott gyertyák újra fellobognának, ha a gyóntatószékek a lelki halálból feltámasztottakat felsorakoztatnák — Istenem, *mennyi áhitat, mennyi buzgalom, mennyi könny, mennyi megkönnyebbülés, mennyi életszentség, mennyi istenáldás beszélne arról*, gens sancta — szent nemzedék vagytok, mert az *Isten járt köztetek!* Hát még ha veszem a Golgota megújított áldozatát, a szentmisét! Évek hosszú sora alatt milyen sokszor hangzott el az Orate fratres — Imádkozzatok testvérek! Hogy borult le a hívők aprajagyja, mikor hallotta Kyrie eleyson — Uram irgalmaz! És ha elgondolom, hányszor vonult be, mint valamikor Jeruzsálembe, ezer és ezer ember lelkébe Krisztus, hogy megszentelje az egyént, megáldja a családot, lelkesítse a közéletet, gyógyítsa a nemzetet. Szinte átérzi az ember — *katholikusnak lenni nagy és szent dolog*. Örömben és szomorúságban, gyászban és ujjongásban teljesült a templom hivatása: *ex astris voco, ad astra traho* — a magasból hívlek és a magasba viszlek.

Sőt, testvér, milyen lélekemelő dolog, hogy amikor a mi egyházközségünk ünnepel, *velünk együtt ünnepe van az egész egyetemes, katolikus anyaszentegyháznak*. Közös az öröme velünk, mert *hiszen védőszentünk az*

egész Anyaszentegyháznak dicsősége, büszkesége. Ha Őt nézem, még közelebb érzem az Isten jóságát, hiszen az az Isten, ki az ószövetség kapujához az angyalok karát állította, az az újszövetség, országában tele-szórta a lelkek egét a szentek ragyogó csillagaival, kik valamikor, talán nem is olyan régen köztünk járó, földi pályán futó, gyarlósággal küzködő emberek voltak. Az a Krisztus, aki beszélt a magvetőről, mint föld-mívesről ; beszélt a pásztoremberekről, mikor az el-tévedt juhocskát vállára vette; beszélt a bányászról, mikor a földbe rejtett kincsről mondta el hasonlatát; beszélt a halászatról, mikor Szent Péternek azt mon-dotta: vesd a mélyre a hálót — az a Krisztus föl-magasztalt minden munkát és 30 éves koráig beiga-zolta, hogy nem abból az aranyból akar megélni, melyet a három király hozott neki, hanem abból a pár dénár-ból, melyet Szent József mellett az Ő munkája terem-tett elő. Ebből látszik, hogy minden foglalkozási ágnek megszentelte törekvéseit és mindegyikben példaképül elénk állította szentjeit.

Szent a munka! — tanuljuk meg védőszentünk-től és emelkedjen hála a mi lelkünkben a jó Isten iránt, aki nem a születések előkelőségének, kiváltságának adta oda csak a szentek pálmáját, hanem bármily kis munka és foglalkozás szereplőjének is, ha kitűnnek az Isten iránti hűségben és hivatásuk megbecsülésében.

Bízunk azért védőszentünkben, ki már az Isten jobbán ül és bizzuk rá apró-cseprő és nagy gondjainkat, mert a szentek sokat tehetnek érettünk Istennél.

II. *A templombúcsú napja ünnepe a lelkipásztor-nak is.*

A lelkipásztor ma épúgy, mint minden vasárnap,

ráhelyezi az áldozati oltárra minden hívőjét, élőket és megholtakat egyaránt. De ha valamikor, úgy *ma különösen szívéből jön az óhaj: Dominus vobiscum — az Ur legyen veletek!* Lelkén végigrezeg minden öröm és bánat, mi felkorbácsolja a ti lelketeket és ostromolja sorsotokat. Ha a családtagok a ti gondjaitok, kedves szülők, akkor az egyházközség nagy családjának gondja az övé, a lelkipásztoré, kinek legnagyobb öröme az volna, ha Szent Pállal elmondhatná rólatok: *ti vagytok az én dicsőségem, ti vagytok az én koronám.*

Hogyan lesztek azzá? Az Anyaszentegyház örök óhajtasával felelek: *Sentire cum ecclesia — érezzetek együtt az Anyaszentegyházzal.* Tudjátok, mit jelent ez? Önkénytelenül eszembe jut egy példa a francia forradalomból. Mikor már javában dühöngött a forradalom és folyt az egyházüldözés, az egyik községben pelyhesállú legények beállítottak a község közel 80 éves plébánosához. Tudtára adták, hogy nincs szükség templomra, papra, Istenre, minél előbb hagyja el a községet. Az öreg pap végighallgatta a küldöttséget, aztán végignézte őket, így szólt: rendben van, én elmegyek. Itt hagyom a községet, hol életemet leéltem. De előbb tegyetek meg nekem valamit. Menjetek ki a temetőbe és düljátok föl őseitek, szüleitek, apáitok, családotok sírját. Ha ezt megtettétek, itt hagyalak titeket. De ott azok nyugosznak sokan, kiket én kereszteltem, én eskettem, én láttam el szentségekkel, láttam gyerekkortól kezdve felnőni s boldogulni őket. Sorsom az övéké volt s enyém volt minden gondjuk. . . Amint ezt meghallották a küldöttség tagjai, nem volt szívük feldülni az ősök sírját. Sőt! Letérdeltek az ősz

plébános előtt s áldását kérték. Megkérlelték, ne menjen el, maradjon csak köztük, mert nekik kell a templom és kell az Isten . . .

Testvér, mi nem tartunk itt, hogy papjainkat üldözzük, bár belekóstoltunk az 1919-es szovjetkísérlet idején. De vajjon *tudjuk-e mi azt, mit jelent közöttünk a pap, az Isten szolgája?* Az ő intése az Isten szava-e előttünk? Az ő tanácsa több-e, mint más valakié? Főként most ebben a modern Moszkva-Róma összeközlésben mellette vagyunk az Egyház szolgájának? Most, mikor az Actio Catholica — a cselekvő katolicizmus megindul meghódítani a nyilvános életnek minden helyét, vajjon segítőkezet nyújtunk-e neki?

Ezt jelenti: sentire cum ecclesia. Mindenütt hallatni az Egyház szavát, mindenütt védeni a vallás ügyét, mindenütt segíteni az Egyház törekvéseit. Ez a hazai, modern missió. Te ennek vagy az apostola!

III. A templombúcsú napja ünnepe a híveknek.

Amikor még nem vett nálunk öröklakást a gond, búcsúnapján a jóbarátok, ismerősök meglátogatták egymást. Jobban, mint mostanában. De nem ez a búcsú lényege. Elsősorban a léleknek kell ünnepelnie. S ezt semmiféle nehéz idő nem veheti el tőled. Sőt a nehéz idők csak még jobban indokolttá teszik.

Jusson eszedbe, *te is templom vagy.* Az Isten, a teljes Szentháromság temploma. *Lelked oltár.* Rajta, benne székel az örök Isten. Vajjon van-e arra gondod, hogy búcsúnapján virágdíszben ékeskedjék lelked? Vagy roncs vagy? *És a te családod. Az is templom ám!* Valóban szentély az? A béke, a megértés, a szeretet ismertetőjeled? Ki uralkodik köztetek: Krisztus, vagy

valami modern bálvány? A templomban imádkozni szoktak. És otthon? . . . A templomban Istennel beszélgetünk közvetlenül, meghitten. És otthon? Van-e szó róla és szó mellette. Vagy inkább ellene? Gyermekeidről elmondhatja Krisztus: ilyeneké a mennyek országa? A felnőtt fiú és leány őrzi-e féltékenyen a becsület, a tisztesség, az istenfélelem oltárát szívében?

Ezek a te búcsúnapodnak lelki kérdései!

S most, testvér, mikor hallod búcsúnapján megkondulni a harangot, mely máskor is szól élőknek és holtaknak, hajnalban és alkonyatkor, most jusson eszedbe még egyszer, ezt a hangot meg kell szeretned, ezt a hangot kalaplevéve kell fogadnod, mert ez a hang lesz a te utolsó kísérod. Mikor már magad nem is hallod, de hallani fogja a jó Isten, s mikor téged megítél, ennek a harangnak a visszhangját fogja lelked szavából keresni s a szerint jutalmaz vagy büntet, amint viselkedtél a magasságok e templomi hangja iránt.

TARTALOM.

	Oldal
Előszó	3
Eredeti bűn nélkül fogantatott Királynő	4
Karácsonyfa alatt	11
Karácsonyfagyújtásra	14
Éjféli misére	18
Krisztus Jézus született, örvendezzünk	21
Szent István vértanu emlékére	29
Szent Szilveszter-estére	35
Szent Szilveszter estéjén	43
Boldog Újesztendőt!	49
A boldogabb holnap titka... ..	55
Királyok a betlehemi Kisded előtt	61
Szent Család vasárnapján	66
Egy szál gyertya a Szűzanya oltáránál	73
Gyümölcsoltó Boldogasszony	77
I. Judás Jézus iskolájában	83
II. Judás Bethániában	89
III. Judás az utolsó vacsorán... ..	95
IV. Judás az Olajfák hegyén... ..	102
V. Judás az árulás után	109
VI. Judás a kárhozat útján	115
Vérzik a Krisztus	120
Nagypéntekre	124
Húsvéthétfőre	131
Urunk mennybemenetelére	136
Akik várjuk a Szentlelket!	142
Bérmáláskor	147
Szentbeszéd a legméltóságosabb Oltáriszentségről	154
Szentségimádásra	166
Jézus Szíve-tisztelete és korunk	173

	Oldal
Róma szava	180
Nagyboldogasszony napján	187
Az első apostoli király ünnepén	194
Szűz Mária rendeltetése	198
Tanévnyitásra	202
Tanévnyitáskor	206
Szent Kereszt felmagasztalására	212
Szent Gellért püspök és vértanu napján	218
Krisztus-király ünnepén	223
Szentek iskolája... ..	229
Halottak estéjén... ..	236
Templombúcsúra	244
